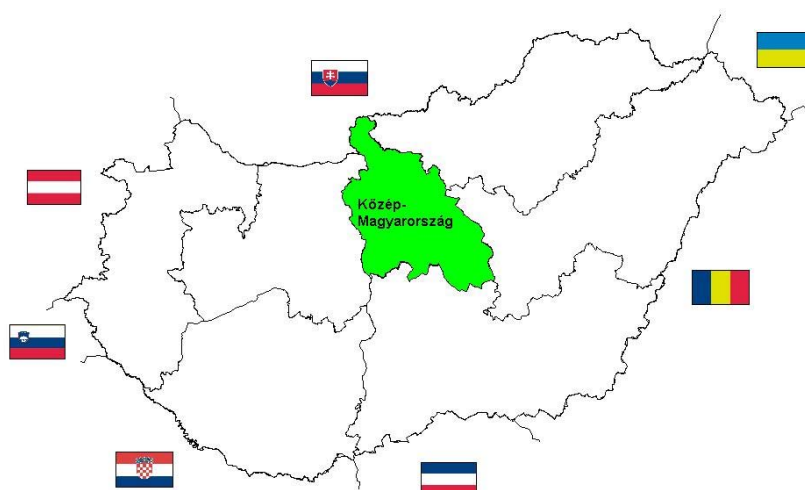

KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI OPERATÍV PROGRAM

2007-2013

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU162PO001
Az Európai Bizottság 2007. augusztus 1-jén kelt, B(2007)3787 számú
határozatával elfogadva

TARTALOM

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2. HELYZETELEMZÉS	7
2.1. KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ ÁLTALÁNOS HELYZETE	7
2.2. A RÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK	14
2.3. AZ I. NFT ÉS A ROP REGIONÁLIS TERVEZÉSI SAJÁTOSSÁGAI.....	36
2.4. A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ SWOT ELEMZÉSE	42
3. STRATÉGIA	44
3.1. JÖVŐKÉP ÉS STRATÉGIA.....	44
3.2. ÁTFOGÓ CÉL	45
3.3. A VERSENYKÉPESSÉG MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐINEK FEJLESZTÉSE	46
3.4. A RÉGIÓ BELSŐ KOHÉZIÓJÁNAK ÉS HARMONIKUS TÉRSZERKEZETÉNEK FEJLESZTÉSE	48
3.5. TERÜLETI DIMENZIÓ	51
3.6. HORIZONTÁLIS POLITIKÁK ÉRVÉNYESÍTÉSE	54
3.7. A PROGRAM ILLESZKEDÉSE AZ EURÓPAI UNIÓS ÉS HAZAI TERVDOKUMENTUMOKHOZ	56
4. PRIORITÁSI TENGELYEK	75
4.1. A TUDÁSALAPÚ GAZDASÁG INNOVÁCIÓ- ÉS VÁLLALKOZÁS-ORIENTÁLT FEJLESZTÉSE.....	75
4.2. A VERSENYKÉPESSÉG KERETFELTÉTELEINEK FEJLESZTÉSE.....	84
4.3. A RÉGIÓ VONZEREJÉNEK FEJLESZTÉSE	87
4.4. A HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK INTÉZMÉNYRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE	92
4.5. TELEPÜLÉSI TERÜLETEK MEGÚJÍTÁSA.....	101
4.6. A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI OPERATÍV PROGRAM LEBONYOLÍTÁSÁNAK FINANSZÍROZÁSA (TECHNIKAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS)	107
5. PÉNZÜGYI TÁBLA	109
6. AZ EURÓPAI MEZŐGAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI ALAP ÉS AZ EURÓPAI HALÁSZATI ALAP ÁLTAL FINANSZÍROZOTT INTÉZKEDÉSEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉS.....	111
7. AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK	115
7.1. MENEDZSMENT.....	115
7.2. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS.....	129
7.3. PÉNZÜGYI IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS	133
7.4. INFORMÁCIÓ ÉS NYILVÁNOSSÁG BIZTOSÍTÁSA.....	138
7.5. KÖZÖSSÉGI POLITIKÁK ÉS HORIZONTÁLIS ELVEK – FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS PARTNERSÉG, ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK, KÖZBESZERZÉSEK	140
7.6. AZ ELEKTRONIKUS ADATKÖZLÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAM KÖZÖTT.....	142
8. NAGY PROJEKTEK.....	144
9. PARTNERSÉGI MENETREND	145

1. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÖSSÉG ALAPJAIBÓL SZÁRMAZÓ FORRÁSOK KATEGORIÁNKÉNTI HOZZÁJÁRULÁSA AZ OPERATÍV PROGRAMHOZ.....	148
2. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ FŐBB MUTATÓI NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN	149
3. SZ. MELLÉKLET: A KMOP INDIKÁTOROK ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZATA	150
4. SZ. MELLÉKLET: A BIZOTTSÁG 1828/2006/EK RENDELETE 47. CIKK (1) BEKEZDÉSE ALAPJÁN KIVÁLASZTOTT KRITÉRIUMOK SZINTJE	153

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Közép-magyarországi régió 2007-től – az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK számú Tanácsi Rendeletben (továbbiakban: Rendelet) meghatározott - „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés hatálya alá tartozik, az egy főre jutó GDP értéke alapján.

A régió 2006-ig az 1260/1999/EK számú Tanácsi Rendelet szerinti 1. célkitűzés alá esett, ezért ún. „phasing in” régióként, valamint az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások eredményeként speciális elbánásban részesül. A Közép-magyarországi régióban a társfinanszírozás 85%-os felső határa, és a támogatható tevékenységek a „Konvergencia” régiókéhoz hasonló. Ugyanakkor a támogatás szintje a régióban fokozatosan csökkenve, 2011-re eléri a „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés átlagos, egy főre jutó támogatásintenzitási szintjét. A csökkenő allokáció a régióknak juttatott EU-támogatások pénzügyi elkülönítését és megfelelő nyomon követését igényli.

A Közép-magyarországi régió operatív programja – az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez (amely Magyarország Nemzeti Stratégiai Referencia Kerete) kapcsolódva – az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) társfinanszírozásával 2007-2013 között megvalósuló fejlesztéseket tartalmazza. Kidolgozásának alapját egyrészt a régió 2007-2013-as időszakra vonatkozó stratégiai terve, másrészt a kapcsolódó ágazati fejlesztési programok jelentik.

A Közép-magyarországi régió operatív programjához öt további operatív program kapcsolódik:

- Az Elektronikus közigazgatás operatív program keretében valósul meg a régió ERFA forrású fejlesztéseinek egy része;
- A Társadalmi megújulás operatív program és az Államreform operatív program a régió ESZA forrású fejlesztéseit tartalmazza;
- A Közlekedés operatív program és a Környezet és energia operatív program ad keretet a régió területén Kohéziós Alapból megvalósuló közlekedési és környezetvédelmi projekteknek.

A Közép-magyarországi régió operatív programját a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériummal, az érintett tárcákkal és a Közép-magyarországi Fejlesztési Tanáccsal, illetve Ügynökségével együttműködésben az Új Magyarország Fejlesztési Terv prioritásaihoz kapcsolódóan dolgozta ki.

Célok és stratégia

Az operatív program ***átfogó célja a Közép-magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mellett.***

Az átfogó cél elérése érdekében ***két specifikus cél, a régió versenyképességét meghatározó tényezők fejlesztése, valamint a régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése*** került kijelölésre.

A Közép-magyarországi régió fejlesztési céljai közvetlenül támogatják a ***növekedést és a foglalkoztatottság bővítését*** a lisszaboni ***Nemzeti Akcióprogram*** és az ***Új Magyarország Fejlesztési Terv*** fő célkitűzéseivel összhangban.

A specifikus célok megvalósítása érdekében az operatív program az alábbi ***prioritások*** megvalósítását tűzi ki célul:

1. *A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése*
2. *A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése*
3. *A régió vonzerejének fejlesztése*
4. *A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése*
5. *A települési területek megújítása*

Az Új Magyarország Fejlesztési Tervben megfogalmazott **horizontális elveknek** megfelelően a program kiemelt hangsúlyt fektet a **fenntarthatóság** feltételeinek biztosítására, azon belül a környezeti állapot, a társadalmi és gazdasági folyamatok fenntarthatóságára. A **területi és társadalmi kohézió** erősítését a régió elmaradott térségeinek preferált fejlesztése és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esélyegyenlőségének biztosítása szolgálja.

Pénzügyi keretek

Az operatív program pénzügyi keretét meghatározza, hogy a strukturális alapokból (ERFA, ESZA) a Közép-magyarországi régióban maximálisan 2 031 millió euró társfinanszírozás használható fel (folyó áron), ami a 15%-os nemzeti hozzájárulással kiegészülve (85%-os társfinanszírozási aránnyal számolva) összesen 2 389,5 millió eurót jelent.

Ebből a Közép-magyarországi operatív programra **1726,1 millió euró** áll rendelkezésre.

A régió ERFA keretéből 89,9 millió euró az Elektronikus Közigazgatás OP (EKOP), a régió ESZA forrásaiból 522,1 millió euró a Társadalmi megújulás OP (TAMOP), és 51,4 millió euró az Államreform OP (ÁROP) KMR prioritása alatt szerepel.

KMOP Prioritási tengelyek és főbb beavatkozások	A prioritás kerete* (euró)	Százalékos megoszlás
1. A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ A K+F és az innováció fejlesztése, eredményeinek elterjesztése ▪ KKV-k fejlesztése, technológiai modernizációjának ösztönzése ▪ KKV-k pénzügyi eszközökhöz való hozzáféréseinek fejlesztése ▪ Üzleti környezet fejlesztése ▪ Helyi gazdaságfejlesztés 	589 893 160	34,17%
2. A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése ▪ A közösségi közlekedés versenyképességének javítása 	267 014 260	15,47%
3. A régió vonzerejének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ A turisztikai vonzerő fejlesztése ▪ Természetvédelem, a természeti környezet rehabilitációja és revitalizációja ▪ A környezetvédelmi szolgáltató-rendszer fejlesztése 	203 109 180	11,77%

4. A humán közszolgáltatások intézmény-rendszerének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ A munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése ▪ A felsőoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése ▪ Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése ▪ A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése ▪ A lakosság-közeli szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése ▪ A közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése ▪ Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése 	359 011 640	20,8%
5. A települési területek megújítása <ul style="list-style-type: none"> ▪ Integrált, szociális típusú rehabilitáció ▪ Települési központok fejlesztése 	244 939 260	14,19%
6. Technikai segítségnyújtás	62 145 856	3,6%
Összesen	1 726 113 357	100,0 %

**folyó áron, 15% nemzeti hozzájárulással*

Az 50 millió euro feletti **nagyprojektek**re vonatkozó javaslatok értékelése, a projektek kiválasztása folyamatban van.

Az operatív programok beavatkozásainak hatékonyságát, az egymást erősítő fejlesztések integrált megvalósítását a **zászlóshajó projekt** segíti pl: Hét versenyképességi pólussal – Budapest Fejlesztési Pólus, A tudás – esély, Vállalkozásfejlesztés, Akadálymentes Magyarország, Meggyógyítjuk az egészségügyet, Takarékosan az energiával, XXI. századi iskola, Tiszta környezet, Leszakadó térségek felzárkóztatása.

A program **végrehajtásáért** a Regionális Operatív Program Irányító Hatóság felel. Az egységes végrehajtási rendelkezések alapján a prioritásokhoz kapcsolódó intézkedések meghatározását követően kerül sor az egyedi eljárások pontosítására, a KMR specifikus *közreműködő szervezetek* kijelölésére.

Partnerség

A régiós és ágazati fejlesztéseket integráltan kezelő Közép-magyarországi operatív program az **ágazati és regionális stratégiák alapján** került kidolgozásra.

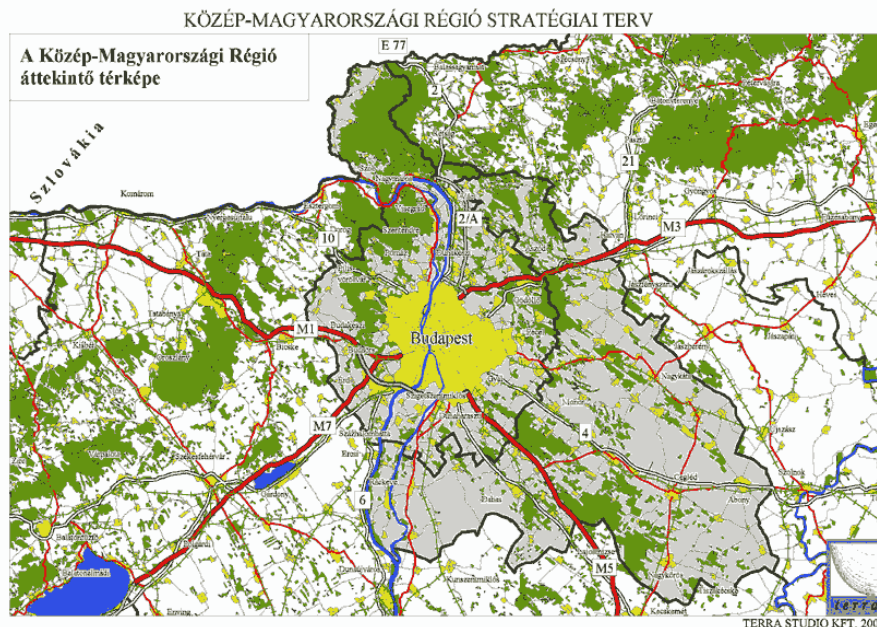
A Közép-magyarországi operatív program a **társadalmi vita** egyeztetései során a regionális és ágazati partnerek, gazdasági szereplők, szakmai és civil szervezetek által megfogalmazott javaslatok figyelembe vételével készült el.

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ ÁLTALÁNOS HELYZETE

A Közép-magyarországi régió 2007-től – az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK számú Tanácsi Rendeletben (továbbiakban: Rendelet) meghatározott - „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés hatálya alá tartozik, az egy főre jutó GDP értéke alapján. A régió 2006-ig az 1260/1999/EK számú Tanácsi Rendelet szerinti 1. célkitűzés alá esett, ezért ún. „phasing in” régióként, valamint az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások eredményeként speciális elbánásban részesül. A Rendelet 37. cikk 5. pontja, illetve a II. sz. melléklet 15. pontja, valamint a 2006/VIII/04 számú Bizottsági határozat alapján a régiónak juttatott 140 millió euró kiegészítő támogatást, a Közép-magyarországi operatív program pénzügyi keretébe integráltuk, annak elosztására, ellenőrzésének biztosítására, az alaptámogatásával megegyező eljárást alkalmazunk. A Közép-magyarországi régióban a társfinanszírozás 85%-os felső határa, és a támogatható tevékenységek a „Konvergencia” régiókéhoz hasonló. Ugyanakkor a támogatás szintje a régióban fokozatosan csökkenve, 2011-re eléri a „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés átlagos, egy főre jutó támogatásintenzitási szintjét. A csökkenő allokáció a régióknak juttatott EU-támogatások pénzügyi elkülönítését és megfelelő nyomon követését igényli.

2.1.1 A Közép-magyarországi régió általános földrajzi helyzete

A Közép-magyarországi régió Budapestből és Pest megyéből álló területe 6.918 km². Földrajzi helyzetét meghatározza Kárpát-medencei központi fekvése, ahol a középhegységi vonulatok, az Alföld, valamint a Duna határán fekszik. Ezek alakítják alapvetően a közlekedési útvonalak fő irányait, amelyek a történelmi fejlődés során kijelölték a térség központi szerepét. A régió meghatározó térszervező ereje a Duna, ami kiemelkedő jelentőségű

ivóvízbázis, vízi szállítási és közlekedési útvonal, partjai üdülő és rekreációs területek, a két partját összekötő hidak és kompátkelők az úthálózat fontos elemei.

2.1.2. Demográfia és településszerkezet

A Közép-magyarországi régió népességszáma 2005. január 1-jén 2.840.972 fő volt, az ország népességének 28,1%-a. Budapesten az országos mértéket meghaladó az elöregedés folyamata, az elvándorlás, elsősorban az agglomeráció településeire költözés. A természetes fogyás több mint 160 ezer fős, az elvándorlás közel 105 ezer fős negatív egyenleget eredményezett 1990 és 2004 között a fővárosban. Jellemző a belső kerületek kiüresedése, a lakófunkciók helyett intézményi, gazdasági tevékenységek megtelepedése.

A természetes szaporodás és a vándorlás alakulása (1990-2004)

	Születések	Halálozások	Természetes fogyás	Bevándorlás	Elvándorlás	Vándorlási egyenleg	Népesség változása
Budapest	244459	405160	-160701	810183	915408	-105225	-265926
Agglomeráció	103923	110988	-7065	595286	442326	152960	145895
Pest megye többi része	64911	86171	-21260	254148	215535	38613	17353
KMR	413293	602319	-189026	1659617	1573269	86348	-102678

Adatok forrása: KSH

Az agglomeráció elmúlt másfél évtizedének meghatározó folyamata a szuburbanizáció. A Budapestről kiköltözők elsődleges célterülete az agglomerációs övezet. A kilencvenes évek közepétől jelentkező lakossági szuburbanizáció következményeképpen a népesség az 1990-es 567 ezer főről 2005-re 719 ezer főre növekedett. Az agglomerációs övezet, az országos folyamatokkal szemben, fiatalabb korszerkezetűvé vált. Sajátos társadalmak alakultak ki az agglomeráció gyorsan növekvő falvaiban, ahol az előregedő őslakosság és a betelepülő módosabb középosztály gyökeresen eltérő életmódja közötti különbség szembetűnő. A beköltözők miatt az önkormányzati, egészségügyi, közoktatási és szociális intézmények szűkössé váltak. Pest megyében az agglomeráción kívüli területeken a demográfiai folyamatok kedvezőbbek, mint az országos átlag.

A lakosság korösszetétele alapján a fővárosi lakosság további előregedése prognosztizálható. Budapest a születéskor várható átlagos élettartam tekintetében a jobb életésélyű területekhez tartozik (férfiak: 70,5 év, nők: 77,4 év), Pest megyében ezek a mutatók némileg alacsonyabbak (férfiak: 69,1 év, nők: 77,05 év). Az öregedési index a régiókat tekintve a Közép-magyarországi régióban a legmagasabb (112,3%, a fővárosban 145,5%).

A Közép-magyarországi régió településrendszere három eltérő jellegű részre tagolható, mint a főváros, a fővárosi agglomeráció 80 települése, és Pest megye fővárosi agglomeráción kívül eső területe. A központi szerep egyaránt megnyilvánul a népességkoncentráció, a gazdaság, az infrastruktúra, valamint a különböző feladatú intézményrendszerek terén. Ennek hatására alakult ki a főváros körül egy kiterjedt agglomerációs gyűrű, amelynek településszáma és lakossága folyamatosan bővül. A jelenleg 80 településből álló agglomerációs övezetben a megye népességének közel kétharmada koncentrálódik, 1 km²-en 360 ember él, közel négyszer annyi, mint a megye más részein.

Pest megye 186 települése 1 millió 144 ezer embernek ad otthont. Az ország egyetlen megyéje, amelynek nincs megyeszékhelye, ezt a szerepet Budapest tölti be. Településszerkezete különbözik az ország más területeitől. A főváros közelsége gátat szabott

a kis és középvárosok kialakulásának, a megye 40 városából egyedül Érd népessége haladja meg az 50 ezer főt. A kisvárosok többsége funkcióhiányos.

A megyében a településhálózat gerincét a 2000–4999 fős települések alkotják, ezek teszik ki a települések 32%-át. Az ennél kisebb lélekszámú települések súlya jóval kisebb, a népesebb településeké nagyobb az országos átlagnál. Az 5000–9999 fős és a 10–49 ezer fős települések 18, illetve 17%-os aránya négyszer akkora, mint országosan.

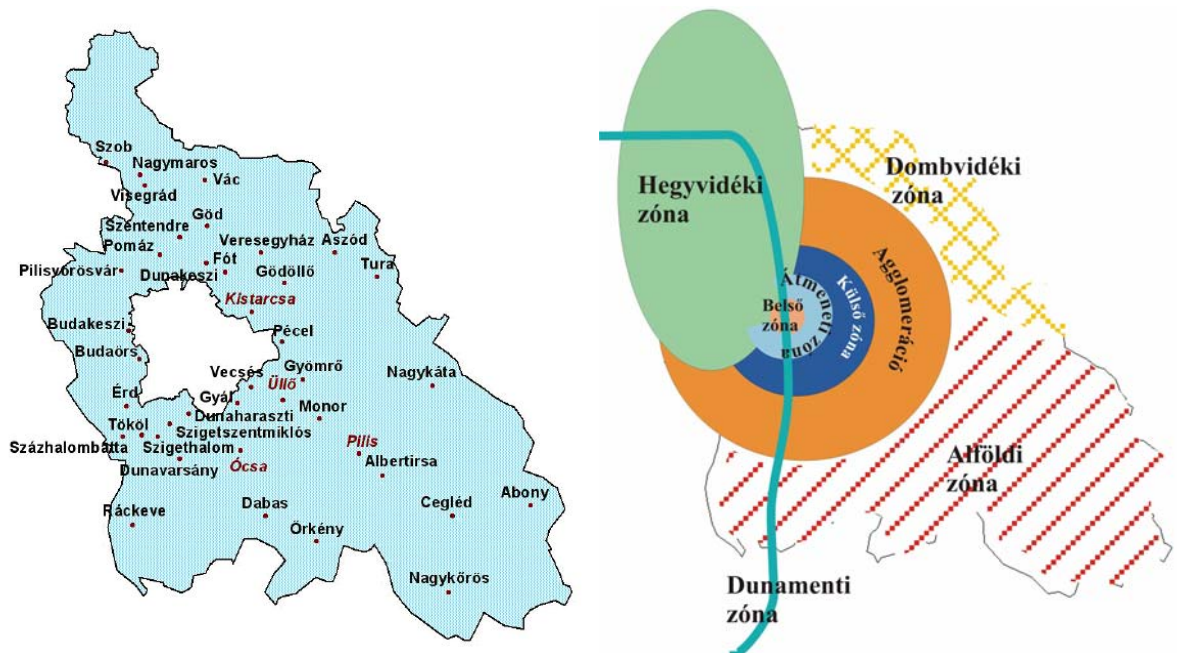
Pest megye települései 15 kistérséget alkotnak. A kistérségek területe, településszáma, lakónépessége jelentősen eltér egymástól. Pest megyében a legnagyobb kiterjedésű, mintegy 1200 km² a 15 településből álló ceglédi kistérség, amely több mint tízszerese a legkisebb, 3 települést magában foglaló, 91km² területű dunakeszi kistérségnek. A 2005. január 1-jei adatok alapján a legnépesebb a megye legnagyobb lélekszámú városát, Érdet magában foglaló budaörsi kistérség, ahol 10 településen összesen mintegy 150 ezer ember él, ugyanakkor a szobi kistérséget alkotó 13 település lakóinak száma mindössze 13 ezer fő. A kistérségek gazdasági-társadalmi fejlettségét jellemző öt típus közül három található a megyében: a 9 változóból képzett komplex mutatószám alapján 7 kistérség minősült dinamikusan fejlődőnek, 5 fejlődőnek (aszódi, veresegyházi, monori, dabasi, gyáli), 3 felzárkózó térségnek (ceglédi, nagykátai, szobi), stagnáló és lemaradó minősítést egyetlen térség sem kapott. A dinamikusan fejlődő térségekben a megye népességének hattizede él, 1,6-szer akkora hányada, mint országosan, a fejlődő térségekben élők 24%-os aránya pedig 5 százalékponttal haladja meg az országos átlagot.

A figyelembe vett 2004. évi 9 mutató:

1. A befektetett külföldi tőke egy lakosra jutó értéke,
2. Személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem egy lakosra,
3. Személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem egy lakosra 2004/1992,
4. Működő gazdasági szervezetek ezer lakosra jutó száma,
5. Működő gazdasági szervezetek száma,
6. Munkanélküliek aránya,
7. Vándorlási különbözet ezer lakosra jutó száma,
8. Távbeszélő főállomások ezer lakosra jutó száma,
9. Személygépkocsik száma ezer lakosra

A városok, illetve a nagyobb népességű települések a fővárost megközelítő utak mentén találhatóak, a fő közlekedési útvonalak közti területeken pedig falusias térségek jellemzőek. A Budapest környéki falvak sokszor felduzzadt népességük eredményeképp emelkednek városi rangra, ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy Érd város a közelmúltban megyei jogú városi rangot kapott. A régió északi és nyugati részén, a középhegységi és dombvidéki területeken (Börzsöny, Visegrádi-hegység, Pilis-hegység) a kisfalvas településtípus dominál, míg a déli, alföldi jellegű területeken a nagyfalvak vannak túlsúlyban (Dabas térsége, Tápió-vidék). A fővárosból kiinduló útvonalak mentén fekvő nagyobb települések (például Vác, Gödöllő, Szentendre, Cegléd) térszervező hatása csak közvetlen környezetükre terjed ki, egymás közti kapcsolataik erősítését pedig a haránt irányú, összekötő közlekedési kapcsolatok hiánya gátolja.

* Pirossal jelölve a 2005-ben várossá nyilvánított települések

A Közép-magyarországi régió térszervező ereje – a fővárosnak tulajdoníthatóan – átnyúlik a régió határain és olyan, többnyire nagyvárosi szerepkörrel rendelkező városokat érint, mint Esztergom, Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét és Szolnok.

2.1.3. A régió gazdasági helyzete¹

Budapest és agglomerációja az ország gazdaságilag legfejlettebb térsége: 2004-ben az ország GDP-jének 44,5%-a származott a Közép-magyarországi régióból. Az egy főre jutó GDP 2004-ben a régióban az országos átlag 159%-a, Budapesten 205%-a, Pest megyében 89%-a, (a megyék átlagához viszonyítva Budapesten 261%, Pest megyében 114%). A GDP 78%-át Budapest, 22%-át Pest megye adja. Az egy főre jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem az országos átlag 125%-a volt (Budapest 133%, Pest megye 95%).

A régió legfőbb versenytársainak (Bécs, Prága, Pozsony) fejlettsége már a csatlakozás előtt lényegesen meghaladta a Konvergencia célkitűzés kritériumát. Pest megye 1995-ben egyike volt a legkevésbé fejlett megyéknek, 2002-ben viszont már a negyedik helyre került a megyék rangsorában.

Az egy lakosra jutó GDP összege (euro, vásárlóerő paritáson)

Terület	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*
Budapest	13 664	14 683	15 949	16 983	18 571	21 663	23 389	26 296	26 642
Pest megye	5 489	5 778	6 617	7 066	7 833	8 112	10 099	10 925	11 428
KMR	10 902	11 629	12 701	13 476	14 708	16 488	18 314	20 329	20 643
Magyarország	7 550	7 919	8 519	9 116	9 732	10 564	11 549	12 402	12 818
EU 25	15 233	16 011	16 856	17 647	18 523	19 765	20 495	21 170	
EU 15	16 869	17 679	18 570	19 421	20 369	21 695	22 463	23 162	

Forrás: EUROSTAT, *Nemzeti számlák 2002-2003, KSH

A regionális GDP több mint háromnegyedét a terciér szektor termeli, ami az országos bruttó hozzáadott érték felét teszi ki, továbbá az alkalmazásban állók közel háromnegyedét foglalkoztatja. 2004-ben Budapesten foglalkoztatták a pénzügyi tevékenységeket végzők

több, mint felét, a szállítás, posta és távközlési ágban dolgozók egyharmadát. Budapesten koncentrálnak a gyógyszergyárak, a távközlés, IT és média vállalatai.

A kedvező helyzet fennmaradását biztosíthatja, hogy az egy lakosra jutó beruházások értéke Budapesten megközelíti az országos érték másfélszeresét (144%). A külföldi érdekeltségű vállalkozások 62%-a, a külföldi működőtőke 64%-a található a régióban a 2004-es adatok szerint, döntő hányaduk (86%) Budapesten. Ágazati megoszlását tekintve 2004-ben a külföldi tőke 14,5%-a a kereskedelem területére, 24,4 százaléka az ingatlan szektor és üzleti szolgáltatások területére, 26,3%-a az ipar, 1,2%-a az építőipar területére áramlott.

2003-ban az ipar a bruttó hozzáadott-értéket tekintve 18,5%-kal részesedett a régió GDP-jéből, ugyanakkor 24,8%-kal az ország ipari termeléséből. A régió szerepe az ipari foglalkoztatás területén országos összehasonlításban is meghatározó, például a vegyiparban, a fa-, papír- és nyomdaiparban, valamint a gépiparban. A gépipar részesedése a feldolgozóipari foglalkoztatásban Budapesten 29%, Pest megyében közel 41%. A második legnagyobb foglalkoztató Budapesten a vegyipar, Pest megyében az élelmiszeripar. Az újonnan települt zöldmezős ipari beruházások jelentős része az agglomerációs településeket választotta, ezért Budapesten az ipar fokozatos visszaszorulása figyelhető meg.

A Közép-magyarországi régió az ország összes mezőgazdasági termőterületének 6,8 százalékaival rendelkezik, a mezőgazdasági szektor súlya 1% körüli, azonban az országos hozzáadott érték 10%-át termeli. A főváros közelében, az intenzív kertészeti kultúrák dominálnak, a távolabbi, elsősorban alföldi területeken pedig a hagyományos állattartás és szántóföldi növénytermesztés kultúrái. Országos viszonylatban kiemelkedő a régió zöldség- és gyümölcsstermesztése, valamint a tejtermelés.

A régió gazdasági fejlődése továbbra is a fővárosra és agglomerációját alkotó településeire koncentrálnak, ami tovább növeli az egyes kistérségek közötti gazdasági különbségeket. Az egyenlőtlenségek csökkentése és a belső kohézió javítása érdekében szükséges a helyi gazdasági kezdeményezések külön támogatásban részesítése, ami a foglalkoztatás térségi különbségeire is hatással van.

2.1.4. Foglalkoztatás, munkanélküliség¹

A Közép-magyarországi régióban a humán erőforrások koncentrációja egyedülállóan magas. Budapest a legnépesebb város a versenytársak közül, és a felsőfokú végzettségűek aránya is magasabb, mint Bécsben, Prágában vagy Pozsonyban. Budapesten és Pest megyében több mint félmillió felsőfokú és 1,2 millió középfokú végzettségű lakos él, és a humán erőforrás hasznosításának gátja az alacsony aktivitás.

Közép-magyarországi régió szerepe

¹ A Régió főbb gazdasági és foglalkoztatási indikátorai nemzetközi összehasonlításban az 1. számú mellékletben találhatóak.

Terület	Állandó	Munkavállalási korú	Felsőfokú végzettségű	Felsőfokú végzettségű foglalkoztatottak száma	Foglalkoztatottak száma	Működő jogi személyiségű vállalkozások száma	Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások			
	népesség (fő)						Jegyzett tőkéje		Bruttó hozzáadott értéke	
	2005	2005	2001	2001	2001	2003	1994	2003	1994	2003
	<i>BM</i>	<i>KSH</i>	<i>Népszámlálás 2001</i>			<i>T-Star</i>	<i>APEH Társasági adóbevallások adatai (milliárd Ft)</i>			
Budapest	1 674 882	1 075 243	393 679	222 298	856 193	77 272	2 696	6 071	877	4 500
Pest megye	1 135 657	742 680	109 434	67 128	281 999	20 920	208	2 744	88	935
KMR	2 810 539	1 817 923	503 113	289 426	1 138 192	98 192	2 904	8 815	965	5 434
Magyarország	10 143 969	6 555 336	1 147 474	675 825	3 502 511	185 606	4 620	13 148	1 791	9 468
Ország-KMR nélkül	7 333 430	4 737 413	644 361	386 399	2 364 319	87 414	1 716	4 333	826	4 034
<i>KMR %</i>	<i>27,7</i>	<i>27,7</i>	<i>43,8</i>	<i>42,8</i>	<i>32,5</i>	<i>52,9</i>	<i>62,9</i>	<i>67,0</i>	<i>53,9</i>	<i>57,4</i>
<i>Budapest %</i>	<i>16,5</i>	<i>16,4</i>	<i>34,3</i>	<i>32,9</i>	<i>24,4</i>	<i>41,6</i>	<i>58,4</i>	<i>46,2</i>	<i>49,0</i>	<i>47,5</i>

Forrás: KSH

Közép-Magyarország munkaerő-piaci szempontból a legkedvezőbb helyzetben lévő régió. E kedvező helyzet alapvetően a munkaerő-piaci kereslet növekedésével magyarázható. A kilencvenes években ugyanis új munkahelyek túlnyomó részben az ország urbanizált, viszonylag iskolázott népességgel és fejlett infrastruktúrával rendelkező középső és nyugati régióiban jöttek létre. Fontos hangsúlyozni, hogy a régió belülről – elsősorban Pest megyében – jelentős különbségek vannak mind a foglalkoztatás, mind a munkanélküliség tekintetében.

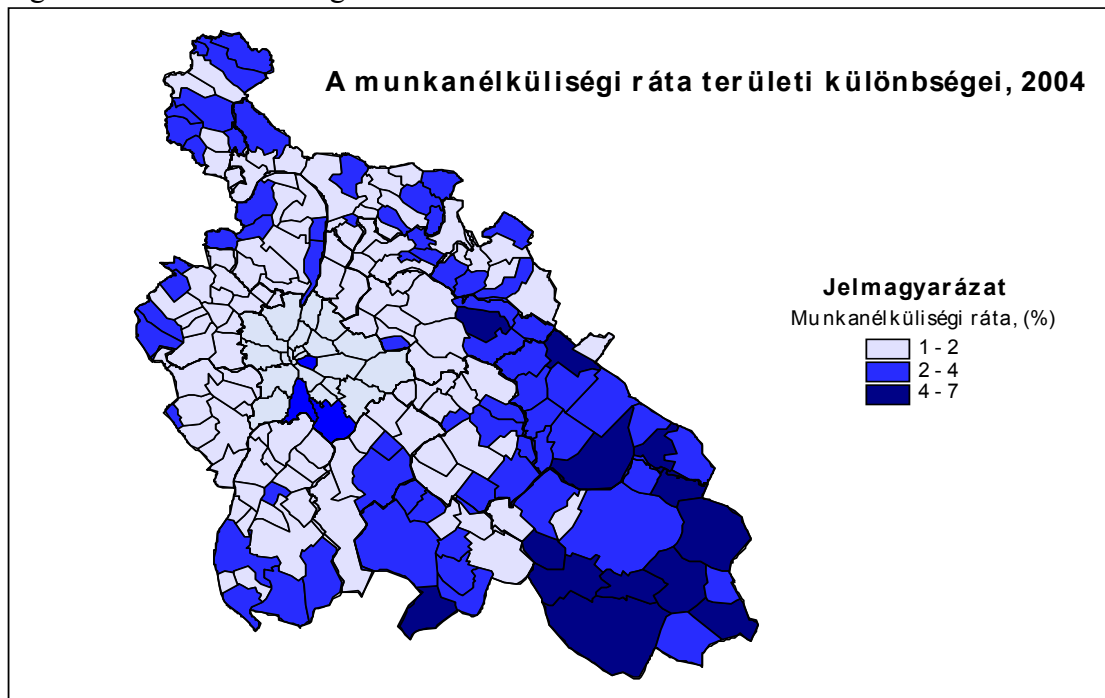
A Közép-magyarországi régióban a 15- 64 éves népesség foglalkoztatási szintje 1998 óta folyamatosan emelkedik, 2005-ben 63,3% volt, ami jóval meghaladja az 56,9%-os országos átlagot (Budapesten a foglalkoztatás szintje 65,4%, de Pest megye is kiemelkedik a maga 60,2%-ával). Kiemelkedően magas, 56,7% a szellemi foglalkozásúak aránya, s ugyancsak magas a költségvetési szervezeteknél dolgozók részaránya (37%). Az aktivitási arány 2005-ben 66,7% volt, ami 5,3 százalékponttal magasabb az országos átlagnál, és 1998 óta szintén folyamatosan emelkedik.

Forrás: KSH

Munkanélküliség, jövedelem és foglalkoztatás	Ország összesen	Ország Bp. nélkül	Budapest	Agglomeráció	Nem agglomeráció	Közép-Mao. régió
Regisztrált munkanélküliek száma éves átlag 2005	409929	386569	23 360			43 949
Munkanélküliségi ráta (15-64 éves népesség) 2005	7,25					5,2
Egy adózóra jutó jövedelem az átlag százalékában 2003	110	100	153	129	96	140
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 2005	56,92		60,2			63,3
Foglalkoztatottak aránya, férfiak	63,13					69,6
Foglalkoztatottak aránya, nők	50,98					57,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001	40,9	41,6	38,0	31,3	41,1	37,0
Vezető, értelmiségi foglalkozásúak aránya (%)	20,5	17,8	31,0	22,1	13,0	26,7
Egyéb szellemi foglalkozásúak aránya (%)	20,3	18,5	27,4	22,8	17,4	25,1
Ipari, építőipari foglalkozásúak aránya (%)	31,5	34,7	18,9	29,7	37,2	23,7

A munkanélküliségi ráta 2002-ig mérséklődött jelentősen (4%-ra az országos 5,8%-os szinttel szemben), azóta enyhén emelkedik, 2005-ben 5,2% volt, de még így is jóval elmarad az

országos 7,25%-os szinttől. A munkanélküliségi ráta 2004-ben Budapesten 4,4%, Pest megyében 4,7%, erős szezonális ingadozásokkal és jelentős területi különbségekkel. Pest megyében a Ceglédi (7,5%), Dabasi (7,1%), Szobi kistérségek (6,0%) rendelkeznek a legmagasabb munkanélküliségi értékekkel.

A régióban is növekvő problémát jelent a pályakezdő fiatalok elhelyezkedésnek nehézsége. A regisztrált pályakezdő munkanélküliek száma 2001 óta folyamatosan növekszik, 2005-ben átlagos számuk 2432 fő volt. A fiatalok elhelyezkedését a munkahelyhiány mellett az is nehezíti, hogy a munkaadók alapvetően gyakorlattal rendelkező munkavállalókat keresnek, és nem szívesen vállalják a pályakezdők betanítását. Ennek következménye, hogy Pest megye hátrányos helyzetű térségeiből jelentős a képzett munkaerő elvándorlása.

A Közép-magyarországi régióban a lakossági jövedelmek magas szintje tapasztalható. A régióban elért lakossági jövedelmeknek 70%-a Budapesten keletkezik, több mint ötöde az agglomeráció lakosait gazdagítja, az agglomeráción kívüli területekre kevesebb, mint 10% jut. A régió belüli hagyományos különbségek részben magyarázhatók a jövedelemtulajdonosok képzettségi szintjének eltéréseivel, részben a foglalkoztatási szerkezet következményei, de nem elhanyagolható a budapesti és vidéki munkahelyek bérszínvonalának közötti, hagyományos 30% körüli eltérésekből fakadó különbség sem.

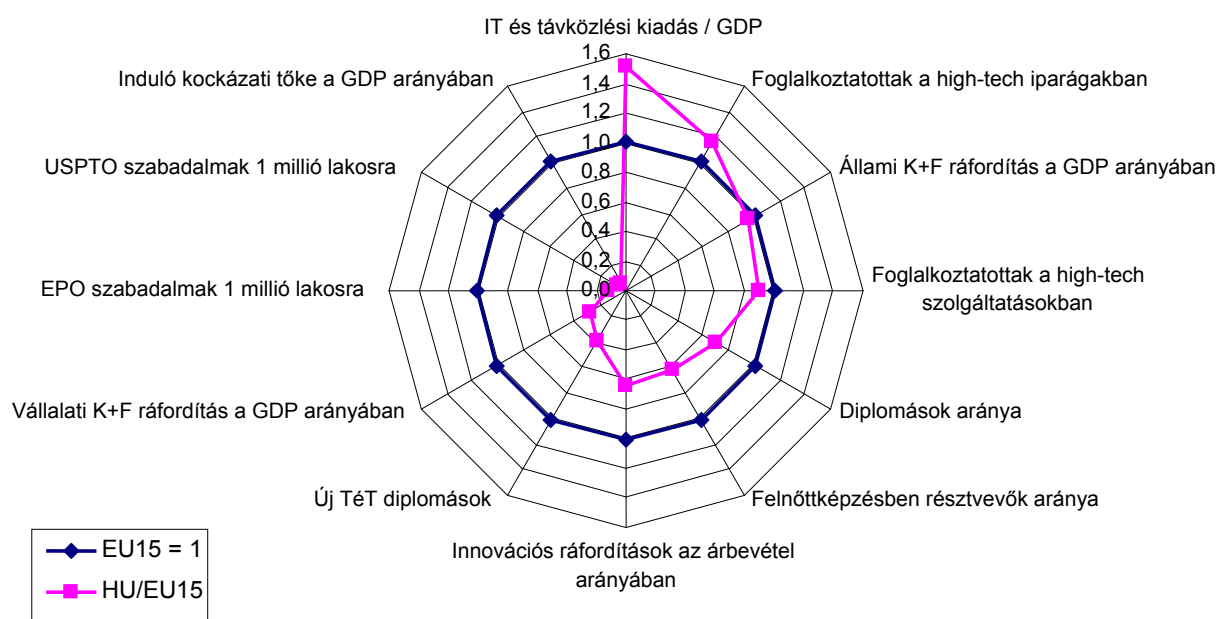
2.2. A RÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

2.2.1. Kutatás – fejlesztés és innováció

A hazai K+F szektor, bár több területen nemzetközi szinten kiemelkedő jelentőségű eredményeket ér el, az EIS 2005 jelentés SII aggregált mutatójának tanúsága szerint lemaradásban van az EU átlagához képest is²; a lisszaboni akcióprogramban megfogalmazott célok teljesítése terén az elmaradás még nagyobb.

Az innováció területén kedvező fejleménynek nevezhető, hogy Magyarország az EU-n belül a felzárkózó országok közé tartozik (az EIS 2005 felmérés szerint, az SII növekedése alapján). Emellett vannak kedvező részeredményeink, például a csúcstechnológiai iparban foglalkoztatottak aránya, az innovatív kkv-k együttműködési készsége, vagy a csúcstechnológiai iparban megtermelt hozzáadott érték szerinti helyezésünket nézve a 25 EU-tagállam sorában. Alacsony pontszámot kapott viszont a hazai innovációs szakpolitika, és gyenge az innovatív termékek iránt mutatkozó kereslet. Aggodalomra adhat továbbá okot a szabadalmak, közösségi védjegyek és ipari formatervek létrehozása tekintetében tapasztalható jelentős lemaradásunk is.

Fontosabb K+F és innovációs mutatószámok az EU-15 átlagához viszonyítva

Forrás: EIS 2005

A rendszerváltás után a hazai kutatás-fejlesztés volumene jelentősen csökkent: 2004-ben a teljes K+F ráfordítás Magyarországon a GDP 0,9 %-a (1988-ban 2,3%), ez kevesebb, mint fele az EU25 átlagának (1,9 %). A Közép-magyarországi régióban a GDP 1,4%-át fordítják K+F-re, míg a vidéki régiókban a 0,6%-ot sem éri el ez az arány. A hazai K+F és innovációs tevékenység meghatározó, bizonyos területeken nemzetközi fontosságú központja Budapest.

² Az Európai Innovációs Helyzetjelentés (European Innovation Scoreboard, EIS) 2005 összesített innovációs indexének (SII) értéke Magyarország esetében 0,31, szemben az EU-25 átlag 0,42-vel.

2004-ben a kutatóhelyek közel fele, a K+F-létszám kétharmada, a doktori fokozattal rendelkező kutatók 60%-a, a K+F ráfordítások 60,2%-a koncentrált Budapesten. A kutató-fejlesztők aktív keresőkhöz mért aránya Budapesten 3,2%. A budapesti agglomeráció súlya meghatározó az üzleti jellegű kutatásokban is, a ráfordítások 80%-a, a foglalkoztatottak 75%-a itt koncentrált. Budapesten és agglomerációjában a K+F dolgozók száma meghaladja a 17 ezer főt, számuk 1997 és 2003 között 30%-kal növekedett. A kutatás-fejlesztési területek nagy részének a főváros a fő kutatóbázisa, míg az agrártudományoké Gödöllő.

A K+F szektor legfontosabb adatai, 2004

	Közép-Magyarország	Budapest	Pest megye	Magyarország összesen	Régió aránya (%)
K+F ráfordítás (mFt)	116 692	109 344	7 348	181 525	64,3
Kutatóhelyek száma	1 255	1 127	128	2 541	49,4
K+F létszám (fő)	27 217	25 480	1 737	49 615	54,9
Ebből kutató:	17 535	16 524	1 011	30 420	57,6
Tudományos fokozattal rendelkezők száma	6 416	6 076	340	10 962	58,5
K+F tevékenységek folytató vállalkozások száma (2002)	1 335	1 175	160	1 886	70,8
K+F témák száma (db)	12 497	11 593	904	22 612	55,3

Forrás: KSH

Magyarország és ezen belül a régió is a szűkösen rendelkezésre álló K+F forrásainak nemzetközi összehasonlításban nagy részét fordítja az innovációs folyamat legkockázatosabb fázisának, az alapkutatásnak a finanszírozására. A hazai K+F tevékenységeknek csak kisebb része hasznosul a gazdaságban, aminek oka a fejletlen üzleti kultúra, az oktatási-kutatási és üzleti szereplők közti együttműködés korlátozottsága, a piaci információk és piacvezetést támogató mechanizmusok hiánya. A forráshiány és mentalitásbeli okok miatt főként csak a vállalati kutatóhelyek törekednek eredményeik termékekben megnyilvánuló közvetlen hasznosítására, illetve szabadalmaztatására.

A vállalati K+F helyek K+F ráfordítása Magyarországon alacsony, részesedésük a K+F kiadásokból (38%) messze elmarad a fejlett európai országok 50-80% közötti arányától. Az ezer alkalmazottra eső vállalati kutatók számának aránya az EU átlagának 40%-a. A vállalati kutatóhelyeken dolgozó szakemberek száma 1996 óta kétszeresére nőtt, amely jellemzően néhány ágazatra és nagyvállalatra koncentrált (gyógyszeripar, IT, távközlés, gépipar).

A vállalati K+F ráfordítások alacsony aránya mellett csak a kutatások egyharmada köthető az innovatív ötletek új termékként való, közvetlen piaci megjelenését elősegítő kísérleti fejlesztéshez.

Az Innobarometer 2004 felmérés szerint a házon belüli kutatást végző vállalatok aránya nem marad el az EU25 átlagától (52%, illetve 53%), a kutatások elvégzésével külső szervezeteket – más cégeket, kutatóintézeteket, egyetemeket – megbízó vállalkozások aránya ugyanakkor mindössze 9% (EU25 átlag: 20%). Az élenjáró országokhoz képest alacsony az innovációs tanácsadási szolgáltatásokat igénybe vevő vállalatok aránya: mindössze 8% vett igénybe közfinanszírozású és 11% magáncéges (ezen felül 3% mindkettőt a kutatást megelőző 2 év folyamán) szolgáltatást (EU25 átlag: 5%, 16%, ill. 5%). Pozitív fejlemény, hogy a K+F és innovációs tevékenységről beszámoló KKV-k többsége valamilyen vállalati együttműködésnek is részese. A hazai vállalkozások és kutatóhelyek nemzetközi kutatási

együttműködésben való részvétele ugyanakkor kevésbé jellemző, korlátozott például az EU 6. keretprogramjában való magyar szerepvállalás. A kutatóhelyi hálózatban a legjelentősebb szerepük a felsőoktatási intézményeknek és az MTA kutatóintézeteinek van. A kutatóintézetek jelentős hányada azonban más állami intézményekhez (például kormányzati szervek, KSH, Honvédség, egészségügyi intézmények stb.) tartozik, vagy magántulajdonban van.

A K+F és innovációs folyamatok egyes részfolyamatai szétaprózottak, a meglévő kutatási eredmények nagy része nem jut el az alkalmazhatóságig. Hiányosak az innovációs folyamatban résztvevő szereplők (különösen az egyetemek/kutatóintézetek és a vállalkozások) közötti együttműködés formái.

Magyarországon 2003-ban az összes vállalkozás 19%-a volt innovatív³. Míg a legalább 250 főt foglalkoztató szervezetek körében az innovatív vállalkozások aránya az átlag kétszerese, 41% volt, addig az 50 fő alatti szervezeteknél mindössze 17%. Az ipartól eltérően a szolgáltatási szektorban a közepes (50–249 főt foglalkoztató) vállalkozások innovativitása volt a legerősebb. Az iparban átlagosan 21,4% volt az innovatív cégek aránya. Kiemelkedő volt a vegyi anyagok és termékek gyártásával foglalkozó cégek innovativitása (45%), valamint a gép-, berendezésgyártóké (33,2%). A szolgáltató szektorban a pénzügyi tevékenység minden negyedik, a számítástechnikával, K+F-fel, illetve mérnöki tevékenységgel foglalkozóknál pedig minden harmadik újított. Az innovációs tevékenység csaknem fele (47%-a) kizárólag termék-innovációval volt kapcsolatos, az eljárás-innováció ennek alig több mint harmada.

A magyar innovációs rendszer intézményi hiányossága, hogy fejletlen az innovatív KKV-k alapítását és megerősödését szolgáló technológiai és üzleti inkubáció, jórészt hiányoznak a hídképző, innovációs szolgáltató intézmények. A szakpolitika által preferált „ipari park + inkubátorszolgáltatás” elve a gyakorlatban egyelőre csak korlátozottan érvényesül. Habár az inkubátorok nagy többsége olyan településeken jött létre, ahol egyébként ipari park is van, közülük jelenleg a régióban csak 2 inkubátor működik ipari parkon belül⁴. Az ipari parkok és az inkubátorok alig vannak kapcsolatban egymással, mivel az ipari parkok jó részének (például a többségében multinacionális cégeket tömörítő ipari parkoknak) nincs inkubációs szolgáltatásra igénye. A létező inkubátorházak viszont egyéb források hiányában piaci gazdálkodásra kényszerülnek, így nem érdekeltek kockázatos tevékenységek felvállalásában, a technológiai inkubáció erősítésében, az ötletgondozásban, az innovatív tevékenységek felkutatásában és támogatásában – ezért nincs egyetlen működő specializált technológiai inkubátorunk sem (kettő kialakítása jelenleg folyamatban van). Ezt támasztja alá a SEED Kisvállalkozásfejlesztési Alapítvány 2002-es felmérése is, amely szerint bár magas a létező⁵ inkubátorházak kihasználtsága, a bérlők többsége növekvő piacon tevékenykedő, de nem innovatív és nem kezdő mikrovállalkozás, amelyek elsősorban az infrastruktúra biztosítására tartanak igényt, tanácsadási, menedzselési támogatásra jóval kevésbé. Az inkubátorházak

³ A KSH definíciója szerint innovatív szervezetnek minősül az a vállalkozás, amely új vagy jelentősen korszerűsített termékeket vezetett be a piacra, illetve szervezeti keretei között új vagy jelentősen továbbfejlesztett technológiát alkalmazott. Az is innovatív cégnek minősül, amely, bár nem tudott újdonsággal piacra lépni, korszerűbb technológiát bevezetni, de elkezdett ilyen jellegű tevékenységet, csak vagy idő hiányában nem tudta azt a vizsgált periódusban befejezni, vagy valamilyen oknál fogva kezdeményezése meghiúsult.

⁴ Elsősorban felsőoktatási központokban működnek bővebb innovációs szolgáltatásokat nyújtó innovációs parkok, például a budapesti INNOSTART Nemzeti Üzleti és Innovációs Központ és a Budaörsi Ipari és Technológiai Park..

⁵ A 2005-ös Nemzeti Technológiai Inkubátor és Magvető Tőke Program 41 inkubátorról tesz említést.

szolgáltatáskínálatában ezért korlátozott az innovatív elem: az ingatlan bérbeadás lehetőségeit kihasználják, de informatikai hálózatuk alacsony színvonalú, az adatbázis szolgáltatás, az oktatás, a tanácsadás, a partnerkeresés, a pályázatfigyelés, a projekt-menedzsment támogatása csak lassan terjed. A technológia transzfer elősegítése ritka, a kutatási szolgáltatás kivételes. Hiányoznak a hálózati jellegű együttműködések és a külföldi kapcsolatrendszerek. Az intézményekhez nem kapcsolódik sem a vállalkozás megindításához szükséges forrás (pre-seed), sem az indulási fázist finanszírozó magvető tőke forrás.

Összességében elmondható, hogy a tudásintenzív, magasabb hozzáadott értékű tevékenységeknek a hazai gazdaságban való szélesebb körű terjedéséhez enyhíteni kell a kutatások szétaprózottságát, növelni kell a kutatási eredmények hasznosulásának hatékonyságát (beleértve a piaci hasznosítást), emellett fokozni kell a vállalkozások (különösen a KKV-k) innovációs készségét és aktivitását.

2.2.2. Vállalkozások

A mikro-, kis- és középvállalkozások jelentős szerepet töltenek be az ország gazdasági életében: az alkalmazottak 65%-át foglalkoztatták, a bruttó hozzáadott érték felét állították elő, az exportértékesítés 36%-át realizálták 2004-ben. Ez a rövid adatsor is mutatja azonban, hogy termelékenységük elmarad a nagyvállalatokétól, és csak kis részük képes az egységes piacon és harmadik piacokon való megjelenésre, a gazdaság szerkezeti modernizációjában csak töredékük képes aktívan részt venni. Többségük gazdálkodását magas munkaerő- és alacsony tőkeintenzitás jellemzi, jóval nagyobb mértékben részesednek a foglalkoztatásból, mint az árbevételből vagy a jövedelemtermelésből. Ez a tény önmagában természetes, de nemzetközi összehasonlításban a magyar kis- és nagyvállalkozások közötti különbség meglehetősen nagynek tűnik. Fontos tehát a KKV-k széles köre számára vonzóvá és elérhetővé tenni a tudásintenzív, magasabb hozzáadott értékű tevékenységek és együttműködések végzését, hogy segítsük megerősödésüket, felzárkózásukat a szerkezeti modernizációban előrébb járó nagyvállalatokhoz.

Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma a régióban az országos átlag 180%-a, Budapesten több, mint kétszerese az országos értéknek, Pest megyében az átlaghoz hasonló (Budapest 232%, Pest megye 105%).

A régióra az országos átlagnál is inkább jellemző, hogy arányában kevés a középvállalkozás. A működő társas vállalkozások túlnyomó része 0-9 főt foglalkoztató szolgáltató és kereskedő kisvállalkozás. A 250 főnél többet foglalkoztató vállalkozások aránya 0,2 százalék. A régióban 140 ezer egyéni vállalkozás van, amelyek jelentősége, bevétele az esetek túlnyomó többségében elmarad a társas vállalkozásokétól. Az átlagot meghaladó számban található egyéni vállalkozások az agglomeráción kívül eső területeken és az agglomerációhoz tartozó alföldi településeken.

**A régióban működő vállalkozások száma és megoszlása
foglalkoztatottak száma szerinti kategóriák szerint 2003. december 31-én**

2003-as adatok alapján	0 fő, ismeretlen	1-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	250- fő	Összesen
Budapest	147733	92021	8153	1394	292	249593
Pest megye	57974	36121	2811	417	71	97394
<i>Közép-Magyarország</i>	<i>205707</i>	<i>128142</i>	10964	<i>1811</i>	<i>363</i>	<i>346987</i>
Adott kategória aránya	59,3%	36,9%	3,2%	0,5%	0,1%	100%
KMR/ Magyarország (%)	37	43	40	37	67	39

Forrás: KSH Magyar Statisztikai Évkönyv, Statadat Megyei Adatok adatai 2003.

A kis- és középvállalkozások hatékonysága országszerte alacsony: a GDP-ből való részesedésük csak 45%, annak ellenére, hogy ez a szektor a magángazdaságban foglalkoztatottak 2/3-ának, azaz több mint másfélmillió embernek biztosít munkahelyet. A kis- és középvállalati szektor alacsony termelékenységének egyik fő oka, hogy a vállalkozások jelentős hányada technológiailag elavult termelő-berendezésekkel, IKT eszközökkel és alkalmazásokkal rendelkezik, K+F kapacitásuk és innovatív tevékenységük is alacsony.

Ennek ellenére a KKV-k az alacsony költségű alkalmazásokat már használják (könyvelőprogramok, internet, irodai szoftverek). Komolyabb fejlesztéseket ugyanakkor korlátozott tőkeerejük, alacsonyabb informatikai felkészültségük és alacsonyabb kockázatviselési szintjük miatt nem vállalnak, így a vállalati adatbázisok széttagoltak, az információk, a tudásbázis széttagolt, vállalatok közötti integrált, elektronikus üzleti rendszerek szinte csak a Magyarországra települt multinacionális cégek között fordulnak elő.

A KKV-k növekedési potenciálját korlátozza az alacsony növekedési igény: a GKM 2005-ös felmérése szerint létszámbővítést a KKV-k 8, jelentős beruházást 32, létszámnövelést és beruházást egyszerre a vállalkozások 3 százaléka tervezett. Habár a nem növekvő vállalkozások nagy aránya természetesnek tekinthető, hiszen nemzetközi tapasztalatok szerint is a vállalkozások mintegy 90 százaléka nem kíván növekedni. Az utóbbi években a növekvő vállalkozások aránya csökkent, a nem növekvőké nőtt, és ez a középvállalkozások körének bővülése ellen hat.

A vállalkozások és a növekedés létszámnagyság-kategóriáinként (%)

	0-fő	1-9 fő	10-49 fő	50 fő fölött	Összesen
Növekvő	0,6	6,9	19,3	17,6	3,0
Inkább növekvő	28,2	38,3	42,2	52,9	31,3
Nem növekvő	71,2	54,8	38,6	29,4	65,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: GKM: A kis- és közepes vállalkozások versenyképességét befolyásoló tényezők az EU-csatlakozás után, 2005.

Gazdasági hálózatosodás

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium 2005-ös felmérése szerint hálózatosodás mutatójának tekintett bármilyen (informális, vagy formális) együttműködésben a

vállalkozások 57 százaléka vesz részt. Az üzleti információk megszerzésére, megosztására, hasznosítására létrejött gyakorlati és formális együttműködések gyakorisága különösen alacsony, illetve a fejlesztési és pályázati együttműködések is ritkábbak a kívánatosnál. Mind az informális, mind a formális együttműködés létszámnagyság-kategóriánkénti eloszlására jellemző, hogy a mikrovállalkozások az átlagosnál kevésbé, a nagyobbak, a kis- és közepes vállalkozások az átlagosnál jobban részei annak.

Formális és informális együttműködésben résztvevő vállalkozások aránya létszámnagyság-kategóriánként (%)					
	0-fő	1-9 fő	10-49 fő	50 fő fölött	Összesen
Segítségnyújtás	49,4	64,5	71,4	77,8	53,9
Együttműködés	13,2	22,9	42,9	27,8	16,7
Részt vesz valamilyen együttműködésben	51,5	68,9	76,2	77,8	56,6

Megj.: segítségnyújtás = informális együttműködés

Forrás: GKM: A kis- és közepes vállalkozások versenyképességét befolyásoló tényezők az EU-csatlakozás után, 2005.

Ipari parkok és ipari területek általános gazdaságfejlesztő képessége

Az üzleti infrastruktúra biztosításában hazánkban is jelentős szerepet játszanak az ipari parkok. Magyarországon az „Ipari Park” címet 2005-ig 179 projekt nyerte el. A régiók közül a KMR-ban található a legtöbb Ipari Park (30), azonban ezek összterülete (1.120 ha) és a betelepítettsége (38,5%) alapján a régió az utolsó helyek egyikén áll a rangsorban. A régió Ipari Parkjaiban termelő vállalkozások árbevétele (407.901 Mft) és a foglalkoztatottak létszáma (17.164 fő) alapján is csak a 4. és 5. helyet foglalja el a régió.

Az EU-hoz 2004-ben csatlakozott országokhoz képest Magyarország és a régió jelentős előnyre tett szert, azonban relatív előnyünk csak intenzív fejlesztéssel tartható fenn.

Ennek érdekében a Pest megyében található ipari parkok és helyi igények alapján fejlesztendő ipari területek támogatása nagymértékben elősegítheti a régió hátrányosabb helyzetű térségeiben tevékenykedő KKV-k fejlődését.

Logisztikai potenciál

Magyarország és ezen belül is a régió földrajzi helyzete az áthaladó 4 TEN-T folyosó miatt különösen kedvező logisztikai szempontból. A központok fontos szerepet játszanak, mivel a nagyrészt KKV-knak nyújtott komplex, értéknövelt szolgáltatásaik révén a tranzakciós költségek csökkennek, a szállítások jobban ütemezhetők. Az „Európai Logisztikai jelentés” szerint a logisztikai központok létrehozására legkedvezőbb feltételeket nyújtó országok között Magyarország helyzete javul. A logisztikai központok kiépülése a 90-es évek végén kezdődött. Nagy volumenű beruházások valósultak meg különösen a budapesti agglomerációban, ahol 2001 és 2004 között az új építésű raktárak összterülete közel négyszeresére nőtt.⁶

⁶ Új építésű raktárak összterülete Budapesten és agglomerációjában (ezer m²): 2001: 165, 2002: 290, 2003: 435, 2004: 640. Forrás: DTZ Research [2005]

A KKV-k külső forráshoz jutása

A magyarországi és ezen belül a régióban működő KKV-k még mindig kevesebb külső forrást tudnak bevonni növekedésük finanszírozására, mint a fejlett országokban működő vállalkozások. Az EU15 átlagánál alacsonyabb a magyar nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott hitel/GDP ráta, amely a 2000-ben mért 24,0%-ról a gazdasági növekedés lassulása és a magas belföldi kamatszint következtében tapasztalt átmeneti visszaesés után alig emelkedett 25,7%-ra 2005-ben – annak ellenére, hogy a KKV szektor hitelkeresletét egy, a GKM részére készített felmérésben⁷ megkérdezett bankok 2003 és 2005 között végig igen erősnek találták. Az erős KKV-hitelkereslet oka, hogy a vállalkozások növekedése növekvő finanszírozási szükségletet generál: egyrészt a termelés felfutása a növekvő forgóeszközök finanszírozását igényli, másrészt növekvő finanszírozási szükségletet támaszt az eszközök bővítésére, harmadrészt egyéb addicionális költségek is felmerülnek a szervezet szükséges fejlesztésével stb. összefüggésben. Ennek fényében a KKV szektor hitelezése a következő éveken is dinamikus folytatódhat, azonban még mindig jellemző, hogy a kisebb vállalkozások egy jelentős része nem tud bekerülni a banki hitelfinanszírozás látókörébe.

A pénzügyi szektor az elmúlt évek előrehaladása ellenére még mindig csak korlátozottan járul hozzá a KKV-k finanszírozásához; érvényesülnek az EU többi tagországában is jól ismert, piaci elégtelenségeket kiváltó fő tényezők: a rövid gazdálkodási múlt miatt megjelenő információs aszimmetria és a pénzügyi szolgáltatóknál fellépő magas fajlagos fix költségek formájában jelentkező méretgazdaságosság problémája.

2.2.3. A régió fejlődését szolgáló, magas hozzáadott értéket képviselő ágazatok

Kreatív gazdaság

A kreatív (vagy szerzői jogi alapú) iparágak azon tevékenységek, amelyek az egyéni kreativitásra, képzettségre és képességekre alapoznak, és amelyek képesek a szellemi tulajdon létrehozásán és felhasználásán keresztül munkahelyeket teremteni.

A szerzői jogi alapú ágazatok kiemelkedő gazdasági jelentőségét mutatja, hogy ezekben állították elő 2000-ben az EU 15 tagországa összesített GDP-jének 5,3%-át, és a szerzői jogi szektor adott munkát az összes foglalkoztatott létszám 3,1%-ának, azaz több mint 5 millió embernek. Magyarországon a különböző szerzői jogi alapú ágazatok mind a kibocsátás, mind pedig a foglalkoztatottságot tekintve jelentős súlyt képviselnek (építőipar 5,1%, oktatás 4,9%, villamosenergia-ipar 3,2%, egészségügy 4,6%). A 2002-es adatok szerint ezen ágazatok GDP-beli aránya közel 6,7% volt. Ezen belül az elsődleges szerzői jogi ágazatok bruttó hozzáadott értéke a GDP 3,96%-nak felelt meg.

Mivel a kreatív javak túlnyomó része tudás-intenzív, illetve információalapú, a digitális technológiák gyors fejlődése és a kommunikációs hálózatok globalizációjának egyik következménye, hogy a kreatív ágazat az egyik leggyorsabban növekvő szektorrá vált a világban: a legfejlettebb régiókban a kreatív iparágak éves szinten 5-20% növekedést tudnak felmutatni: napjainkban a kreatív gazdaság egy nagy üzleti lehetőség és az ebben rejlő potenciál kihasználását mindenképpen indokolt támogatni a tudásalapú gazdaság fejlesztésének érdekében.

⁷ A mikro-, kis-, és középvállalkozások külső forrásbevonásainak alakulása 2000-2005 között, ICEG, GKM, 2006. április 25.

Fenntartható termelés és a környezetipar

A fenntartható termelés folyamatában a hagyományos „kibocsátási” oldalról (termék, hulladék, emisszió) való megközelítést megelőzi az erőforrás-felhasználás (víz-, energia-, anyag-, talajhasználat) felülvizsgálata, amely végül a technológiai megoldásokra is utal (legjobb technológiák BAT, nulla kibocsátás, ipari ökológia). Az öko-hatékony megoldások, a környezetvédelmi információk minőségének és elérhetőségének javítása mind az innovációt, mind a lelassult gazdasági növekedést jól szolgálja, támogatja ugyanannyi érték előállítását kevesebb szennyezéssel és erőforrás használattal.

Az elmúlt 15 évben az ökohatékonyság javult, de az egy főre jutó villamosenergia-felhasználás továbbra is növekszik, miközben a GDP növekedés a gazdasági szerkezetváltás következtében elszakadt az energiafelhasználás növekedésétől. Probléma, hogy a vízhasználat csökkentését a vállalatok gyakran nem is tekintik környezetvédelmi feladatnak. A talajok minősége hazánkban viszonylag jónak mondható, a biogazdálkodásba bevont területek aránya évről-évre nő. Fontos a talajhasználat szempontjából a hulladékkezelés, -tárolás is, hiszen a lerakók rekultiválása hosszú időt vesz igénybe, a szilárd hulladék mennyisége ugyanakkor évről-évre nő.

Kibocsátás tekintetében elsődlegesen a termék, a hulladék és az emissziós áramok képezik a termeléssel kapcsolatos kibocsátás összességét.

Turizmus

A Közép-Magyarországi régió a beutazó turizmus első számú célterülete. A régió nemzetközi vonzerejét elsősorban Budapest jelenti, amelynek fürdővárosi adottságai, világörökségi helyszínei jelenleg csak részben hasznosulnak megfelelőképpen, még jelentős kihasználatlan potenciál rejlik benne. A főváros kiemelkedő részesedést mondhat magáénak a hivatásturizmus terén, azonban a lemaradás veszélyét rejti a nagy befogadóképességű kongresszusi kapacitás hiánya. Amíg Budapest a külföldi turisták kedvelt célterülete, addig Pest megye elsősorban a főváros rekreációs igényeit elégíti ki. A régió nagyszámú, gyógy- és termálvizet kínáló fürdővel rendelkezik, a régió közepén átfolyó Duna szintén jó lehetőséget biztosít a turizmus számára. A Dunakanyar legfőbb vonzerejét természeti adottságai (például termálvíz, téli és vízi sport, ill. természetjáró adottságok), kulturális-történelmi nevezetességei, a kisvasút-hálózat jelenti. Gödöllő térségéhez főként kulturális, történelmi és vallási jellegű vonzerők kapcsolódnak, ill. az aktív kínálat egyes elemeivel és a sportturizmussal (Hungaroring) jellemezhető a térség. A Ráckevei-Duna körzete elsősorban a fővárosi lakosság üdülőövezetként működik, vonzereje főként a vízi és az aktív turizmushoz köthető. A régió alföldi területei is számottevő turisztikai értékekkel rendelkeznek, mint például a Kiskunsági Nemzeti Park érintett részei (öko- és aktív turizmus). A régió további vonzerői például a rendezvények, a gasztronómiai értékek, a Duna-Ipoly Nemzeti Park, Tápió-vidék, Cegléd, sportolási lehetőségek.

2005-ben az országban eltöltött 19,3 millió összes kereskedelmi vendégéjszaka egyharmada, míg a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák 52%-a Budapesten realizálódott. A régióban található a hazai kereskedelmi szálláshelyek 11%-a. Budapesten a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek 83%-át (34 ezer férőhely) a szállodák adják, a szállodák közel fele (47%) három-és négycsillagos egységként működött. A főváros részesedése kiemelkedő a magas minőségű szolgáltatásokat igénybe vevő (üzleti-, konferencia- és egészség-) turizmus terén. A kereskedelmi szálláshelyek egy szobára jutó szállásdíjait bemutató táblázat alapján kiemelhető annak jelentősége, hogy a jó minőségű szolgáltatásokat kínáló, fizetőképes

vendégkört vonzó szállodákban szignifikánsan magasabb bevétel realizálható. Az utóbbi években egyértelműen megfigyelhető a trend, hogy a turisták (a belföldiek is) hajlandók megfizetni a magasabb árat a magas minőségű szolgáltatásokért cserébe.

A régióon belül elkülönül a főváros és a Dunakanyar idegenforgalmi aktivitása; míg az ország 17 ötszillagos szállodája közül 13 található Budapesten, addig Pest megye kistérségeiben kevés szálláshely működik. Budapest attrakciói és gazdag szolgáltatás kínálata miatt a fővárosi szállodák közel 50%-kal magasabb bevételt realizálhatnak a régió szállodáinál. A megyei turisztikai kínálat gyengeségeit összegezve megállapítható, hogy a turisztikai vonzerő, a szabadidős programkínálat, a kapcsolódó szálláshely és szolgáltatás kínálat, a térségmarketing és a környezet állapota további fejlesztésekre ad alapot.

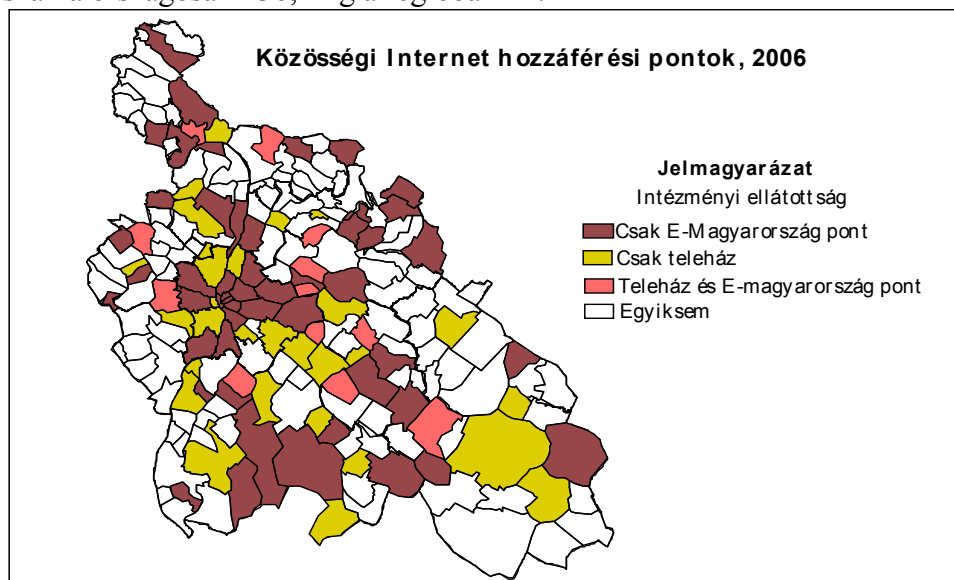
2.2.4. Információs társadalom

Magyarországon 2005 végére az internet-előfizetések száma meghaladta a 907 ezret, egy év alatt 22-kal növekedve. Az előfizetők 72%-a választotta a szélessávú, xDSL, vagy a kábeltévés csatlakozást. Az internet-előfizetéssel rendelkező háztartások aránya 20,1% volt. Az összes előfizetés 29,1%-át a Közép-magyarországi régióban kötötték.

2005 Összes háztartás (%)	PC-ellátottság	Internet hozzáférés	Szélessávú kapcsolat
Közép-magyarországi régió	47,2	29,1	17,1
Budapest	48,4	31,4	18,8
Magyarország	38,8	20,1	10,1

Forrás: KSH

A közösségi hozzáférésre a teleházak és az e-Magyarország pontok nyújtanak lehetőséget. A teleházak száma országosan 436, míg a régióban 42.

A régióban működő 10 főnél többet foglalkoztató gazdasági szervezetek 84%-a rendelkezik internet-hozzáféréssel, 55%-nak van honlapja, 19% használ belső hálózatot és 12% rendelkezik integrált vállalatirányítási rendszerrel. A vállalkozások internet használata ugyanakkor egyelőre meglehetősen korlátozott: elsősorban információszerzésre, az

ügyletekkel való kapcsolattartásra és banki ügyintézésre használják az internetet, a hatóságokkal való kapcsolattartásra csak 30, engedélyek beszerzésére 14 százalékuk alkalmazza. A korlátozott internet használatot részben magyarázza a keskenysávú, analóg és ISDN hozzáférés magas aránya: miközben az EU-tagállamok túllépték az 50%-os vállalati szélessávú penetrációt, a régióban ez egyelőre csak Budapest esetében sikerült, a vidéki vállalkozások lemaradása jelentős (kb. 10 százalékpontos).

A közigazgatási intézmények a 2004. évi országos adatok szerint szinte kivétel nélkül rendelkeznek számítógéppel, amelyeknek 97%-a személyi számítógép. A helyi hálózat elsősorban az államigazgatásban, illetve a nagyobb települések önkormányzatainál elterjedt. Az internet-használat terén még mindig észrevehető a kistéleplési önkormányzatok lemaradása a nagy intézményekkel szemben (90%, illetve 99% az elterjedtség), a különbség azonban gyorsan csökken.

Az internetet használó önkormányzatok aránya 93%-ra nőtt. Az önkormányzatok elsősorban ISDN (42%) és modemes (29%) kapcsolódást alkalmaztak, ugyanakkor az xDSL és vezeték nélküli kapcsolatok aránya – az ISDN és a modemes kapcsolatok rovására – egyaránt 10%-kal emelkedett, és megközelítette a 20%-ot (xDSL), illetve a 12%-ot (vezeték nélküli). Az államigazgatási intézményekre a bérelt vonali kapcsolat jellemző (59%).

Az informatikai eszközök térnyerése ellenére az önkormányzati szférában a felhasználói ismeretek hiányosak, az e-közigazgatás bevezetése csak néhány kistérségben kezdődött el.

2.2.5. Elérhetőségi környezet

A Közép-magyarországi régió versenyképességét alapvetően határozza meg a gazdasági fejlődés nyugat-európai központjától való távolsága és a térség időben számított elérhetősége, amit főleg a közlekedési rendszerek infrastrukturális állapota határoz meg. Elsősorban a magisztrális (autópályák, gyorsvasutak és a légi) közlekedési rendszerek infrastrukturális hátterének és járműállományának korszerűsítése jelenthet lehetőséget a piacra jutás költségeinek csökkentésére.

A belső elérhetőségnek elsősorban a közszolgáltatásokat nyújtó térségközpontok elérhetősége során van jelentősége. A Közép-magyarországi régióban jelenleg is léteznek közlekedési szempontból hátrányos helyzetűnek tekinthető települések, ahol a lakosok számára jóval több időt és költséget jelent a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés.

A régió az ország sugaras szerkezetű út- és vasúthálózata révén a legfontosabb hazai közlekedési csomópont. A közlekedésben betöltött szerepét jelzi, hogy a régióban három pán-európai közúti, vasúti és vízi közlekedési irány, és három további ág találkozik (helsinki folyosó). A főváros határán 30 országos útvonal halad át. Ezek közül a 15 autópályán és főúton koncentrálódik a régió napi forgalmának 75 százaléka. A sugárirányú elemek (ha nem is megfelelő kapacitással) rendelkezésre állnak, a forgalom célszerű lebonyolódását lehetővé tevő, körirányú elemek nyomvonalát viszont hiányos. A délnyugati agglomerációs terület bonyolítja le a legnagyobb forgalmat, ennek jelentős része nemzetközi és országos forgalom.

Budapest környékének közúthálózata a fővároson belüli hálózathoz hasonlóan sugárirányú, a kör- és harántirányú útvonalak hiánya itt fokozottan jelentkezik. Az agglomerációban tudatosan épített, folyamatos vonalvezetésű körirányú elem nincs, az ilyen igényű forgalom

levezetése nehézkes és lassú, ebből következőleg gazdaságtalan és balesetveszélyes. A hálózat hiányosságai – a Duna-hidakat is beleértve – forgalmi nehézségeket okoznak, amelyek az életminőséget is jelentősen befolyásolják.

Közúti közlekedés

A Közép-magyarországi régió rendelkezik a legsűrűbb gyorsforgalmi úthálózattal, ugyanakkor az összekötő utak kiépítése nem mindig szolgálja a kistérségi központok kedvezőbb elérését. Különösen a régió dél-keleti térségében okoz gondokat a haránt-irányú kapcsolatok hiánya.

A fővárosba irányuló célforgalom mellett a tranzitforgalom fokozottan terheli a térséget, amelynek forgalom-levezetési, kapacitásbeli problémákkal kell szembenéznie. Különösen súlyos gondokat okoz az autópályák mentén fekvő települések belső úthálózatának rendkívüli terhelése.

A Duna-hidak kapacitása nem elég a tranzit-forgalom és Budapest forgalmának átvezetésére. A közúti közlekedési hálózat kritikus pontjai a szintbeli közúti-vasúti keresztezések, mert csökkentik az útvonalak átbocsátó képességét, és akadályozzák a közforgalmú közlekedési járművek menetrendszerű közlekedését, valamint veszélyeztetik a közlekedés biztonságát is.

A régióban a főváros közelségéből adódóan sajátos problémát okoz a szuburbanizáció mobilitási igényt növelő hatása. A napi munkába járáshoz szükséges utazási idő egyre növekszik, ezért a kis sebességű helyváltoztatási módok hátrányba kerültek. A szétszórtan épülő új bevásárlóközpontok, egyéb nagy vonzerővel rendelkező létesítmények is az autóhasználat kényszerét növelik, és csökkentik a közösségi közlekedés igénybevételének esélyét.

Az átlagos napi forgalom a régióban sokkal nagyobb az országosnál. Budapesten a belső városrészek forgalma alig változott az elmúlt években, mert az úthálózat telített, a torlódások állandósultak. Pest megyében a közúthálózat 16,5%-a számít jó minőségűnek. Budapesten a belterületi utak 80%-a burkolt út, ezen belül azonban egyes külső kerületekben a burkolt utak aránya 50-60% körül mozog, míg Pest megyében csak 52%.

Vasúti közlekedés

A vasút területén nagy probléma a nem megfelelő pályaállapot, a vasúti létesítmények rossz műszaki állapota, az alacsony kihasználtság és alacsony járatsűrűség, valamint az elavult járműpark, ami a jelenleg turisztikai célú kisvasutak rendszerére is igaz. Budapest elővárosi közlekedésében a vasút szerepe korlátozott, mivel jelenleg nem fokozható csúcsidőben a járatok száma. A 11 elővárosi vasútvonal közül kettő nem villamosított. Budapest kötőpályás forgalmában jelentős szerepet játszik a 3 HÉV vonal is, de a kapacitások bővítésére, az utas-szolgáltatások minőségének javítására mindegyik vonal esetében szükség van, csakúgy, mint a kapcsolódó (ráhordó) rendszerek kialakítására és a parkolási feltételek javítására. A városközpont és a repülőtér közötti vasúti-gyorsvasúti összeköttetés nem épült ki. További hiányosság, hogy nincs megteremtve az elővárosi vasút-hálózat és a városi kötőpályás rendszer egyes elemeinek összehangolása.

Vízi közlekedés

A vízi közlekedés területén a Duna Helsinki folyosónak minősül, áruforgalma jelentékeny lehetne, azonban a főváros feletti szakaszon a kis hajózási vízmélysége miatt csak a maximum 1500 tonnás hajók közlekedhetnek zavartalanul. A folyami hajózás versenyképességét rontja az elavult hazai hajópark, a gazdaságtalanul üzemeltethető flotta és a korszerű kikötők hiánya.

A vízi közlekedés térvesztésének ellenére, 2000 óta a szállított áruk tömege 3,4 M tonnáról 4,05 M tonnára emelkedett, ezen belül a belföldi áruszállításé 806 ezerről 1,46 M tonnára nőtt. Az egyetlen nemzetközi igényeknek megfelelő kikötőnk Budapest-Csepel.

A hazánkban több mint 100 éve létező vízi személyszállítás elsősorban a Dunára, mint nemzetközi vízi útra, összpontosul. 1975 után a vízi személyszállítás forgalma lecsökkent, jellege megváltozott: zömében a turistaforgalmat szolgálja. A jelenleg 20 hajóból és 9 szárnyashajóból álló MAHART flotta évente közel 1 millió utast illetve vendéget szállít.

Légi közlekedés

Ami a hazai légi közlekedést illeti, részesedése az áru- és személyszállításban nem változott jelentősen az elmúlt években. A Magyarországról induló légi útvonalak átlagos hossza csökkent, a célállomások köre bővült. A hazai légitársaság repülőgépeinek kihasználtsági foka 48%-ról több mint 65%-ra növekedett. Az ún. diszkont légitársaságok megjelenésével Ferihegy nemzetközi repülőtéren jelentős forgalomnövekedés ment végbe, 2005-ben a repülőtér utasforgalma – 8 millió utast meghaladó, 25%-os mértékben nőtt.

Közösségi közlekedés

A közforgalmú közlekedés és az egyéni gépjármű-közlekedés aránya a budapesti lakosok napi utazásainál 60-40%, az összes utazásnál pedig 55-45%. A közforgalmú közlekedés részaránya az utóbbi két évtizedben folyamatosan csökkent (ez a tendencia minden valószínűség szerint folytatódni fog a következő években). A Budapest és környéke közötti közforgalmú közlekedési utazások 28%-t a BKV, 37%-t a MÁV és 35%-t a Volán járatai bonyolítják le. A közforgalmú utazások (szállított utasok) megoszlása Budapesten a következőképpen alakul: metró: 22%, busz: 41%, villamos: 32%, elővárosi vasút: 4,5%. Figyelemre méltó, hogy a kötött pályán haladó közlekedési eszközök részesedése nem éri el a 60%-ot.

A közösségi közlekedés legfontosabb problémái a viszonylag alacsony utazási sebesség, a kedvezőtlen átszállási lehetőségek (nem csak közösségi közlekedésen belül, de más eszközökkel is), a kiszámíthatatlan szolgáltatás (hosszú menetidő, pontatlanság a menetrendhez képest) különösen a nem-kötőpályás közlekedési eszközökre vonatkozóan, és a kényelmetlen utazási körülmények. Hiányoznak az egyéni és a közösségi közlekedés közötti színvonalas kialakítású tömegközlekedési csomópontok.

A személygépkocsi-ellátottság növekedését nem követte a közúton kívüli parkoló-felületek létesítése. A közterületeken várakozni kívánók csupán kb. 40-60%-a helyezhető el szabályosan. Budapesten 28 P+R parkoló üzemel, ez hétköznap 4777 parkolóhelyet jelent, ebből csak 527 korszerű, őrzött. Számos parkoló nem rendelkezik megfelelő közösségi közlekedési kapcsolatokkal. A Budapestről kiinduló utazások 1%-a, a környékről kiinduló utazások 1,5%-a használja a P+R rendszert.

A Budapesti Közlekedési Szövetség létrehozása megkezdődött, a rendszer teljes körű megvalósulása vonzóbbá fogja tenni a közösségi közlekedést a főváros vonzáskörzetében érintett mintegy 3,3 millió fős lakosság számára.

2.2.6. Iskolai végzettség és oktatási infrastruktúra

A Közép-magyarországi régióban kiemelkedő helyzetben van a főváros a közép- és felsőfokú végzettségűek körében. A 18 évesnél idősebb népesség 54,1%-a végzett középiskolát (országosan: 38,4%), a felsőfokú végzettségűek aránya közel kétszerese az országos átlagnak (13,6%). Pest megye lakossága iskolai végzettség tekintetében az országos átlaghoz áll közelebb, a felsőfokú végzettségűek aránya elmarad az országostól is (11,7%). A perifériális helyzetű kistérségekben élők iskolázottsági mutatói lényesen rosszabbak, a felsőfokú végzettségű lakosság aránya 6 százalék alatt van.

Végzettség / Térség 2001	Ország összesen	Ország Bp. nélkül	Budapest	Pest megye	Közép-Mao. régió	Végzettség / Térség 2001
Óvodások száma (fő)	-	-	47 813	25 044	14 642	127 185
Általános iskolások száma (fő)	-	-	119 645	61 517	39 516	321 711
Szakiskolai tanulók száma (fő)	-	-	15 758	4 240	3 731	31 700
Szakközépiskolai tanulók száma (fő)	-	-	55 795	6 937	6 434	82 537
Gimnazisták száma (fő)	-	-	50 625	9 873	4 087	78 545
Legalább középfokú végzettségűek a 18 évnél idősebb népességből (%)	65,0	62,2	77,6	71,2	56,7	73,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 évnél idősebb népességből (%)	16,3	13,1	30,5	18,6	8,6	24,8

Forrás: KSH

A régióban az oktatási rendszerben résztvevő tanulók száma megváltozott. Budapesten a fiatalok létszámcsökkenése jellemző, míg – a szuburbanizáció következtében – Pest megye agglomerációs településein az óvodások és általános iskolások száma jelentősen nőtt. Jelentős hiányok tapasztalhatók, ezért a kiköltözők sok esetben az agglomerációból kénytelenek a fővárosba hordani a gyerekeket, ami a tanítási időszakban megsokszorozza a gépkocsiforgalmat Budapest bevezető útjain.

A szakiskolai oktatásban két és félszeresére növekedett a tanulók száma közel másfél évtized alatt. Az átalakulásban a gimnáziumi oktatás kapacitása nagyobb mértékben növekedett, mint a szakközépiskoláké.

A felsőoktatásban az elmúlt évtizedben közel megháromszorozódott a hallgatók száma. Budapest egyértelműen az ország felsőfokú oktatási központja. 2005-ben a fővárosban 35 önálló intézmény működött, több mint 70 karral. Budapest jelentősége még inkább kitűnik, ha figyelembe vesszük, hogy bizonyos szakokat, képzési irányokat csak itt indítanak az országban. Ez a kiemelkedő helyzet a hallgatói létszámban is megjelenik, az ország 225 ezer nappali tagozatos egyetemi, főiskolai hallgatójának közel fele a fővárosban tanul. Budapest előnye ennél is nagyobb a tudományos minősítéssel rendelkező oktatók terén, szerepe különösen a közgazdász, orvosi, műszaki és a művészeti képzésben jelentős. A térség ilyen végzettséget adó intézményeiben tanul az összes hallgató több mint fele, és itt szerez diplomát a mezőgazdasági, természettudományi és jogtudományi képzésben részt vevők közel fele is.

Az elmúlt évtizedben széles oktatási kínálat jött létre, az önkormányzati fenntartású intézményekben – elsősorban a fővárosban – többféle iskolai modell, számos tanterv és

oktatási módszer jelent meg. Az alapítványi és magániskolák mellett bővült az egyházi oktatás is. A speciális nevelési igényű gyermekek, tanulók igényeinek kielégítésére többcélú intézmények működnek.

A 2004/2005. tanév adatai alapján a régióban 996 óvodaegység⁸ működött, ennek 82,8%-a önkormányzati fenntartású. A bölcsődékben a 100 férőhelyre jutó beíratott gyermekek száma Budapesten 119,9 fő, Pest megyében ennél magasabb, 124 fő. A régió bölcsődéi átlagosan 120%-os kihasználtsággal működnek. Az óvodáknál Budapesten kedvezőbb a helyzet, a 100 férőhelyre jutó beíratott gyermekek száma 94, Pest megyében 102 fő. Az általános iskolák (706) döntő többsége (76,9%) az önkormányzatok fenntartói körébe tartozik. Az intézményrendszer egészét érinti az épületek állagromlása, az oktatási infrastruktúra elavulása.

Az agglomerációban jelentős hiányok tapasztalhatók az óvodai és alapfokú oktatási intézményi ellátottságban, ugyanúgy, mint a meglévő intézmények infrastruktúrájának minőségében és a napközbeni gyermek- és idősellátás lehetőségeiben (például napközi, családi napközi). A beruházásokra, az épületek állagmegóvására fordított összegek visszaestek, aminek következtében az óvoda- és iskolaépületek 9,2% azonnali, 40% sürgős felújításra szorul. A régióban, különösen az agglomerációban mintegy 170-180 közoktatási intézmény vár jelentősebb felújításra és/vagy bővítésre. Az épületek állagának megóvása mellett a legsürgetőbb feladat azoknak a helyiségeknek a kialakítása, amelyekkel – az oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléseiről szóló 1/1998. (VII. 24.) OM rendelet értelmében – 2003. szeptember 1-ig valamennyi óvodának és iskolának rendelkeznie kellett volna, de amelyek közel harmaduknál még nem állnak rendelkezésre.

A fővárosi középiskolák tanulóinak közel 25%-a Pest megyéből jár be, és a demográfiai trendeket, illetve a közoktatási rendszer átalakulását figyelembe véve a tendencia várhatóan tartós marad.

A régióban számottevő kapacitással rendelkezik az iskolarendszeren kívüli (munkaerő-piaci) képzés intézményhálózata. Megkezdődött a szakképzés intézményrendszerének átalakítása annak érdekében, hogy rugalmasabban tudjon alkalmazkodni a munkaerőpiac igényeihez. Jelenleg a képzés szerkezete a képző intézmények adottságaihoz igazodva folyik, nincs összeköttetés a képzés, és a fiatalokat fogadó vállalkozások között. Jelenleg a 2004-2006-os Humán Erőforrás Fejlesztése Operatív Program keretein belül történik a szakképzés kísérleti modelljének kidolgozása, a területileg integrált szakképző központok (TISZK egy-egy, valamint a fővárosban két (a Belvárosi- és az Észak-pesti) TISZK megalapozása történt meg.

A szakképzéshez való jobb hozzáférés biztosítása, a képzés és a helyi munkaerő-piaci igények közelítése jegyében az intézményhálózat szétaprózottságának megszüntetése, valamint a szakképző intézmények infrastrukturális és tárgyi feltételeinek javítása, a racionális forrásfelhasználás érdekében megindult a Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK) hálózatának a kiépítése. A programozási időszakban létrejövő 16 TISZK-ben összesen 128 képzőintézmény vesz részt. Ez a szakképzési programokat kínáló intézmények mindössze 9%-át jelenti. A régió területén Vácott és Cegléden folyik egy-egy TISZK megalapozása. A fejlesztés nem garantálta kellő mértékben az intézmények hatékony működését, a minőségi oktatást szolgáló valódi szervezeti integrációt és hálózatos együttműködést, és csak részben

⁸ Óvodaegység: önálló és többcélú intézménnyel egybeszervezett tagóvoda.

járt együtt a helyi gazdaság igényeinek kielégítését szolgáló, együttműködéseket is magába foglaló tartalmi megújulással.

2.2.7. A munkaerő-piaci intézményrendszer jellemzői

Magyarországon a 90-es évek közepére kiépült és megszilárdult a foglalkoztatáspolitikai megvalósításának legfontosabb intézményrendszere, az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ). 2002 óta folyik az ÁFSZ fejlesztése, ami a munkanélküliek és az inaktív munkaerőpiacra való visszatérésének megkönnyítését és a munkanélküliség tartóssá válásának megelőzését szolgálja. A fejlesztés a szervezet alapvető szolgáltató egységére, a kirendeltségekre koncentrált. Az ÁFSZ-nek a munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolásával, és az egyre bővülő ügyfélkör segítségével kapcsolatos feladatainak megfelelő ellátásához, valamint a magasabb színvonalú és hatékonyabb szolgáltatások nyújtásához szükséges személyi, intézményi, technikai és infrastrukturális feltételek egy része hiányzik.

Az aktív munkaerő-piaci politikák eredményes végrehajtását emellett az is nehezíti, hogy a munkaerő-piaci politikák intézményrendszere széttagolt; országosan is, de főleg helyi szinten. Nem megoldott a munkaképes korú emberek ellátásainak, a jogosultságoknak és feltételeknek, a kapcsolódó szolgáltatásoknak összehangolt irányítása. Jelenleg a munkanélküli, szociális, társadalombiztosítási ellátást és szolgáltatást nyújtó intézmények tevékenysége nem összehangolt. Helyi szinten az állástalanságuk okán segítségre szoruló emberek több, egymással intézményes kapcsolatban nem álló szervezettől – munkaügyi szolgáltatástól, önkormányzattól, szociális intézményektől, civil szervezetektől – is kaphatnak támogatást, ellátást. A munkavállalás segítése és ösztönzése érdekében szükség van egy olyan rendszerre, amelyben a munkával nem rendelkező emberek először az elérhető álláslehetőségekkel, álláskeresést segítő szolgáltatásokkal találkoznak, és csak abban az esetben válnak jogosulttá az ellátásokra, ha nincs lehetőségük azonnal munkába állni. Az integrált rendszer működtetésének infrastrukturális feltételei jelenleg nem állnak rendelkezésre sem a fizikai infrastruktúra, sem az informatikai kapacitások tekintetében.

2.2.8. Egészségügyi ellátás

Budapest kimagasló egészségügyi ellátottságának köszönhetően a Közép-magyarországi régió mutatói országos viszonylatban az első helyen állnak. A régióban jelen vannak az országos intézmények, az egyetemi klinikák, a különböző fenntartású rendszerben (önkormányzati, magán, vegyes tulajdonú) működő szakrendelők, kórházak és alapellátást biztosító intézmények. A tudomány-technológia fejlődésével lépést tartó korszerű berendezések, gépek beszerzése nem biztosított, óriási gondot jelent a műszerpark elavultsága, hiányossága. A kötelezően bevezetett számítógépes adatnyilvántartás zökkenőmentes működését nehezíti az elavult géppark, illetve gondot okoz, hogy egyes gépek nincsenek hálózatra kötve. Több szakorvosi rendelőintézetre jellemzőek a minimumfeltételeket alig biztosító építészeti körülmények, a szakrendelések zsúfoltsága.

A régióban a fekvőbeteg-szakellátást 2004-ben 52 intézményben 26054 kórházi ágy, ebből Budapesten 22 361 biztosította. A járóbeteg-szakellátást Pest megyében 18, Budapesten 112 szakorvosi rendelőintézet biztosította. A házi orvosi, házi gyermekorvosi alapellátás keretében, 2004-ben az egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Budapesten 1757 fő volt, Pest megyében 2449 fő.

Az egészségügyi alapellátás 2004 / Térség	Budapest	Agglomeráció	Pest megye agglomeráció n kívüli területei	Közép-Mao. Régió
Működő házi orvosok száma 12.31-én	966	281	186	1433
Egy házi orvosra jutó esetek száma	8118	10559	11743	9067
Egy felnőtt korú lakosra jutó esetek száma	5,5	5,2	6,6	5,6
Működő házi gyermekorvosok száma 12.31-én	343	121	58	522
Egy házi gyermekorvosra jutó esetek száma	4575	7018	7536	5470
Egy gyermekkorúra jutó esetek száma	6,0	5,7	5,0	5,8
Egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma	1757	1788	1709	1438

Forrás: KSH

Az agglomerációban a lakosság növekedési üteme mögött elmaradt az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak növekedése. A fekvőbeteg-ellátás mindössze néhány felújított részleg/intézmény esetében nyújt megfelelő ellátási körülményeket. A járóbeteg szakellátások köre és színvonala rendkívül változó, a körzetekhez tartozó településekről a szolgáltatások elérése sokszor nehézségekbe ütközik, gyakori a műszerek nem megfelelő minősége. A reumatológiai rendeléseken többhetes, gyakran egy hónapos előjegyzéssel dolgoznak.

Járóbeteg szakellátás és fekvőbeteg ellátás 2004 / Térség	Budapest	Agglomeráció	Pest megye agglomeráción kívüli területei	Közép-Mao. régió
Rendelési időre jutó járóbeteg szakellátási esetek száma	12,5	16,3	12,4	12,9
Egy lakosra jutó járóbeteg szakellátási esetek száma	37,8	15,5	10,9	28,1
Összes működő kórházi ágyak száma	22463	2598	993	26054
Az elbocsátott betegek száma a kórházakban	779638	64291	27431	871360
Egy betegre jutó ápolási napok száma	8,3	12,2	11,4	8,7
Kórházi kapacitás kihasználása	79,5	82,4	85,7	80,0

Forrás: KSH

A halálozásokat tekintve, a fővárosi és a Pest megyei lakosság körében a leggyakoribb halálokok 2004-ben a keringési rendszeri betegségek (49,8%), daganatos betegségek (25,8%), emésztőrendszeri betegségek (7,4%), morbiditás és mortalitás külső okai (sérülések, mérgezések, balesetek, öngyilkosságok: 6,4%) és a légzőrendszer betegségei (3,7%) voltak.

2.2.9. Esélyegyenlőség és szociális ellátó intézmények

A hátrányos helyzetű csoportok közé tartoznak a megváltozott munkaképességűek, a speciális helyzetű nők, a pályakezdők, a hajléktalanok, és a roma kisebbséghez tartozók, a gyakran egyedül és szegénységben élő idősek, a fogyatékkal élők, a gyermeküket egyedül nevelők, fogvatartásból szabadulók, állami gondoskodásban felnövő, pszichiátriai betegek és lakhatási problémákkal küzdők. Rajtuk kívül különös figyelmet igényel a régióban élő, országos viszonylatban a legmagasabb létszámú fiatalság is. A megváltozott munkaképességű emberek háromnegyede inaktív, a fővárosban védett munkahelyeken, célszervezetekben,

illetve szociális foglalkozatókban 5500-6000 fő dolgozik. A gyermekvállalás miatt a munkaerő-piacot elhagyó nők kevesebb, mint felének van lehetősége arra, hogy visszatérjen korábbi munkáltatójához. A munkavállalást hátráltatja a leépült és kapacitáshiányos intézményrendszer (óvodák, bölcsődék), illetve a gyerekintézmények nem megfelelő nyitvatartási ideje.

A régióban a legmagasabb az egygyermekes, egyszülős családok aránya országos viszonylatban, ezért is döntő fontosságú ezen ellátások kiépítettsége. A 100 férőhelyre jutó beíratott gyermekek száma Budapesten 120 fő, Pest megyében 124 fő, vagyis átlagosan 120%-os kihasználtsággal működnek a régió bölcsődéi, a bölcsődével rendelkező települések egy részén is magas a felvételre várakozó gyermekek száma. Az országban működő bölcsődék 40%-a a régióban található, viszont Pest megyében 8 olyan 10 ezer lakos feletti település van, amely törvényi kötelezettsége ellenére nem működtet bölcsődét (Dabas, Nagykáta, Pilisvörösvár, Szigethalom, Pilis, Veresegyház, Biatorbágy, Kistarcsa).

Az országban kb. 200 ezer fő tartozik a roma etnikumhoz (önbevalláson alapuló KSH felmérés), mintegy 10%-uk a Közép-magyarországi régióban él. Ebből Budapesten él a régió roma lakosságának 52,2%-a, Pest megyében 47,8%-a. A romák munkanélküliségi aránya országosan 40%-kal magasabb a lakosság többi részénél, munkanélküliségi rátájuk Budapesten 26%. A roma lakosság iskolázottsága alacsony, közel felüknek nincs befejezett általános iskolai végzettsége. A romák az átlagnál nagyobb arányban élnek Budapest VII., VIII., IX. kerületében, valamint Pest megye Érd, Monor, Dány, Örkény, Tura településein, gyakran összefüggő területi zárványokként megjelenő rurális térségekben, szlömösödő városrészekben, emberi lakhatásra alkalmatlan telepeken. A romák születéskor várható átlagos élettartama átlagosan 10 évvel rövidebb, mint a nem roma lakosságé.

A fővárosban koncentrálódik a hajléktalanság. Napjainkban az ellátást igénylő otthontalanok száma Budapesten legalább 8 ezer főre tehető, akik közül 3000 fő fedél nélkül (közterületeken) él, míg hajléktalan-otthonban 253 tartós bentlakást biztosító férőhely áll rendelkezésre. Hiányoznak a hajléktalanságból kivezető lakhatási megoldások (például támogatott albérlet, félutas házak).

A fogyatékossgal élő emberek helyzetét, társadalmi részvételét nehezíti az akadálymentes környezet hiánya, akár a központi fenntartású, akár a megyei, akár a települési, térségi közigazgatást, közszolgáltatásokat vizsgáljuk. Emellett a régióban sem épültek ki a szociális rehabilitáció intézményi feltételei.

A fővárosban 515 ezer fő részesül nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban, ebből 376 ezren töltötték be a nyugdíjkorhatárt. A 75 év feletti 63%-a egyedül él. Az idősek otthonában elhelyezettek körében a fekvőbetegek száma folyamatosan emelkedik, az otthonok lakóinak egyre növekvő hányada ápolásra szorul. A magányos, alacsony egzisztenciájú, gondozást igénylő idős lakosság a fővárosban és a szobi kistérségben az országos átlaghoz képest nagyobb arányban van jelen.

A szociális alapellátás körében a szociális étkeztetés és házi segítségnyújtás tartozik a normatívával támogatott szolgáltatások közé, a tízezer főnél népesebb településeken a jelzőrendszeres segítségnyújtás megszervezése is kötelező feladat. A szociális alapellátás, illetve egyéb szociális szolgáltatások kiépítettsége hiányos, különösen a speciális ellátást igénylő idősek gondozása megoldatlan. Az egészségügyi ellátórendszert terheli a krónikus

állapotban lévő, kórházi ellátást nem, de egész napos szakfelügyelet igénylő idősök ápolásának gondja.

A szociális ellátás főbb ellátási formái, 2004

Megnevezés	Budapest	Agglomeráció	Pest megye agglomeráción kívüli része	Közép-magyarországi régió
Szociális ellátás főbb formáiban részesülők aránya összesen (%) ^{a)}	10,6	10,5	9,6	10,4
Szociális alapellátásban (étkezés és/vagy házi segítségnyújtás) részesülők aránya (%) ^{a)}	4,8	3,3	3,3	4,3
Nappali ellátást nyújtó idősök klubjaiban ellátottak aránya (%) ^{a)}	1,5	0,8	0,7	1,2
Nappali ellátást nyújtó idősök klubjainak kihasználtsága (%)	101,8	84,9	92,9	98,5
Időskorúak otthonaiban gondozottak aránya (%) ^{a)}	1,6	2,4	2,0	1,8
Időskorúak otthonainak kihasználtsága (%)	94,6	88,1	90,4	92,1
Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonokban gondozottak aránya (%) ^{a)}	2,7	3,9	3,5	3,0
A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonok kihasználtsága (%)	91,7	90,6	94,2	91,8

a) A 60 éves és idősebb állandó népesség száma alapján számítva. Forrás: KSH

Az egyedül élő idősök a szociális étkeztetéssel vagy a házi gondozáson keresztül kerülnek be a szociális ellátó rendszerbe. Az idős emberek ragaszkodnak önállóságuk megőrzéséhez, de előrehaladott koruk, romló egészségi állapotuk miatt nagy kockázatot jelent számukra az otthoni egyedüllét. Az intézménybe kerülést azonban nemcsak az idősök ellenállása nehezíti, hanem az intézmények telítettsége, a férőhelyhiánnyal járó várakozólistára kerülés is. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás ellátási forma kiépítése a 10 000 lélekszámnál nagyobb települések számára kötelező feladatellátás, ennek ellenére a térségben csak néhány településen működik.

A régió etnikai összetételének jelentős elemét képezik a romák, akik nagyobb arányban Budapest belső kerületeiben és Pest megye perifériális fekvésű településein élnek. A nemzeti kisebbségek közül német és szlovák csoportok elszórtan, szerbek Szentendre és Ráckeve térségében található. Az Észak-Amerikából és Nyugat-Európából érkezett munkavállalók mellett magas a délkelet-európai bevándorlók száma, valamint a fővárosban jelentős létszámban vannak jelen ázsiai országokból érkező migránsok is.

Pest megyében hiányoznak a speciális szükségletű gyermekeket ellátó gyermekotthonok (az egyébként jól kiépült nevelőszülői ellátás nem mindig megfelelő a devianciákkal küzdő gyermekek számára), valamint az utógondozó otthonok, alternatív megoldások lakhatási megoldások. A kikerülő munkaerő-piaci esélyeit rontja a megfelelő képzettség, a megfelelő lakhatási feltételek hiánya, sokan válnak közülük hajléktalanná. A bentlakásos intézmények jelentős része korszerűtlen, több működik közülük kastélyépületben, nagy létszámú intézményként, mind a települési, mind a megyei, mind a központi fenntartású intézmények tekintetében.

A Közép-magyarországi régió várostérségeinek társadalmi problémái jelenleg alapvetően a fizikailag is leromlott, régi építésű városi szövet egyes zárvényaiban, és néhány sűrű

beépítésű lakótelepi részen koncentrálnak. Az utóbbi térségben a társadalmi válság jelei még csak előre vetíthetők, míg az előbbiben már a komoly leromlás jelei mutatkoznak.

A Közép-magyarországi régió területén megközelítőleg 24% az iparosított technológiával épített lakóépületek aránya (Budapesten eléri a 32%-ot is). Ezek túlnyomó többsége az evidens fizikai hiányosságok ellenére is stabil társadalmi státusszal rendelkezik, és nem várható, hogy a közeljövőben a nyugat-európaihoz hasonló, gettósodást eredményező komolyabb problémák lépnek fel a területükön. Ám egyes esetekben – tipikusan a nagyobb városok nagyterületű, általában a hetvenes évek folyamán épített, eredendően is kedvezőtlen társadalmi helyzetű lakótelepeinél – a fizikai problémák mellé komolyabb társadalmi problémák társulhatnak: itt általánosságban magas a munkanélküliek, a hátralekös háztartások és az egyszülős háztartások aránya.

A problémás belvárosi területeken – amelyek a régióban jellemzően Budapest belvárosi gyűrűjét körülölelő (Nagykörúton kívül eső részek, illetve a barnamezőbe ékelődött) városrészekben található a pesti oldalon – szintén egyszerre jelentkeznek súlyos fizikai – alacsony komfortfokozatú lakás vagy a komfort teljes hiánya, kis alapterület – és a szociális problémák. Ez utóbbiak közül kiemelendő a munkanélküliség, az egy főre jutó fiatalok eltartottak magas aránya, a közterületi deviáns viselkedés elterjedtsége illetve a gettósodás folyamatát előrevetítő egyéb jellemzők.

2.2.10. Fenntarthatóság és a környezet állapota

A régió tartós fejlődése, hosszú távú nemzetközi versenyképessége egyúttal jelentős környezeti terheléssel jár, amely veszélyezteti a fenntartható fejlődést. A nagyobb környezeti terhelést eredményező tevékenységek negatív hatásait nem követik célzott környezeti beavatkozások, nem, vagy alig követi a környezeti elemek védelme.

Levegőminőség

A Közép-magyarországi régióban a levegőszennyezés fő oka a közlekedés, amely az ülepedő és szálló por, a nitrogénoxidok, az illékony szerves vegyületek és a szénmonoxid esetében jelentősen terheli a közlekedés által leginkább érintett területeket, a főváros belső részeit, és a fő közlekedési útvonalak mentén fekvő településeket. A 10 mikrométernél kisebb légszennyező részecskék (PM10) koncentrációja sokszor és jelentős mértékben meghaladja a határértéket. A nitrogénoxid-értékek a nagy forgalmú utak és közlekedési csomópontok mentén a meteorológiai helyzettől függően időnként jelentős mértékben meghaladják az egészségügyi határértéket. A közlekedési eredetű légszennyezés okai között szerepel Budapest úthálózat-centrikussága, az agglomeráció felől beérkező közúthálózat nagyrészt 100-160% feletti kapacitás-kihasználtsága, és az ebből eredő forgalomtorlódások, az átmenő és célirányos teherforgalom nagy volumene, valamint a folyamatosan növekvő gépjárműállomány (~ 1 millió). A levegő kén-dioxid koncentrációjának alakulását leginkább az ipari tevékenység alakítja, ezzel együtt a települési levegőminőség, kén-dioxid és szénmonoxid vonatkozásában az egész országban kiváló. A szállópor szennyezettség a határértékhez közeli és azt meghaladó átlagos terhelést leginkább Budapesten jelez.

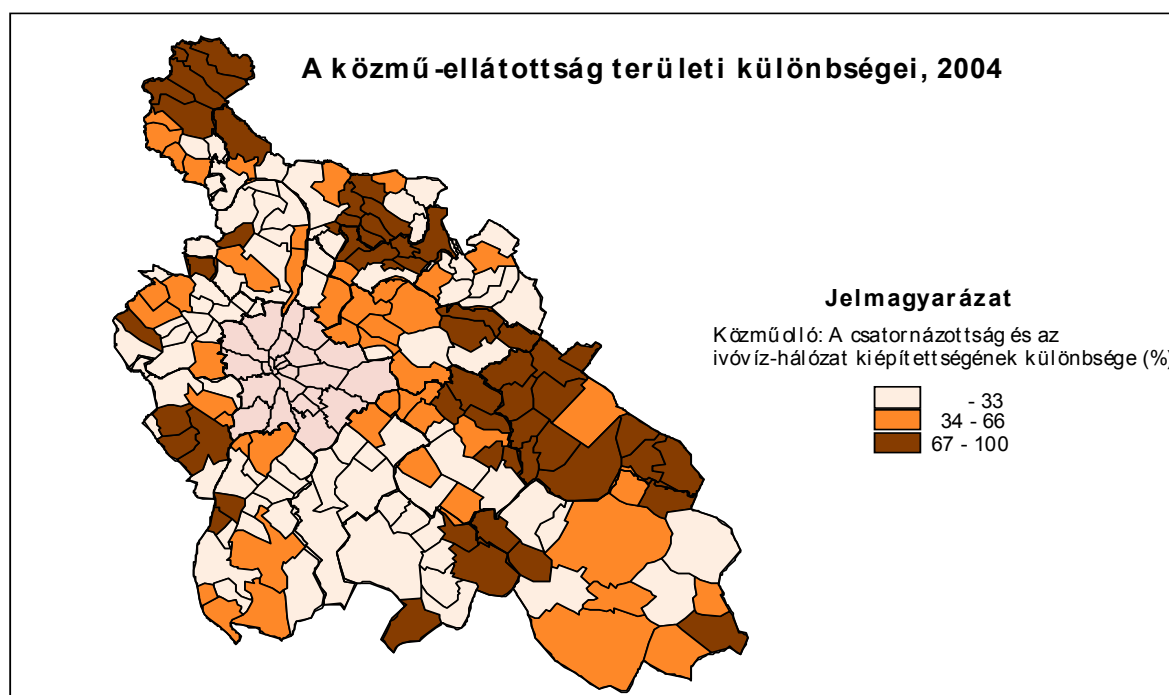
Zajterhelés

2004-ben a nappali 75 dB(A) feletti zajterheléssel érintettek száma 100 000 fő, a 65 dB(A) feletti zajterheléssel érintettek száma pedig 1,9 millió fő volt, jelentős részük a Közép-magyarországi régióban, ezen belül is a fővárosban lakik. Az utóbbi években a közúti

közlekedés által okozott környezeti zajterhelés növekedése lelassult, köszönhetően a járműállomány korszerűsödésének a tehermentesítő elkerülő utak építésének, valamint az új utak építésekor alkalmazott zajvédelmi módszereknek (zajvédelmi töltések, falak és növényásavok kiépítése, telepítése).

Szennyvíz-elvezetés és -kezelés

Pest megye 186 települése közül 132 rendelkezik valamilyen szintű szennyvíz-elvezető rendszerrel, a csatornahálózatra kötött lakások aránya 2004-ben Pest megyében 52,5%. Budapesten 95%. A közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 99%; azonban a keletkezett szennyvíz több mint 10%-a mechanikai tisztítás nélkül, 66%-a biológiai tisztítás nélkül jut a Dunába. A Budapesten keletkező, és közcsatornán elvezetésre kerülő mintegy 248 millió m³ szennyvíz jelentős része tisztítatlanul folyik át a Dunán. Az agglomeráció területén és a Dunakanyarban a csatorna-hálózatba bekötött lakások aránya közelíti a vízvezeték-hálózatba bekötött lakások arányát, míg a régió alföldi és északi területein a csatornázottság hiányos, vagy teljesen hiányzik.

Közüemi ivóvízellátás, szennyvízelvezetés és -tisztítás (2003, 2004)

Mutató	ország	KMo		ÉMo	ÉA	DA	NyDt	KDt	DDt
		Bp.	Pest m						
Ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya (%)	93,2	95,9		87,8	92,7	88,0	95,3	96,6	94,7
	93,7	96,3		88,2	93,3	88,6	95,2	96,7	95,9
		98,3	90,9						
		98,5	91,8						
Szennyvízcsatorna a hálózatba	59,1	78,8		49,6	42,0	38,6	63,2	65,0	54,3
	62,2	81,0		54,1	44,8	41,4	65,8	69,2	58,5

bekötött lakások aránya (%)		94,1 95,0	47,4 52,5						
Közműolló (m) szennyvíz-csatorna hossz (m)/vízvezeték hossz (km) bekötések nélkül	521,7 550,8	776,9 797,0		518,1 541,9	458,5 493,0	321,9 356,5	599,9 601,3	536,0 576,1	366,2 411,7
		1016,8 1044,9	638,5 656,0						

Forrás: KSH 2004 * az 1 km ivóvízvezeték-hálózatra jutó szennyvízcsatorna hossza

Vízbázis-védelem

A Közép-magyarországi régióban, de különösen az agglomeráció területén a vízműtelepekre egyre nagyobb környezetterhelés nehezedik. A szolgáltatott ivóvíz minőségére vonatkozó paramétereket az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelv, illetve a kihirdetett, majd 2005-ben módosított 47/2005. (III. 11.) Kormányrendelet adja meg.

A 219/2004 (VII. 21.) kormányrendeletben meghatározott szennyeződés-érzékenységi kategóriákba sorolás alapján Pest megyében 68 település található fokozottan érzékeny területen, 110 pedig érzékeny területen. 102 település nitrát-érzékeny területen fekszik.

A nem megfelelő ivóvízzel rendelkező települések adatai a 201/2001. (X.25.) kormányrendelet alapján

Régió	Településszám*	%	Lakos szám	%
DA	224	25,7	1222590	48,2
ÉA	219	25,0	687373	27,1
KMo (csak Pest megye)	26	3,0	112309	4,4
KDt	28	3,2	34146	1,3
NyDt	72	8,2	61340	2,4
DDt	203	23,3	263100	10,4
ÉMo	101	11,6	157647	6,2
Összesen:	873	100,0	2538505	100,0

- a. A településszám az érintett önkormányzatokat jelenti. Kormányrendelet mellékletében szereplő települések és településrészek száma 908, de ezek kevesebb, azaz 873 önkormányzatot érintenek.

Hulladék

A régió hulladéktermelése az országos mennyiség közel egyharmadát teszi ki, és nagysága évről-évre 2-3%-kal növekszik. Budapesten évente megközelítőleg 920.000 tonna kommunális hulladékot szállítanak el a háztartásoktól. Ebből a mennyiségből 200.000 tonna veszélyes hulladéknak minősül. 2006-ban a települési szilárd hulladék 50%-át ártalmatlanították égetéssel.

A Pest megyében keletkező hulladék több mint 70 települési lerakóban kerül deponálásra, a legtöbb telepet azonban csak egy település használja. A működő lerakók jelentős része nem felel meg a műszaki követelményeknek. Rendezetlen lerakóra a régió hulladékainak kb. 2%-a

kerül. Az illegális hulladék-elhelyezés különösen a települések környezetében jelentős probléma.

Védett területek, települési zöldfelületek

A régió ökológiai integritásának javítása érdekében alapvető fontosságú a természetközeli élőhelyek elszigeteltségének csökkentése, a NATURA 2000 és védett természeti területek, védett természeti értékek helyreállítása, védelme, az épített környezet történelmi, kulturális gazdagságának megőrzése.

A Közép-magyarországi régióban a Nemzeti Parkok (2) és a Tájvédelmi Körzetek (11) összes területe 77.637 hektár, ami a régió területének több, mint 10%-a. A fővárosban 3500 hektár terület áll természeti oltalom alatt. A 81 helyi jelentőségű védett terület nagysága megközelíti a 12.000 hektárt, ebből a főváros területén 522 hektár található, köztük történelmi kertek. A településeken belül kialakított zöldfelületi rendszerek (parkok, történelmi kertek stb.) beépítése és minőségromlása különösen Pest megye területére jellemző. Az elszigetelt természeti területek ökológiai hálózatba kapcsolása és fenntartása a Natura 2000 hálózat kialakítása során történik.

Energia ellátás

2005-ös adatok alapján a Közép-Magyarországi régióban 1,4%-al magasabb volt az energiatermelés az országos átlagnál. Megújuló energiaforrások használatával jelentős környezeti eredményeket lehetne elérni, teljesíteni az uniós vállalásokat, hiszen a térség jelentős potenciállal rendelkezik (például geotermális, nap, stb).

A biomassza mennyiségét tekintve a közép-magyarországi régióban található a legnagyobb össz mennyiség, ez túlnyomórészt a főváros lakosságának és iparának szennyvizét jelenti.

A közlekedésben jelentős környezetterhelés-csökkenést lehet elérni bioüzemanyag használatával, hiszen ebben a régióban a legnagyobb a tömegközlekedés és a gépkocsi használat aránya az országban.

A háztartások kiadásai között igen jelentős összeggel szerepelnek a háztartási energia költségei. 2004-es adatok alapján a közép-magyarországi háztartásokban élők kiadásainak majdnem fele energiáfordítás. Ezen terheket energiahatékonysági beruházásokkal hosszútávon csökkenteni szükséges.

A régióban realizálódik az ország fogyasztásának és termelésének jelentős része, amelynek következménye a nagyfokú környezetterhelés is, ezért a környezeti nevelés fontossága alapvető. A környezeti nevelést szolgálják az erdei iskolák, a felsőoktatási intézmények környezetvédelmi, természetvédelmi szemléletű oktatási formái, a természetvédő civil szervezetek sokasága. Környezettudatos neveléssel lehet megértetni, hogy a nagyobb környezeti terhelést eredményező tevékenységek negatív hatásait csak célzott környezeti beavatkozásokkal lehet kompenzálni.

Barnamezős területek

A felhagyott iparterületek kialakulásának oka alapvetően a termelőiparral szemben a terciér szektor térhódítása. Magyarországon a gazdasági átalakulás és szerkezetváltás az utóbbi egy – másfél évtizedre koncentrált, a gazdasági súlypontot jelentő fővárosban fajlagosan nagyobb a használaton kívül került területek nagysága, 2003-ban ez 4073,7ha volt. A barnamezős területek nagyságához hozzájárul a politikai/ honvédelmi változás is, ami tovább növelte a használaton kívül került, többnyire szennyezett területek nagyságát. A Közép-magyarországi régió belül a barnamezős területek nagyságát illetően nagy eltérés mutatkozik Budapest és Pest megye között. Pest megyében országosan a legalacsonyabb a barnamezős területek aránya, 2003-as adatok szerint 13,2ha az ipari eredetű barnamező és 634ha a felhagyott katonai objektumok területe.

Barnamezős iparterületek és katonai objektumok a Közép-Magyarországi régióban 2003-as adatok alapján:

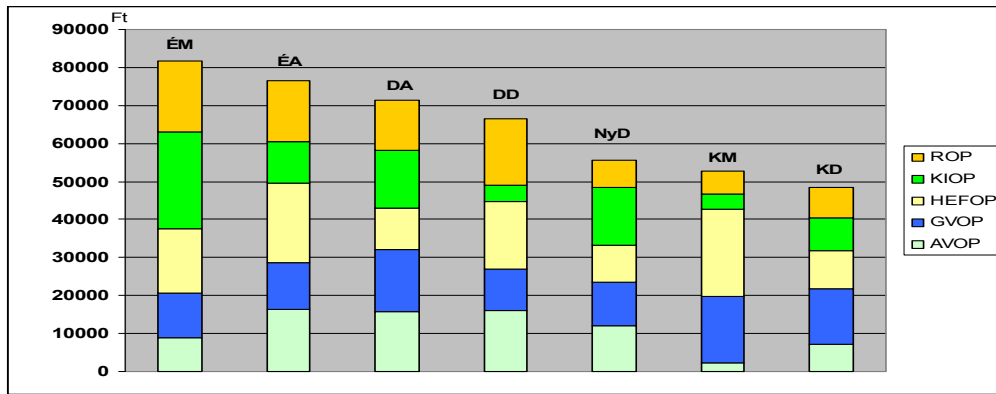
	Iparterület (ha)	Katonai objektum (ha)
Budapest	4073,7	
Cegléd		14
Vác		8
Budakalász	4,2	
Mende	9	
Nagykőrös		8
Szentendre		28
Kiskunlacháza		426
Apaj		150

A fenntartható fejlődés jelentős tényezője a területhasználat. A környezetszennyezéssel terhelt barnamezős területek gazdasági, környezeti, települési és társadalmi szempontból fenntartható hasznosítása során, érvényesítve a gazdaságosság elvét, csökkenteni lehet a környezeti veszélyeztetést, növelni a település vonzerejét és javítani a környező lakosság helyzetét.

2.3. AZ I. NFT ÉS A ROP REGIONÁLIS TERVEZÉSI SAJÁTOSSÁGAI

A 2004-2006 közötti támogatási időszak Strukturális Alapjainak forrásaihoz történő hozzáférés érdekében elkészült I. Nemzeti Fejlesztési Terv 2004 elejétől tette lehetővé az Európai Unió támogatások felhasználását.

Az I. NFT keretében egy lakosra jutó támogatási összege régióként 2006 júliusában

(forrás: EMIR)

A 2004-06-os Regionális Fejlesztés Operatív Program megvalósításának tapasztalatai

- Az egységes ROP program szinten nehezen tudta érvényesíteni a különböző társadalmi-gazdasági-környezeti adottságú régiók egymástól olykor jelentősen eltérő fejlesztési igényeit.
- A ROP végrehajtása során túlzott mértékű volt a pályázókat és a pályázatkezelő szerveket terhelő adminisztrációs teher. A hatékonyabb, egyszerűbb és gyorsabb programvégrehajtás érdekében ennek enyhítése elengedhetetlen a 2007-13-as fejlesztési időszakban.
- Az ERFA típusú fejlesztések esetén jelentős volt a benyújtott és támogatásban nem részesült pályázatok száma. A benyújtott pályázatok elutasításának elsődleges oka a formai-jogosultsági nem megfelelés volt. A folyamatos pályázattal rendszernek köszönhetően számos formailag vagy jogosultsággal elutasított pályázatot ismételt benyújthattak és így részesültek a támogatásban.
- Az ESZA típusú projektek esetében a Kedvezményezett kör speciális volta és a támogatható tevékenységek sokszínűsége miatt olyan komplex és sokszereplős pályázatok születtek, melyek kidolgozásához és megvalósításához a pályázóknak folyamatos segítségnyújtásra volt szükségük.
- A szociális foglalkoztatási projektek megvalósítása során tapasztalható volt, hogy a pályázatok nagyarányú infrastrukturális beruházást tartalmaztak, amelyek a soft elemek megvalósításához elengedhetetlenek voltak. Mivel a Szociális Alap felhasználásának szabályai nem tették lehetővé ezen igények támogatásból történő finanszírozását a pályázónak saját erőből kellett megvalósítania a beruházást, vagy csökkentette a beruházás mértékét.
- A központi programok esetében a Kedvezményezettek jogszabályban kerültek nevesítésre, ezen szervezetek nem rendelkeztek projektírói és megvalósítói tapasztalattal, amely nehézséget okozott a megvalósítás során. A programok megvalósulása érdekében folyamatos tanácsadásra és szakmai segítségnyújtásra volt/van szükség. 2007-től külön figyelmet kell fordítani a kiemelt projektet megvalósító szervezetek felkészítésére, szakmai támogatására.
- Számos esetben a minőségi szempontok helyett a gyorsaság döntött két projekt támogathatósága között. A fenti tapasztalatokat is figyelembe véve 2007-től néhány területen új projekt kiválasztási eljárásrend bevezetése javasolt (például kétkörös pályázattal).
- Szükséges átgondolni a projekt oldali (a pályázókat és a projektek megvalósítását segítő) szakmai szolgáltatások és eszközök rendszerét is. Kiemelten igaz ez az újszerű, illetve innovatív tartalommal bíró támogatási konstrukciókra, másrészt a pályázati inaktivitást mutató hátrányos helyzetű településekre és térségekre („fejlesztési fehér foltok”). A

projekt-gyűjtés, a projektfejlesztés és a projekt megvalósítás területén a projektgazdák számára nyújtható új és megújuló, ügyfélbarát illetve pro-aktív szakmai szolgáltatások elősegíthetik az NFT II. megvalósításának gyorsabb, eredményesebb és költséghatékonyabb végrehajtását.

- A ROP megvalósításában az Irányító Hatóság végső döntéshozó szerepe és a programvégrehajtáshoz kapcsolódó feladatok megosztása a régiós érdekérvényesítő-képesség gyengeségét eredményezte. Problémaként jelentkezett a ROP végrehajtása során a menedzsment feladatok funkcionális elkülönítése a két közreműködő szervezet között (RFÜ, Váti Kht.), mind a pályázók, mind pedig az Irányító Hatóság és a KSZ-ek számára is a szervezetek közötti kommunikáció, a határidők tartása, és az információnyújtás tekintetében. Javasolt a következő programozási időszakban a feladatok elvégzésére egyetlen regionális szintű közreműködő szervezetet kijelölni (egyablakos rendszer).

Mindezen tapasztalatok alapján a 2007-13-as fejlesztési időszakban a kormányzati decentralizációs törekvésekkel összhangban a regionális és területi szempontok fokozottabb érvényesítése szükséges. Ez mindenekelőtt a Regionális Fejlesztési Tanácsok irányítási és döntési, valamint munkaszervezeteik végrehajtási kompetenciájának erősítésével történhet meg. A 2007-13-as ROP tervezést ugyanakkor nagyban megkönnyítik a már rendelkezésre álló regionális programozási és végrehajtási tapasztalatok.

Az 2004-2006 időszakban Közép-Magyarország az NFT I-ben a konvergencia régiók közé tartozott. Fejlesztési céljainak elérését segítik:

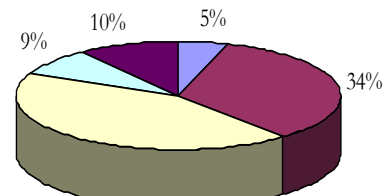
- a Gazdasági és Versenyképességi OP a beruházás-ösztönzés, a KKV-k fejlesztése, a K+F és az innováció elősegítése, az információs társadalom- és gazdaságfejlesztés; A legtöbb nyertes projekt a Budapestet is magába foglaló Közép-magyarországi régióban valósult meg. Itt a pályázók több mint ötven milliárd forint támogatáshoz jutottak, amely elsősorban a K+F és innováció prioritás keretein belül elnyert forrásoknak köszönhető. A többi régióban egyenként 12-26 milliárd forint összegű támogatást ítéltek meg. Beruházás-ösztönzés prioritás esetében az elbírálás során adható többletpontok miatt a többi prioritáshoz képest itt viszonylag nagy a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű településeken megvalósított projektek aránya, azonban ezzel együtt is jelentős a KMOP-ban megvalósuló projektek száma és súlya. Kis- és közepes méretű vállalkozások (KKV-k) fejlesztése prioritás esetében a támogatott projektek földrajzi eloszlása kiegyenlítettnak mondható, bár ennél a prioritásnál is jellemző a közép-magyarországi régióban megvalósuló projekteknek megítélt támogatások nagyobb súlya. Kutatás-fejlesztés és innováció támogatása prioritás esetében a támogatási összegek szétosztásánál egyértelműen Budapest és a nagy egyetemi városok domináltak. Ez adódott abból, hogy a kutatás-fejlesztési és innováció prioritás célcsoportjai egyetemek, közfinanszírozású kutatóközpontok és a tipikusan a nagyvárosi agglomerációban letelepedő vállalati kutatóhelyek voltak. Információs társadalom és gazdaság fejlesztése prioritás esetében a területi megoszlás meglehetősen egyenletes volt, a nagyvárosok és kistelepülések egyaránt sikeresen szerepeltek a kiírt pályázatokon.
- Humán erőforrás-fejlesztési OP az aktív munkaerő-piaci politika, a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem, az egész életen át tartó tanulás, valamint a szociális, oktatási, egészségügyi infrastruktúra fejlesztésével;

- az Agrár- és Vidékfejlesztési OP az élelmiszer-feldolgozás modernizálása, a vidéki térségek fejlesztésével;
 Az Összes AVOP pályázat 5,2 %-át nyújtották be a Közép-Magyarországi régióban és a támogatási összegek alapján kimutatható, hogy a nagyobb projektköltségű fejlesztések iránt volt érdeklődés.
 A 3. prioritásra benyújtott pályázatok kedvezményezett típusainak legjelentősebb kategóriája az államháztartáson belüli non-profit szervezetek, ez esetben túlnyomó többségében az önkormányzatok. Ennek fő oka, hogy a falumegújítás intézkedésre és a mezőgazdasági útfejlesztés tevékenységre többnyire önkormányzatok pályáztak, hiszen a fejlesztések tárgya többnyire önkormányzati tulajdonban van.
 A vállalkozásfejlesztés esetén a projektméretek viszonylag alacsony maximális értéke és a támogatható tevékenységek köre az intézkedések céljával összhangban maga után vonja azt, hogy főként mikro-, és kisvállalkozások, kisebb arányban középvállalkozások nyújtottak be pályázatot a 3. prioritásra.
- A Környezetvédelem és Infrastruktúra OP a környezeti állapot és a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével; A legsikeresebb pályázatos intézkedés a Vízművelés javítása (ezen belül is a Szennyvízelvezetés és tisztítás komponens), valamint az Energiagazdálkodás környezetbarát fejlesztése intézkedés, számos támogatott projekttel, befejezett beruházással. Több nyílt pályázatos intézkedésre 2004-ben beérkezett és értékelt projekt minősége nem volt megfelelő. Az Irányító Hatóság 2005-ben felmérte az egyes pályázati felhívások „relatív” (más intézkedésekhez mért) sikertelenségének okait, illetve a sikeres felhívásokhoz kapcsolódóan a potenciális kedvezményezettek körében még meglévő igényeket. Ennek következtében az Irányító Hatóság az év első félévében számos lépést tett a kevésbé sikeres intézkedések felzárkóztatására, kihasználva mind a kommunikáció eszközeit, mind a pályázati lehetőségek módosításában rejlő lehetőségeket. Kiemelten fontosak továbbá a projektek előkészítésére egyéb forrásból nyújtott támogatások. A sikeresebb intézkedések esetében már a 2007-ben induló pályázati lehetőségek iránt is nagy az érdeklődés. A 2004. évi tapasztalatokra építve intézkedések szintjén több könnyítés került bevezetésre, a környezetvédelmi és energetikai pályázatok esetében az önkormányzatok mentesültek a biztosítékadási kötelezettség alól, a pályázatok átfutási ideje (az értékelési határnaptól a Projekt Kiválasztási Bizottság üléséig) 60 napra csökkent (14/2004. (VII.13.) TNM-GKM-FMM-FVM-PM együttes rendelet értelmében). A központi programok közül A főúthálózat műszaki színvonalának emelése intézkedés illetve a Természetvédelem és fenntartható árvízvédelem intézkedés árvízvédelmi komponense indult kiemelkedően. A természetvédelem esetében a projektekkel kapcsolatos jogi problémák miatt a beérkezett pályázatokról támogatási döntés 2004-ben nem született, 2005-ben azonban a források több, mint fele, 2006. első felében pedig előreláthatólag a teljes támogatási keret lekötésre kerül. A környezetbarát közlekedési infrastruktúra fejlesztése intézkedés keretében megvalósuló projektek már eleve úgy lettek tervezve, hogy azok legkorábban 2005-ben voltak indíthatók.
- a Regionális Fejlesztési OP a turisztikai potenciál erősítésének, a térségi infrastruktúra és a települési környezet fejlesztésének, valamint a humán erőforrás fejlesztés regionális szintű erősítésével segítette elő. A legtöbb ROP pályázat "A felsőoktatási intézmények és a helyi szereplők együttműködésének erősítése" intézkedésre érkezett. A régióban benyújtott projektek átlagos támogatási igényét tekintve a "Városi területek rehabilitációja" című intézkedés kapcsán mutatkozott a legmagasabb támogatási igény. A turisztikai fejlesztések kapcsán a rendelkezésre álló kereteket nem használták ki a várakozásoknak megfelelően. Ez azzal is magyarázható, hogy az operatív programban rögzített kritérium szerint csak a fővároson kívüli, turisták által rendszeresen

látogatott, természeti és kulturális értékekben gazdag üdülő-körzetek és nemzeti parkok fejlesztésére kerülhetett sor.

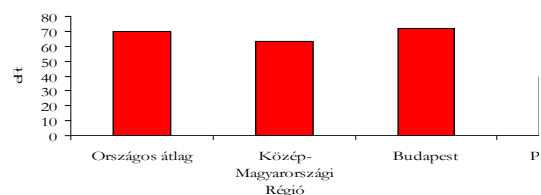
A Közép-magyarországi régió részesült a legnagyobb összegű támogatásban: számára az öt OP keretében közel 170 Mrd Ft-ot ítéltek meg, amelynek több mint 70 százaléka jutott Budapestre. A HEFOP keretén belül a fővárosi kedvezményezettek kapták legtöbb támogatást (72 Mrd Ft): míg Pest megye a GVOP keretében jutott a legtöbb (mintegy 16 Mrd forintnyi) fejlesztési támogatáshoz.

A Régióra jutó uniós támogatások OP-k szerinti megoszlása

Az 1 főre jutó (megítélt) uniós támogatási összeg országos átlaga 70 eFt, de ennek területi megoszlása erős egyenlőtlenségeket mutat: miközben Budapesten ez a szám kismértékben meghaladja az országos átlagot, addig Pest megyében a megítélt uniós támogatások összege alig 40 eFt/fő, így a régió összesített átlaga (63 eFt) az országos átlag alatt maradt.

Az 1 főre jutó (megítélt) uniós támogatási összege

4. ábra: Az 1 főre jutó (megítélt) uniós támogatás

	Regionális adatok	Országos regionális átlag
Beérkezett pályázatok száma	10 863 db	5 362,2 db
Igényelt támogatási összeg	286 458 091 730 Ft	189 964 980 550 Ft
Támogatott pályázatok száma	4 782 db	2 331,5 db
Megítélt támogatási összeg	100 027 522 299 Ft	71 759 927 227 Ft
Leszerződött pályázatok száma	4 084 db	2 075,4 db
Szerződéssel lekötött összeg	88 371 238 141 Ft	64 958 520 276 Ft
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2 430 db	1 387,5 db
Kifizetett támogatási összeg	35 342 289 995 Ft	30 362 641 016 Ft

PÁLYÁZATOK SZÁMÁNAK MEGOSZLÁSA OPERATÍV PROGRAMONKÉNT (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok		Támogatott pályázatok	
	Regionális adatok	Országos regionális átlag	Regionális adatok	Országos regionális átlag
AVOP	530	1 328	170	572,1
GVOP	8 171	2 994,4	3 679	1 357,4
HEFOP	1 955	715,7	874	313,5
KIOP	47	33,1	15	11,5
ROP	160	291	44	76,8

Összesen:	10 863	5 362,2	4 782	2 331,5
------------------	---------------	----------------	--------------	----------------

IGÉNYELT ÉS MEGÍTÉLT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG MEGOSZLÁSA OPERATÍV PROGRAMONKÉNT (Ft)

Operatív program	Béérkezett pályázatok		Támogatott pályázatok	
	Regionális adatok	Országos regionális átlag	Regionális adatok	Országos regionális átlag
AVOP	14 498 586 633	27 239 438 559	7 178 423 718	15 459 738 242
GVOP	128 704 737 238	48 545 963 443	51 609 306 483	21 636 535 741
HEFOP	85 664 180 786	45 390 026 370	27 665 513 045	14 332 674 051
KIOP	30 490 195 372	20 696 590 945	5 778 600 011	5 012 959 658
ROP	27 100 391 701	48 092 961 232	7 795 679 042	15 318 019 534
Összesen:	286 458 091 730	189 964 980 550	100 027 522 299	71 759 927 227

2.4. A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ SWOT ELEMZÉSE

Belső Tényezők – Erősségek	Belső Tényezők – Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budapest főváros, régiójával együtt az ország és a Kárpát-medence nemzetközi jelentőségű gazdasági (pénzügyi, kereskedelmi, szolgáltatási) és társadalmi térszervező ereje, közigazgatási központja ▪ A multinacionális vállalatok és külföldi működő tőke aránya kimagasló ▪ Kedvező telephely, ipari és innovációs park kínálat a vállalkozások (például logisztika) számára ▪ A régióban koncentrálódik az ország tudásbázisa, felsőoktatási, K+F és innovációs potenciálja ▪ A kreatív iparágak, szerzői jogi tevékenységek aránya jelentős ▪ A foglalkoztatottak aránya és képzettségi szintje magas ▪ Koncentrált egészségügyi kapacitás a fővárosban ▪ Aktív és fejlett civil szektor ▪ Kedvező nemzetközi és országos megközelíthetőség (autópálya csomópont, reptér, kikötő) ▪ Nemzetközi közlekedési-szállítási útvonalak kereszteződése ▪ Vonzó természeti adottságok (tájképi szépség, termálvízkinccs, Duna) ▪ Épített környezet történelmi, kulturális gazdagsága 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A régió belüli (Budapest-Pest megye) gazdasági fejlettségbeli különbségek nagyok, ▪ Duális gazdasági szerkezet, a multinacionális és helyi vállalkozások elszigeteltsége, gyenge együttműködése, ▪ A nagyvállalatok és helyi vállalkozások együttműködésének hiányai ▪ KKV-k üzleti ismeretei, innovációs készsége, IKT eszközellátottsága, finanszírozási lehetőségei hiányosak ▪ Vállalkozások és kutatók közötti együttműködés gyenge ▪ Minőségi turizmus feltételei hiányosak ▪ A közintézmények, közterületek akadálymentesítése nem megoldott ▪ A hajléktalanság problémája a fővárosban koncentrálódik ▪ Kiegyenlítetlen és kapacitáshiányos egyes közszolgáltatások hozzáférése Pest megyében ▪ Korszerűtlen, nagy létszámú bentlakásos intézmények ▪ A fővárosi közúthálózat túlterhelt ▪ A haránt-irányú közlekedési kapcsolatok és a mellékúthálózat szerkezeti és kapacitásbeli hiányosságai (például M0, Duna-hidak) ▪ A közösségi közlekedés minősége (elavult járműpark, pontatlanság, túlszűfoltosság, hiányos átszállási kapcsolatok) nem megfelelő ▪ A vasút és a városi kötőpályás rendszerek összeköttetése, elővárosi vasúti közlekedés hiányos a fővárosban és az agglomerációban ▪ A burkolt utak minősége nem megfelelő ▪ A kerékpárút-hálózat, vízi-turizmust támogató infrastruktúra hiányos a régióban ▪ A természeti értékek, zöldterületek, ivóvízbázis fokozott terhelése, ▪ Leromlott állapotú lakásállomány a fővárosban
Külső Tényezők – Lehetőségek	Külső Tényezők – Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tudásgazdaság és az innovatív vállalkozások nagy növekedési potenciálja ▪ Multinacionális kutató központok régióba vonzása ▪ Megújuló energia használat és az energiahatékonyság fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A regionális versenytársak (Bécs, Pozsony, Prága) erősödése ▪ A régió belüli egyenlőtlen gazdasági fejlődés fokozódása ▪ A főváros népességének további öregedése, a munkaképes korúak arányának csökkenése ▪ A társadalmi szegregáció fokozódása ▪ Környezetszennyezéssel terhelt barnamezős területek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beutazó turizmus első számú célterülete a főváros, jelentős nemzetközi kereslet 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duna adottságainak jobb kihasználása ▪ Nagy vásárlóerővel rendelkező belső (lakossági, üzleti) piac ▪ Innováció-közvetítő szerep Kelet-DK-Európa felé ▪ Kreatív gazdaság, környezeti ipar jelentős növekedési potenciálja ▪ Idős korosztály fogyasztói szerepének erősödése ▪ az EU újabb bővülése révén új geopolitikai szerepvállalásra nyílik lehetőség ▪ Növekvő a kereslet a komplex, környezetkímélő beruházások, logisztikai és telephelyi szolgáltatások (pl intermodális logisztika, ipari parkok) iránt 	<p>környezeti kockázatot jelentenek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A romák élethelyzetének megoldatlansága ▪ A képzett munkaerő elvándorlása Nyugat-Európába ▪ Az ingázók számának és utazási igényének növekedése ▪ Az egyéni közlekedés részarányának növekedése ▪ A fiatalok esetében devianciák kialakulása ▪ A vízháztartási problémák fokozódása a régióban (például Homokhátság) ▪ A külső gazdasági folyamatokkal szembeni nagyfokú érzékenység
---	--

A SWOT elemzés összefoglalásaként megállapítható, hogy a Közép-magyarországi régió fejlődésében a tudásalapú gazdaság fejlődésében a legfőbb problémát a KKV-k hiányos üzleti ismeretei, gyenge innovációs készsége, hiányos IKT eszközellátottsága és finanszírozási lehetőségei, valamint a vállalkozások és kutatók közötti gyenge együttműködés jelenti. Az elérhetőség vonatkozásában a legfőbb kihívás a különböző közlekedési rendszerek integrálása, a haránt-irányú közlekedési kapcsolatok és a mellékúthálózat szerkezeti és kapacitásbeli hiányosságainak pótlása és a közösségi közlekedés minőségének javítása. A fővárosi turisztikai vonzerő fokozása, a természeti adottságok kiaknázása, a természeti értékek, zöldterületek, ivóvízbázis terhelésének, károsodásának ellentételezése fontos záloga a régió vonzereje növelésének. A humán infrastruktúra fejlesztését kívánja a hozzáférés javítása a kiegyenlítetlen és kapacitáshiányos közszolgáltatásokhoz a régió bizonyos területein. A tudatos várospolitikai és területhasználat révén csökkenthető a városi szegregálódás, a szennyezett iparterületek nagysága és fokozható a régió településeinek gazdasági attraktivitása.

3. STRATÉGIA

3.1. Jövőkép és Stratégia

A régió hosszú távú, a 2007-2013-as tervezési perióduson túlmutató jövőképe a következőképpen fogalmazható meg:

A Közép-magyarországi régió Budapesttel és a körülötte elhelyezkedő megyével egymás erőforrásaira támaszkodva, megtartva fejlődési ütemét, Kelet-Közép-Európa egyik vezető régiójává vált, ugyanakkor a fenntarthatósági kritériumokat gazdasági, környezeti és társadalmi vonatkozásban egyaránt teljesítve a Kárpát-medencei térség meghatározó gazdasági, társadalmi, kulturális szervező erejévé fejlődött. A régió az információs társadalom fejlesztésében kihasználta regionális versenyelőnyét, és tevékeny részt vállalt a vívmányok Délkelet-európai közvetítésében. A tudásalapú emberi erőforrás- és gazdaságfejlesztés az üzleti szolgáltatásokra, a kutatás-fejlesztésre, a kulturális gazdaságra és a szabadidő gazdaságra koncentrál. A régió, mint kreatív hely, a minőség elvein nyugvó, élhető lakó- és munkakörnyezetet biztosít az itt élők számára.

A Közép-magyarországi régió stratégiáját adottságaira alapozva határoztuk meg. Ezek alapján jelen vannak a tudásalapú gazdaságra épülő fejlesztés meghatározó pillérei, a multinacionális vállalatok és külföldi működő tőke kimagasló aránya, a régióban koncentrálódó hazai tudásbázis, a foglalkoztatottak magas aránya és képzettségük kiemelkedő színvonala. Ezek révén Budapest és térsége nemzetközi gazdaság-szervező szerepének kialakítása és az európai gazdaságba való szerves bekapcsolódása már megtörtént. A Dél-kelet-európai térség felé való közvetítő szerepének erősítése és stabilizálása, a térségben betöltött nemzetközi szerepvállalásának erősítése a Közép-magyarországi régió fejlődési lehetősége. A tudás-ipar, a high-tech iparágak, a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és a magasan kvalifikált munkaerő meglétéből adódó előnyök kihasználásának ösztönzése mind hozzájárulnak ehhez a szerepvállaláshoz. A régióban azonban még nem elég intenzívek a tudásbázis pillérei közötti kapcsolódások. A cégek nem érdekeltek a fejlesztésben, alacsony az innovatív cégek száma. A multinacionális cégek nem Magyarországon fejlesztenek, a kkv-k tőkeszegények. A finanszírozási problémák jelentősek. A tudásbázis háromszöge még nem működik, a háromszög csúcsait alkotó elemek már a helyükön vannak, de közöttük a kapcsolat még szakadozott, gyenge.

A Közép-Magyarországi régió nemzetközi és országos megközelíthetősége kedvező, nemzetközi közlekedési, szállítási útvonalak kereszteződésében fekszik. Ugyanakkor szükséges a közlekedési kapcsolatok modernizációja, transzverzális irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, integrált közlekedési rendszer kialakítása a közösségi és környezetbarát közlekedés fejlesztése. Az élhető régió és agglomerációja megteremtése az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés segítségével, a funkcióvesztett területek revitalizálása, a válságterek rehabilitációja, a zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése révén valósítandó meg.

Ugyanakkor a stratégia figyelembe veszi a régió belüli gazdasági fejlettségbeli különbségeket, és a Pest megyei területek fejlesztésére kiemelten fogalmaz meg célokat és eszközöket. Ennek keretében fontos a humán ellátórendszerek hozzáféréseinek biztosítása mind az agglomeráció területén, mind a Pest megyei kistérségekben. Meg kell teremteni a

kistérségek relatív versenyképességének feltételeit, elő kell segíteni elérhetőségüket, és támogatni a gazdasági fejlődés és üzleti környezet kedvező alakulását.

Mindezen stratégiai megfontolások alapján a Közép-Magyarországi operatív program átfogó célként a Közép-Magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mentén célt fogalmazza meg. Az átfogó cél elérését segítik a specifikus célok, amelyek az alábbiak: a versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése és a régió belső kohéziójának, harmonikus térszerkezetének fejlesztése.

3.2. Átfogó cél

A Közép-magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mellett

A régiónak, mint „kreatív helynek”, s egyben az ország társadalmi, gazdasági, kulturális hajtóerejének fejlesztése az ország egésze versenyképességének javítása érdekében szükséges. Az operatív program célja, hogy a főváros adottságait kihasználva a Közép-magyarországi régió versenyképessége nemzetközi viszonylatban erősödjön, a fenntarthatóság elvének érvényesítése mellett.

A nagy vásárlóerővel rendelkező belső piac, a nemzetközi cégek agglomerációban elhelyezkedő regionális központjai, az innováció-közvetítő szerep erősítése (Kelet-és Dél-kelet-Európa irányába) jelentik e szerepvállalás alapját. További lehetőséget jelent a Duna turisztikai és közlekedési adottságainak kihasználása, és a termálvízkészlet megfelelő hasznosítása. Budapest Kelet-Közép-Európa regionális kulturális és kereskedelmi központjává válhat hosszú távon, a rendelkezésre álló fejlesztéspolitikai eszközök megfelelő felhasználásával.

Fontos szempont, hogy a tudásalapú társadalom és tudásgazdaság fejlesztésére fókuszálás mellett, figyelembe véve a főváros népességének előregedő tendenciáját, a humán infrastruktúra, az elérhetőség fejlesztése és a környezet fejlesztése is kiemelt figyelmet kapjon. Egyúttal figyelembe kell venni a régióban zajló, területileg egyenlőtlen gazdasági fejlődést, tudatában kell lenni annak, hogy a nagyvállalatok többségükben nem kapcsolódnak be a helyi gazdaságba, hogy a településeknek erősebbek a gazdasági, mint a környezetvédelmi érdekei. Ez a rendelkezésre álló fejlesztéspolitikai eszközök megfelelő felhasználásával valósulhat meg.

Pest megye és Budapest fejlettségi mutatóinak különbsége, a duális szerkezet jelenléte indokolja, hogy – teret adva a szubszidiaritás elvén alapuló harmonikus és fenntartható fejlődésnek – összhangba kell hozni a méltányosságot, az ökológiai korlátokat és a versenyképességet. Az elmaradott területeket ösztönözni és segíteni kell abban, hogy a régióban összpontosuló, meglévő erősségeket kihasználva tudatosan kapcsolódjanak be a fenti cél megvalósításának hálózataiba, tekintettel a kistérségek sajátosságaira. A régió jelenlegi terheltsége igényli, hogy az EU forrásai jelentősen járuljanak hozzá az életminőség további romlásának megakadályozásához, a környezeti feltételek jobbításához. A régió tartós fejlődése, hosszú távú nemzetközi versenyképessége nem valósítható meg a fenntartható

fejlődésre való törekvés nélkül. A nagyobb környezeti terhelést eredményező tevékenységek negatív hatásait célzott környezeti beavatkozásoknak kell kompenzálnia.

Hatás indikátor: A Közép-magyarországi régió GDP/foglalkoztatott értékének változása (éves növekedés %) a 2000-2004 évek átlagához képest

Kiindulási érték: 12% (2000-2004 évek átlaga)

Célérték: 14%-os növekedés

Adatforrás: KSH

Kontextus indikátor: A Közép-magyarországi régió GDP/fő érték alapján az EU25 tagállamok régiói között létrejövő rangsorban elfoglalt helyezésének változása 2006-hoz képest (rangszám)

Kiindulási érték: később elérhető adat (2006)

Célérték: 4 helyezés előrelépés

Adatforrás: EUROSTAT

Mérési mód: A Közép-magyarországi régió GDP/fő érték alapján az EU tagállamok régiói közötti rangsorban 2006-ban, illetve évente 2015-ig elfoglalt helyezésének

3.3. A versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése

Budapest nemzetközi viszonylatban potenciális növekedési metropolisz-térség, versenyképességének javítása egyidejűleg segíti elő meghatározó gazdasági területeinek további fejlődését, az európai gazdasági verseny kihívásainak megfelelően, a régió foglalkoztatottságának növekedését, figyelembe véve a fenntarthatóság szempontjait. A cél Budapest és térsége gazdaságszervező szerepének hosszú távú erősítése, kapuvárosi szerepének megerősítése, tágabb nagyrégiójában, elsősorban Dél-Kelet-Európa irányába való innováció-közvetítő szerepének hangsúlyozása, a tudásipar, a high-tech iparágak, a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és a magasán kvalifikált munkaerő meglétéből adódó előnyök kihasználásának ösztönzése, a humán tőke minőségének fenntartása és erősítése révén.

A gazdaság és a kutatás kooperációján alapuló tudásbázis elemei, bár többnyire egymástól elkülönülten, mára kialakultak, ami – az országban egyedülként – a fővárosban lehetővé teszi, hogy a beruházás-vezérelt gazdaság innováció-vezéreltté váljon. Így a cél elérése érdekében támogatni szükséges Budapest innováció-alapú fejlesztését, kiemelt pólus szerepének erősítését a tudásgazdaság szereplőinek (egyetemek, kutatóintézetek és a vállalati szféra) szoros együttműködése révén, a hazai K+F bázisra alapozva, a nemzetközi szinten megjelenő versenyképes, innovatív termékek létrehozásával.

A tudásalapú gazdaság – a főváros és térségének kutatás-fejlesztési és innovációs potenciáljára építve – erősítendő, fontos a tudásgazdaság szereplői közötti együttműködés ösztönzése, a gazdaság húzóerőinek és a K+F intézményeinek integrálása. A hangsúly a már meglévő intézmények minőségi fejlesztésére helyeződik, amely együtt jár a gazdaság szerkezetváltásával és új, innovatív munkahelyek létrehozásával is. A kooperáció erősítése megsokszorozza a tudásgazdaság teljesítményét, innovativitását, végső soron a gazdaságot versenyképesebbé teszi. A tudásgazdaság hatékonyságának növelése lesz a jövőben a fejlődés motorja, amelyet a régióban elsősorban a biotechnológiai ágazat, a környezetgazdálkodás, a környezetbiztonság javítása, valamint az információs és kommunikációs technológiákra építve lehet megvalósítani. Az egyetemek inkubációs jellegű támogatása, a kutató-helyek eredményeit hasznosítani kívánó, kezdő vállalkozások, valamint a kutatás-fejlesztés

eredményeinek széles körű elterjesztése hozzájárul az innováció megkönnyítéséhez. A magyar kutatás-fejlesztési tevékenységet támogató, magasan fejlett infokommunikációs rendszerek és hálózatok kiépítése, valamint az e-gazdaság támogatása ugyancsak a növekedést szolgálja. A gazdaság fejlesztésének további feltétele a pénzeszközökhöz való hozzáférés biztosítása. A régió fentiekben bemutatott egyedülálló innovációs adottságai miatt indokolt a kutatás-fejlesztésre fordítható kiadások növelése. A gazdaság fejlesztésének további feltétele a pénzeszközökhöz való hozzáférés biztosítása. A régió nemzetközi versenyképességének növeléséhez hozzájárul a régió magas hozzáadott értéket produkáló gazdasági szektorainak fejlesztése, mint például a kreatív és kulturális gazdaság, a környezetipar, az alkonygazdaság, valamint a nemzetközi gazdasági kapcsolatok erősítése.

A Közép-magyarországi régió humán közszolgáltatási szektorának fejlesztése az emberi erőforrások minőségének javításával a gazdaság versenyképességének, ezáltal a tartós növekedésnek, az aktivitás növelésének meghatározó tényezője. A munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének fokozása az oktatás és képzés gazdasággal való kapcsolatának erősítése révén valósítható meg. A humán erőforrásba való beruházás növelése a magasabb színvonalú oktatás és szakképesítés révén nagymértékben növeli a minőségi képzettséggel rendelkező aktív munkavállalói létszámot. A foglalkoztatottság növelése érdekében fontos a munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások, a felnőttképzés, szakképzés, elsősorban a térségi integrált szakképző rendszerének piaci igényeknek megfelelő fejlesztése. A felsőoktatás terén a műszaki és természettudományi karok fejlesztése járul hozzá a tudásgazdaság erősítéséhez. A minőségi élet, a foglalkoztatásban való hosszú idejű bentmaradás érdekében az egészségügyi ellátás és a szociális védelmi rendszerek korszerűsítése, infrastrukturális feltételeinek fejlesztése meghatározó jelentőségű. Budapesten az ellátottsági mutatók messze az országos átlag felettiek. Az ellátás minőségi javításával, a járóbeteg-szakellátás és fekvőbeteg ellátás magasabb szintű biztosításával kíván a program hozzájárulni a humán erőforrásba való befektetéshez.

A természeti és kulturális értékek fenntartható fejlesztése, turisztikai célú hasznosításukkal jelentősen hozzájárul Budapest gazdasági teljesítményének növekedéséhez. A régió vonzerejét fokozó turisztikai attraktivitás szempontjából meghatározó a beutazó turizmus elsősorban célterületének számító Budapest turisztikai kínálatának fejlesztése amely összekapcsolja a régió más kiemelt turisztikai területeivel (például Dunakanyar, Gödöllő környéke, Ráckevei Duna), így integrált kínálatként jelenik meg. A főváros jó földrajzi helyzetéből és a kulturális örökség gazdagságából fakadó relatív kedvező versenyhelyzetének megtartása érdekében szükséges a főváros kiemelt turisztikai desztinációihoz kapcsolódó minőségi fejlesztések támogatása. Az ország versenyképességének erősítését szolgálják a régióban megvalósuló, magas hozzáadott értéket generáló, kiemelt jelentőségű kulturális fejlesztések is.

A versenyképesség fokozásának fontos feltétele a régió elérhetőségének, a nemzetközi közlekedési és szállítási útvonalakhoz (TEN) való csatlakozásának, a régió közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése. A hálózat hiányosságainak pótlására szükséges a haránt irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése. A közösségi közlekedés versenyképessége elsősorban a kötőpályás rendszerek minőségi feltételeinek javítása, valamint a környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása révén biztosítható.

Hatás indikátor: A külföldi tőkebefektetések növekedése a régióban székhellyel rendelkező vállalkozások jegyzett tőkéjét tekintve a 2003-2004 évek átlagához viszonyítva (kumulált %)
Kontextuális érték: Egy foglalkoztatottra jutó külföldi tőkebefektetések (ezer Ft) átlagos értéke a Közép-magyarországi régióban 2000-2003 között (1.550.000 Ft/fő)
Célérték: 10%-os növekedés
Adatforrás: KSH
Mérési mód: A 2003-2004 években az egy foglalkoztatottra jutó külföldi befektetés átlagos értékének (ezer Ft/fő) növekedése összevetve a 2012-2013 évek egy foglalkoztatottra jutó külföldi befektetés értékének (ezer Ft/fő) értékével (kumulált %)

3.4. A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése

A cél a hozzájárulás a régió belső kohéziójának erősítéséhez és a kiegyensúlyozottabb térszerkezet kialakításához, valamint a régió fővároson túli városainak fejlesztése, alközpontokként való megerősítése. Kiemelt figyelmet kap a harmonikusan és fenntartható módon működő agglomerációs rendszer megteremtése. A régió 31 városának jelentős része az agglomerációban található. Cél, hogy ezek a települések képesek legyenek környezetük számára egyrészt a közszolgáltatási funkciókat biztosítani, másrészt a helyi gazdasági aktivitást növelni, és foglalkoztatási lehetőségeket kínálni. A régió városhálózatának további kisvárosai esetén is fontos, hogy környezetükre kiterjedő térszervező hatásuk erősödjön. A harmonikusabb térszerkezethez hozzájárul az érintett települések és településrészek illetve szervezetek intézményesült együttműködésének megteremtése, valamint a helyben történő munkavégzés ösztönzése. Cél a régióon belüli fejlettségi különbségek csökkentése, a leszakadó aszódai, nagykátai, ceglédi, monori és szobi kistérségek felzárkóztatása, a vidéki térségek gazdasági sokféleségének támogatása is.

Kiemelt figyelmet kap a Közép-magyarországi régió belső fejlettségi különbségei kapcsán a regionális versenyképesség javítása, a helyi gazdasági kezdeményezések támogatása, a régióon belüli fejlettségi különbségek csökkentése a Pest megyei területek részleges felzárkózásának megvalósítása érdekében. Pest megye perifériális területeinek fejlesztésében a területfejlesztés eszközeit más módon, eltérő hangsúlyokkal, preferenciákkal kell alkalmazni, mint a metropolisz térségben. Ennek eszközei elsősorban a fejlett üzleti tanácsadáshoz való hozzáférés, a beszállítóvá válás és hálózatos együttműködés kialakítása, valamint a termeléshez szükséges infrastruktúra elemeinek kiépítése. A KKV-k jövedelemtermelő képességének javítása terén a régióban területi preferenciák bevezetése indokolt. Az elmaradott kistérségek kis és közép-vállalkozásainak versenyképessége azon vállalkozások támogatásával növelhető, amelyek termelő tevékenységet folytatnak, és fejlesztéseik nyomán a foglalkoztatás további bővítése várható.

A Közép-magyarországi régióban jelenleg is léteznek közlekedési szempontból hátrányos helyzetűnek tekinthető települések, ahonnan a lakosok számára jóval több időt és költséget jelent a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés. Számukra a közösségi közlekedés viszonylatainak és járműveinek korszerűsítése, illetve a települési összekötő utak állapotának és hálózatának javítása szükséges. A belső elérhetőség mellett fontos kihasználni a határ menti kapcsolatokban rejlő lehetőségeket.

A cél elérése érdekében kiemelt figyelmet kap a régió vonzerejének fenntartható fejlesztése, a turisztikai attraktivitás fokozása és a vonzó természeti-táji környezet kialakítása. A Közép-Magyarországi régió versenyképességének növelése hosszú távon csak a fenntarthatóság, a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével, a természeti és táji értékek megőrzésével és fejlesztésével biztosítható. Mind a főváros és agglomerációja, mind a régió további térségei vonatkozásában kiemelt figyelmet igényel az élhető környezeti feltételek biztosítása, a környezetvédelem és a növekedés közötti egyensúly biztosítása. A környezetvédelmi beavatkozások sorában a fejlesztéseket a környezetgazdálkodási rendszerek előmozdítására, a tiszta technológiák KKV-k körében történő elterjesztésére és a szennyezett területek rehabilitációjára kell koncentrálni. A fenntartható termelés és fogyasztás érdekében szükségesek a környezetipart segítő, a szemléletformálást támogató intézkedések. Mind Pest megye, mind Budapest természeti és kulturális értékeinek fenntartható fejlesztésénél kiemelt szempont az érintett térségek megújulása és a fejlesztések munkahelyteremtéshez való hozzájárulása. Pest megye természetvédelmi fejlesztéseit komplex természetvédelmi és tájvédelmi programok kialakításával, ill. a Budapest körüli zöld gyűrű megmaradt részeinek rehabilitációjával lehet megvalósítani. A természeti és kulturális értékek fenntartható fejlesztése, turisztikai célú hasznosításukkal a régió, különösen Budapest és Pest megye gazdasági teljesítményének növekedéséhez is hozzájárul. Pest megyében a turisztikai vonzerővel rendelkező helyeken (például Dunakanyar, Gödöllő és térsége, a Ráckevei (Soroksári) Duna üdülőkörzete stb.) a megfelelő turisztikai termékínálat kialakítása a cél. Ennek érdekében elsősorban a turisztikai vonzerő kiaknázásához kapcsolódó turisztikai infrastruktúra fejlesztése indokolt.

A Közép-magyarországi régió humán közszolgáltatási szektorának fejlesztése jelentős mértékben hozzájárul a régió belső kohéziójának megteremtéséhez. A közszolgáltatások elérhetőségét, minőségi javítását, az alapellátást biztosító intézmények integrált fejlesztése, kistérségi, mikrotérségi, multifunkcionális centrumok kialakítása biztosíthatja a leghatékonyabban. Az integrált központok legalapvetőbb (egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, oktatási, kulturális stb.) szolgáltatásait a kistérség, mikrotérség lakossági szükségleteinek függvényében kell meghatározni. Az alapellátást nyújtó közszolgáltatások fejlesztése elsősorban a funkcióhiányos agglomerációs övezetben és a hátrányos helyzetű kistérségekben indokolt. Ez kiterjed a közoktatási infrastruktúrára, az alapellátást nyújtó szociális és egészségügyi infrastruktúrára. A bentlakást nyújtó intézmények esetében a fejlesztések alapvetően nem a férőhelyek bővítésére, hanem a korszerűbb ellátási formák elterjesztésére, a nagy létszámú intézmények kiváltására, korszerűsítésére irányulnak. A belső elérhetőségnek elsősorban a közszolgáltatásokat nyújtó térségközpontok elérhetősége során van jelentősége. A gyermekek, fiatalok sikeres társadalmi integrációja érdekében szükség van olyan közösségi terekre, játszóterekre stb., ahol értelmes és tartalmas szabadidős programok szervezhetők, és a devianciák megelőzése már a legkorábbi életszakasztól megvalósulhat.

A Közép-magyarországi régió település-hálózata, városi térségei fejlesztésének a versenyképesség növelését, valamint a gazdaságilag legerősebb főváros mellett a városi hálózat további szereplőinek megerősítését, és ezáltal harmonikusabb fejlődését kell szolgálnia. A térség-szervező szerepet játszó városok meghatározott részén megvalósuló integrált település-rehabilitációs akciók támogatása hozzájárul a gazdasági és társadalmi szempontból hátrányos helyzetű településközpontok és településrészek vonzó környezetének kialakításához. A fejlesztések során a harmonikus térszerkezet érdekében megvalósítandó a települések identitást erősítő fejlesztéseinek támogatása is.

A funkciómegosztáson alapuló fenntarthatóan harmonikus térszerkezet fejlesztése és a régió belső kohéziójának javítása érdekében tehát a fejlesztéseket a periférikus térségek elérhetőségének javítására, a régió turisztikai vonzerejének fejlesztésére, a természeti és táji környezet védelmére, a humán közszolgáltatások, ellátórendszerek fejlesztésére, továbbá a városok és települések megújítására kell koncentrálni.

Hatás indikátor 1.: Egy foglalkoztatottra jutó bruttó jövedelem-egyenlőtlenség indexe a Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén (%)

Kiindulási érték: Egy foglalkoztatottra jutó bruttó jövedelem-egyenlőtlenség indexe a Közép-magyarországi régióban 2004-ben a kistérségek szintjén (23,2%)

Célérték: változatlan marad a 2009. évi szinten

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén mért bruttó jövedelem-jövedelem-egyenlőtlenség index 2013-ban összevetésre kerül a relatív szórás módszerével.

Hatás indikátor 2.: A foglalkoztatottság Közép-magyarországi régió kistérségeiben mért egyenlőtlenségeinek változása (%)

Kiindulási érték: A foglalkoztatottsági ráta 2002-2004 között a Közép-magyarországi régió kistérségei szintjén vett egyenlőtlenség-indexének átlagos értéke (77%)

Célérték: változatlan marad a 2009. évi szinten

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A munkanélküliségi ráta Közép-magyarországi régió kistérségeiben 2011-13 években mért egyenlőtlenség-index értékeinek átlaga összevetésre kerül a súlyozott relatív szórás módszerével.

Eredmény indikátor 1.: Egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott-érték egyenlőtlenség index a Közép-magyarországi régió kistérségeiben mért változása (%)

Kiindulási érték: Egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott-érték (ezer Ft) egyenlőtlenség index átlagos értéke a Közép-magyarországi régióban 2002-04 között a kistérségek szintjén (47%)

Célérték: változatlan marad a 2009. évi szinten

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén mért egyenlőtlenség index 2013-ban összevetésre kerül a relatív szórás módszerével.

A specifikus célok megvalósítása érdekében az operatív program az alábbi prioritások megvalósítását tűzi ki célul:

- **A tudásalapú gazdaság fejlesztése**
- **A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése**
- **A régió vonzerejének fenntartható fejlesztése**
- **A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése**
- **A települési területek megújítása**

3.5. Területi dimenzió

Integrált Városfejlesztési Stratégia

A fejlesztések jelentős hányada várhatóan a városokban, térségi központokban fog megjelenni, hiszen ezeken a területeken sűrűsödnek a társadalmi-gazdasági folyamatok, tevékenységek. Fontos, hogy a fejlesztések integráltan szolgálják a városfejlődést és olyan fejlődést generáljanak, amelyben a városok élhető lakókörnyezetet biztosítanak, élő társadalmi-gazdasági élettel rendelkezzenek és dinamizálják térségüket, vonzáskörzetüket. A városoknak a regionális fejlődés valós motorjaivá kell válniuk, amelynek keretében aktívan képesek térségük dinamizálására.

A régió városhálózatának fejlesztésének fő fókuszai

Cél Budapest kiemelt fejlesztési pólus húzóerejének növelése: Budapest és térsége nemzetközi gazdaságszervező szerepének és az európai gazdaságba való szerves bekapcsolódásának, kapuvárosi szerepének megerősítése, a tudás-ipar, a high-tech iparágak, a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és a magasan kvalifikált munkaerő meglétéből adódó előnyök kihasználásának ösztönzése, nemzetközi turisztikai és kulturális központ szerep erősítése, az élhető város és agglomerációja megteremtése az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés segítségével, a funkcióvesztett területek revitalizálása, a válságterek rehabilitációja, a zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése révén, közlekedési kapcsolatok modernizációja, transzverzális irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, integrált közlekedési rendszer kialakítása a közösségi és környezetbarát közlekedés fejlesztése, az érintett települések és településrészek és szervezetek intézményesült együttműködésének megteremtése, illetve javítása.

A megyére máig jellemző az agglomerációs és periférikus területek kettőssége. A fejlettségi különbségi szintek közötti határok ugyanakkor egyre kevésbé élesek az agglomeráció fokozatos terjedésének és az ipari-logisztikai beruházások Budapest körüli szélesedő övezetének köszönhetően. A periférikus területek elmaradása egyre inkább a tudásbázis és a szolgáltatások terén jelentkezik.

Agglomeráció településeinek fejlesztési iránya

Cél a harmonikusan és fenntartható módon működő agglomerációs rendszer megteremtése, kiegyensúlyozottabb térszerkezetet eredményező alközpontok fejlesztése révén és a fővárost övező ökológiai és rekreációs zöld gyűrű kialakításával, valamint a helyben történő munkavégzés ösztönzésével.

A szuburbanizációs folyamat következtében a Budapest környéki települések lakóinak száma jelentősen megnövekedett, ugyanakkor a kiköltözöttek nagyrészt továbbra is Budapestre járnak dolgozni, és ott veszik igénybe a szolgáltatásokat. Az ingázó életforma megterhelő a családok részére. Ennek érdekében szükséges a megnövekedett népességszámhoz illeszkedő kapacitásnövelés az óvodai, iskolai, szociális és egészségügyi ellátásban.

Az agglomerációs települések fő fejlesztési iránya a településközpont nélküli, kiterjedt településeken a központi funkciót ellátó városközpont területi kialakítása városrehabilitációs akciók keretében.

Kistérségek központjainak funkcionális megújítása

Az agglomeráción kívül eső települések szórta eloszlása egyértelműbb települési vonzaskörzetek lehatárolását teszi lehetővé. A központok száma alacsony, ugyanakkor a városi funkciójú települések komplexebbek, önállóbban látják el városi funkcióikat. Nagyvárosi jellegű intézménnyel Vác, Gödöllő és Szentendre rendelkezik, de a többi város is rendelkezik azzal az intézményi és magasabb szintű szolgáltatási háttérrel, amely a piaci viszonyok között egy települést központi helyé tesz. A fejlesztésekkel cél a kistérségi központi funkciót betöltő települések funkciógazdagságának növelése és funkcióellátásának erősítése.

A belső városi problémáknak, a városok élhetőségi, társadalmi-környezeti szempontjainak kiemelt szerepet kell kapniuk. A leromlott, vagy leromlással fenyegetett városrészek fejlesztése, a társadalmi kirekesztés problémájával veszélyeztetett, vagy azzal küzdő városi területek rehabilitációja továbbra is fontos hangsúlyt kap.

Az élhető város érdekében a közösségi terek fizikai rehabilitálásával, az épületek renoválásával, a környezetminőség jobbításával (zöldterületek, szabadidő-területek, hulladék- és vízgazdálkodás, energiatakarékosság, tömegközlekedés)

A társadalmi kohézió biztosítására a közbiztonság növelése, a szociális és kulturális integráció támogatása a veszélyeztetett vagy hátrányos helyzetben levő közösségek számára (bevándorlók, nők, fiatalok, roma lakosság), diszkrimináció leküzdése és jobb szolgáltatások biztosítása

A városi szempontok integráltsága helyi szinten érvényesülhet leginkább, szükséges ezért a városok felkészülése a fejlesztésekre, amelynek során olyan intergált városfejlesztési tervek készülnek, amelyek szervesen illeszkednek a regionális programhoz. A városi területekre hosszú távú fejlesztési tervek készítése, különösen ahol a tervek előfeltételei a privát befektetők mobilizálásának a leromlott területek rehabilitálására, valamint a közösségi-privát együttműködésnek.

A főbb szempontok a városfejlesztési koncepció vonatkozásában:

- integrált megközelítés (koncentráció elvének érvényesítése, azaz kis területre több intézkedés összekapcsolása a hatás maximalizálása érdekében)
- a városokat térségükkel, vonzaskörzetükkel integráltan kezelő stratégiai célok alapul
- a közösségi (EU és állami) és privát hozzájárulások mobilizálása
- a fejlesztési akcióterületek kiválasztásának transzparenciája
- erős helyi partnerség, a lakosság számára az átláthatóság biztosítása, valamint az adminisztráció egyszerűsítése

A városfejlesztési beavatkozások megvalósításában fontos szerepet játszik a magántőke mobilizálása, megtérülő fejlesztések esetén visszatérítendő támogatások alkalmazása. Az operatív program lehetőséget teremt az EIB, CEB hitelkonstrukcióival megvalósuló városfejlesztési alapok városfejlesztési beavatkozásokba való bevonására, ezáltal elősegíti a

Jessica pénzügyi eszköz lehetséges alkalmazását a városrehabilitációs beavatkozások finanszírozásába.

Vidéki térségek revitalizációja: elmaradott kistérségek

A vidéki térségek egyre inkább felértékelődő belső adottsága, amely egyúttal a versenyképesség növeléséhez is hozzájárul, a nyugodt, egészséges lakókörnyezet, amely az alacsony népsűrűségből és beépítettségéből, a civilizációs és környezeti ártalmakkal többnyire kevésbé terhelt környezetből, valamint a gazdag természeti, táji örökségből, a természeti területek magas arányából ered. A régióban nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, hegy és dombvidékek, jelentősebb vízfelületek, értékes vizes élőhelyek találhatóak.

A vidéki térségek jelentős része gazdag kulturális értékekben, hagyományokban, és igen sokszínű kulturális és épített örökséggel rendelkezik. A kulturális örökség, mint helyi erőforrás, a táji és térségi egyediség hordozója, ezért fontos szerepet játszik a fejlesztési irányok meghatározásában. A különleges, egyedi adottságokra épülő helyi kezdeményezések nemcsak a térségi kötődés erősödéséhez és az értékvédelemhez, de a turisztika potenciál növeléséhez is hozzájárulnak. A vidéki térségek fejlesztésének ezért alapvetően a gazdag kulturális és épített örökség, természeti adottságok, az ebből fakadó nyugodt életkörülményekben rejlő lehetőségek kihasználására, valamint a helyi közösségek fokozódó aktivitására és együttműködési készségére kell irányulnia.

Budapest és Pest-megye perifériális települései közötti fejlettségbeli különbség, a vidékies térségek lemaradása az elmúlt másfél évtizedben a terület- és vidékfejlesztési politika törekvései ellenére növekedett. A legnehezebb helyzetben a jellemzően összefüggő térségeket alkotó kisebb települések és tanyás térségek (például Homokhátság) vannak.

Mindezeket figyelembe véve a régió vidékies (rurális) térségeiben – a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembevételével – a helyi, térségi adottságokra építő termékek és szolgáltatások integrált fejlesztése a cél, az újjáéledő helyi társadalmak kezdeményezéseire alapulva, az alábbiak szerint:

- a természeti és kulturális táji értékekben gazdag területeken a helyi értékek és erőforrások fenntartható hasznosítása;
- a Duna-Tisza-közi Homokhátság teljes területén a népesség helyben tartása, a természet degradációs folyamatainak megállítása a helyi adottságokhoz illeszkedő mezőgazdasági termelés biztonságának vízgazdálkodási, tározási, infrastrukturális intézkedésekkel történő megőrzésével, a ritkán lakott agrártérségek, gazdaságok fejlesztésével, a szükséges agrárszerkezet-váltással, valamint a hátság kedvezőtlen vízgazdálkodásának helyreállításával;
- A Közép-Duna-völgy komplex fenntartható fejlesztésének sávja

A régió társadalmi-gazdasági szempontból kevésbé fejlett kistérségeinek előnyben részesítése minden prioritás megvalósítása során szükséges. A kétévente felülvizsgálandó kistérségek köre jelenleg – a helyzetelemzésben szereplő mutatók alapján – a ceglédi, nagykátai, szobi, aszódai, veresegyházi, monori, dabasi, gyáli kistérségeket tartalmazza. Ezek felzárkóztatása a régió belső kohéziójának, és a régió versenyképességének növelése érdekében egyaránt szükséges. Ezen túlmenően a végrehajtás nyomán követése és a visszacsatolás érdekében az Éves Jelentés részét képezi a fejlődő és felzárkózó kistérségekre jutó fejlesztési támogatások bemutatása.

3.6. Horizontális politikák érvényesítése

Környezeti, társadalmi, gazdasági fenntarthatóság biztosítása

A regionális operatív program fejlesztéseinek a régió fenntarthatósága kialakítását kell szolgálnia. A regionális fenntarthatóság megteremtése érdekében a régiónak a lehető leghatékonyabban kell felhasználnia belső anyagi és szellemi erőforrásait, és folyamatosan újabbakat kell feltárnia. A regionális fenntarthatóság jegyében a lehető leghosszabban kell a régión belül tartani az anyag, energia, tőke és az információ áramlását, az áramlások ciklusait lehetőleg a régión belül kell zárni. A fenntartható regionális rendszer elérése érdekében a fejlesztések során törekedni kell arra, hogy a környezeti, gazdasági, társadalmi problémákat ne más régiókba exportálják, hanem azokat helyben orvosolják.

A régió hosszú távú fejlődésének biztosítása érdekében a regionális fejlesztés cél- és eszközrendszerének meg kell felelnie a fenntarthatóság elvének, az elv három dimenziójában:

- A fejlesztésnek tekintettel kell lennie környezetünk biológiai sokféleségének megőrzésére, természeti erőforrásainak megóvására és az ökoszisztemek eltartóképességére, valamint a természeti erőforrások, az épített környezet, a kulturális értékek fenntartható használatára.
- A fejlesztéseknek minél hatékonyabban kell hasznosítaniuk a régió belső erőforrásait, és képessé kell tenni a folyamatos gazdasági és technológiai megújulásra.
- A fejlesztéseknek választ kell adniuk a társadalmi kihívásokra (népességcsökkenés, elöregedés, gyermek- és ifjúságvédelem, fiatal kvalifikált munkaerő elvándorlása, nemzetiségek eltűnése, biztonság), és az egészséges és biztonságos társadalom megteremtésének feladatára.

A horizontális érvényesítésen túl, a regionális fenntarthatóság megteremtését közvetlenül és célirányosan szolgálja, hogy az OP részeként megvalósul a környezetbiztonság növelése a belterületi vízrendezési, külterületi vízgyűjtő-gazdálkodási, 2000 LE alatti települések szennyvízkezelési és az azbesztmentesítési (köz- és lakóépületek) intézkedésekhez kötődően. A fejlesztések eredményeként nő a megújuló energiaforrások felhasználása és javul az energiahatékonyság, valamint a különböző szemléletformáló akciók és programok keretében nő a környezettudatosság. Fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló eszközrendszer kialakítása a termelési és a fogyasztói szférában egyaránt. Minden fejlesztésnél, különösen az infrastrukturális beruházásoknál előnyben kell részesíteni az energiaintenzitást csökkentő, az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló, és/vagy megújuló energiaforrásokat hasznosító megoldásokat. Törekedni kell (a környezeti szempontból legelőnyösebb technológiák és eljárások, kiemelten a legjobb elérhető technológiák [BAT], illetve) a megújuló energiaforrásokat hasznosító és energia-hatékonyságot javító technológiák alkalmazására. Ezeket a szempontokat mind a kiválasztás, mind az ellenőrzés/monitoring során érvényesíteni kell.

A közösségi közlekedési formák fejlesztése és preferálása valódi fenntartható közlekedésfejlesztési alternatívát jelent az egyéni motorizált közlekedéssel szemben. A kis- és középvállalkozások hálózatszerű és innovációjukat ösztönző fejlesztése szintén a belső erőforrások mozgósítását, a fenntartható regionális gazdasági rendszerek kialakítását szolgálja. A közszolgáltatások elérhetőségének javítása a térségek fenntartható

kiegyensúlyozottabb korösszetételű és képzettségű társadalmát vetíti előre, a helyben maradási esélyek biztosításával.

A KMOP végrehajtása során megvalósítandó egyes beavatkozások – koherenciában a 1083/2006-os általános rendelet IV. fejezetének 17. cikkével, az ÚMFT horizontális céljaival és az Európai Tanács által elfogadott, (2006. június 15-16.) megújított Fenntartható Fejlődési Stratégia fő kihívásaival – támogatják a fenntartható fejlődést, valamint a környezet védelméhez és állapotának javításához kapcsolódó célkitűzéseket, ezen belül az éghajlatváltozás korlátozását.

Esélyegyenlőség: területi és társadalmi kohézió erősítése

Az esélyegyenlőség – az egyenlő bánásmód (diszkrimináció tilalma) kötelező biztosítása mellett – a regionális operatív programokban négy célcsoport tekintetében érvényesítendő:

- A nők és férfiak társadalmi egyenlőségének biztosítása érdekében kiemelkedő szempont a nők foglalkoztatottságának növelése, a szegregáció felszámolása, és az egyenlő hozzáférés biztosítása. A 1083/2006-os általános rendelet IV. fejezete 16. cikkének megfelelően a Közép-magyarországi operatív program biztosítja a nők és férfiak közötti egyenlőségnek, valamint a nemek közötti esélyegyenlőség elve érvényesülésének elősegítését az operatív program tervezésének, végrehajtásának, nyomon követésének, és értékelésének különböző szakaszai során. Ezen kívül az OP biztosítja a megfelelést a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés megakadályozására, különösen az alapokhoz való hozzáférés tekintetében. A fenti elvek érvényesülésével járó jelentős mértékű társadalmi és gazdasági előnyöket jelentő változás csak akkor érhető el, ha mindezen elvek a fejlesztéspolitika összes területén, átfogóan betartásra és ösztönzésre kerülnek. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a regionális különbségek kiegyenlítésére, vagyis hogy az érintett társadalmi csoportok életésélyeit ne befolyásolja az, hogy az ország mely területén élnek.
- A beruházások megvalósításánál az operatív programban figyelembe kell venni a fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű emberek speciális szempontjait, valamint biztosítani kell a projektek eredményeihez való egyenlő hozzáférést elsősorban a fizikai és kommunikációs akadálymentesítéssel.
- A romák társadalmi integrációjának elősegítése tekintetében a regionális operatív program kiemelt figyelmet fordít a társadalmi, gazdasági szegregáció felszámolására, a pozitív diszkriminációra, a kulturális identitás megőrzésére és az egyenlő hozzáférés biztosítására a komplexitás és az integráció elve mentén. Az oktatási szegregáció csökkentése, valamint az esélyegyenlőség biztosítása tekintetében kulcsszerep hárul az esélyegyenlőség-elvű támogatáspolitikára, amelynek révén e szempontokat meghatározott kritériumok alapján minden oktatási célú beruházás kapcsán érvényesíteni kell.
- A nemzeti kisebbségek egyenlő esélyeinek biztosítása tekintetében a regionális operatív program kiemelt figyelmet fordít a nemzeti kisebbségek által hordozott és ápolt, veszélyeztetett kulturális értékek központba helyezésére a nemzeti kisebbségek által lakott térségek fejlesztése során, a kisebbségek kulturális identitásának megőrzése, az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében.

A horizontális érvényesítésen túl, az esélyegyenlőség megteremtését közvetlenül és célirányosan szolgálja, hogy a ROP részeként megvalósul a hátrányos helyzetű régiók és kistérségek elérhetőségének javítása, humán infrastrukturális beruházások jönnek létre, ezáltal javítva a kedvezőtlen szociális helyzetű társadalmi csoportok esélyeit. A település

rehabilitáció részeként megvalósul a leromlott városrészek, valamint a munkaerőpiacról kiszorult, szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek által lakott városrészek megújítása, ami jelentősen hozzájárul életkörülményeik javításához. Az integrált oktatást megvalósító alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése elősegíti a sajátos nevelési igényű gyerekek társadalmi integrációját.

Regionális együttműködés ösztönzése

A területiség szempontja a regionális operatív programban egyrészt a fejlesztések megfelelő területi hatásainak megkövetelésében, másrészt az ÚMFT-ben rögzített térhasználati elvek érvényesítésében nyilvánul meg.

A területi hatások figyelembevétele megköveteli, hogy a fejlesztések illeszkedjenek az országos területpolitika célrendszerhez.

- Az OP térhasználati elvei egyaránt szolgálják az esélyegyenlőséget, a fenntarthatóságot, az értékmegőrzést, a biztonságot és a hatékony területhasználatot. A fejlesztések szolgálják:
- a nem megújuló erőforrások védelmét, a barnamezős területhasználatot,
- a közkinccset képező természeti és kulturális értékek, illetve a közszolgáltatások elérhetőségét, hozzáférhetőségét és akadálymentesítését,
- esélyegyenlőséget, fenntarthatóságot, értékmegőrzést, biztonságot érvényesítő telephelyválasztást, területi közigazgatás és a közszolgáltatás-szervezést,
- a helyi erőforrások hatékony és fenntartható kihasználását,
- a helyi környezettudatosság elmélyítését, a táji értékek iránti felelősségérzet erősítését,
- a mindennapos utazásra fordított idő csökkentését, az utazási idő hasznosítását, az utazás biztonságát és fenntarthatóságát, az egyéni motorizált közlekedés csökkentését, a közlekedés és áruszállítás környezeti, műszaki, közbiztonsági kockázatának csökkentését.

3.7. A Program illeszkedése az európai uniós és hazai tervdokumentumokhoz

Lisszaboni Stratégia

A megújult Lisszaboni Stratégia fényében a Közösségi Stratégiai Iránymutatások is a növekedést és munkahelyeket helyezi előtérbe. A lisszaboni célkitűzésnek megfelelően, a KMOP a versenyképességet teszi első helyre és hozzá kíván járulni a gazdasági aktivitás növekedéséhez.

Közösségi Stratégiai Iránymutatások (CSG)

Iránymutatások (CSG)	Közép- Magyarországi OP
Prioritások	
A tagállamok, régiók és városok vonzerejének növelése a megközelíthetőség javításán, megfelelő minőségű és szintű szolgáltatások biztosításán, valamint a környezeti potenciál megőrzésén keresztül	A régió vonzerejének fejlesztése prioritás A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése prioritás
Az innováció, vállalkozókészség és a	A tudásalapú gazdaság innováció és

tudásgazdaság növekedésének támogatása kutatási és innovációs kapacitásokkal, ideértve az új információs és kommunikációs technológiákat	vállalkozásorientált fejlesztése prioritás
Több és jobb munkahely megteremtése minél több ember foglalkoztatásával illetve a vállalalkozási tevékenységek vonzóvá tételével, valamint a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a humántőke befektetések növelésével	A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése prioritás A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése prioritás

A növekedés és munkahelyteremtés előfeltétele, hogy megfelelő infrastruktúra (közlekedési, környezeti, energetikai) álljon a vállalkozások rendelkezésére. A másodrendű közlekedési kapcsolatok, TEN-T hálózatok összekötésének támogatása mellett a Közép-magyarországi OP a közösségi közlekedés jelentőségét emeli ki, amely a környezeti fenntarthatósághoz is hozzájárul.

„A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése” prioritás a CSG második iránymutatásához kapcsolódik („Tudás és innováció a növekedésért”). A prioritás kiemelten kíván támogatni olyan feladatokat, mint például a K+F szektor fejlesztése.

A humánerőforrás fejlesztés és a közszolgáltatási szektor fejlesztése prioritások kapcsolódnak a harmadik iránymutatáshoz („Több és jobb munkahely”). A prioritások CSG ajánlásainak megfelelően támogatják a teljes foglalkoztatást célzó foglalkoztatáspolitiká megvalósítását, a társadalmi és területi kohézió erősítését, az oktatási és képzési rendszerek új kompetencia-követelményeknek megfelelő átalakítását, a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének javítását, illetve az egészséges munkaerő megtartását. A jelenlegi országos feladat-megosztás alapján a humánerőforrás fejlesztés ESZA-típusú fejlesztései országos ágazati programban kerülnek megvalósításra, míg a közszolgáltatási szektort érintő ERFA-típusú fejlesztések a KMOP-ban.

Az Európai Bizottság által 2006-ban elindított „Gazdasági Változás Régiói” kezdeményezéshez kapcsolódóan támogatjuk a KMOP programozási folyamatában azon hálózatok eredményeire építő innovatív intézkedéseket, amelyekbe a régió bekapcsolódik, illetve tájékoztatást adunk az Éves Jelentésben azon regionális akciók megvalósításáról, amelyeket a régió a „Gazdasági Változás Régiói” kezdeményezés keretében elvégzett hálózati tevékenységek tapasztalatainak beépítéseként indít el.

Hazai politikáknak való megfelelés

A Közép-Magyarországi OP cél- és prioritásrendszere a területfejlesztési törvény (1996. évi XXI. törvény) és az országos tervek figyelembe vételével került kidolgozásra, mint:

- Országos Területfejlesztési Konceptió
- Nemzeti Stratégiai Referenciakeret.

A Közép-Magyarországi OP egyértelműen hozzájárul a területfejlesztési politika – Országos Területfejlesztési Konceptióban (OTK) megfogalmazott – átfogó céljainak megvalósításához.

A KMOP az OTK középtávú területi céljai közül elsősorban a „Versenyképes metropolisz térség megteremtését” szolgálja, amelybe beleértendő a főváros pólus szerepe, csakúgy mint

az „elmaradott térségek, külső és belső perifériák felzárkóztatása”. A Közép-magyarországi régió esetében a régiós szinten kirajzolódó perifériákra kell koncentrálni. Az „országos jelentőségű, integrált fejlesztési térségek és tématerületek” közül a régiót a „Duna-mente” és a „termásvíz- kincs hasznosításának” térségei érintik, amelyek a KMOP kiemelt területei között is megjelennek. Szintén kiemelt terület a Duna-Tisza-közi Homokhátság, amely a „Rurális térségek területileg integrált fejlesztése” célhoz kapcsolódik.

A KMOP cél- és prioritás rendszere összhangban van az Új Magyarország Fejlesztési Tervvel (amely Magyarország Nemzeti Stratégiai Referencia Kerete).

Új Magyarország Fejlesztési Terv	Közép-Magyarországi OP
Prioritások	
A gazdaság fejlesztése	A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése
A közlekedés fejlesztése	A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése
A társadalom megújulása	Humán erőforrás-fejlesztés a munkaerő-piaci igényeknek megfelelően
Környezet- és energiafejlesztés	A régió vonzerejének fejlesztése prioritás
Területfejlesztés,	A KMOP, a területfejlesztés céljait szolgálja.
Államreform	Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra

Nemzeti Reform Program	Közép-Magyarországi OP
Prioritások	
A NAP-ban szereplő iránymutatások	
A kutatás-fejlesztés (K+F) ösztönzése, a kutatás-fejlesztési célú beruházások növelése és javítása, különösen a magánszektorban (7. iránymutatás) Az innováció minden formájának ösztönzése (8. iránymutatás) Az ipari szektor kompetitív előnyeinek erősítése (10. iránymutatás) Versenyzőbb üzleti környezet kialakítása és az üzleti kezdeményezések ösztönzése a jobb szabályozáson keresztül (14. iránymutatás) Vállalkozói kultúra terjesztése és a kis- és középvállalatokat támogató környezet kialakítása (15. iránymutatás)	A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése prioritás elősegíti az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalkozások közötti innovációs, piacorientált kutatási és technológiai együttműködéseket, a mikro-, kis- és középvállalkozások modernizációját, foglalkoztatásban betöltött szerepének erősítését és innovációs képességeinek fejlesztését. A modern üzleti környezet erősítése beavatkozás keretében pedig a vállalkozások külső, működési környezetének fejlesztése részesülhet támogatásban, a Nemzeti Akcióprogramban megfogalmazott szabályozási intézkedéseket kiegészítve.
Az elérhetőség javítása az infrastruktúra fejlesztésén és minőségének javításán keresztül (16. iránymutatás)	A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése prioritás az elérhetőség, a közlekedési kapcsolatok mennyiségi és minőségi javítását segíti elő, szem előtt tartva a környezetileg fenntartható közlekedési módok térnyerését és a közlekedésbiztonságot.

Több és hatékonyabb segítség az álláskeresőknél és a hátrányos helyzetűeknek (19. iránymutatás) Korszerű foglalkoztatási szolgálat (20. iránymutatás) A munkaerőpiac igényeihez igazodó oktatás és képzés (24. iránymutatás)	A munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése beavatkozás keretében támogatjuk a munkaerő-piaci elvárásokhoz rugalmasan alkalmazkodó szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítását, valamint az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtését.
Az erőforrások fenntartható használatának ösztönzése, a környezetvédelem és a növekedés közti szinergiák erősítése (11. iránymutatás)	A régió vonzerejének fejlesztése prioritás keretében a természetvédelem, természeti környezet rehabilitációja, a környezetvédelmi szolgáltató-rendszer fejlesztése, a fenntartható fogyasztással és természetvédelmi szemléletformálással kapcsolatos beavatkozási irányok támogathatók.

Koherencia a Közép-magyarországi régió stratégiai programjaival

Közép-magyarországi régió 2007-13-as Stratégiai Terve	Közép-Magyarországi OP
A Régió gazdasági versenyképességének növelése: az innováció, a kutatási-fejlesztési kapacitás bővítése, erősítése az ország legfontosabb turisztikai vonzerejének fenntartható hasznosítása régió természetes csomópontja a nyugati és keleti, délkeleti közlekedési, áruszállítási kapcsolatoknak, ezen lehetőség kiaknázása	Tudásalapú gazdaság fejlesztése: K+F és innováció fejlesztése Vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizáció ösztönzése A régió vonzerejének növelése: A turisztikai vonzerő fejlesztése
Társadalmi kohézió erősítése mindenki számára elérhető esélyteremtő oktatás továbbá új típusú foglalkoztatási lehetőségek az ellátórendszer illesztése a népesség elhelyezkedéséhez	Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése: Egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése Társadalmi befogadást segítő infrastruktúra fejlesztése Közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése
A humán szolgáltatások színvonalának emelése Élhető régió megvalósítása környezetvédelmi infrastruktúrák teljes kiépítése a szennyező anyagok környezetbe való jutásának megakadályozása a vízbázisok, a természeti területek, zöldfelületek hathatósabb védelme új közlekedési kapcsolatok kiépítése (elsősorban haránt irány), a közösségi közlekedés színvonalának és elérhetőségének nagymérvű javítása, az alternatív közlekedési módok lehetőségeinek megteremtése identitást erősítő közösségi terek kialakítása, a nagyvárosi leszakadó, szlömösödő térségek, a lakótelepek, a romló állagú belső kerületek, a jellegtelen és funkciójukat veszített külső kerületi központok rehabilitációja, funkcióbővítése meghatározó a lakóhelyhez közeli ügyintézés lehetősége, a jobb minőségű ellátásokhoz történő könnyebb hozzájutás	A régió vonzerejének növelése: Természeti környezet rehabilitációja Környezetvédelmi szolgáltatórendszer fejlesztése Versenyképesség keretfeltételeinek megteremtése: A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása Települések megújítása: Integrált, szociális típusú rehabilitáció Települési központi területek fejlesztése az identitást erősítő funkciók előtérbe helyezésével

Budapest középtávú fejlesztési programja

Budapest középtávú fejlesztési programja	Közép-Magyarországi OP
<p>Hatékony város érdekében: Az innovativitás, a tudásváros funkció erősítése kis- és középvállalkozások fejlesztése, elsősorban a technológia-intenzív iparágak és a húzóerőt jelentő klaszterek vonatkozásában A régió szakképzési struktúrájának átalakítása Informatikai háttérfejlesztések a közigazgatásban és az oktatásban</p>	<p>Tudásalapú gazdaság fejlesztése: K+F és innováció fejlesztése Vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizáció ösztönzése Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése: Munkaerőpiaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése</p>
<p>Élhető város érdekében: A közösségi és környezetbarát közlekedés előnyben részesítése Lakó- és közterületi rehabilitáció felgyorsítása Komplex hulladékgazdálkodás kialakítása Budapest kulturális életének dinamizálása A zöldfelületi ellátottság növelése Turisztikai fejlesztések – fürdőfelújítások, belvárosi kiskereskedelmi fejlesztések és kapcsolódó marketingtevékenység a főváros idegenforgalmi potenciáljának növelésére. Városrehabilitáció a barnamezős területeken</p>	<p>Versenyképesség keretfeltételeinek megteremtése: A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása A régió vonzerejének növelése: A turisztikai vonzerő fejlesztése Természeti környezet rehabilitációja Környezetvédelmi szolgáltatórendszer fejlesztése Települések megújítása: Települési központok fejlesztése</p>
<p>Szolidáris város érdekében: szociális városrehabilitáció programja Kórházi- és szakorvosi ellátás regionális reformja akadálymentesítési programja Az oktatás egyenlőtlenségeinek csökkentése</p>	<p>Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése: Egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése Társadalmi befogadást segítő infrastruktúra fejlesztése Közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése Települések megújítása: Integrált, szociális típusú rehabilitáció</p>

Pest megyei területfejlesztési stratégia

Pest megyei területfejlesztési stratégia		Közép-magyarországi operatív program
Átfogó cél	Életminőség javítása	A Közép-Magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elve mellett
Részcélok:	<ul style="list-style-type: none"> - Kiegyenlítés – Pest megye periferikus térségeinek felhúzása a fejlettebb kistérségek szintjére - Versenyképesség javítása - Irányított, tervszerű fejlesztés 	- A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése
Speciális célok	<ul style="list-style-type: none"> - Tudásbázis-fejlesztés - Partnerség fejlesztés - EU források maximális hasznosítása a fejlődés meggyorsítása érdekében 	-

Ágazati célok/ Prioritások	<ul style="list-style-type: none"> - Térségfejlesztés: település, környezet - Gazdaságfejlesztés - Humánerőforrás-fejlesztés - Infrastruktúrafejlesztés 	<p>Vállalkozások fejlesztése, helyi gazdasági kezdeményezések</p> <p>A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése</p> <p>Környezetvédelem, természeti környezet rehabilitációja</p> <p>Közszolgáltatások hozzáféréseinek fejlesztése</p> <p>Települési területek megújítása</p>
-------------------------------	---	---

Budapest Fejlesztési Pólus program

Budapest Fejlesztési Pólus program célja	Közép-Magyarországi operatív program
<p>A tudásgazdaság szereplői közötti együttműködés ösztönzése, a gazdaság húzóerőinek és a K+F intézményeinek integrálásán alapuló stratégia. a már meglévő intézmények minőségi fejlesztése, amely együtt jár a gazdaság szerkezetváltozásával, s új, innovatív munkahelyek létrehozásával is. A kooperáció erősítése megsokszorozza a tudásgazdaság teljesítményét, innovativitását, végső soron a gazdaságot versenyképesebbé teszi.</p> <p>A Budapest Fejlesztési Pólus térsége a Budapesti agglomeráció (ez esik egybe a metropolisz térséggel, és ez ad lehetőséget a policentrikus fejlesztésre).</p> <p>Ennek révén van esély Budapest központi szerepkörének erősítésére az európai metropoliszok hálózatában, a kelet-közép-európai térségben, a Kárpát-medencében. Így válhat Budapest egyik fontos központjává a kelet-közép-európai (Bécs-Prága-Brno-Pozsony-Győr-Budapest) növekedési pólusnak.</p>	<p>Tudásalapú gazdaság fejlesztése: K+F és innováció fejlesztése</p> <p>Cél: A kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység erősítése a régióban, hogy Magyarország gazdasága a tudás alapú gazdaság irányában alakuljon át.</p>

Koherencia a kapcsolódó ágazati stratégiákkal

Koherencia a kapcsolódó ágazati stratégiákkal	Közép-Magyarországi operatív program prioritásai
Versenyképességi koncepció külgazdasági stratégia a készülő, elfogadás előtt álló olyan szakpolitikai stratégiákkal, mint a KKV fejlesztési stratégia, a kutatásfejlesztés és innovációpolitikai stratégia és az Iparpolitikai koncepció.	Tudásalapú gazdaság fejlesztése
Közlekedéspolitikai koncepció	Versenyképesség keretfeltételeinek megteremtése
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia Energiapolitikai koncepció (elfogadása folyamatban),	A régió vonzerejének növelése
A szociális védelemről és a társadalmi összetartozásról szóló nemzeti stratégiai jelentés 2006–2008 (előkészületben), Egészségügyi fejlesztéspolitikai koncepció (EFK),	Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése
Országos Területfejlesztési Koncepció	Települések megújítása

KMOP kapcsolódása más operatív programokhoz

A Közép-magyarországi régió operatív programjához kapcsolódó operatív programok:

- ERFA forrású Elektronikus közigazgatás operatív program (EKOP)

- ESZA forrású Társadalmi megújulás operatív program (TÁMOP) és az Államreform operatív program (ÁROP);
- Kohéziós Alapot kezelő Közlekedés operatív program (KÖZOP) és a Környezet és energia operatív program (KEOP)

Elektronikus közigazgatás operatív program (EKOP)

Az EKOP tartalmazza a közép-magyarországi régió államigazgatási szerveinél tervezett informatikai jellegű beavatkozásokat, míg a Közép-Magyarország Operatív Program a régió önkormányzatainál megvalósítható informatikai fejlesztéseket öleli fel.

Emellett az EKOP-ból kerülnek finanszírozásra a régióban megvalósuló, de országos kihatású elektronikus közigazgatási fejlesztések is.

Társadalmi megújulás operatív program (TÁMOP)

A TÁMOP a Közép-magyarországi régióban (KMR) 3 típusú tevékenységet végez, támogat:

1. Az OP céljának megvalósulásához szükséges fejlesztések, humán erőforrás fejlesztési beruházások.
2. Más régiókban és a KMR-ben egyaránt megvalósuló fejlesztések intézményi háttérének biztosításához a Budapest-központú, ámde országos intézményrendszer átalakításához, reformjához kapcsolódó fejlesztések.
3. KMR specifikus, illetve alapvetően versenyképességet növelő ESZA fejlesztések.

A prioritási tengelyek megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikkének 2. bekezdésében meghatározott rugalmas finanszírozás lehetőségével, az adott prioritási tengely forrásainak legfeljebb 10%-ának erejéig. Az alapok közötti átjárhatósággal – amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza – a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA-jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA-alapú projekt megvalósításával, és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához, illetve kifejezetten helyi sajátos probléma megoldására irányulnak.

Államreform operatív program (ÁROP)

Az ÁROP-ból kerülnek finanszírozásra a közép-magyarországi régió közigazgatási szerveinél (államigazgatás és önkormányzatok együttesen) megvalósítani szándékozott szervezetfejlesztési és humánerőforrás-fejlesztési beavatkozások. Ilyen típusú fejlesztéseket a KMOP nem tervez.

Közlekedés operatív program (KÖZOP)

A KMOP átfogó és specifikus céljai összhangban vannak a KÖZOP célrendszerével (Az elérhetőség javítása a versenyképesség növelése és a társadalmi-területi kohézió erősítése céljából; A közösségi közlekedés fejlesztése). A KÖZOP prioritási tengelyei és a KMOP 2. prioritási tengelyének intézkedései, művelettípusai kapcsolódnak egymáshoz (lásd táblázat).

A KMR-ben megvalósuló közlekedési infrastruktúra-fejlesztések közül, a Kohéziós Alapból támogathatókat (közúti, vasúti és folyami TEN vonalak, a kötőpályás városi és elővárosi közlekedés, intermodális csomópontok) a KÖZOP tartalmazza.

A KMR ERFA forrásból finanszírozott közlekedési fejlesztések a KMOP keretében valósíthatók meg, amelyek kapcsolódnak a KÖZOP 2. Térségi elérhetőség javítása (például TEN vonalakhoz csatlakozó közúthálózat, összekötő utak) és 4. Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése prioritási tengelyéhez (például közlekedési szövetségek, forgalomirányítási rendszerek, tömegközlekedési járműpark, parkolók, stb), illetve a Közép-magyarországi régió specifikus fejlesztési igényeihez (például települési utak, kisvasutak, kerékpárutak, dunai személyhajó kikötők). A KMR területén levő tervezett főúti fejlesztések KMOP keretében történő megvalósítása a főúthálózat egységes fejlesztését eredményezik.

A KÖZOP és KMOP prioritások, művelet típusok kapcsolódása			
KÖZOP (KA/ERFA)		KMOP (ERFA) 2. prioritási tengely: A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	
Prioritási tengelyek	Indikatív Művelet típusok	Intézkedések	Indikatív Művelet típusok
Az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítása (KA)	- TEN vasút, - TEN közút, - TEN folyami (Duna), - (+ kapcsolódó intelligens rendszerek) fejlesztése	-	-
Térségi elérhetőség javítása (ERFA)	- 115 kN fejlesztés - TEN-hálózatra csatlakozó utak, összekötő utak,	A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése	- mellékúthálózat (4,5. számjegyű utak.), - haránt irányú közlekedési kapcsolatok, - települési elkerülő és belterületi utak, - földutak szilárd burkolattal való ellátása, - hidak - kerékpárutak, kerékpárforgalmi hálózatok és kapcsolódó infrastruktúra,
Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése (ERFA)	- közlekedési módok közötti váltás elősegítése, - logisztikai központok, ipari parkok bekapcsolása a fő közlekedési (közút, vasút, légi és vízi közlekedés) hálózatba	-	-
Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (KA)	- kötőpályás városi és elővárosi közlekedési infrastruktúra, - intermodális csomópontok	A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása	- Budapesti Közlekedési Szövetség (BKSZ), kistérségi közlekedési szövetségek, - közlekedési rendszerek elektronizálása - utastájékoztatói, forgalomirányítási rendszerek, - járműpark modernizálása, bővítése - P+R, B+R parkolók létesítése, a parkolási feltételek javítása, - az intermodális csomópontok kialakítása, - akadálymentesítés - Duna, mint személyhajózási közlekedési folyosó (kikötők fejlesztése, személyforgalmi hajók korszerűsítése,)

Környezet és energia operatív program (KEOP)

A KEOP keretében a Kohéziós Alap közreműködéssel megvalósuló fejlesztések esetén a KMR is ugyanolyan kedvezményezett, mint a másik 6 régió, tehát ezen prioritási tengelyekhez (Egészséges, tiszta települések, Vizeink jó kezelése, Hatékonyabb energiafelhasználás) tartozó fejlesztések a KMR-ben is a KEOP-ból finanszírozhatók.

A Strukturális Alapokból rendelkezésre álló ERFA forrásokat a KMR csak a KMOP keretében használhat fel, ezért a KMOP által támogatott környezeti fejlesztések egy részét a KEOP ERFA típusú prioritási tengelyeinek (Természeti értékeink jó kezelése, A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése és a Fenntartható életmód és fogyasztás) művelettípusai adják.

A KMOP környezeti fejlesztéseinek másik körét, a Konvergencia régiók esetében is a Regionális Operatív Programok hatáskörébe utalt tevékenységek képezik:

- A településrehabilitáció részeként: a kulturális örökség védelme, megőrzése, belterületi utak pormentesítése, települési zöld területek közösségi célú revitalizációja, új zöldterületek kialakítása, belterületi fásítás, belterületi bel- és csapadékvíz-rendezés, szennyvízkezelési rendszerek hálózatrekonstrukciós munkái.
- A 2000 Le alatti agglomerációk és települések szennyvízkezelése, vegyes műszaki megoldásokkal, a természetközeli szennyvíztisztítás és a szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés kislétesítmények előnyben részesítésével az Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Program részeként; a települési folyékony hulladékok tengelyen történő elszállítása és kezelésének megoldása.
- A település-rehabilitáció és gazdaságfejlesztés részeként, barnamezős beruházásokhoz kapcsolódva a szennyezett területek kármentesítése.
- Ökoturisztikai fejlesztések (nemzeti parkokhoz, vízügyi igazgatóságokhoz, gyűjteményes növénykertekhez, egyéb védett területekhez kapcsolódóan).
- Lakossági energiatakarékosági intézkedések (integrált városrész-rehabilitáció keretében).
- A KEOP keretében kizárólag energiatakarékosági célú felújításokra kerülhet sor, többek között a közintézmények esetében is. A ROP Integrált városrész-rehabilitációs fejlesztési konstrukcióiban a projekt tárgya a városrész környezeti-, gazdasági-, társadalmi megújítása, az itt megjelenő középületeket érintő energiatakarékosági tevékenységek csak elszámolható költségként jelenhetnek meg. A benyújtott pályázatok csak abban az esetben kaphatnak támogatást, amennyiben szigorúan betartják az egyes költségnemek közötti arányokra vonatkozó előírásokat.
- Környezetbarát térségi közlekedési rendszerek kialakítása.
- Helyi természeti értékek védelme és megismertetése, fejlesztésekhez kapcsolódó környezeti szemléletformáló programok. A Zöld Pont irodák hálózatának bővítése, valamint regionális környezetinformatikai központok, környezeti adattárházak létrehozása.

- Magán vagy önkormányzati tulajdonú lakóházak, középületek azbesztmentesítése, beleértve az azbeszttartalmú szigetelések biztonságos eltávolítását, és az így keletkező hulladékok biztonságos kezelését, valamint ártalmatlanítását.
- Vizeink mennyiségi és minőségi védelme intézkedés regionális jelentőségű vízvédelmi területeken:
 - Meder rehabilitáció a „jó állapot” elérése érdekében – vízpótlás, vízminőség javítása, rehabilitáció (vízfolyások- tározó építés és rekonstrukció, meder és hullámtér rehabilitáció-, tavak, holtágak, mellékágak).
 - Vízvisszatartás, vízpótlás, vízvisszatáplálás a „jó állapot” elérése érdekében (a belvízzel, mint vízkészlettel való gazdálkodás fejlesztése, térségi vízvisszatartás, vízpótlás, tározás, vízrendszer rehabilitáció).
- Települési szilárd hulladék lerakók rekultivációja, kivéve olyan rekultivációs projektek, amelyek területe régiós határokon túlnyúlik és értékük meghaladja a 650 millió Ft-ot. Ezek nagy részben (80%) már jóváhagyott és megvalósítás alatt álló ISPA és Kohéziós Alap projektek rekultivációs részei, illetve olyan hulladékgazdálkodási nagyprojektek rekultivációs részei, melyek előkészítése előrehaladott állapotban van.
- Döggutak rekultivációja.
- Földmedrű települési folyékony hulladék fogadóhelyek rekultivációja.

Gazdaságfejlesztési operatív program (GOP)

A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése prioritástengely 1-4. intézkedése megfelel a GOP prioritási tengelyeinek, az 5. intézkedés (Helyi gazdaságfejlesztés) a régiós gazdaságfejlesztési beavatkozásokat tartalmazza összhangban a GOP és konvergencia ROP-ok közötti lehatárolással.

Társadalmi infrastruktúra operatív program (TIOP)

A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése prioritási tengely intézkedései összhangban vannak a TIOP prioritási tengelyeivel.

Munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése: TIOP 3. prioritási tengelye

A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése: TIOP 1. prioritási tengelye

Egészségügyi infrastruktúra fejlesztése: TIOP 2. prioritási tengelye

A szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése: TIOP 3. prioritási tengelye

Közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése: TIOP 1. prioritási tengelye

3.7. Ex-ante és Stratégiai Környezeti hatásvizsgálat

Ex-ante összefoglaló

A Közép-Magyarországi Operatív Program ex-ante értékelését a közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott Terra Studio Kft. – KSZI Kft. konzorcium végzi. Az értékelés a vonatkozó európai uniós iránymutatások alapján, a megbízó Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel, valamint a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökséggel és tervező Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium munkatársaival egyeztetett

szerkezetben és tartalommal, meghatározott ütemezés szerint készült; a munka 2006 júniusában indult.

Az értékelési feladat az ÖTM és az NFH munkatársainak bevonásával, az NFH koordinálása mellett zajlott oly módon, hogy sor került az OP prioritásában érintett tervező munkatársakkal is szakértői megbeszélésekre.

2006 szeptemberében készült el az értékelés első munkaközi változata. A helyzetfeltárás és a SWOT analízis értékelése a ROP 2006. július 3-i, a stratégia értékelése pedig az OP 2006. szeptember 5-i változata alapján készült.

A jelenlegi értékelési munka alapját a 2006. november 30-i változat képezte, amelyben figyelembe vették az első ex-ante értékelések megállapításait, a köztes OP változatokra adott értékelői véleményeket, és a brüsszeli egyeztetéseken megfogalmazott elvárásokat. A 2006. november 30-i OP változat tartalmazza a közben lezajlott partnerség révén összegyűlt észrevételeket, valamint a Közép-Magyarországi Regionális Területfejlesztési Tanács véleményét.

A terv belső konzisztenciája az értékelés alatt sokat fejlődött, különösen a helyzetértékelés és a stratégia közötti összhangnak az erősítésére volt szükség, ami strukturális és tartalmi változásokat is igényelt. Az észrevételek figyelembevételével és átvezetésével megteremtődött az összhang a dokumentum elemei között, a helyzetértékelés tagolása igazodik a stratégia logikájához. Az OP célrendszere átláthatóbb lett, az átfogó és specifikus célok és a célokhoz tartozó prioritások összeegyeztethetők. A beavatkozások közötti átfedéseket megszüntették.

Az értékelő szerint a meghatározott prioritások a régióban relevánsak, valóban a legfontosabb problémákat fedik le, a stratégia a régió valós helyzetén alapul. A helyzetfeltárás átfogó képet ad a régió helyzetéről, rávilágít a területi különbségekre, konfliktusokra. A bemutatott adatok jó jellemzését adják a regionális folyamatoknak, pozitívként értékeli az ex-ante értékelő, hogy az egyeztetési folyamatban nemzetközi mutatókkal is kiegészült a dokumentum.

Néhány esetben előfordul, hogy a helyzetértékelés nem a rendelkezésre álló legfrissebb adatokat alkalmazza, ennek ellenére a legtöbb esetben alkalmas arra, hogy a prioritásokat megalapozza

Ugyanakkor a fejlesztési igényeket nem minden területen bizonyítják megfelelően.

Egyes prioritások alatt a forrásokhoz képest – a szűkítések ellenére – még mindig nagy számú, és nagy költségigényű intézkedést jelenítenek meg (például turisztika, környezetvédelem). A felsorolt intézkedések relevánsnak tekinthetők, a források nagysága miatt azonban az intézkedések egy részénél várhatóan nem lehet érdemi eredményt elérni. A helyzetelemzés a nagyszámú intézkedéshez kapcsolódóan igyekszik minden szükségletet, problémát feltárni, azonban minden intézkedés megalapozottságát a helyzetértékelő fejezet így sem tudja bizonyítani. Az egyes prioritásokhoz rendelt nagyszámú, egymáshoz lazán kapcsolódó intézkedések nem teszik lehetővé, hogy prioritás szinten olyan indikátorokat alkalmazzanak, amelyek minden egyes intézkedés hatását képesek mérni.

A célok, prioritások egymással konzisztensek. A régió a „regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés alá tartozik, ennek ellenére az OP sok olyan intézkedést is tartalmaz (például környezet- és természetvédelmi intézkedések, közlekedésfejlesztés, humán közszolgáltatások), amelyek csak közvetve támogatják a versenyképességet. Ezek azonban valóban a régió kiemelkedő problémái, így szükségességük nem vitatható.

A források időben meredeken csökkenő mértéke miatt a források felhasználásának, sikeres lekötésének kockázata magas. Az egyes prioritások céljának elérése pedig a rendelkezésre álló források nagysága miatt kockázatos. Emellett némi kockázatot látunk egyes

prioritásokhoz rendelt indikátorok mérhetőségét, érzékenységét illetően. Néhány esetben az indikátorok hiányosak. A végleges OP változatban még javasolt az indikátorrendszer pontosítása.

A dokumentum formailag, szerkezetileg megfelel a vonatkozó EU rendeletnek és a CSG kritériumainak. A dokumentum a külső koherencia szempontjából megfelelő, kapcsolódik a regionális, nemzeti és közösségi politikákhoz, és az OP legújabb változata ennek bemutatását is tartalmazza. A koherenciát tehát érzékelhetően erősítették a program tervezői, megjelenítik a szektorális célokhoz és az ágazati OP-k hoz való kapcsolódást is.

A megvalósítás intézményrendszere az átadott anyag tanúsága szerint alaposan, pontos eljárásrenddel van kialakítva, ugyanakkor az eljárásrendben nem jelennek meg a régió, és a versenyképességi OP sajátosságai.

Tervezői válaszok az ex-ante értékelők felvetéseire:

A tervezett intézkedések számán érdemben nem lehet csökkenteni, hiszen akkor lennének olyan jelentős problémák, amelyek megoldására nem ad választ az OP, illetve olyan országos intézkedések, amelyek a Régióban nem jutnának támogatáshoz. Az ezek közötti forrás-megosztásban megmutatkozó hangsúlyokat az Akcióterv fogja tartalmazni. Véleményünk szerint – bizonyos tématerületeken (harántirányú közúti kapcsolatok fejlesztése, bölcsődei ellátás, vagy kreatív ipar) és térségekben – kevés számú, de jelentős fejlesztéssel érdemi eredmények érhetők el.

A versenyképességet nem csak a felsorolt tématerületek támogatása szolgálja, hanem például a felsőoktatási intézmények fejlesztése is, amelyek kutató-helyként is szolgálnak. A humán erőforrás fejlesztés egyes intézkedései, a turizmus és a közlekedés szintén hozzájárulnak a versenyképességi növeléséhez, így a versenyképességi fejlesztések részesedése a források kétharmadát teszik ki (68%). A többi (környezeti, települési) fejlesztés közvetetten járul hozzá a régió versenyképességének erősödéséhez. Nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy a Pest megyei térségekben jelentős infrastrukturális hiányokat kell még felszámolni, annak érdekében, hogy a régió versenyképessége stabil maradjon.

HIVATALOS NYILATKOZAT A KMOP STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLATÁRÓL

Az OP jelen fejezete az OP stratégiai környezeti vizsgálatához kapcsolódóan összefoglaló ismertetést ad arról, hogy a környezeti szempontok hogyan kerültek beillesztésre a Középmagyarországi Operatív Programba, hogy a környezeti jelentés, a konzultáció során kifejtett vélemények, valamint a határon átnyúló hatások vizsgálatának eredményei miképpen kerültek figyelembe vételre az operatív program tervezése és elfogadása során. Továbbá, hogy milyen okok indokolták az elfogadott programba került alternatíva választását a szóba került egyéb ésszerű alternatívák ismeretében. Ezeken túl bemutatásra kerül, hogy milyen intézkedéseket határozott meg az OP a környezeti szempontokhoz kapcsolódó nyomonkövetéssel kapcsolatban.

Jelen fejezet egyúttal az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 11. paragrafusa (valamint az Európai Parlament és a Tanács 2001. június 27-i bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK Irányelve 9. cikke) értelmében a Magyar Köztársaság Kormányának az elfogadott operatív program tekintetében tett **hivatalos nyilatkozattétele** is.

Az OP stratégiai környezeti vizsgálatának menete

A fenntarthatóság és a környezeti szempontok érvényesítésének elősegítése céljából és a jogszabályi előírások (az Európai Parlament és a Tanács 2001/42 EK irányelve – a továbbiakban Irányelv –, valamint annak hazai jogszabályi adaptációját jelentő 2/2005 (I. 11.) Kormányrendelet „Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról” – továbbiakban Kormányrendelet) teljesítése érdekében az Nemzeti Fejlesztési Hivatal (a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség - továbbiakban NFÜ - jogelőd szervezete) gondoskodott az operatív programokra vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálatok (SKV) elkészítéséről. A környezeti vizsgálat célja volt, hogy az ex-ante értékelőkkel és a társadalmi partnerekkel együttműködve elősegítse az ÚMFT operatív programjainak készítése során a környezeti és komplex fenntarthatósági szempontok integrálását, érvényesítését.

Az SKV folyamatban különös hangsúlyt helyeztünk a partnerségre, illetve a partnerek tájékoztatására, valamint a partnerek véleményének tervezőkkel való megismertetésére és meg tárgyalására.

Az SKV folyamat végigvitelére az OP-k elkészítéséért felelős NFÜ nyílt közbeszerzés keretében a Respect Kft. által vezetett konzorciumot⁹ választotta ki.

Az SKV jelentésnek a Kormányrendelet 4. melléklete (és az Irányelv 1. melléklete) alapján kidolgozott tematikája 2006. június 15. és július 17. között a hivatalos és társadalmi partnerek által véleményezhető volt (a Kormányrendelet 7. § szerint), illetve 2006. június 19-én partnerségi fórum keretében megvitatásra is került. A Kormányrendelet 3. melléklete által meghatározott hivatalos szervek, valamint a meghívott civil és tudományos szervezetek, illetve kormányzati szervek képviselői részt vettek a fórumon, és egy részük írásban is élt a véleményezés lehetőségével.

Az SKV-t az elfogadott módszertan és tematika szerint a tervezőkkel történt dokumentált egyeztetések segítették.

A Közép-magyarországi OP készítésekor a hivatalos, államigazgatási, valamint a társadalmi partnerek több alkalommal kaptak lehetőséget véleményük, ezen belül különösen környezeti-fenntarthatósági szempontú véleményeik kifejtésére, illetve ezeknek a tervezők felé történő közvetítésére:

- A Közép-magyarországi OP első társadalmi partnersége során (2006. október 18. - november 8., a társadalmi partnerek környezeti véleményeik beépüléséről 2007 február 14-től - május 31-ig névre szóló levélben tájékoztatást is kaptak)
- Az ex ante értékelés folyamatában (hivatalos és államigazgatási partnerek bevonásával)
- Az SKV értékelés folyamatában (az SKV-t végzők több civil szervezettel álltak kapcsolatban)
- Az SKV jelentés és az alapját képező OP konzultációja során (2006. november 15 - december 14, amelyben valamennyi társadalmi szereplő számára nyitott volt a lehetőség, továbbá az érintett környezetvédelmi civil és kormányzati szervezetek külön célzott felkérést is kaptak a részvételre).

Az említett egyeztetési folyamatok mindegyikének az OP október 16-i verziója képezte az alapját. A fenti egyeztetések lezárulása után az OP-ba beépültek azok megállapításai.

⁹ A konzorcium további tagjai: Budapesti Corvinus Egyetem (Környezetgazdaságtani és Technológiai Tanszék, valamint a Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék), Környezettudatos Vállalatirányítás Egyesület és a BFH Európa Kft.

Az elkészült SKV jelentésről a vizsgálat alapját képező KMOP verzióval együttesen 2006. november 15-től 30 napos konzultációra került sor a Kormányrendelet 8. §-a és az Irányelv 6. cikke alapján, a jogszabályok által meghatározott hivatalos, illetve kibővített társadalmi és civil partnerek körében, továbbá a teljes nyilvánosság által is hozzáférhetően (a Kormányrendelet 8.§ (5) alapján) az NFÜ honlapján és egy országos napilapban meghirdetve. Az SKV konzultációja során a társadalmi partnerek számára az NFÜ több csatornás egyeztetési lehetőséget biztosított, részben az NFÜ saját honlapján, részben egy e célra létrehozott internetes felületen. Az KMOP esetében 2006 november 30-án Budapesten egy összevont regionális fórum, 2006. december 1-én szintén Budapesten pedig egy helyi fórum is megrendezésre került, a Kormányrendelet által meghatározott körben, kiegészítve további társadalmi szervezetekkel.

Az SKV folyamata során beérkezett észrevételek megerősítették az SKV-t végzők észrevételeit, egyben ki is egészítették azokat. Az SKV készítői a jelentést a konzultáción beérkezett véleményekkel bővítették, majd a kibővített verziót megvitatták a tervezőkkel. Ezen egyeztetéseket követően véglegesített OP-k kerültek benyújtásra a Bizottságnak. A program benyújtása után az NFÜ nyilvánossá tette a végső jelentést és annak összefoglalóját a honlapján (www.nfu.gov.hu) A végső környezeti jelentésből világosan bemutatja azt is, hogy hol és hogyan változott az OP az SKV hatására.

Összefoglaló ismertetés arról, hogy a környezeti szempontokat hogyan illesztették be a programba

Az SKV jelentések részét képezték az SKV ajánlásokra adott tételes tervezői válaszok. A dokumentum „A Közép-magyarországi Operatív Program környezeti vizsgálata - 2. jelentés”, amely elérhető az NFÜ honlapjáról.

A jelentés legfontosabb megállapításai és azok figyelembevételével kapcsolatos tervezői válaszok a következők:

Vélemények, javaslatok	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
Az akcióterveknek az OP-nak való megfeleltetése során maximálisan törekedni kell a horizontális szempontoknak, így a fenntartható fejlődésnek érvényesítésére. Különösen igaz ez az elveknek az akciótervekben a költségvetés prioritásokon belüli részletezésére, és a részletes indikátorok megadására (a projekt kiválasztás szempontjain túl) a gazdasági és társadalmi szempontokkal azonos súllyal jelenjen meg.	Igen – beépítettük az OP-ba, lásd horizontális politikák, indikátorok és végrehajtás fejezeteket.
Szükségesnek látjuk a régió jelen környezeti terhelései alapján a 3. prioritásra a jelenleginél nagyobb forrásokat tervezni, amivel a programnak a környezeti elemekre gyakorolt hatása erőteljesebb lehet.	A kormány által elfogadott verzióhoz képest 3. prioritás kerete 12 040 545 euró val növekedett (EU hozzájárulás rész).
A 4.1 prioritástengelyen belül az innovációs tevékenységek támogatása során akcióterv	Igen – beépítettük. A klímaváltozás korlátozása az OP-ban

<p>szinten preferálandók az MTA VAHAVA programjának céljait (esetleg is) megvalósító fejlesztések, amelyek környezeti és gazdasági eredményeket is jelenthetnek.</p>	<p>megjelent: a.) horizontális résznél - általánosan; b.) céloknál - értelem szerűen. c.) az OP-ban, a Bizottság kérésére (Mandátumegyeztetés BP-en) megjelent az indikátorok közt: „A támogatott projektek eredményeként elért energia-megtakarítás értéke (TJ)” Külön az értékelésnél: - az értékelési tervről szóló részben – „az értékelés kiterjed az Operatív Program klímaváltozással kapcsolatos hatásaira (lehetőség szerint számba véve a kapcsolódó természeti, társadalmi és gazdasági költségeket és hasznokat is), hogy megalapozza a hatékony fellépést a klímaváltozás elleni küzdelemben”</p> <p>Ezen túlmenően az OP az Integrált település-fejlesztésnél (housing, stb) és a turizmus-fejlesztésnél (fenntartható turizmus, stb) is több helyütt épít a VAHAVA felvetéseire is.</p>
<p>A jövő generáció érdekében el kell érni, hogy a nagyvállalatok bekapcsolódjanak a helyi gazdaságba, és a településeken erősödjön a tudatos környezetvédelem, akár a gazdasági érdekek háttérbe szorítása árán is.</p>	<p>A nagyvállalatok fejlesztése nem kiemelt cél az OP-ban, ugyanakkor a KKV-k támogatása során az egyik fontos szempont, hogy be tudjanak illeszkedni a nagyvállalatok teremelési láncolatához.</p> <p>Emellett a teljes program fontosnak tartja a környezetminőségre, megőrzésre vonatkozó elvárások teljesítését, a környezeti céloknak, szempontoknak a gyakorlati megvalósítását, érvényesítését.</p>

Az SKV javaslatára került kialakításra a KMOP fenntarthatósági politikája, melyet az OP 3.6. fejezete tartalmaz.

A hatóságok és a társadalmi szervezetek véleménye és az arra adott tervezői válaszok összefoglalása

A konzultáció során a KMOP környezeti vizsgálatával kapcsolatosan beérkezett megállapítások jórészt megerősítették az SKV jelentés megállapításait, illetve további kiegészítéseket javasoltak.

Vélemények	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
A gazdaságfejlesztés, illetve egyéb	Igen – beépítettük az OP-ba.

<p>infrastruktúra fejlesztések során legyen cél az öko-innovatív, alacsony hulladék-kibocsátású, Legjobb Elérhető Technikák alkalmazására törekvő megoldások preferálása, a BAT minél szélesebb körben történő és minél nagyobb számú alkalmazására, ezzel hozzájárulva annak a minél szélesebb körű közismertté válásához, elterjedéséhez és természetesen a környezet terhelése csökkentéséhez. Az akciótervnek ezért a kiválasztási kritériumok között kell megjelenítenie a BAT alkalmazásának előnyben részesítését.</p>	<p>A 4.2.3 Horizontális szempontok - Részletezett fenntarthatósági szempontok részben: „Minden fejlesztésnél, különösen az infrastrukturális beruházásoknál előnyben kell részesíteni az energiaintenzitást csökkentő, az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló, és/vagy megújuló energiaforrásokat hasznosító megoldásokat. Törekedni kell (a környezeti szempontból legelőnyösebb technológiák és eljárások, kiemelten a legjobb elérhető technológiák [BAT], illetve a megújuló energiaforrásokat hasznosító és energia-hatékonyságot javító technológiák alkalmazására. Ezeket a szempontokat mind a kiválasztás, mind az ellenőrzés/monitoring során érvényesíteni kell.”</p>
<p>Az akcióterveknek az OP-nak való megfeleltetése során maximálisan törekedni kell a horizontális szempontoknak, így a fenntartható fejlődésnek érvényesítésére. Különösen igaz ez az elveknek az akciótervekben a költségvetés prioritásokon belüli részletezésére, és a részletes indikátorok megadására (a projekt kiválasztás szempontjain túl) a gazdasági és társadalmi szempontokkal azonos súllyal jelenjen meg.</p>	<p>Igen – beépítettük az OP-ba lásd horizontális politikák, indikátorok és végrehajtás fejezeteket.</p>
<p>Sok tekintetben, sok alágazati kérdésben igen, de a jövőkép alkotásában, a környezettechnológia, fejlesztések terén nem tud kitörni korlátaiból. A gazdaságfejlesztés, a K+F, és a humán erőforrás fejlesztés terén Budapest és régiója országos felelősséggel bír, ennek megfelelően szükséges a továbbiakban itt a környezeti szempont ma még csak felületesen megjelenítését elmélyíteni. A gazdaságfejlesztési célok mentén a gazdaság struktúrájában a környezettechnológia, környezetipar szerepének erősítése, illetve általában a gazdaság minél kisebb környezeti teherrel való működtetésére törekvés lehetne az, ami a környezeti szempont integrációját kellően megjelenítené - ami a jelen anyagban ebben a formában nem található meg.</p>	<p>A teljes program fontosnak tartja a környezetminőségre, megőrzésre vonatkozó elvárások teljesítését, a környezeti célok, szempontoknak a gyakorlati megvalósítását, érvényesítését. Mindeközben továbbra is alapvetően a gazdaságfejlesztésre és a foglalkoztatás bővítésre koncentrálnak (összhangban a „Versenyképesség és foglalkoztatás bővítése” célkitűzés elvárásaival). Ezt úgy valósították meg a tervezők, hogy a célokba jelentős mértékben integrálták a környezeti szempontot (pl. a gazdaságfejlesztés esetén az anyag- és energiatakarékos, Legjobb Elérhető Technikák ösztönzése, városi és települési területeken élhető környezet kialakítása, barnamezős fejlesztések ösztönzése). A gazdaságfejlesztési prioritásban szerepelnek az alábbi mondatok. “A régió nemzetközi versenyképességének fejlesztése mellett alapvető cél, hogy a fenntarthatóság, a környezetvédelem</p>

	<p>figyelembevétele rendszerezetten és tudatosan bekerüljön a vállalatok és szervezetek működési, termelési döntéseibe, ezáltal közvetlenül csökkentve a környezeti terhelést.”</p> <p>“A vállalkozások modernizációja során fontosnak tartjuk az energiahordozó forrásszerkezet befolyásolását: a hagyományos energiaforrásoktól a megújuló energiaforrások felé történő elmozdulás elősegítését. Ezzel egyidejűleg fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást preferáló eszközrendszer kialakítása a KKV-knál.”</p>
Civil szektor részvétel a végrehajtás ellenőrzésében és támogatásában	Igen beépült az OP végrehajtási fejezetébe ennek kezelése.
A horizontális politikáknál megfogalmazott alapelvek alapján fenntarthatósági (vagy horizontális) minimumkritériumok meghatározása, amelyek a pályázás alapvető feltételeként jelennek meg	<p>Az OP-ba a végrehajtási fejezetébe építettük be.</p> <p>Megjelent a horizontális politikák – köztük a fenntarthatóság – értékelése, és a fenntarthatósági minimum kritériumok alkalmazásának garanciális feltételei.</p>

Határokon átnyúló hatások¹⁰

Az SKV során az értékelés megvizsgálta, hogy az OP stratégiai dokumentum jellegéből adódóan, az abban foglalt információk részletezettsége alapján a Kormányrendelet 9. §-a, valamint az Irányelv 7. cikke szerint érdemben megállapíthatóak-e jelentős határon átnyúló hatások, és ezért szükséges-e határon átnyúló konzultációk lefolytatása. Az SKV során megállapítást nyert, hogy az OP szövege alapján a tervezett stratégiai lépések és beavatkozások területi jellege, megvalósításának a környezet állapotát befolyásoló tevékenységi szintű lebontása nem beazonosítható, ezért nem állnak rendelkezésre a konkrét területi hatások – így a határon átnyúló hatások – elemzéséhez szükséges információk.

Az SKV értékelés arra hívta fel a figyelmet, hogy a stratégiai dokumentumok hierarchiájában az Irányelv 4. cikk (3) bekezdés alapján elsősorban az OP-t megelőzően készült, annak alapjául szolgáló ágazati stratégiai programokat, koncepciókat lehet ebből a szempontból vizsgálni, illetve az OP-t követő alacsonyabb szinteken (az akciótervekben, pályázati kiírásokban) a szükséges részletes adatok rendelkezésre állása után szükséges érdemben vizsgálni, hogy felmerülnek-e határon átnyúló jelentős hatások. Ennek megfelelően, a magyar Kormány szomszédos országok kormányaival folytatott kétoldalú tanácskozásokon ismertette az ÚMFT szintű elképzeléseit, mint a tervek stratégiai hierarchiában az OP-k felett álló stratégiai keretét. Ezen túlmenően a KMOP 2007-2008. évi akciótervei esetében az akcióterv SKV folyamat keretében a határon átnyúló hatásokról egyeztetési anyag készült, melyet valamennyi szomszédos állam környezetvédelemért felelős hatóságának levélben

¹⁰ A Kormányrendelet 9. § és az Irányelv 7. bekezdésének megfelelően.

megküldtünk. A határon átnyúló hatások akciótervek szintjén történő vizsgálatára és konzultációjára a teljes tervezési periódus (2007-2013) tekintetében elkötelezzük magunkat.

Monitoring intézkedések¹¹

Mivel a KMOP tervezői maguk is egyetértenek az SKV-val abban, hogy az OP-tervezés szintjén kiküszöbölhetetlen probléma, hogy az egyes célok egymással ellentétes irányban is hathatnak. Mivel az általános szintű szöveg alapján nem ítéltető meg a támogatások egyedi környezeti hatása, egyetértve az SKV javaslatával a KMOP akcióterveinek és végrehajtásának folyamatai során, vagyis a KMOP további tervezési szintjein (akciótervek, pályázati kiírások) konkrét egyedi mérlegelés tárgyává kell tenni fenntarthatósági szempontból a lehetséges alternatív támogatási megoldásokat. Az erre vonatkozó garanciális elemek ezért részletesen megjelenítésre kerültek a KMOP végrehajtási fejezetében, különös tekintettel

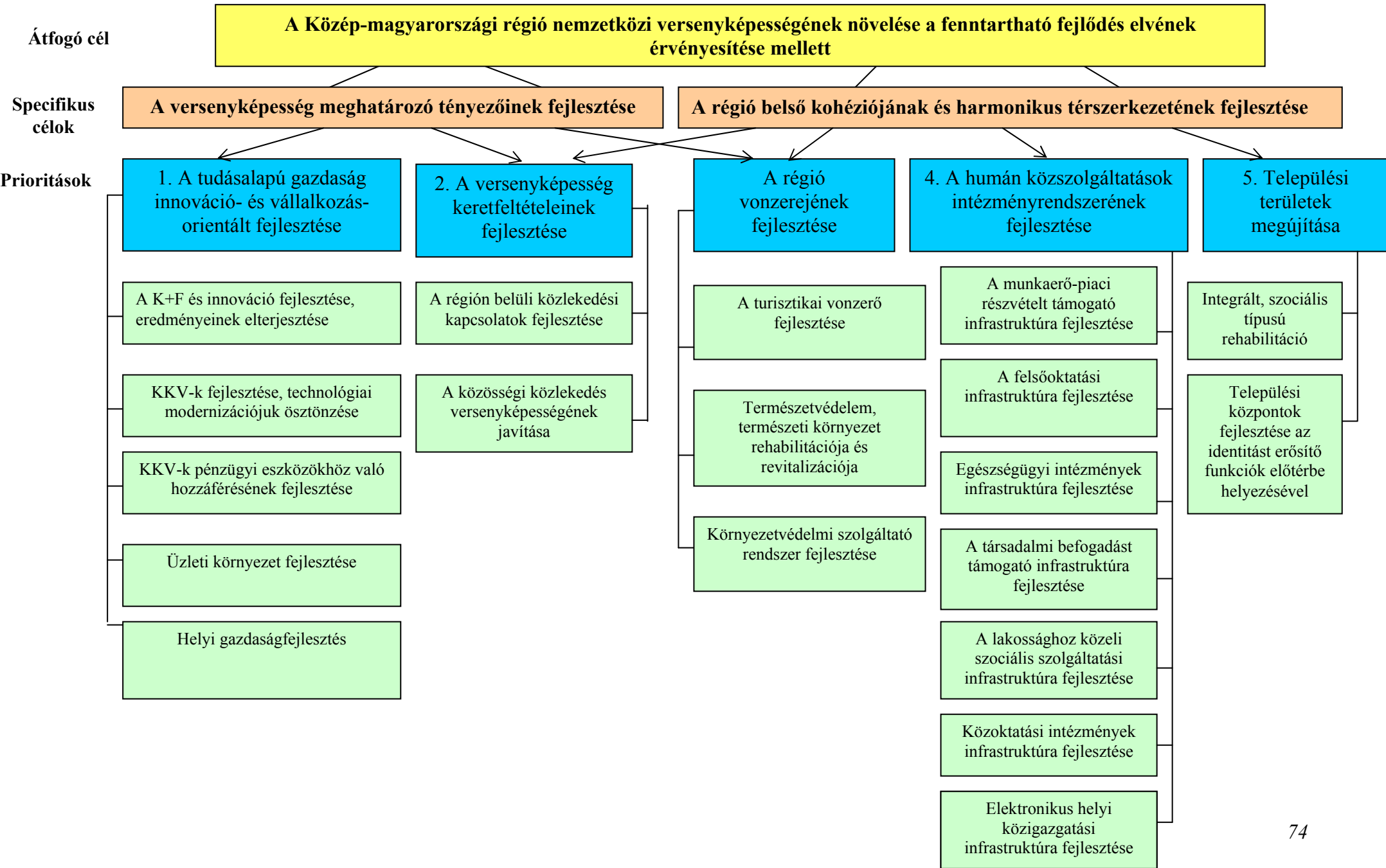
- a pályázatok támogatásának befogadhatósági feltételeként megszabott fenntarthatósági kritériumra (minimum kritérium),
- a fenntarthatóság elvét segítő fenntarthatósági útmutató elkészítésére,
- a monitoring bizottságokban delegált környezetvédelmi szervezeti tagságra,
- a fenntarthatóság szempontjából elvégzett értékelésekre,
- valamint a jogszabályi kötelezettségből is adódóan az akciótervekre elvégzendő stratégiai környezeti vizsgálatra.

Az OP indikátorrendszerén keresztül folyamatos monitorozásra kerül az OP előrehaladása, köztük a horizontális szempontok megvalósulása is.

Ezeket a követő intézkedéseket a KMOP monitoring és végrehajtási rendszerébe integráltan építette be az átfedések elkerülése érdekében.

¹¹ A Kormányrendelet 12.§ és az Irányelv 10. bekezdése alapján

A Közép-magyarországi régió célrendszere

4. PRIORITÁSI TENGELEK

4.1. A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése

A prioritástengely céljai:

1. A kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység erősítése a régióban.
2. A régió területén működő vállalkozások működési hatékonyságának javítása, versenyképességük fokozása érdekében.
3. A nagy növekedési potenciállal bíró, magas hozzáadott-értékű tevékenységek fejlesztése a régióban.

A prioritástengely elsősorban „A versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése” specifikus célhoz járul hozzá, de elősegíti a régió belüli kohézió erősítését is köszönhetően a vállalkozások fejlesztésének és a helyi üzleti környezet támogatásának, valamint annak a hatályban lévő preferenciarendszernek, amelyet a visszatérítendő pénzügyi eszközökkel történő támogatásnál szem előtt tartunk.

A régió nemzetközi versenyképességének fejlesztése mellett alapvető cél, hogy a fenntarthatóság, a környezetvédelem figyelembevételére rendszerezetten és tudatosan bekerüljön a vállalatok és szervezetek működési, termelési döntéseibe, ezáltal közvetlenül csökkentve a környezeti terhelést.

A prioritástengely a tudásalapú társadalom innováció és vállalkozásorientált fejlesztéséhez az alábbi beavatkozási irányok támogatásával kíván hozzájárulni:

- **A K+F és innováció fejlesztése, eredményeinek elterjesztése**
- **A vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizációjának ösztönzése**
- **KKV-k pénzügyi eszközökhöz való hozzáféréseinek fejlesztése**
- **Üzleti környezet fejlesztése**
- **Helyi gazdaságfejlesztés**

Javasolt (eredmény) indikátorok:

Hatás indikátor 1.: A vállalati szektor általa Közép-magyarországi megtermelt bruttó hozzáadott érték (BHÉ) növekedése a program hatására (%)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 3%

Adatforrás: IH

Mérési mód: A rendelkezésre álló támogatás nagyságát kell arányosítani az összes magánvállalkozás által megtermelt bruttó hozzáadott értékkel 2015-ben. A támogatás által okozott BHÉ növekedésnek kimutathatónak kell lennie a 2015-ös BHÉ-ben, a változatlan áras BHÉ-bó számolt trendhez viszonyítva.

Eredmény indikátor 1.: Támogatás által indukált beruházások nagysága

Kiindulási érték: 0

Célérték: 100

Mértékegység: milliárd Ft

Adatforrás: Kedvezményezett, EMIR

Mérési mód: magánforrások a projektben, a támogatott projekt bemutatása, ill. a PZJ alapján.
Célcsoport: kedvezményezettek.

Eredmény indikátor 2.: A vállalkozások K+F ráfordításainak növekedése a program hatására

Kiindulási érték: 53414 millió Ft (2004)

Célérték: évi 14%-os átlagos növekedés 2015-ig

Adatforrás: KSH, közvetett/végső kedvezményezettek

Mérési mód: vállalati szektor (mikrovállalatok nélkül). Célcsoport-bontás: kedvezményezettek (közvetlenül: 1.3 intézkedésben; közvetetten: 1.1 és 1.2 intézkedésben) a támogatási szerződés aláírásának negyedétől a PZJ utáni 8. negyedévig.

Eredményindikátor 3. Létrejövő új munkahelyek száma (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 5000

Mértékegység: fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: az egyedi projekttervek alapján kerül összesítésre

A K+F és innováció fejlesztése, eredményeinek elterjesztése

Ezen beavatkozás célja az alacsony hazai vállalati K+F és innovációs aktivitás növelése, a létező kapacitások és eredmények jobb hasznosítása, illetve a K+F+I folyamat szereplői közötti együttműködés ösztönzése azokon a kiemelten fontos területeken, amelyekre a beavatkozás fókuszál.

Koncentrálni kell az anyag-, és energiatakarékos, egyúttal nagyobb hatékonyságú megoldásokon alapuló fejlesztésekre, a Legjobb Elérhető Technológiák széleskörű elterjesztésére.

A beavatkozáson belül kiemelt szerepet kapna néhány kiemelt tudományterület – a készülő tudomány-, technológia- és innovációpolitikai stratégia alapján – fokozott támogatásának kérdése, ezzel ösztönözve magas színvonalú kutatóhelyek létrehozását és fenntartását; a modern, koncentrált K+F infrastrukturális háttér kialakítását; a szektorok közötti és a vállalkozások közötti tudás- és technológiatranszferet; a kutatási szféra hálózatosodásának és nemzetközi kapcsolatainak bővülését; illetve a szakemberek (tovább)képzésének és a szakembercserének a folyamatát.

A tudásbázis három pillére – a felsőfokú oktatás, a K+F tevékenységek, valamint a gazdaság húzóágazatai – a fővárosban koncentrálódik. Budapesten, illetve a Közép-magyarországi régióban a gazdaság és a kutatás kooperációján alapuló tudásbázis elemei – többnyire egymástól elkülönülten ugyan – mára kialakultak. Az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalatok közötti együttműködést szükséges erősíteni, a gazdaság húzóerőit és a K+F intézményeit integrálni. A tudásalapú gazdaságfejlesztés a már helyben lévő potenciál közötti kooperáció erősítésével dinamizálja a fővárosi agglomeráció gazdasági fejlődését: a technológiai előrettekintésre, kutatás-fejlesztésre, a magas hozzáadott-értékű, tudásintenzív termelésre, az üzleti szolgáltatásokra és a szereplők közötti kohézió erősítésére koncentrálni. A kooperáció erősítése megsokszorozza a tudásgazdaság teljesítményét, innovativitását, végső soron a gazdaságot versenyképesebbé teszi.

Az intézkedés kiemelt feladata az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalkozások közötti innovációs, piacorientált kutatási és technológiai együttműködések ösztönzése (konzorciumi együttműködések keretében – vállalkozás, egyetemek, kutatóintézetek – megvalósuló kutatási projektek), és K+F központok fejlesztése, megerősítése, új technológia és termékfejlesztési módszerek támogatása által.

A vállalati szektor versenyképességének, növekedési potenciáljának fejlesztéséhez jelentősen és közvetlenül hozzájárul a vállalatok önálló K+F+I potenciál fejlesztése, illetve a technológia-intenzív vállalkozások innovációs tevékenységének ösztönzése. Ezért kiemelten fontos az önálló termék, szolgáltatás és technológia fejlesztések ösztönzése (illetve a versenyképes technológiák megvásárlása és adaptálása), az új vagy továbbfejlesztett termékek hasznosításának, piaci bevezetésének és a kapcsolódó márképítésnek az elősegítése.

Szintén kiemelt jelentőségű a szervezetenként önálló vállalati K+F egységek létrehozásának támogatása, hiszen a nagyobb KKV-k számára ez lehet a K+F tevékenységnek a vállalkozás szokásos tevékenységébe való szerves beépülésének a garanciája; a K+F és innováció-orientált nagyvállalatok számára befektetés ösztönző hatásúak lehetnek a Magyarországon található kutatási potenciálra alapozott K+F fejlesztések, ezzel hozzájárulva e potenciál további növekedéséhez.

A kutatási eredmények gyakorlati megvalósítása érdekében fontos a potenciálisan nagy eredménnyel kecsegtető ötletek felkarolása, ezért különösen fontosnak tartjuk a technológia-intenzív, innováció-orientált spin-off és start-up vállalkozások segítségét.

Az intézkedés részeként a programban megjelenik a kutatási tevékenységnek és az innovatív vállalkozásoknak fizikailag helyet adó innovációs és technológiai parkok létrehozása, valamint a meglévő intézmények fejlesztése, a megfelelő eszközpark, szolgáltatási kör és kutatási, illetve innovációs menedzser szakembergárda biztosítása által.

Ezek a projektek elsősorban, de nem kizárólagos jelleggel a Budapest Fejlesztési Pólus Programhoz kapcsolódó, a jelenleg meglévő egyetemi és kutatóintézeti kapacitásra épülő, a szükséges kutatási infrastruktúrafejlesztési projekteket jelentik, egyszerre biztosítva ezzel a fejlesztések koncentrációját, fókuszálását, valamint a területi kohézió előmozdítását.

Az így kialakított innovációs és technológiai parkok jelentősen hozzájárulhatnak nemcsak a kutatásra specializálódott vagy adott ágazatban tevékenykedő innovatív vállalkozások fejlődéséhez, hanem az innovatív ötletek generálásához és megvalósításához; az induló cégek inkubációjához; a K+F+I együttműködések és klaszter relációk mélyüléséhez; valamint közvetve a pólusokban található egyetemek külső kapcsolatainak és K+F kapacitásának fejlődéséhez is.

A Budapest Fejlesztési Pólus Program a helyi, innovatív vállalatok és szakmai szervezetek, kutató-fejlesztő bázisok, és oktatási-képzési intézmények alkotó együttműködését ösztönzi egy olyan modellben, amely globálisan is piacképes termékek és szolgáltatások egész sora révén növeli a gazdaság hazai és nemzetközi versenyképességét. A fejlesztési pólus akkor tudja gazdaság dinamizáló hatását kifejteni, ha szektorális fókuszát minél több más terület számára nyújt kapcsolódási lehetőséget. A Budapest Fejlesztési Pólus Program végeredményben erre irányul: a helyi, innovatív vállalatok és szakmai szervezetek, kutató-fejlesztő bázisok, és oktatási-képzési intézmények alkotó együttműködését ösztönzi egy olyan modellben, amely globálisan is piacképes termékek és szolgáltatások egész sora révén növeli a gazdaság hazai és nemzetközi versenyképességét. A fejlesztési pólus akkor tudja gazdaság

dinamizáló hatását kifejteni, ha szektorális fókuszja minél több más terület számára nyújt kapcsolódási lehetőséget.

Megfelelő intézményi koordinációval a dél-budapesti terület európai léptékben is jelentős innovációs térséggé válhat, amely szoros együttműködésben és munkamegosztásban tevékenykedik a Közép-magyarországi és a többi régió tudásközpontjaival, illetve egységesen képviseli egy metropolisz térség innovációs potenciálját. Ezen célok elérése érdekében a Régió innovációs szereplői a Régióban elhelyezkedő felsőoktatási intézmények kooperációja, a Budapest Kabinet részvételével kidolgozták az ún. Innopolisz koncepciót, amely a felsőoktatás, a kutatóhelyek és a gazdasági szféra együttműködésén alapul. A Budapest Fejlesztési Pólus horizontális programokat, és három olyan stratégiai irányt jelölt ki, amelyek keresletvezérelt programjainak támogatása prioritást élvez a régió innovációs stratégiájának megvalósítása során: IKT pólus (Információs társadalom technológiai), Medipólus (Orvoslás, biotechnológia), Ökopólus (Környezetipar és megújuló erőforrások).

A Kormány középtávú tudomány-, technológia- és innováció-politikai stratégiájával összhangban az ország számára potenciálisan kitörési pontot jelentő kulcstechnológiai területek és tudásalapú iparágak:

Kulcstechnológiai területek

- infokommunikációs technológiák
- élettudományok és biotechnológia
- orvostechnikai ipar
- anyagtudomány és nanotechnológia
- környezeti technológiák
- az energiatakarékosság és a megújuló, alternatív energiaforrások technológiai

Tudásalapú iparágak

- IT és elektronikai ipar
- gép- és járműipar
- gyógyszeripar
- vegyipar
- élelmiszeripar
- innovatív szolgáltatóipar
- környezetvédelmi ipar és technológiák

A vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizációjának ösztönzése

A beavatkozás legfontosabb célja, a növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások, kiemelten a mikro- kis-, és középvállalkozások jövedelemtermelő képességének növelése és a piaci pozíciók javítása. A Közép-magyarországi régió adottságait kihasználva továbbra is indokolt a kis- és középvállalkozások modernizációja, foglalkoztatásban betöltött szerepének erősítése és innovációs képességeinek fejlesztése. A KKV-k méretéből fakadó hátrányok (például nehezebb információhoz és forráshoz jutás) és az elégtelen vállalkozói ismeretek indokolják elsősorban a támogatás szükségességét. A Közép-magyarországi régióban adottak a fejlesztés "alanyai": az országos átlagnál nagyobb vállalkozás-sűrűségből, az élesebb verseny által "kitermelt" növekedésre képes vállalkozások.

A hazai vállalkozások jelentős hányada technológiailag elavult termelő-berendezésekkel, IKT eszközökkel és alkalmazásokkal rendelkezik. A vállalkozásokban (különösképpen a KKV-knál) alkalmazott elavult műszaki technológiai színvonal javítása érdekében komplex vállalkozásfejlesztési projektek keretében ösztönözzük a fejlődőképes és komoly növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások külpiazi érvényesülését, és a beszállítóvá váláshoz

szükséges, innovációs, adaptációs képességek erősítését célzó technológiai korszerűsítést, valamint a szervezetrányítási rendszerek fejlesztését. Kiemelt preferenciája az intézkedésnek a gazdaság fenntartható fejlődését és a fenntartható termelést biztosító környezetvédelmi, energia- és anyagtakarékossági célok szem előtt tartása. A megvalósítás során a régió kiemelt hangsúlyt fektet majd az elmaradott térségekben megvalósuló munkahelyteremtő beruházások fokozott támogatására.

Az üzleti kapcsolatok, folyamatok elektronikus úton történő intézése néhány év múlva már nem lehetőség, hanem minimális követelmény lesz az információs gazdaságban. Éppen ezért a vállalati szervezetfejlesztés és korszerű folyamat-menedzsment hatékonyságának növelését, illetve az elektronikus kereskedelem és szolgáltatások fejlesztését is megcélzottuk.

A vállalkozások modernizációja során fontosnak tartjuk az energiahordozó forrásszerkezet befolyásolását: a hagyományos energiaforrásoktól a megújuló energiaforrások felé történő elmozdulás elősegítését. Ezzel egyidejűleg fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást preferáló eszközrendszer kialakítása a KKV-knál.

Az operatív program kiemelt területként kezeli a hátrányos és leghátrányosabb kistérségekben megvalósuló, jelentős munkalehetőség-teremtést eredményező beruházások támogatását, hozzájárulva ezzel az ezekben a kistérségekben koncentráltan élő roma közösség számára elérhető munkalehetőségek számának növeléséhez, társadalmi integrációjuk javításához.

KKV-k pénzügyi eszközökhöz való hozzáféréseinek fejlesztése

A bankok tapasztalatai szerint a KKV-k hitelezése néhány területen még mindig túl kockázatos, így a szektor tőkéhez jutása lassú és nehézkes. A KKV-k megerősítése érdekében az egyik legfontosabb lépés a megfelelő pénzügyi eszközök biztosítása, a vállalkozások, finanszírozáshoz való hozzáféréseinek megkönnyítése.

A beavatkozás az Európai Bizottság JEREMIE¹² mechanizmusával összhangban különböző pénzügyi eszközökkel és a hozzájuk kapcsolódó tanácsadással fogja javítani a kis- és középvállalkozások külső forrásbevonásának lehetőségeit. Az OP forrásainak egy része egy holdingalapba kerül, amely a döntően magánszektorba tartozó pénzügyi közvetítők refinanszírozásán, illetve társfinanszírozásán keresztül javítja a KKV-k forráshoz jutási lehetőségeit. A végrehajtásba bevonható pénzügyi közvetítők köre nyitott, elsősorban a programok első éveiben, ezek az intézmények versenyeznek a végrehajtás lehetőségéért. A pénzügyi eredményt, és a kezdeti időszakban adott működési támogatást különválasztva kezeljük, ami lehetővé teszi a szervezetek hatékonyságának folyamatos értékelését.

A helyzetelemzésben leírt pénzügyi piacokat érintő piaci elégtelenségek orvoslására – a fent leírt működési elv alapján – az alábbi beavatkozásokat tervezzük, amelyek jelentősen hozzájárulnak a vállalkozások finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítéséhez:

- Mikrofinanszírozás
- Garanciaeszközök
- Tőkepiac fejlesztése (kockázati tőke, magvető tőke)

¹² Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises, a Bizottság, az EIB és az EIF közös kezdeményezése a KKV-k finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek javítására. L. <http://www.eif.org/jeremie/> és http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jji/jeremie_en.htm.

Mikrofinanszírozás. A magas relatív tranzakciós költségek miatt a hazai bankrendszer számára a mikrovállalkozások kis összegű hiteligényei nehezen kezelhetők, így ezt a vállalati kört leghatékonyabban a mikrohitelzésre szakosodott szervezetek tudják elérni. A probléma megoldására a konstrukció a mikrofinanszírozás módszereinek fejlesztése, és a rendelkezésre álló források növelése a célunk. A mikrofinanszírozó szervezetek számára refinanszírozási keretet nyitunk, amely lehetővé teszi számukra hitelportfólió kiépítését.

Forgóeszköz finanszírozás: A kedvezőtlen nemzetközi pénzügyi folyamatokkal összefüggésben kialakult általános forráshiány eredményeként a magyar bankrendszeren belül a KKV szektornak nyújtott hitelek állománya, illetve a szektorban az egyes hitelfelvevők által felvehető hitelek nagysága a korábban jellemző szint alá csökken. A piaci elégtelenségek mérséklése érdekében célunk, hogy a rendelkezésre álló támogatási források és az MFB Zrt. által biztosított források együttes felhasználásával, tevékenységbővítéshez szükséges kedvezményes kamatozású forgóeszközhiteltek biztosítsunk a termelő vagy szolgáltató tevékenységet folytató KKV-k számára.

Garanciaeszközök. A bankok számára a legnagyobb problémát a hitelfedezetek hiánya és a kisvállalkozások sajátos kockázatainak kezelése jelenti. A KKV-k banki finanszírozásának fejlesztését a garanciaeszközök alkalmazásával tervezzük elérni, hiszen a hitelgarancia intézményrendszerének javításával, támogatásként (garanciaként) a ténylegesen nyújtott összeg sokszorosát tudjuk a piaci hitelek útján megmozgatni. Így az egyes tranzakciók és a kisvállalati hitelportfóliók után vállalt garanciák növelni fogják a banki kockázatkezelés hatékonyságát. A holdingalap által kiválasztott pénzügyi közvetítő a kereskedelmi bankok számára viszontgaranciát, illetve közös kockázatvállalást teljesít.

A hazai tőkepiac fejlesztését a magántulajdonban levő alapok társfinanszírozásán keresztül tervezzük megvalósítani. A magánbefektetőket a költségek és a hozamok nem arányos megosztásával ösztönözzük a kisebb cégekbe történő befektetésekre. A tőkealapok számára társfinanszírozást teszünk lehetővé, amennyiben befektetési politikájuk összhangban van az OP céljaival.

Üzleti környezet fejlesztése

Annak ellenére, hogy a régióban koncentrálnak az üzleti szolgáltató tevékenységek, és az üzleti infrastruktúra és szolgáltatások színvonala országos viszonylatban Budapesten a legfejlettebb, mégis szükséges az üzleti szolgáltatások további fejlesztése ahhoz, hogy a régió az európai városhálózatban megőrizze versenyképes pozícióját. A modern üzleti környezet erősítése beavatkozás keretében nem elsősorban közvetlenül a vállalkozások, hanem azok külső, működési környezetének fejlesztése részesülhet támogatásban, a Nemzeti Akcióprogramban megfogalmazott szabályozási intézkedéseket kiegészítve.

Korszerű infokommunikációs infrastruktúra

A versenyképesség javításához kapcsolódó IKT-infrastruktúra fejlesztése érdekében szükséges egy korszerű IKT hálózati infrastruktúra kialakítása, a szélessávú hálózatokhoz való hozzáférés elősegítésén keresztül. Technológia-semleges támogatandó a szélessávú hozzáférést lehetővé tevő lefedettség- és működésbiztonság-javítás, különösen a lemaradó és hátrányos helyzetű térségekben. A költséghatékonyság érdekében ösztönözni érdemes a korszerű, integrált hozzáférést biztosító és interaktív, illetőleg a nyílt forráskódú és az

interoperabilitást biztosító infokommunikációs megoldásokat. A fejlesztések során kiemelt figyelemmel kell lenni az információbiztonság (adat- és hálózatbiztonság) erősítésére, ezzel az informatikai rendszerekbe és hálózatokba vetett bizalom is erősíthető. A monopolhelyzetek elkerülése, ezzel az árak mérséklése érdekében a piacsabályozás mellett fejlesztéspolitikai eszközökkel is ösztönözni kell az alternatív szolgáltatók és szolgáltatások megjelenését, azaz a különböző szélessávú technológiák közti versenyt.

Logisztikai központok fejlesztése

A komplex szolgáltatást nyújtó logisztikai központok iránti igény szükségessé teszi a logisztikai szektor fejlődésének erősítését, a logisztikai központok (kiemelten intermodális logisztikai központok), által nyújtott magas szintű szolgáltatások (beleértve az IKT alkalmazásokat is) bővítését, színvonalának emelését, és az ehhez kapcsolódó „kerítésen belüli” infrastruktúra fejlesztését. A logisztikai kiszolgálás javítását célzó beruházások közvetetten támogatják a kkv-k beszállítói és elosztó tevékenységét, elősegítve ezzel versenyképes működésüket.

Vállalkozások részére beruházásösztönzési és piacfejlesztési tanácsadás, szolgáltatás nyújtása

A vállalkozások általános felkészültségének javítása és a fejlődésükhöz szükséges információhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a már létező vállalkozás-, kereskedelemfejlesztési intézményrendszerre építve, annak átalakításával, továbbfejlesztésével és megerősítésével egy olyan intézményi hálózat jön létre, amely területi alapon képes emeltszintű tanácsadás nyújtására, azaz a vállalkozások működéséhez szükséges (jogi, pénzügyi, kereskedelemfejlesztési, befektetés-ösztönzési, tőkekihelyezési, külpiaci stb.) ismeretek és képességek átadására, valamint a piacra jutást elősegítő szolgáltatások és – többek között a fejlesztési forrásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos – információk nyújtására.

Helyi gazdaságfejlesztés

Napjaink gazdasági versenyképességének fenntartásában és növelésében egyre hangsúlyosabb és fontosabb szerephez jut a szinergiákat hatékonyan kiaknázni képes regionális és/vagy iparági gazdasági együttműködések és hálózatok, illetve az ún. klaszterek kialakulása és fejlesztése. Az együttműködési hálózatok megerősödésével felgyorsul a gazdaság fejlődése, a gazdaság kiegyensúlyozott szerkezete jön létre. A nagyvállalatok, a kis- és középvállalkozások, illetve a magánszféra és a közszféra szereplői közötti sűrű kapcsolati rendszerekkel klaszterek formálódhatnak az ipar különböző ágazataiban. A feladat ezeknek az együttműködéseknek a kialakítása, fejlesztése, ami egyrészt kommunikációs és szervezési tevékenységeket, másrészt fizikai infrastruktúra-fejlesztéseket jelent. A hálózati együttműködések kialakításának, beruházásaik megvalósulásának elősegítésén túl a hálózati menedzsmentek által nyújtott szolgáltatások fejlesztése is kiemelt célkitűzés.

Kiemelten támogatandó az inkubáció feltételeinek javítása, az inkubátorházak fejlesztése, amik hozzájárulnak az üzleti szolgáltatási kapacitások kialakításához és bővítéséhez. Az

inkubátorházak leegyszerűsítik az új start-up cégek működtetését, teret és szolgáltatásokat nyújtva a növekedésükhöz, egyúttal beintegrálva őket a gazdaság „szövetébe”: információk és szolgáltatások nyújtása révén ösztönzik az üzleti szolgáltatókkal és a vállalkozásfejlesztési intézményekkel való szorosabb együttműködésüket. A vállalkozások részére kedvező gazdálkodási környezetet biztosítanak, épületek „kreatív helyé” történő átalakításával, a kisvállalkozásokat kiszolgáló átalakításával. A cél olyan támogató környezet megteremtése, amely csökkenti az újonnan alapított vállalkozások üzleti kudarcának arányát azok életciklusának kritikus, kezdeti szakaszában.

A vállalatok letelepítésében, a külföldi befektetések vonzásában és beágyazódásuk elősegítésében jelentős szerepe van a térségi, üzleti infrastruktúra kiépítettségének (telephelyfejlesztés, IT, szolgáltatás bővítéséhez kapcsolódó fizikai infrastruktúrafejlesztés). Vonzó üzleti telephelyek létesítéséhez elengedhetetlenül szükséges a már működő ipari parkok nagy hozzáadott értékű szolgáltatási (beleértve az IKT alkalmazásokat is) körének bővítése, színvonalának javítása. A kis- és közepes méretű induló vagy már működő vállalatok versenyképességét támogatandó, az ipari parkok esetében is kiemelt szempont a vállalkozások általános működési feltételeinek, ismereteinek tanácsadással, szolgáltatásokkal való javítása. Ennek figyelembevételével célul tűzzük ki az ipari parkok fejlesztését, hatékony működésük elősegítését, valamint a vállalkozásoknak nyújtott, emeltszintű szolgáltatásaik színvonalának javítását.

A vállalkozások általános felkészültségének javítása és a fejlődésükhöz szükséges információhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében támogatni kell a kis- és középvállalkozások által igénybe vett – és így garantáltan személyre szabott – vállalkozásfejlesztési, üzleti, információs és piacfejlesztési tanácsadást és szolgáltatásokat.

A Régió Stratégiai Tervében foglaltaknak megfelelően a beavatkozás keretében hangsúlyt helyezünk azon tevékenységek támogatására, amelyek gyökere az egyéni kreativitásban, képzettségben és képességekben rejlik, és amelyek képesek a szellemi tulajdon létrehozásán és felhasználásán keresztül jólétet és munkahelyeket teremteni.

A műveletek végrehajtása során előnyben kell részesíteni a régió kevésbé fejlett kistérségeiben (lásd területi dimenzió fejezet) megvalósuló fejlesztéseket. A közvetlen vállalati támogatás mellett kiemelt figyelmet fordítunk a roma vállalkozások információhoz való hozzáféréseinek biztosításához. Ennek keretében a regionális és helyi szintű tanácsadói hálózat feladata a roma vállalkozások segítése a rendelkezésre álló finanszírozási források felkutatása, sikeres lehívása és felhasználása érdekében.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

Kísérleti akciók

Az operatív program lehetővé teszi a kísérleti módszerek, programok és projektek hatékony és eredményes regionális szintű támogatását, tesztelését, valamint jó uniós fejlesztéspolitikai gyakorlatok regionális adaptációját és disszeminációját.

Az operatív program újszerű és kísérleti beavatkozásainak lehetséges típusai:

1. Kísérleti módszertani és menedzsment gyakorlatok regionális támogatása:
 - Kísérleti módszertani megoldások bevezetése: célok elérése új pénzügyi vagy tárgyi eszközökkel (támogatási konstrukciók, eljárások, technológiai megoldások);
 - Kísérleti menedzsment, hálózati, partnerségi és disszeminációs együttműködések és jó gyakorlatok regionális támogatása.
2. Minta projektek, programok regionális adaptációjának támogatása:
 - Jó gyakorlatok (kiemelten EU tagállami gyakorlat) adaptációjának támogatása;
 - Új fejlesztési területek és célok: fejlesztésekkel eddig le nem fedett, de a támogatható innovatív témákra irányuló kísérleti projektek és programok fejlesztéseinek támogatása.
3. Új és kísérleti eredmények disszeminációjának támogatása.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a kutatás-fejlesztő intézmények kutatói, fejlesztői és érintett vállalkozások, a vállalkozásfejlesztésnél érintett mikro, kis és középvállalkozások és partnereik, kezdő vállalkozások, önkormányzati és nonprofit szervezetek, akik a helyi üzleti környezetet fejlesztését végzik vállalkozásaikon keresztül.

4.2. A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése

A prioritási tengely céljai:

- A régió versenyképességének elősegítése a nemzetközi úthálózatba való bekapcsolódással.
- A települések és kistérségek forgalmi viszonyainak hatékonyabb szervezése a haránt irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztésével
- A közösségi közlekedés alternatív közlekedési módjai kihasználhatóságának elősegítése

A prioritási tengely elsősorban „A régió nemzetközi versenyképességének fejlesztése” specifikus cél megvalósulását segíti elő az elérhetőség, a közlekedési kapcsolatok mennyiségi és minőségi javításával, szem előtt tartva a környezetileg fenntartható közlekedési módok térnyerését és a közlekedésbiztonságot.

A közúti fejlesztések elsődleges indoka, hogy elősegítsük a munkaerő hozzáférését a foglalkoztatás centrumaihoz. Az összekötő utak hiánya gyakran lehetetlenné teszi, hogy egy-egy kistelepülés vagy kerület munkavállalói munkát vállaljanak a kistérségi központokban, vagy csak a szomszéd településen található cégeknél. Az elkerülő utak építése az átmenő szakaszokon csökkenti a szennyezést, továbbá jelentősen csökken a balesetek száma, és rövidül az eljutási idő, mindez hozzájárul a versenyképesség, és foglalkoztatottság növekedéséhez.

A fejlesztések során elsőbbséget élveznek a közlekedési szempontból hátrányosabb helyzetű kistérségek, biztosítva a jobb elérhetőséget.

A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztéséhez a prioritástengely az alábbi beavatkozási irányok támogatásával kíván hozzájárulni:

- A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése
- A közösségi közlekedés működési feltételeinek fejlesztése

A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése, a közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása regionális végrehajtású fejlesztés.

Hatás indikátor 1.: Az átmenő forgalom csökkenése a belvárosi főutakon (%)

Kiindulási érték: : Felmérés a beavatkozás által érintett útszakaszokon

Célérték: Forgalom csökkenése

Adatforrás: Reprezentatív felmérés

Mérési mód: Forgalomszámlás a belvárosi fő közlekedési utakon

Eredmény indikátor 2. A közösségi közlekedésben szállított utasok számának változása a régió városaiban (%)

Kiindulási érték: 1.405.000 fő (2000-05. évi adatok átlaga)

Célérték: Szinten tartás

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A 2009-13. évek átlaga kerül viszonyításra a 2000-05. évi adatokhoz.

A régió belüli közúti közlekedési kapcsolatok fejlesztése

A régió nemzetközi versenyképességét jelentősen befolyásolja a közúthálózatának minősége, és áteresztő-képessége. Emellett a versenyképesség javítása érdekében a városok gazdaságának fejlesztése érdekében – a környezeti fenntarthatóság horizontális elvnek megfelelően – indokolt kiemelt hangsúlyt fektetni a tömegközlekedés fejlesztésére. A régió belüli közlekedési kapcsolatok topológiája és áteresztő-képessége alapvetően meghatározza a Pest megyei kistérségekben működő KKV-k nagyvállalkozásokhoz kapcsolódó beszállítói válását, valamint az alacsony aktivitással rendelkező térségek munkavállalóinak bekapcsolását a régió gazdasági folyamataiba. A hivatásforgalmi kerékpáros közlekedés kiegészíti a közúti és közösségi közlekedés által kínált lehetőségeket, és hozzájárul a közlekedés okozta környezetterhelés csökkentéséhez.

A prioritás keretében támogatandó települési elkerülő utak építése, kistérségi-települési és városon belüli harántoló és elkerülő jellegű közlekedési kapcsolatok fejlesztése, mellékúthálózat fejlesztése, a települések belső, szerkezeti jelentőségű földútjainak szilárd burkolattal való ellátása, a kistérségek közlekedési kapcsolatát elősegítő hidak építése, kistérségi, települési kapcsolatok javítását célzó, új közösségi közlekedési viszonylatok kialakítása, tervezése, továbbá a kerékpárutak, kerékpárforgalmi hálózatok és kapcsolódó infrastruktúra tervezése, építése.

A közösségi közlekedés működési feltételeinek fejlesztése

A munkaerő mobilitásának biztosításához építeni kell a régió erősségeire, így például a közösségi közlekedés még mindig viszonylag kedvező részesedésére, és a főváros közösségi közlekedési hálózatának kiterjedtségére, hálózati lefedettségére. A Budapesti Közlekedési Szövetség (BKSZ) következetes megvalósítása a közösségi közlekedés térnyerését segíti elő.

A régióban megvalósuló kötöttpályás fejlesztéseket (elővárosi vasutak, villamos hálózat, a metró fejlesztése) a Közlekedés operatív program támogatja. Ehhez kapcsolódóan a prioritás keretében támogatandó a BKSZ fejlesztéseinek elősegítése a régióban érintett megrendelők és szolgáltatók kapcsolatrendszerének és együttműködésének javításával. Támogatandó a kistérségi közlekedési szövetségek létrehozása, kapcsolódva a BKSZ-hez, a közlekedési rendszerek elektronizálása, az utasforgalom kiszolgálásának és tájékoztatásának fejlesztése, forgalomirányítási rendszerének és forgalomtechnikai eszközeinek fejlesztése, a járműpark modernizálása és bővítése a vonalfelújításokkal, hosszabbításokkal egyidejűleg, a P+R, B+R parkolók létesítése, a parkolási feltételek javítása, különösen a kötöttpályás tömegközlekedési hálózat mentén és az intermodális csomópontokban, az intermodális csomópontok és intelligens közlekedési rendszerek kialakítása, fejlesztése, illetve az akadálymentesítés, Az alternatív, környezetkímélő közösségi közlekedés fejlesztése érdekében támogatandó a Duna, mint személyhajózási közlekedési folyosó kihasználtságának növelése az ökológiai szempontok figyelembevételével (kikötők fejlesztése, mederveviszonyoknak megfelelő járműpark személyforgalmi hajók korszerűsítése,).

A ÚMFT egészében a fenntartható közlekedés aránya több, mint 50 %. A KMOP ehhez olyan módon járul hozzá, hogy a KMOP-ban a téma szerinti kategorizálás (lásd 1. számú melléklet) alapján fenntartható közlekedés (16., 17., 24., 25., 28. 32., 52. kategóriák) tervezett aránya az OP teljes közlekedési fejlesztéseiben 17, 57%.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

A prioritás várható hatásai

A régió belső elérhetőségét javító közlekedési beruházások egyfelől csökkentik a főváros belső területeinek átmenő forgalmát, ezzel vonzó feltételeket teremtve a helyi lakosok életfeltételeire nézve, míg a közlekedési kapcsolatok hatékonyabb szállítási útvonalakat eredményeznek. A haránt irányú és elkerülő jellegű közlekedési kapcsolatok a túlterhelt szakaszok kiváltásával hozzájárulnak a hatékony közlekedéshez, így a régió versenyképességéhez, illetve egyes térségek régióon belüli elérhetőségének javításához.

A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása hozzájárul a hatékony személyközlekedési rendszer kialakulásához, ezzel a munkaerő-mobilitás társadalmi költségeinek csökkentéséhez. A környezetkímélő közlekedési rendszerek fejlesztése a környezetminőség megóvásán keresztül biztosítja, hogy az élő környezet károsodása minimálisra csökkenjen, ezzel növelve a régió vonzerejét a befektetők számára is.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a települések, érintett térség, kistérség lakossága, a tömegközlekedési vonalak által érintett városrészek lakossága alkotja.

4.3. A régió vonzerejének fejlesztése

A prioritási tengely céljai

- A régió turisztikai versenyképességének fejlesztése
- Környezetvédelmi szolgáltató rendszer fejlesztése
- A régió természeti értékeinek megőrzése, rehabilitációja fenntartható hasznosítást elősegítő fejlesztésekkel, szemléletformálással

A régió vonzerejének fejlesztése prioritási tengely keretében a turizmus, a természetvédelem, természeti környezet rehabilitációja, a környezetvédelmi szolgáltató-rendszer fejlesztése, a fenntartható fogyasztással és természetvédelmi szemléletformálással kapcsolatos beavatkozási irányok támogathatók.

Ezek az intézkedések a környezet természeti, épített, gazdasági állapotának javulását szolgálják, ezért a tervezett beavatkozások környezetvédelmi szempontú állapotjavítása érdekében a prioritás csak az elért eredményekkel arányos környezetterhelést engedi meg.

Javasolt (eredmény) indikátorok:

Hatás indikátor 1.: A turisztikai ágazat által létrehozott bruttó hozzáadott-érték (BHÉ) növekedése (%)

Kiindulási érték: 734.456 mFt (2005)

Célérték: 1.000.000 mFt

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A 2005. évi érték kerül összevetésre a programozási időszak végi értékkel.

Eredmény indikátor 1.: A fejlesztések által közvetlenül érintett népesség (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 100.000 fő

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A fejlesztési projektek által érintett területeken élők és látogatók száma kerül összegzésre

Eredmény indikátor 2. A turisták által eltöltött vendégéjszakák száma (db)

Kiindulási érték: A belföldiek és külföldiek által kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszakák száma átlagosan 2000-2004 közötti időszakban (~5,5 millió vendégéjszaka)

Célérték: 40%-os emelkedés

Adatforrás: KSH

Mérési mód: 2010-13 közötti időszakban eltöltött vendégéjszakák átlagos száma

Eredmény indikátor 3.: A turizmushoz kapcsolódó tevékenységek keretében létrehozott új munkahelyek száma a régióban (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 300 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek megvalósítása során vállalt értékek összegzésével jön létre

Eredmény indikátor 4.: Élőhely helyreállításával, fejlesztésével érintett terület (ha)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 6500

Adatforrás: EMIR

A turisztikai vonzerő fejlesztése

A turizmus fejlesztése érdekében a régióon belül azonosításra kerültek azok a desztinációk, amelyek akár önállóan is megjeleníthetővé válhatnak az érdeklődők számára: Budapest, Dunakanyar, Gödöllő és térsége, Ráckeve és térsége, a Duna-Ipoly Nemzeti Park, valamint a Tápió-vidék és Cegléd és térsége.

Budapest turizmusa nemzetközi vonzerővel rendelkezik, azonban a főváros kedvező versenypozíciójának megtartása érdekében szükség van jelentős turisztikai fejlesztésekre, a szolgáltatások színvonalának fejlesztésére és komplex, élményszerű turisztikai termékek kialakítására. Ennek érdekében szükséges az alábbiak megvalósítása:

- *Kongresszusi turizmus infrastruktúrájának fejlesztése*
A beavatkozás keretében a budapesti kongresszusi turisztikai kapacitás fejlesztésére van lehetőség, amelynek keretében a létező konferenciahelyszínek modernizálása, illetve újak építése valósulhat meg. A kongresszusi helyszínek üzemeltetése önmagában nem megtérülő vállalkozás, ezért szükséges a kapcsolódó szolgáltatási struktúra kialakítása, ill. ennek elősegítése: vendéglátó-kapacitás, üzleti és kulturális szolgáltatások. Budapesten a kongresszusi kapacitások fejlesztése nem csak a Budapesti Turisztikai Stratégia egyik fontos eleme, hanem a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiában megfogalmazott egyik kiemelt termékfejlesztési feladat is.
- *Budapest fürdővárosi arculat kialakítása*
Az egészségturizmus keretein belül szükséges egyrészt gyógyfürdők komplex szolgáltatás-fejlesztése, valamint az egészség megőrzését elősegítő wellness turisztikai szolgáltatások kialakítása.
- *A város szimbólumaiként is megjelenő műemlékek fejlesztése*
Kiemelten a világörökségi helyszínek és múzeumok rekonstrukciója, fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan szükséges a (világ)örökségi helyszíneket élményszerűen bemutathatóvá tevő szolgáltatások fejlesztése és egyúttal tájékoztató, eligazító szolgáltatásokat nyújtó kapcsolódó fejlesztések, pl. „látogatóközpont” kialakítása, belvárosi helyszínnel.
- *A rendezvények alapjait jelentő kulturális intézmények rekonstrukciója*
- *A fejlesztések környezetében a turisták által jellemzően látogatott közterületek rendezése*

A fővároson kívüli beavatkozásokra elsősorban Pest megye turisztikai kínálatának javítása és új munkahelyek létesítése érdekében van szükség. A fejlesztés kiemelt tématerületei:

- Aktív és ökoturizmushoz kapcsolódó kerékpáros infrastruktúra (az Országos Területrendezési Terv alapján az Országos kerékpárút törzshálózatba (és így az EUROVELO hálózatba) tartozó elemek fejlesztése; a természetjáró és aktív turisztikai szolgáltatások, bemutatóhelyek és látogatóközpontok, arborétumok, tanösvények, tematikus útvonalak fejlesztése, valamint a kisvasutak fejlesztése (vágány- és gördülő állomány korszerűsítése, szolgáltatásbővítés, utastájékoztató és információ-szolgáltatás fejlesztése).
- A közösségi jelentőségű és védett természeti értékek revitalizációját a természeti örökség (Duna, Duna-Ipoly Nemzeti Park, tájvédelmi körzetek, kultúrtájak kastélyparkok, történeti kertek megújítása és a hozzá tartozó használati infrastruktúra (látogatóközpontok, parkerdei, vízisport és kerékpáros szolgáltatások, valamint termék-specifikus szálláshelyek) fejlesztése révén kell megvalósítani. A beavatkozások fő irányait a Nemzeti Parkok és tájvédelmi körzetek ökoturisztikai célú látogathatóságához szükséges feltételek megteremtése, tanösvények, látogatóközpontok, és ezekhez kapcsolódóan ökoturisztikai szálláshelyek fejlesztése (például menedékházak), valamint a kultúrtájak régészeti,

építészeti értékeinek megőrzése, bemutathatóságához szükséges feltételek megteremtése, hagyományos gazdálkodási formák támogatása (például natúrparkok) jelentik.

- Kulturális turizmus, műemlék-helyreállítás, múzeumi funkció

Fentiekhez kapcsolódik a programkínálat és szolgáltatások fejlesztése (a marketinget is beleértve), amelynek célja a vonzerők turisztikai hasznosításának lehetővé tétele, illetve magas színvonalú biztosítása (elsősorban termékekhez kapcsolódó szolgáltatások, információ, vendéglátás, termék-specifikus szálláshelyfejlesztés, melynek figyelemmel kell lenni a keresleti igényekre, elkerülve a túlkínálat kialakulását). Ugyanakkor nem támogatjuk 5 csillagos kategóriájú szálláshelyek fejlesztését.

A régió teljes területére kiterjedő beavatkozások, a marketingtevékenység részeként:

- „Regionális Rendezvény Stratégia” kialakítása és megvalósításának támogatása, események regionálisan összehangolt szervezése,
- országos és nemzetközi jelentőségű turisztikai- és sportrendezvények régióba vonzása (azonosítás és ajánlattétel),
- Információs és turistafogadó-központok kialakítása a fő turista fogadó helyeken,
- A Városi és települési területek prioritás keretében megvalósuló fejlesztések elő fogják segíteni eddig nem hasznosított, sok esetben lepusztult területek bekapcsolását a turizmusba.

A magas színvonalú, piacképes turisztikai kínálat kialakításához nélkülözhetetlen regionális és térségi desztináció-menedzsment szervezetek felállítása. Komplex feladatuk ellátáshoz szükséges többek között a desztináció piacra vitelét, marketingjét, a humán erőforrás fejlesztését stb. segítő stratégiák elkészítése és végrehajtása.

Más prioritásokhoz kapcsolódó intézkedések

A Városi és települési területek prioritás keretében megvalósuló fejlesztések elő fogják segíteni eddig nem hasznosított, sok esetben leromlott állapotú területek bekapcsolását a turizmusba.

Környezetvédelmi szolgáltató rendszer fejlesztése

A régió környezetvédelmi szolgáltató rendszerének fejlesztése az egyedi és természetközeli szennyvíztisztító technológiák, kisközösségek (kerület- és településrészek, tanyák, vállalkozások, gazdaságok) számára való telepítését és alkalmazását, a települési és térségi szennyvíz-elvezetés és kezelés infrastrukturális körülményeinek javítását, komplex vízvédelmi intézkedéseket, megújuló energetikai beruházásokat és fenntartható fogyasztásra nevelést tűzi ki célul. Ennek megvalósítása érdekében az alábbi művelettípusok támogathatóak:

- Az Egyedi Szennyvíz-kezelési Nemzeti Megvalósítási Program részeként vegyes műszaki megoldásokkal támogatandó a 2000 lakosegyenérték alatti agglomerációk és települések szennyvíz-kezelése vegyes műszaki megoldásokkal, a természetközeli szennyvíz-elhelyezést preferáló és szakszerű egyedi szennyvíz-elhelyezés kislétesítmények előnyben részesítésével. Szennyvíztisztító telepek építéséhez/bővítéséhez kapcsolódóan ösztönözzük a szennyvíziszap megújuló energiaforrásként történő hasznosítását.

- Támogatható a belvíz elleni védekezés, a belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés, valamint a kármegelőző felszíni vízvezetés.
- Lehetővé kell tenni a települések működését, kiépített vonalas infrastruktúráit közintézményeit veszélyeztető földtani veszélyforrások (például Duna-magaspartok) elhárítását és megelőzését.
- A regionális jelentőségű vízbázis-védelmi területeken a vizek további szennyezésének megakadályozása érdekében vizeink mennyiségi és minőségi védelme kiemelten fontos. Ehhez kapcsolódóan támogathatók a hidromorfológiai szempontból kockázatos víztestek kockázatosságát ellensúlyozó tevékenységek:
 - Meder és hullámtér rehabilitáció;
 - a vizek mennyiségi védelme érdekében a vízviisszatartás, vízpótlás, vízviisszatáplálás, összhangban a NAVT beavatkozásokkal.

Természetvédelem, természeti környezet rehabilitációja

A régió ökológiai integritásának javítása érdekében alapvető fontosságú a természetközeli élőhelyek elszigeteltségének csökkentése, a Natura 2000 és védett természeti területek, védett természeti értékek helyreállítása, védelme. A védett értékek ex situ védelmét segítő gyűjteményes növénykertek és védett történelmi kertek fejlesztése és a hazánkban kiemelkedő jelentőséget képviselő földtani, barlangtani értékek helyreállítása is a műveletcsoport részét képezi.

Az intézkedés komplex természetvédelmi, tájvédelmi, vízgazdálkodási programok megvalósítását (patakok, vízfolyások, ártéri erdők és lápterületek védelme) teszi szükségessé amelynek keretében lehetővé válik egy-egy élőhely és ökoszisztémája védelme, a biotóp hálózat elemei közötti kapcsolatok helyreállítása. A beavatkozás különösen preferált térsége a Budapest körüli hajdani zöldgyűrű megmaradt egységeinek újraélesztése.

A természeti környezet rehabilitációját szolgálják a vonalas létesítmények természet- és tájromboló (károsító) hatásának mérséklését szolgáló beruházások is. Ennek keretében támogatni lehet:

Az elektromos vezetékek természetbarát kialakítását, átalakítását, biztonságosabbá tételét (madárvédelmi, tájvédelmi stb. célból), közlekedési infrastruktúra (út, vasút) természetbarát átalakítását.

Élőhely megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése (beruházások) a Natura 2000 és védett mezőgazdasági és erdőterületeken.

A biológiai sokféleség és a természeti környezet megőrzéséhez, gazdagításához szükséges társadalmi tudatosság szintjének növelését, természetvédelmi szemlélet fejlesztését az erdei iskolák fejlesztése szolgálja.

A természetvédelem, mint a prioritás egyik kiemelt területe, segítséget kíván adni az e területen működő szervezetek komplex, integrált programjainak (vízbázis védelem, biotóp hálózat, települési zöldfelület megújítás, ligetek, erdők telepítése stb.) megvalósításában, a települések, kerületek, kistérségek természeti értékmegőrző céljainak elérésében.

Fontos a Zöld-Pont irodák hálózatának bővítése, valamint regionális környezetinformatikai központok, környezeti adattárházak létrehozása.

Az azbesztmentesíthetőséghez kapcsolódó feladatok az 5. települési területek megújítása prioritáshoz kapcsolódva valósulhatnak meg.

A prioritás intézkedései közvetlenül és közvetetten hozzájárulnak a gazdaság fejlődéséhez:

- Természeti értékeink jelentős része a régió elmaradottabb kistérségeiben található. Megőrzésük alapját képezi a természeti területekre irányuló ökoturizmusnak, falusi

turizmusnak mint fontos szolgáltatási ágazatoknak, a helyi termékek helybeli értékesítésének, s így a vidék népességmegtartó képességének, gazdasági fejlődésének.

- A természetvédelmi beruházások többsége nagy élők munkai igényű (pl. invazív fajok kézi irtása), ezért megvalósításuk közvetlenül is hozzájárul a vidéki munkaerő ideiglenes foglalkoztatásához.
- A tervezett beruházások egy része gazdasági károk megelőzését is szolgálja;
- Az élőhely-rekonstrukciók a klímaváltozás hatásainak, s ezen belül gazdasági kárainak mérséklését is segítik.

A befektetési döntések során a környezet minősége meghatározó tényező, ezért a természetvédelmi befektetéseknek erős indirekt hatása van a gazdasági fejlődésre.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

A prioritáshoz kapcsolódóan várható eredmények

A turisztikai vonzerők fejlesztésével a régió gazdaságának versenyképessége javul, amit a megnövekedett látogatószám által létrejövő többlet szolgáltatások kereslete is indokol. A turisztikai vonzerők a városi területek megújulásával együtt olyan minőségi életfeltételeket hoznak létre, ami az országba érkező és a jövőbeni befektetésekről döntő személyek és szervezetek számára telephelyként is vonzóvá teszik a régiót. A fejlesztések célcsoportját kedvezményezett szinten a turisztikai vonzerők kezelését végző intézmények és szervezetek jelentik, illetve Pest megyei fejlesztések esetén a szolgáltatást nyújtó vállalkozások. A fejlesztés által megcélzott csoport a turisztikai célból a régióba látogatók, illetve a régióban élők, akik a létrejövő környezetvédelmi és turisztikai szolgáltatásokat igénybe veszik.

A KMOP és a KEOP OP intézkedéseivel összhangban megvalósulhat a régió területét érintő Duna szakasz Víz Keret Irányelv követelményeit szem előtt tartó rehabilitációja, a Dunakanyar komplex fejlesztése, a régió Duna szakasza teljes térségének és a régió további vízfelületeinek fejlesztése, rehabilitációja.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a helyi lakosság mellett az idelátogató turisták jelentik.

4.4. A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése

A prioritás tengely céljai:

A régió közszolgáltatási szektorának, intézményrendszerének fejlesztése a munkaerő-piaci szervezetek működési hatékonyságának javításával, a humán erőforrások minőségi erősödéséhez hozzájáruló közoktatási-művelődési, valamint szakképzési, felsőoktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése révén. Az intézkedéseknek egyúttal figyelemmel kell lenniük a környezet védelmére, az elért eredményekkel arányos környezetterhelésre, energiahatékonyságra.

A prioritási tengely elsősorban a „A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése” célhoz járul hozzá.

A régió humán közszolgáltatási intézményrendszerének fejlesztése prioritási tengely keretében az alábbi beavatkozási irányok támogathatók:

- Munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése
- A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése
- Egészségügyi infrastruktúra fejlesztése
- A szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése
- Közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése
- Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése

A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése, a felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése, az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése ágazati végrehajtású, míg a lakosságközeli szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése, a közoktatási és művelődési intézmények infrastruktúra fejlesztése és az elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése regionális végrehajtású fejlesztések.

Hatás indikátor 1.: A régió foglalkoztatási rátájának emelkedése (%)

Kiindulási érték: 63,3% (2005)

Célérték: 65%-ra növekedés 2015-re

Adatforrás: KSH

Hatás indikátor 2.: A minimális tudáskritériumoknak eleget nem tevő tanulók arányának csökkenése azokban az iskolákban, ahol ezen tanulók aránya több mint 50 %

Kiindulási érték: Országos kompetencia mérés alapján az első éves jelentésben kerül meghatározásra

Célérték: 20% csökkenés 2015-re

Adatforrás: Országos kompetencia mérés

Eredmény indikátor 1.: Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló diákok száma (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: Az első éves jelentésben kerül meghatározásra

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek által fejlesztett intézmények tanulói/ellátotti létszámának összesítése

Eredmény indikátor 2.: A fejlesztett szociális szolgáltatásokat igénybe vevő lakosság száma (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 100 000 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek által fejlesztett intézmények szolgáltatásait igénybe vevők számának összesítése

Eredmény indikátor 3.: Létrejövő új munkahelyek száma (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 100 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektekben létrejövő munkahelyek összegzésével teljes munkaidős egyenértékként (FTE)

Horizontális célkitűzés

Eredmény indikátor 4.: Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: Az első éves jelentésben kerül meghatározásra

Adatforrás: EMIR

Munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése

A munkaerő-piaci részvétel növeléséhez a gazdaság igényeihez igazodó képzés-szerkezetre és a kereslet és kínálat összehangolását eredményesen segítő eszközökre van szükség. A munkaerőpiac folyamatos változása új típusú szolgáltatásokat vár a képzési rendszertől, az Állami Foglalkoztatási Szolgáltatótól (ÁFSZ) és a szociális szolgáltatásoktól is. Az álláskeresést ösztönző és segítő szolgáltatásokat a regisztrált munkanélkülieken túl, mindenkire fokozatosan ki kell terjeszteni, aki munkavállalási korú, munkaképes, de munkajövedelem hiányában – és rászorultsága okán – valamilyen szociális ellátásban részesül. Ez a cél a szociális szolgáltató-rendszerrel való szoros együttműködés és egy integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer kialakítása, valamint az ezt támogató szabályrendszerek átalakításával érhető el.

Regionális képzési hálózatok: a szakképzés és a felnőttképzés infrastruktúrájának fejlesztése

A fejlesztés célja a munkaerő-piaci elvárásokhoz rugalmasan alkalmazkodó szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítása, és a képzéshez való hozzáférés javítása. Ehhez egyrészt folytatni kell a Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK) létrehozását és a TISZK-ekben részt vevő intézmények infrastrukturális feltételeinek megteremtését/javítását, másrészt a – NUTSII szinten működő – regionális képző központok bázisán, a TISZK-ek bevonásával ki kell alakítani a szak- és felnőttképzés regionális hálózatát. A fejlesztésekhez ESZA és ERFA finanszírozású intézkedésekre egyaránt szükség van.

A HEFOP keretében 2004-2006 között 16 TISZK létrehozására kerül sor. 2007-től – a korszerű szakképzés feltételeinek megteremtése érdekében – az intézményi integrációhoz kapcsolódóan folyik a gyakorlati képzőhelyek infrastruktúrájának fejlesztése, az iskolaépületek felújítása és az iskolák informatikai eszközökkel történő felszerelése.

A különböző, állami fenntartású vagy finanszírozású, szakképzést és/vagy felnőttképzést folytató intézményeket – a kapacitások hatékonyabb kihasználása és a régió gazdaságának igényeihez igazodó képzés-kínálat kialakítása érdekében - regionális képző központok

bázisán, regionális képzési hálózatokká kell szervezni. A hálózat működésének irányításában részt vesznek a térség gazdasági szereplőinek képviselői (munkáltatói, munkavállalói szervezetek, kamarák és más érdekképviseletek). Meg kell teremteni a hálózat működtetéséhez, a regionális képzési koordinációhoz szükséges infrastrukturális feltételeket, és a központokat alkalmassá kell tenni mindazon új funkciók ellátására, amelyek a regionális szintű feladatok ellátásához szükségesek (képzőktől független vizsgaellenőrzés rendszere, képzők képzése, módszertani fejlesztések stb.)

Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtése

2007-től országosan megkezdődik egy olyan integrált rendszer kiépítése, amely biztosítja, hogy az aktív korúaknak állástalanság – és az ezzel összefüggő jövedelemhiány – okán nyújtott ellátások és szolgáltatások rendszere összehangoltan működjön. Ahhoz, hogy az ÁFSZ a növekvő ügyfélkörből fakadó feladatokat magas színvonalon, eredményesen és hatékonyan tudja ellátni, szükséges a megfelelő technikai és infrastrukturális háttér megteremtése. Az ERFA finanszírozású fejlesztések két fő eleme: a fizikai infrastruktúra és az informatikai infrastruktúra fejlesztése. Ez utóbbi elem a munkaügyi és a szociális szolgáltató-rendszer intézményeire egyaránt kiterjed. *(Az ESZA finanszírozású elemeket az TÁMOP tartalmazza.)*

Az integrált rendszer eredményes működéséhez – az új szolgáltatási modell kiterjesztése keretében – az összes munkaügyi kirendeltségen elérhetővé kell tenni az önálló álláskeresőket segítő öninformációs rendszereket azért, hogy megfelelő kapacitás álljon rendelkezésre a munkaerő-piaci integrációhoz nagyobb segítséget igénylő emberek számára a személyre szabott szolgáltatások biztosítására. Annak érdekében, hogy sor kerülhessen az épületek megfelelő átalakítására, azok teljesíteni tudják bővülő funkcióikat, szükséges a bérleti állományban lévő ingatlanok megvásárlása. Ki kell építeni az ÁFSZ bázisán egy közös belépési pontot (egyablakos rendszert). Ennek feltétele egy olyan egységes informatikai adatbázis létrehozása, amelyben lehetővé válik a szociális (hosszabb távon a társadalombiztosítási) és a munkanélküli ellátásban részesülő aktív korúak nyomon követése, és amely hozzáférhető a rendszer minden pillére számára.

A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése

A felsőoktatási reformról – összhangban az Európai Uniónak a felsőoktatás modernizációjára irányuló kezdeményezéseivel és programjaival – a parlament által elfogadott Magyar Universitas Program és a Felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény rendelkezett.

A felsőoktatási reform – a Magyar Köztársaság Kormányának 2006-2010. évekre szóló programjának, valamint tudomány- és technológiapolitikájának részeként – célul tűzte ki a magyar felsőoktatás csatlakozását az Európai Felsőoktatási és Kutatási Térséghez, a magyar felsőoktatás minőségének erősítését, az üzleti közösséggel való stratégiai partnerség megteremtését, a magyar felsőoktatási intézmények szervezeti, kormányzási és gazdasági autonómiájának kiteljesedését, a valódi autonómia és elszámoltathatóság biztosítását.

A reform megvalósításának főbb elemei:

- A képzés szerkezetének és tartalmának megújítása, K+F+I+O tevékenység fejlesztése, az európai felsőoktatási együttműködések, a mobilitás elősegítése,
- Minőségfejlesztés, ennek keretében felsőoktatási minőségirányítási rendszer kialakítása, a kiválóság elismerése és ösztönzése,
- A felsőoktatás és a gazdaság kapcsolatainak erősítése,
- A tudás társadalmi aktiválása,

- A felsőoktatás kormányzási és gazdálkodási szabadságának növelése,
- A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának radikális javítása.

A felsőoktatási reformmal összhangban a beavatkozás a felsőoktatási kapacitások (például műszaki, gazdasági, természet- és társadalomtudományi, művészeti, zenei, stb.) fejlesztése révén elősegíti a regionális tudásközpont létrejöttét. Ennek keretében sor kerül épület-felújításokra, fejlesztésekre, korszerűsítésekre, olyan multifunkcionális, IKT-technológiával felszerelt szolgáltató terek kialakítására, amelyek egyszerre teszik lehetővé a magas színvonalú képzést, kutatást, valamint a rekreációt, illetve növelik a felsőoktatás közösségi szolgáltatási, közösség-szervezési, turisztikai célra is felhasználható kapacitásait. Az innovációs szempontból nem megfelelően ellátott intézményekben növelni kell az előadók, szakszemináriumi termek, központi könyvtárak, információs központok, karrierirodák, számítógép- és egyéb laborok technikai-műszaki színvonalát, ahol indokolt, mennyiségét, tekintettel az energiatakarékos építészeti technológiákra, környezetvédelmi szempontokra, valamint az akadálymentesítésre.

Az adminisztratív és irányítási, valamint informatikai rendszerek és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, a folyamatmenedzsment intézményi támogatása, valamint elektronikus tartalomfejlesztés keretében megvalósuló infrastrukturális fejlesztések eredményeképpen, megteremtődik a bolognai folyamat és a bergeni nyilatkozat kihívásaiból eredő költséghatékonysági és minőségi elvárásoknak megfelelő, információs technológiával támogatott modern egyetemi adminisztráció. Megszületnek az objektív teljesítménymérést, hatékonyabb irányítást, valamint a megalapozottabb tervezést lehetővé tevő vezetői információs rendszerek, létrejön az elektronikus erőforrás- és korszerű informatikai szolgáltatás-menedzsment.

Egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése

Az egészségügyi reform célja, hogy a szolgáltatás színvonala növekedjék, a hozzáférés egyenlőtlenségei mérséklődjenek és az állami kiadások hatékonyabb felhasználásával fenntartható mértékűek maradjanak. Az intézkedések a lakosság egészségben eltöltött éveinek növekedését, a munkaképesség mielőbbi visszaállítását, valamint az erőforrások koncentrálásával a szolgáltatások költség-hatékonyságának és minőségének növelését segítik elő. A KMOP-ban megvalósuló infrastruktúra beruházás célja, hogy az ágazati reform keretében a régió egészségügyi ellátásának tekintetében bekövetkezett változásokhoz igazodva egy magasabb színvonalú ellátást biztosítson, mely a tárgyi eszközök cseréjével, korszerűsítésével, igény szerint újak beszerzésével valamint az infrastrukturális háttér modernizálásával érhető el. Ez biztosítja, hogy az ellátórendszerben a megelőzés, gyógyítás (feltételrendszerek), a gyógyulás (szakterületek moduláris rendszere) egységes és integrált rendszere sikeresen kialakíthatóvá váljon, mely komplexitásánál fogva képes szolgálni a magas szintű betegközpontú ellátást.

A régió stratégiai céljainak elérése érdekében kulcsfontosságú a regionális egészségügy fejlesztése, mivel az egészségügyi ellátórendszer kapacitása, struktúrája, működése és infrastrukturális állapota egyrészt alapvetően befolyásolja a humán erőforrás egészségi állapotának javulását és hatékonyságát, ezáltal közvetlenül hatást gyakorol a régió versenyképességére, az erőforrások dinamizálására, a foglalkoztatásra, másrészt hozzájárul a régió belső kohéziójának erősítéséhez.

A hatékony ellátási struktúra (struktúraváltás) érdekében szükséges a kórházak modernizációjára a tömbösítés és a működés feltételeinek korszerűsítésével, az egynapos beavatkozások és a sürgősségi betegellátás fejlesztésével. A regionális szakellátási központok

létrehozása és fejlesztése keretében megvalósul a diagnosztikai- és szűrőközpontok fejlesztése és a korszerű regionális onkológiai hálózat kialakítása.

A krónikus ellátás rendszerének fejlesztése a regionális rehabilitációs központok és az idősellátás kialakítására koncentrál. Az egészségügyi szolgáltatók párhuzamos aktív fekvőbeteg ellátásainak megszüntetését regionális szakmai és költséghatékonysági szempontok is sürgetik, amelyek révén a rehabilitációs szolgáltatások előtérbe kerülnek. A rehabilitációs ellátásnak szervesen illeszkednie kell az akut ellátáshoz, annak érdekében, hogy a szervi gyógyítás mellett az önellátási képesség és a munkaképesség visszanyerése is kellő hangsúlyt kapjon a gyógyítási folyamatokban.

A régió ellátási szempontból hátrányos helyzetű (kis)térségeiben alapvető fontosságú a lakosság közeli ellátások keretében a járóbeteg-szakellátás fejlesztése. A kistérségi járóbeteg-szakellátó központok a kistérségekben működő járóbeteg-szakellátást nyújtó szakrendelők/rendelőintézetek szintjén valósulnak meg, a szükségleteknek megfelelő különböző szolgáltatások integrációjával és komplex szolgáltatások, valamint a kórházi ellátást kiváltó ellátási formák (egynapos és kúraszerű ellátások, ápolás stb.) biztosításával.

A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése

A fejlesztésekkel egyrészt olyan korszerű szociális és gyermekvédelmi intézményi rendszert szükséges kiépíteni a régióban, amely a speciális és hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportok (hajléktalan és fogyatékos emberek, pszichiátriai és szenvedélybetegek, átmeneti gondozásban, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermekek, idős emberek stb.) helyzetének és esélyeinek javítására irányul és alapvető jelentőségű az aktivitás növelésében, valamint a megfelelő életkörülmények megteremtésében. Másrészt el szeretnénk érni, hogy a régióban lévő központi és önkormányzati fenntartású középületek akadálymentesen hozzáférhetőek legyenek a fogyatékossgal élő emberek számára.

Bentlakásos intézmények korszerűsítése

A fejlesztésekben prioritást élvez a nagy létszámú bentlakásos intézmények korszerűsítése, elsősorban kiváltása, kis létszámú, korszerű lakhatási formák megteremtése, különösen a fogyatékossgal élő, pszichiátriai és szenvedélybeteg emberek, bentlakásos intézményben élő gyermekek esetében. Az idős emberek bentlakásos intézményeinek esetében a férőhelybővítéssel nem járó korszerűsítés, kiváltás támogatása történik. A főváros esetében ezen túlmenően speciális beavatkozási irány a hajléktalanok bentlakásos intézményeinek fejlesztése.

Akadálymentesítés

Az akadálymentesítéshez, az egyenlő esélyű hozzáféréshez kapcsolódó fejlesztések eredményeként a közszolgáltatások és az ügyfélszolgálat rendszere elérhetővé, használhatóvá válik a fogyatékossgal élő emberek számára. Ennek megvalósulását segíti a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés, ami a fogyatékossgal élő személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény elvárásainak is megfelel. A fejlesztések megvalósításában kiemelt figyelmet szentelünk a régió területén lévő országos hatáskörű közigazgatási, igazságszolgáltatási és közszolgáltatási intézmények, középületek, valamint a régióban található városok és többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények akadálymentesítésének. Az infokommunikációs akadálymentesítés (e-Esélyegyenlőség) a fizikai akadálymentesítésnél még szélesebb körűen növelheti a fogyatékossgal élő emberek

társadalmi és munkaerő-piaci részvételét, és az információs társadalom követelményeit és lehetőségeit is figyelembe vevő fejlesztéseket garántál.

Lakossághoz közeli szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése

Fontos beavatkozási irány a szociális és gyermekjóléti ellátórendszer működésének modernizációja az információs hálózati technológiák segítségével, ami egyedülálló lehetőséget kínál e széttagolt rendszer működésének hatékonyabbá, gazdaságosabbá tételéhez..

Másik beavatkozási irány a szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatási intézmények fejlesztése, a működésükhöz alapvetően szükséges infrastruktúra modernizálása, a hozzáférés javítása. A szolgáltatások humánerőforrás-fejlesztése egyrészt a 10%-os keresztfinanszírozás, másrészt a TÁMOP programjai segítségével történhet.

Kiemelten fejlesztendő ellátások:

- a gyermekek napközbeni ellátása, különös tekintettel a bölcsődehiányos térségekre, ahol célszerű mikrotérségi szinten, ill. a törvényi kötelezettséggel rendelkező, 10 ezer lakos feletti településekre nézve az integrált óvodai-bölcsődei formák kiépítése;
- gyermekjóléti központok kialakítása, a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás infrastrukturális fejlesztése, településekre;
- az időskorúak számára többféle ellátást nyújtó, integrált szolgáltatások kialakítása, a meglévők korszerűsítése;
- hátrányos helyzetű csoportok nappali ellátásának fejlesztése (hajléktalan, fogyatékossgal élő, szenvedélybeteg, pszichiátriai betegségben szenvedő emberek,
- a hozzáférést támogató szolgáltatások fejlesztések, különös tekintettel a falu- és tanyagondnoki ellátásra a szolgáltatáshiányos kistérségeken, tanyás térségekben
- a szociális gazdaság infrastruktúra-fejlesztésének megvalósítása a helyi, kistérségi szükségleteket közvetlenül kezelő szociális gazdaság infrastruktúra-fejlesztésének megvalósítása (pl. helyi foglalkoztatási kezdeményezések infrastrukturális támogatása, hátrányos helyzetű emberek helyben foglalkoztatásának biztosítása).

A lakosságközeli alapellátások fejlesztésének korszerű módja a szolgáltatások többfunkciós mikro-vagy kistérségi központokban történő megszervezése, ami a költséghatékonyt és a hozzáférést egyaránt javítja.

Közoktatási intézmények infrastruktúra-fejlesztése

A közoktatás reformjának fő céljai az oktatási eredményesség javítása (versenyképes tudás, oktatási egyenlőtlenségek mérséklése), a közoktatás minőségének (hatékony és befogadó közoktatási rendszer) és struktúrájának megújítása és a minőségi közoktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése. A tanulási környezet fejlesztését a következő célok szolgálják:

- A különböző kompetenciák fejlesztésére orientált és differenciált pedagógiai gyakorlat elterjedését szolgáló feltételek megteremtése;
- Az infokommunikációs eszközök tanítási-tanulási gyakorlatba való integrálását szolgáló feltételek megteremtése;
- Az intézményi minőségfejlesztés és a pedagógiai innováció feltételeinek megteremtése;
- Az oktatás tárgyi feltételei standardjainak kialakítása, az azoknak megfelelő feltételek megteremtése;
- A pedagógiai szakszolgálatok hozzáférhetőségének javítása;

- Az egész oktatási szektorra egységesen kialakított kimeneti követelmény- és kvalifikációs rendszer kialakítása;
- Egységes és individualizált pályaorientációs tanácsadási rendszer kialakítása

A közoktatási intézmények beruházásainak (infrastruktúra és eszközfejlesztés) célirányos támogatása a közoktatási reformfolyamatoknak megfelelően a minőségi oktatás megteremtéséhez szükséges feltételeket biztosítja. Elsősorban a demográfiailag növekvő, vagy stagnáló népességű településeken (KMR esetén elsősorban az agglomeráció) lévő intézmények fejlesztéseinek, valamint a magas számú hátrányos helyzetű gyermekkel rendelkező intézmények fejlesztéseinek támogatásával a régió belüli társadalmi kohézió, az egyenlő esélyek és a korszerű iskola megteremtése a régió hosszú távú versenyképességéhez járul hozzá.

Támogatandó az iskolák (alapfokú, középfokú intézmények), óvodák, kollégiumok épületének felújítása, kapacitásuk bővítése, kistérségi, illetve ezen belüli mikrotérségi integrált közoktatási – ezen belül a TISZK-ek által nem érintett szakképzési - hálózatok létrehozása, tanórán kívüli, a lakóhelyi társadalmi közösség számára felkínált tevékenységek helyszíneinek építése, felújítása, bővítése, (például tornaterem, klubhelyiség-könyvtár, színházterem, konyha, étkező, informatikai szoba, internet), és az intézmények udvarának felújítása, a nevelés-oktatás tartalmi fejlesztéséhez szükséges eszközök beszerzése, akadálymentesítés, iskolabuszok beszerzése. Kiemelten támogatandó az informatikai berendezések, eszközök beszerzése, megfelelő sávszélesség biztosítása az épületeken belül, vezeték nélküli hálózatok elterjesztése (Wi-fi) hálózatfejlesztés. Az egész életen át tartó tanulás stratégiájának megfelelően a nem formális és informális tanulás helyszíneiként települési és mozgó könyvtárak fejlesztése és művelődési házak szolgáltatási hálózatának fejlesztése szükséges.

A versenyképes tudás megszerzéséhez szükséges alapkompenciák és ismeretek átadása érdekében a közoktatás minden szintjén meg kell teremteni az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák oktatásának infrastrukturális feltételeit. Kiemelten kell kezelni az infrastruktúra fejlesztésének szempontjából, az infokommunikációs készségek és az idegen nyelvi készségek elsajátítását támogató fejlesztéseket. Az iskolai környezet átalakítását, megteremtését úgy kell elvégezni, hogy lehetőség szerint támogassa az iskolai kudarcok csökkenését, illetve a sajátos nevelési igényű tanulók integrációját célzó erőfeszítéseket. A közoktatási intézmény-felújítási programoknál elvárás a XXI. századi, befogadó iskola korszerű környezetének megteremtése mellett – a 10%-os keresztfinanszírozás terhére – a TAMOP-ban megfogalmazottak szerinti tartalomfejlesztés: alapvető kritérium, hogy egyetlen felújítás, infrastrukturális fejlesztés se történjen meg a hozzákapcsolódó tartalomfejlesztés nélkül. Az infrastrukturális fejlesztéseknél a tartalmi fejlesztésekkel összehangolt esélyegyenlőség-elvű támogatáspolitikát szükséges érvényesíteni, amely révén biztosítható a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szegregáció-mentes és egyenlő esélyű oktatása.

Az „Intelligens” iskola:

- a helyi közösségi, kulturális, közművelődési élet szervezésének központja,
- alkalmas az egyéni ütem szerinti önálló tanulásra; a csoportmunkára, a csoportban való együttműködés és a különböző csoportszerepek kipróbálására, együttműködéseket lehetővé tevő kísérletek elvégzésére,
- mindenki számára biztosítja a különböző információhordozók útján a tanulási tartalmak könnyű, azonnali és folyamatos hozzáférését,
- olyan környezetet teremt, ahol mind a pedagógus, mind a diák, mind a betérő felnőtt jól érzi magát, ahol szívesen tartózkodik, bővíti tudását, fejleszti képességeit (Szülő-Suli – Community learning place).

Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése

A régióban tervezett közcélú infokommunikációs fejlesztések célja a régióban található helyi – kormányzaton kívüli – közigazgatási intézmények elektronikus fejlesztése. Noha a régió a versenyképességi célterület alá esik, az itt található közigazgatási szervek még nem tudtak megfelelő választ találni az ebből fakadó új kihívásokra. A régióban található közigazgatási intézmények belső, illetve szervek közötti infokommunikációs, elektronikus közigazgatási fejlesztéseinek támogatásával egységes szabványokon alapuló, integráltan működő, a helyi szolgáltatási igényekhez illeszkedő döntéstámogatási informatikai rendszerek kialakítását lehet megvalósítani. Az önkormányzatok egységes és pénzügyileg fenntartható, az önkormányzatok hatósági és belső munkafolyamatainak elektronizálását támogató informatikai fejlesztésének biztosítása érdekében az operatív program támogatja, hogy az országban az Elektronikus közigazgatás operatív program segítségével kiépülő alkalmazásszolgáltató központokhoz csatlakozni tudjanak az önkormányzatok. Az ESZA átjárhatóság keretében támogathatók a fenti infokommunikációs fejlesztésekhez, az újonnan bevezetett informatikai rendszerekhez kapcsolódó felhasználói képzések, tanfolyamok a helyi közigazgatási intézményekben.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

A prioritás tengely várható hatásai

A megvalósuló műveletek hatására javul a munkaerő-piac szereplői közötti együttműködés, a szociális, egészségügyi, illetve oktatási szolgáltatásokat nyújtó ellátórendszer működése hatékonyabbá válik. A beavatkozások célcsoportjai az állami és önkormányzati fenntartású munkaerő-piaci, szakképzési, egészségügyi, szociális és gyermekjóléti, -védelmi, közoktatási és művelődési, illetve közigazgatási intézmények és szervezetek.

Az infrastrukturális fejlesztések lehetővé teszik, hogy a munkaerő-piaci részvételt segítő rendszerek magasabb színvonalú szolgáltatásokat nyújtsanak, rugalmasabban alkalmazkodjanak a gazdaság igényeihez és megteremtsék azoknak a strukturális reformoknak a fizikai feltételeit, amelyek szükségesek az ország versenyképességének javításához és a foglalkoztatás bővítéséhez. Ezzel olyan intézményi struktúra alakul ki, amely a többirányú szakképzés révén lehetővé teszi a képzésszerkezet rugalmas alakítását. A szakképzési infrastruktúra fejlesztésének eredménye, hogy javul az oktatási és képzési rendszer minősége, valamint növekszik a hatékonysága, ezáltal nő a versenyképes tudáshoz és készségekhez való hozzáférési lehetőség, valamint könnyebbé válik a munkaerőpiacra való belépés. Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató rendszer kialakítása az ügyfélkör jelentős bővülését fogja eredményezni (a jelenlegi évi 1 millió fős ügyfélforgalom akár meg is duplázódhat).

A tervezési időszak végére mindenki ugyanahhoz a szolgáltatáshoz és információhoz jut hozzá, az álláskereső vagy a munkaadó helyétől függetlenül. Az adatrendszerek összekapcsolásával megsokszorozódnak a kapacitások, pontosabbá válik az aktív és passzív

eszközök elszámolása és nyomon követése, átláthatóbbak lesznek a munkaerő-piaci szolgáltatások.

A közszolgáltató-rendszerek fejlesztésével az álláskereső és inaktívak több információt és személyre szabott segítséget kapnak, a közszolgáltatások kellően rugalmasak és mindenki számára hozzáférhetőek lesznek. Olyan rendszerek jönnek létre, amelyek az egyént és a meglévő képességeket állítják a középpontba, és lehetővé teszik, hogy a megváltozott munkaképességűek hozzájussanak a képességeik és készségeik szinten tartásához és fejlesztéséhez szükséges szolgáltatásokhoz.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a régióban élők, a régió közszolgáltatásait munkaerő-piaci, szakképzési, egészségügyi ellátási, oktatási, kulturális és közigazgatási céllal igénybe vevők jelentik.

A munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztés célcsoportját a szolgáltatásokat igénybevevő, elbocsátás előtt állók és munkanélküliek, valamint a foglalkoztatási és szociális rendszer szolgáltatásait nyújtó szakemberek alkotják; a felsőoktatási fejlesztéseknél a felsőoktatásban résztvevő hallgatók, oktatók és működtetők; az egészségügyi fejlesztések esetében az intézmények fenntartói, az ott dolgozók és betegek, szűrésre jelentkezők; a szociális fejlesztések során a szociális intézményrendszerben dolgozók, ellátottak és családtagjaik, az akadálymentesítés esetében a fogyatékkal élők; a közoktatás esetében az oktatási-nevelési intézményekben dolgozók, ellátottak és családtagjaik, a kulturális intézmények fenntartói, ill. a rendezvényeket látogatók és szolgáltatásokat igénybevevők; az elektronikus közigazgatás fejlesztése esetében a helyi önkormányzatok és közigazgatási intézmények dolgozói és a szolgáltatásokat igénybevevő lakosság jelentik.

4.5. Települési területek megújítása

A prioritási tengely célja:

A települési életminőség növelése a fizikai környezet minőségének javításával és a települési vonzerő növelésével.

A prioritási tengely a „A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése” célhoz járul hozzá. A tervezett beavatkozások környezetvédelmi szempontú állapotjavítása érdekében a prioritás csak az elért eredményekkel arányos környezetterhelést enged meg.

A prioritás beavatkozási területei:

- Integrált, szociális típusú rehabilitáció
- Települési központok fejlesztése az identitást erősítő funkciók előtérbe helyezésével

A prioritás regionális végrehajtású fejlesztéseket tartalmaz.

Javasolt (eredmény) indikátorok:

Hatás indikátor 1.: A rehabilitált terület komplex aktivitási mutatójának települési átlaghoz való közelítése (az átlag százalékában kifejezve)

Kiindulási érték: 2007. évi éves jelentés alapján

Célérték: 75%

Adatforrás: KSH

Mérési mód: a rehabilitált terület komplex aktivitási rátájának összevetése a település egészére számított értékkel

Eredmény indikátor 1.: Támogatással érintett lakosok száma a rehabilitált településrészeken (fő)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 350.000 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek által közvetlenül érintett (akció)területen élők száma kerül összegzésre

Eredmény indikátor 2.: A felújított településrészen megtelepedő vállalkozások telephelyeinek száma (db.)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 100 vállalkozás

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek által közvetlenül érintett (akció)területen megtelepedő vállalkozások telephelyeinek száma kerül összegzésre

Horizontális célkitűzés

Eredmény indikátor 3.: A támogatott projektek eredményeként elért energia-megtakarítás (TJ)

Kiindulási érték: 0

Célérték: Az első éves jelentésben kerül meghatározásra

Adatforrás: EMIR

A prioritási tengely, a települési életminőség javítása érdekében, tevékenységeit egyrészt a régió szociális krízisterületeinek (lakótelepek, belvárosi leromlott városrészek, a romák által lakott területek stb.) integrált (fizikai és társadalmi) megújítására, a régióban található felhagyott iparterületek és katonai létesítmények fizikai rehabilitációjára és funkcióerősítésére vagy funkcióváltásának elősegítésére koncentrálja, másrészt pedig a prioritás támogatja a települési központi területek megújítását, funkciógazdagítását, és hosszabb távú fejlesztési stratégiák és tervek készítését.

A régió kiegyensúlyozott területi fejlődése érdekében a helyi gazdasági fejlesztések elsősorban a régió hátrányosabb helyzetű területeire, városaira irányulnak. A városfejlesztési beavatkozások tervezése a közösségi közlekedés fejlesztésével összhangban történik, így elsősorban a főváros és agglomerációja közötti, illetve Budapesten belül az egyes társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű lakóterületeket érintő közlekedési vonalak és közlekedési módok korszerűsítésére kerül sor.

Integrált, szociális típusú rehabilitáció

Az egyes városi válságterületeken vagy leromlással fenyegetett városrészekben koncentráltan megnyilvánuló gazdasági, szociális és környezeti problémák orvoslása új gazdasági, kulturális, szociális és közösségi funkciók kialakulását és a meglévő funkciók megerősítését igényli, ami nemcsak az érintett település, hanem a környező térség életére is kihat. Az integrált szociális típusú rehabilitáció azokon a városrészekben valósítandó meg, ahol a kedvezőtlen demográfiai helyzet, alacsony iskolázottság, alacsony gazdasági aktivitás, a tartós munkanélküliség magas szintje, a szegénység és kirekesztettség magas szintje, a nagyfokú kriminalitás és az erősen leromlott környezet ezt indokolja.

A 1080/2006 EK rendelet 8. cikkét figyelembe véve a városfejlesztési beavatkozások középtávú város (városrész-kerület) fejlesztési stratégiába illeszkedő akcióterületi tervek alapján történnek, ahol biztosított a tervek egymásba illeszkedése. A Rendelet 7. cikke alapján a lakás-beruházási kiadások önálló, integrált városfejlesztési prioritás keretében számolhatók el, és kizárólag többlakásos lakóházakat vagy önkormányzatok, illetve egyéb non-profit szervezetek által tulajdonolt lakóházakat érintenek.

Az 1080/2006 EK Rendelet 7. cikk (2) pontja értelmében „lakásberuházási kiadások az alábbi feltételek mellett támogathatók: (a) a kiadásokat **integrált városfejlesztési művelet** vagy prioritási tengely keretében kell programozni az állapotromlással és társadalmi kirekesztéssel küzdő vagy azzal fenyegetett területeken”.

Az Európai Bizottság 1828/2006 rendelete értelmében lakóépület felújítás csak akkor támogatható uniós forrásból, ha azon célterület, ahol a felújítás történik, társadalmi és gazdasági értelemben leromlott vagy leromlással fenyegetett. A célterület leromlottságát kiválasztási kritérium-rendszerrel (indikátorokkal) kell bizonyítani. A Bizottság rendelete értelmében a 47. cikk (1) bekezdésben felsorolt 10 lehetséges kritérium használható, amelyből a célterület legalább háromnak kell, hogy megfeleljen (Ezek közülük kettő a rendelet a)-h) pontjaiban felsoroltak közé tartozik.)

A felsorolt 10 kritériumból három kritérium - az a), b) és f) - használata biztosítható a teljes 2007-2013-as időszak során (lásd 4. sz. melléklet). A beavatkozások fókuszálása érdekében a fennmaradó 7 kritériumból az akcióterv alkalmazhat majd további 3-4-et attól függően, hogy a mérésükhöz rendelkezésre állnak-e országos szinten elérhető és releváns adatok. A

kritériumokat és a mutatószámok határértékeit az Európai Bizottsággal egyeztetve határozzuk meg.

A szociális városrehabilitáció támogatásában részesíthető célterületeket két csoportra osztjuk, mindkettő önálló kritériumrendszerrel rendelkezik. (Lakótelepek és nem lakótelepi beépítésű területek – hagyományos beépítésű városrészek). A külön kritériumrendszer használatát ezen területek népesség-összetételének és épületállományának jelentős eltérése indokolja.

Amennyiben a szociális városrehabilitációra kijelölt célterület egyaránt tartalmaz lakótelepi és hagyományos városias területet, akkor azt a kritériumrendszert kell alkalmazni, amely a célterület lakásállományának több mint 50%-ára jellemző. A lakótelepre jellemző indikátorokat kell alkalmazni abban az esetben, ha a szociális rehabilitáció célterülete megfelel az alapvetően KSH alapú lakótelep definíciónak:

- többnyire iparosított technológiával épült 1945 után, és
- környezetéből elváló középmagas és magas lakóházak, házsorok alkotják.

A lakáscélú épület-felújításra fordítható összegek projekt szinten kerülnek korlátozásra, egyrészt a projektek szigorú belső pénzügyi arányainak megtartásával, másrészt koherenciában az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK rendeletének a támogatható területekre vonatkozó részének 7. cikk (2) bekezdésével a lakás-beruházási (housing jellegű) kiadások az összes ERFA-juttatás legfeljebb 2 %-ig terjednek.

A beavatkozás elsősorban a főváros területén integrált, szociális típusú város-rehabilitációs programot kíván megvalósítani. Az akcióterületi intézkedések tartalmazzák a többlakásos lakóépületek beruházásainak támogatását, hogy minél korábbi beavatkozásokkal megelőzhető legyen a rossz státuszú lakótelepek későbbi gettóvá válása.

Az "iparosított" technológiával épült lakóépületeknél – 30 éves felújítási ciklussal számolva – a jövő évezred elején jelentős felújítási és korszerűsítési feladatok adódnak:

- az 1960-70-es években épült lakóházak többségénél komoly gondot jelent a hő-, hang- és vízszigetelés,
- az épületgépészeti rendszerek folyamatosan elavultak, részben felújításra, részben pedig cserére szorulnak.

Csak olyan integrált város-rehabilitáció esetében alkalmazható lakóépület-felújítási támogatás, amely már kifejezetten leromlott, vagy a jövőben várhatóan leromló területeket céloz meg, ahol a lakóépület felújítás hatására az értéknövekedés valószínűleg nem éri el a beruházási értéket. Az akcióterületi rehabilitáció keretében fizikai beruházások, például közterületek kialakítása, felújítása – beleértve a közmű hálózatot, közintézmények felújítását, bővítését (amennyiben új, a rehabilitáció céljait elősegítő közösségi programokhoz kapcsolódik), közösségi helyiségek kialakítását, kulturális, sport és szabadidős létesítmények felújítását, bővítését az akcióterületeken, több lakásos lakóépületek közös részeinek felújítását mind önkormányzati, mind társasházi, mind pedig lakásszövetkezeti épületek esetében, tanulmányok, kiviteli tervek készítését a jelenlegi és a későbbi rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan – jelenti a fő támogatási tevékenységet.

Támogatandó a magán vagy önkormányzati tulajdonú lakóházak, középületek / Lakó-, köz- és magánépületek azbeszttartalmú szigetelések biztonságos eltávolítását, az így keletkező hulladék biztonságos kezelését és ártalmatlanítását. Az itt élők életminőségének javítása érdekében, a településrehabilitáció részeként támogatható a

kulturális örökség védelme, megőrzése, a belterületi utak pormentesítése, a települési zöldterületek közösségi célú revitalizációja, új zöldterületek kialakítása, a belterületi fásítás, pihenőövezetek kialakítása. A fejlesztéseket összehangoltan kell megtervezni a szennyvízkezelési és elvezetési beruházással.

Az integrált városfejlesztési műveletek – koherenciában a 2006/32 EK irányelvvel, az Unió Energiahatékonysági Akciótervének 6. prioritásával és a 1080/2006-os ERFA rendelet 7. cikkével – kiemelten támogatják az energia-hatékonysági és -takarékosági beruházásokat, azon belül a több családos lakóházak és a hatósági vagy nonprofit szolgáltató tulajdonában lévő, az alacsony jövedelmű háztartások, vagy a különleges szükségletekkel rendelkezők számára lakóhelyül használt épületek megújítását.

Az adminisztratív kapacitások építése elsősorban az önkormányzatok műszaki-lebonyolító szervezeteit, illetve az önkormányzatok (rész)tulajdonában lévő fejlesztési társaságokat érinti, akik megfelelő tájékozottsága elengedhetetlen a sikeres program végrehajtása során.

Települési központok fejlesztése az identitást erősítő funkciók előtérbe helyezésével

A beavatkozás a települések vonzerő növelését célozza gazdasági és közösségi funkciók megjelenítésével vagy sűrűsödésének ösztönzésével. A beavatkozás a település társadalmi – gazdasági szempontból meghatározó központi területeinek integrált fejlesztését támogatja.

A beavatkozás támogatja mind a városi, mind a nem városi jogállású települések revitalizációs akcióit összhangban az ÚMVT lehatárolással.

Nem városi jogállású települések esetén a művelet kifejezetten a települési központok újjáélesztését célozza az identitást erősítő funkciók erősítése révén.

Városi jogállású települések esetén a művelet integrált programot támogat, amely akcióterületi lehatárolásban valósítja meg a fejlesztéseket központi területek gazdasági és közösségi funkcióinak erősítése révén. Ebből fakadóan a támogatások földrajzi célterületei városközpontok, városrész-központok, kerületközpontok.

A beavatkozás keretében kiemelten támogatandók a kistérségi központok integrált akcióterületi rehabilitációs fejlesztései, amelyek szervesen illeszkednek az ÚMFT városhálózatfejlesztési koncepciójához, a kisvárosok központi funkció ellátó képességének erősítésével, térségellátó és -szervező szerepének növelésével.

Kiemelt figyelmet kapnak a központ-hiányos városok központi terület kialakítására vonatkozó fejlesztései.

A városrehabilitációs akciók az alábbi elemekből építkeznek:

- Új gazdasági és közösségi funkciók megjelenésének támogatása és a meglévő funkciók megerősítése.
- Kulturális értékek, szellemi és épített örökség fenntartható megújítása.
- Vonzó városi környezet kialakítása, épített környezet minőségének fejlesztése, amely ösztönzi a további magánberuházásokat.
- Kistérségi szolgáltató funkciók infrastrukturális hátterének megteremtése, összhangban a kistérségi társulások feladataival.

A célokkal összhangban a területen közterületi, közintézményeket érintő, forgalomtechnikai, akadálymentesítést célzó, energiahatékonysági, műemlékvédelmi, kisvállalkozás élénkítő beavatkozásokat kell végrehajtani.

A 2. prioritás régió belüli elérhetőség növelése beavatkozásával törekedni kell a szinergiák biztosítására a végrehajtás során.

Horizontálisan érvényesítendő elem: Barnamezős területek megújítása

A Közép-Magyarországi régióban a rendszerváltozás utáni kényszerűen gyors gazdasági struktúraváltás miatt még mindig jelentős számban fordulnak elő barnamezős területek. A korábbi nagyvállalatok összeomlása, megüresedő laktanyák és ezeket is kiszolgáló vasúti rendszer elavultsága következtében továbbra is magas a rehabilitálandó területek aránya. A horizontális beavatkozás ösztönzi a zöldmezős beruházások ellensúlyozásaként a barnamezős területek hasznosítását, területük visszaszorítását. Tudatos barnamezős politika és tudatos területhasználati koncepció szükséges az érintett városok részéről. Fő szempont a gazdaságosság, gazdasági fenntarthatóság érvényesítése, a környezeti veszélyeztetés és környezetterhelés csökkentése. A beavatkozás a városszerkezettől elkülönülő barnamezős beruházások esetén a városszövetbe való visszaillesztést, a településstruktúrához igazodó iparterületek esetén annak megtartását, településképhez illeszkedését támogatja horizontális elemként megjelenve az Integrált, szociális típusú rehabilitáció és a Települési központok fejlesztése az identitást erősítő funkciók előtérbe helyezése beavatkozások keretében.

A barnamezős beruházások esetén támogatandó a terület megújulása során az új funkciók – gazdasági vagy vegyes funkciók – megjelenése, azonos területfelhasználás esetén a gazdasági területeken belüli funkcióváltás. A beavatkozás támogatja a barnamezős területek környezeti kármentesítését és újrahasznosítását, funkciómegerősítését vagy funkcióváltását, a barnamezős rehabilitáció szervezeti hátterét. A beavatkozás olyan új funkciók megjelenését ösztönzi (például közösségi-, kulturális-, ipari-, adminisztratív-, turisztikai-, kereskedelmi funkciók), amelyek szervesen illeszkednek a települések szerkezetéhez és biztosítják a hosszú távú fenntarthatóságot.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

A prioritástengely várható hatásai

A prioritás beavatkozásainak hatására erősödik a tudatos és stratégiai városfejlesztési megközelítés és gyakorlat, a városok stratégiai tervezési és végrehajtási tapasztalatai is jelentősen javulnak, erősödik a városok és az RFÜ fejlesztéspolitikai együttműködése. A városrehabilitációs akciótervek elkészítése széles partnerségen alapul, amely ugyancsak hozzájárul az együttműködések javulásához.

Az integrált szociális és rehabilitációs típusú beavatkozások módszertana bevált gyakorlattá válik, beazonosíthatóvá válnak azok a területek, ahol a krízishelyzet már előállt, ill. amelyek a fenyegetett státuszban vannak. Tudatos városrehabilitációs megközelítéssel és tervezéssel a problémák kezelése folyamatossá válik. Mind budapesti krízisterületeken, mind Közép-magyarországi lakótelepi területeken megvalósulnak integrált beavatkozások, amelyek legjobb gyakorlatként szolgálnak további beavatkozásokhoz. A beavatkozási területeken javul az életszínvonal, de nem történik nagymértékű lakosságcsere.

A barnamezős beavatkozások révén felgyorsul a barnamezős területek gazdasági funkcióinak erősítése, ill. funkcióváltás megvalósítása elsősorban Budapest területén. A betelepült vállalkozások hatására nő ezeknek a területeknek a gazdasági kihasználtsága.

Az identitást erősítő településrehabilitációs beavatkozások hatására községi településközpontok megújításával ezen települések attraktivitása és lakosságmegtartó ereje növekszik. A gazdasági attraktivitás erősítését szolgáló, városi területeken megvalósuló városrehabilitációs beavatkozások révén a műveleteket megvalósító kistérségi központok szerepe és térségére gyakorolt hatása erősödik, a budapesti kerületekben és a megye egyes városaiban pedig új gazdasági-közösségi funkciót ellátó alközpontok alakulnak ki.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját az akcióterületen és környékén található lakosság, vállalkozások és más szervezetek jelentik.

4.6. A Közép-magyarországi operatív program lebonyolításának finanszírozása (technikai segítségnyújtás)

Cél:

Az Operatív Program műveleteinek eredményes és hatékony megvalósítása

Indikátorok:

A támogatott projektek megvalósulásának aránya – az eldöntött (pozitív támogatási döntés) fejlesztések és a ténylegesen (lezárt projektekben) megvalósított fejlesztések aránya

Cél (2015): 100%

Az ÚMFT technikai segítségnyújtás tevékenységei

Az Európai Tanács 1083/2006/EK Rendeletének 46. cikke szerint az alapokból lehetőség nyílik az operatív programok előkészítési, menedzsment, monitoring, értékelési, tájékoztatási és ellenőrzési tevékenységeinek finanszírozására, beleértve az alapok megvalósításához szükséges adminisztratív kapacitás megerősítését. A 2007-2013-as időszakban a technikai segítségnyújtás (technical assistance – TA) forrásai két helyen jelennek meg: az OP-k technikai segítségnyújtás prioritási tengelyeiben és a horizontális Végrehajtás operatív programban (VOP). Az OP-szintű TA-tevékenységek és a VOP közötti lehatárolás az intézményrendszer egyes szintjei közötti munkamegosztás, valamint az intézmények működéséből fakadó tevékenységek és azok költségei megoszlásának figyelembevételével került kialakításra.

Mindezek alapján:

- az OP-k technikai segítségnyújtás prioritási tengelyei az egyes programok operatív, elsősorban projektszintű végrehajtásához kötődő tevékenységeit;
- a VOP prioritási tengelyei az ÚMFT, illetve a többi operatív program végrehajtásához kötődő, stratégiai, rendszerszintű tevékenységeket hivatottak támogatni. Mivel a Végrehajtás operatív program csak a Konvergencia célkitűzés alá tartozó régiókat fedi le, a VOP Közép-Magyarország Régió érdekében megvalósuló tevékenységei hazai költségvetésből, az ÚMFT és az operatív programok forrásain kívül kerülnek támogatásra. Az ÚMFT egészét érintő horizontális tevékenységek – a Közép-Magyarországi Régió ÚMFT-n belüli részesedésének arányában – arányosan kerülnek elszámolásra, így 8,15%-ban központi költségvetési és 91,85%-ban VOP-ból kerülnek finanszírozásra.

A rendelkezésre álló technikai segítségnyújtás források az alábbiak szerint alakulnak:

TA-forrás	Források megoszlása (az ÚMFT százalékában)
VOP	1,3%
OP-k TA prioritási tengelyei összesen	2,6%
Összesen	3,9%

A Közép-magyarországi operatív program technikai segítségnyújtás prioritási tengelye által támogatott tevékenységek

Az operatív program technikai-adminisztratív lebonyolítása (közreműködő szervezeti feladatok)

Az operatív program végrehajtásában a közreműködő szervezetek az irányító hatóságtól kapott felhatalmazás és iránymutatás alapján végzik a felelősségi körükbe utalt prioritási tengely(ek) lebonyolítását, így többek között:

- a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítését;
- a projektjavaslatok befogadását, értékelését;
- a támogatási szerződések megkötését és módosítását;
- a projektek megvalósításának nyomon követését;
- a támogatások kifizetését, a projektek zárásával kapcsolatos feladatok elvégzését;
- ellenőrzések lebonyolítását, szabálytalanságok feltárását és jelentését;
- az operatív programhoz vagy az OP egy-egy prioritási tengelyéhez kötődő, célzott kommunikációs tevékenység ellátását, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.

(A közreműködő szervezetek feladatainak részletes felsorolását lásd az operatív program végrehajtására vonatkozó rendelkezésekről szóló fejezetben.)

A közreműködő szervezetek feladatai az irányító hatóság és a közreműködő szervezetek közötti feladat-ellátási szerződésekben kerülnek rögzítésre. A közreműködő szervezeteknek az OP lebonyolításával kapcsolatos feladatai az elvégzett tevékenységek és a teljesítmény alapján jelen prioritási tengely terhére kerülnek finanszírozásra.

A közreműködő szervezetek finanszírozásával kapcsolatos egyik legfőbb problémát a 2004-2006 közötti programozási időszakban az jelentette, hogy a finanszírozás a felmerült költségek alapján történt, mely nem teremtett motivációt a költséghatékonyság javítására. Ezt orvosolandó a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a 2007-2013-as programozási időszak közreműködő szervezeteit az ÚMFT-hez kötődő feladatok ellátásáért kizárólagosan, a teljesítmény elv érvényesítésével, vállalkezési jellegű szerződéseken keresztül finanszírozza. Ahol lehetséges a finanszírozás alapja az egységár (pl. értékelt projektjavaslatok száma, teljesített kifizetések száma stb.). (A KSZ-ek finanszírozási módjáról lásd bővebben az operatív program végrehajtására vonatkozó rendelkezésekről szóló fejezetnek „A végrehajtás adminisztratív kapacitása” című pontját.)

Az operatív program lebonyolításával kapcsolatos egyéb feladatok ellátása

A fenti, KSZ-ek által ellátandó feladatokon túl a prioritási tengely keretében szükséges támogatni a következő, az operatív program megvalósításához kapcsolódó tevékenységeket:

- az OP monitoring bizottságának működtetése, beleértve a titkársági feladatok ellátását;
- az éves megvalósítási jelentések, az OP végrehajtását érintő tanulmányok, elemzések, az ÚMFT-szintű értékelési tervben nem szereplő, valamint a monitoring bizottságok kezdeményezésére indított értékelések készítése.

5. PÉNZÜGYI TÁBLA

Az operatív program pénzügyi keretét meghatározza, hogy a strukturális alapokból (ERFA, ESZA) a Közép-magyarországi régióban maximálisan 2 031 millió euró társfinanszírozás használható fel (folyó áron), ami a 15%-os nemzeti hozzájárulással kiegészülve (85%-os társfinanszírozási aránnyal számolva) összesen 2 389,5 millió eurót jelent.

Ebből a Közép-magyarországi operatív programra **1726,1 millió euró** áll rendelkezésre.

Megjegyzés: A régió ERFA forrásai részben az Elektronikus közigazgatás OP-ban, míg a régió ESZA forrásai a Társadalmi megújulás OP és az Államreform OP keretében kerülnek felhasználásra.

Az 1083/2006/EK rendelet 37. cikk (e) bekezdés szerinti, a pénzügyi terv részét képező két táblázat:

Közép-magyarországi OP finanszírozási terve

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU162PO001

folyó áron, euró

Év		ERFA (1)	Kohéziós Alap (2)	Európai Unió összesen (3)=(1)+(2)
2007	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	494 868 716		494 868 716
	Összesen	494 868 716		494 868 716
2008	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	389 432 661		389 432 661
	Összesen	389 432 661		389 432 661
2009	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	279 449 781		279 449 781
	Összesen	279 449 781		279 449 781
2010	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	164 781 635		164 781 635
	Összesen	164 781 635		164 781 635
2011	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	45 286 066		45 286 066
	Összesen	45 286 066		45 286 066
2012	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	46 214 994		46 214 994
	Összesen	46 214 994		46 214 994
2013	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	47 162 500		47 162 500
	Összesen	47 162 500		47 162 500
Összesen	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	1 467 196 353		1 467 196 353
	Mindösszesen	1 467 196 353		1 467 196 353

Közép-magyarországi OP finanszírozási terve

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU162 PO001

folyó áron, euró

Prioritási tengely	Forrás	Társfinanszírozás számítási módja*	Európai Uniósi finanszírozás (a)	Hazai finanszírozás (b)=(c)+(d)	Hazai indikatív felosztása		Összes finanszírozás (e)=(a)+(b)	Társfinanszírozás aránya (f)=(a)/(e)	Tájékoztató adatok	
					Állami (c)	Magán (d)			Egyéb pénzügyi eszközök	EIB hitelek
A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése	ERFA	Közkiadások	501 409 186	88 483 974	88 483 974		589 893 160	85,0%	n.a.	n.a.
A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	ERFA	Közkiadások	226 962 121	40 052 139	40 052 139		267 014 260	85,0%	n.a.	n.a.
A régió vonzerejének fejlesztése	ERFA	Közkiadások	172 642 803	30 466 377	30 466 377		203 109 180	85,0%	n.a.	n.a.
A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése	ERFA	Közkiadások	305 159 894	53 851 746	53 851 746		359 011 640	85,0%	n.a.	n.a.
Települési területek megújítása	ERFA	Közkiadások	208 198 371	36 740 889	36 740 889		244 939 260	85,0%	n.a.	n.a.
Technikai segítségnyújtás	ERFA	Közkiadások	52 823 978	9 321 878	9 321 878		62 145 856	85,0%	n.a.	n.a.
Összesen			1 467 196 353	258 917 003	258 917 003		1 726 113 356	85,0%	n.a.	n.a.

* A Tanács 1083/2006/EK rendeletének 53. cikk (1) bekezdése alapján a) az elszámolható költségek – ideértve a köz- és magánkiadásokat is – teljes összege b) az elszámolható közkiadás összege

6. AZ EURÓPAI MEZŐGAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI ALAP ÉS AZ EURÓPAI HALÁSZATI ALAP ÁLTAL FINANSZÍROZOTT INTÉZKEDÉSEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉS

A Nemzeti Halászati Stratégiai Terv alapján finanszírozásra kerülő program nem finanszíroz az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium által koordinált Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv és az ennek keretében megfogalmazott Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) a már említett stratégiákkal (OFK, OTK, NAP, Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégiája, Nemzeti Környezetvédelmi Program) összhangban, a Közösségi Stratégiai Iránymutatásokban megfogalmazott irányelvekre, az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapról szóló 1698/2005 EC rendeletre és a Stratégiai Iránymutatásokról szóló 2006/144/EK Tanácsi Határozat rendelkezéseire alapozva készül.

A Közép-magyarországi Regionális Operatív Program (KMOP) és a ÚMVP közötti kapcsolatot az biztosítja, hogy az agrárágazat és a Régió stratégiai céljai közül közösek a versenyképesség növeléséhez, a természeti erőforrások, a környezeti értékek megőrzéséhez, azok fenntartható hasznosításához kapcsolódó célok.

A KMOP és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Tervvel való összhang érvényesítése az alábbi közös fejlesztési területeken :

- a gazdasági versenyképesség javulása az agrárium területén is, a minőség, a hozzáadott érték, a termelékenység növelése, a mező- és erdőgazdaság, valamint az élelmiszerfeldolgozás fejlesztése által;
- a humán erőforrás fejlesztése az agrár-vidékfejlesztés területén is a versenyképesség javításához szükséges ismeretszerzés támogatása és az emberi erőforrás szakképzettségének javítása által;
- a természeti környezet megóvása a megújuló energiatermelés ösztönzése, a vízgazdálkodás javítása, a földhasználat racionalizálása, valamint a környezeti és természeti értékek megőrzése által;
- a területi egyenlőtlenségek mérséklése és a társadalmi kohézió erősítése a vidéki foglalkoztatás bővítése, a gazdasági tevékenységek diverzifikálása, a helyi közösségek és szolgáltatások fejlesztése által.

A közös strukturális, foglalkoztatási és vidékfejlesztési célok konkrét kapcsolódása, szinergiája az egyes intézkedések közt létrehozandó komplementaritásban jelenik meg. Az együttműködésnek a különböző források egymásra épülését, az összekapcsolható fejlesztések koherens, összehangolt megvalósítását kell szolgálnia. A kettős támogatás elkerülése érdekében a támogatási területek az alábbiak szerint kerültek lehatárolásra.

Kapcsolódó területek	Lehatárolások	
KMOP prioritások	KMOP	ÚMVP
<p>1. A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése</p>	<p>Nem nyújtható támogatás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ azon vállalkozás részére, amelynek nettó árbevételének, vagy egyéni vállalkozók esetében az adóalapba beszámított bevételének több mint 50%-át mezőgazdasági tevékenység (TEÁOR szám: 01.11-05.02.) teszi ki. ▪ azon kedvezményezett részére, akinek, vagy amelynek fejlesztési igénye az Európai Közösséget létrehozó szerződés (konszolidált verzió, 1997) 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek termelésére, feldolgozására (abban az esetben, ha a feldolgozás eredményeként az Annex I-ben szereplő termék keletkezik) vagy forgalomba hozatalára irányulnak. <p>Beruházási támogatás adható azon mikrovállalkozás részére, amelynek fejlesztése a városokban, illetve 5000 főt és 100 fő/km² népsűrűséget meghaladó településeken vagy Budapesthez tartozó agglomerációban valósul meg.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a KMOP nem támogat olyan innovációs és technológiai parkot, amely olyan innovációs klaszterhez kapcsolódik, amelynek valamennyi tagvállalkozása mezőgazdasági vállalkozásnak¹³ minősül. ÉS ▪ a KMOP nem támogat olyan innovációs és technológiai parkot, amely olyan innovációs klaszterhez kapcsolódik, amely az Európai Közösséget létrehozó szerződés (konszolidált verzió, 1997) 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek termelésére vagy feldolgozására (abban az esetben, ha a feldolgozás eredményeként az Annex I-ben szereplő termék keletkezik) irányul. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A mezőgazdaság, az élelmiszerfeldolgozás és erdészeti szektor versenyképességének javítása, a strukturális feszültségek enyhítése, a termelési szerkezetváltás elősegítése (ÚMVP 1. intézkedéscsoport) azon vállalkozás részére, amelynek nettó árbevételének, vagy egyéni vállalkozók esetében az adóalapba beszámított bevételének több mint 50%-át mezőgazdasági tevékenység (TEÁOR szám: 01.11-05.02.) teszi ki. ▪ A vidéki foglalkoztatási feszültségek csökkentése, a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, illetve a vidéki életminőség javítása, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása (ÚMVP 3. intézkedéscsoport) keretében megvalósuló bármely kategóriába eső vállalkozás mezőgazdasági célú beruházásait, ▪ Mikrovállalkozások beruházásait a vidéki településeken (5000 fő, vagy 100 fő/km² népsűrűség alatti falvak, ÚMVP melléklete szerint).

¹³ Mezőgazdasági vállalkozásnak minősül az a vállalkozás, aki, vagy amely nettó árbevételének, vagy egyéni vállalkozók esetében az adóalapba beszámított bevételének több mint 50%-át mezőgazdasági tevékenység (TEÁOR szám: 01.11-05.02.) teszi ki.

2. A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	KÖZOP-KMOP lehatárolásnak megfelelő útfejlesztés	Útfejlesztést nem támogat.
3. A régió vonzerejének fejlesztése Turisztika	<p>Támogatható tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hatályos jogszabály alapján kereskedelmi minősítésű szálláshelyek fejlesztése, ▪ Turisztikai szolgáltatások fejlesztése, kizárva az ÚMVP-ben támogatott agro-turisztikai szolgáltatásokat, pontosabban <ul style="list-style-type: none"> ○ a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. Törvény 59.§-ban foglalt alkalmi falusi és agro-turisztikai szolgáltató tevékenységeket, ○ a jelen intézkedés által lehatárolt jogosult települési körben (5000 fő, vagy 100 fő/km² népsűrűség alatti falvakban) a mezőgazdasági alap- tevékenységekhez szorosan kapcsolódó szolgáltatásokat, úgymint lovas-, horgász, vad- és erdei turizmus. ▪ attrakciók, és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés: teljes körűen, ▪ turisztikai desztináció-menedzsment központok és szolgáltatások: területi koordinációs céllal teljes körűen, településmérettől és szolgáltatótól függetlenül. ▪ A borturizmus területén a ROP a 100.000 euró feletti támogatás-igényű projekteket, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program az ennél kisebb támogatás-igényű projekteket támogatja. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Magán szálláshelyek fejlesztése, ▪ Mezőgazdasági tevékenységekhez közvetlenül kapcsolódó agro-turisztikai turisztikai szolgáltatások fejlesztése: ▪ A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. Törvény 59.§-ban foglalt alkalmi falusi és agro-turisztikai szolgáltató tevékenységek. ▪ Az intézkedés (III./313.) által lehatárolt jogosult települési körben (5000 fő, vagy 100 fő/km² népsűrűség alatti falvakban) a mezőgazdasági alap- tevékenységekhez szorosan kapcsolódó szolgáltatásokat, úgymint lovas-, horgász-, vad- és erdei turizmus.
Természetvédelem	<p>A lehatárolás alapja a kedvezményezett jogi személyisége, valamint a terület védettsége.</p> <p>Az állami vagy önkormányzati tulajdonú kedvezményezetteket/intézményeket támogatása (védett természeti értékek megőrzése és helyreállítása), vagy a Natura2000 területeken az élőhely megőrző erdő- és mezőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése.</p> <p>Az erdei iskoláknál épület felújítást és</p>	

Megújuló energia hasznosítás	eszközbeszerzést támogat. A megújuló energiatermelés esetében az OP támogatja a nem agrárvállalkozások megújuló energia előállítására irányuló, nem on-farm jellegű fejlesztéseit.	Az ÚMVP támogatja az agrárvállalkozások ¹⁴ agrárjellegű tevékenységei keretében végzett, megújuló energiaforrás előállításra, felhasználásra vonatkozó kis-közepes kapacitású fejlesztéseit, továbbá a nem agrárjellegű vállalkozások on-farm ¹⁵ jellegű fejlesztéseit, valamint a kis kapacitású üzemek félkész termékére épülő közepes kapacitású végfeldolgozást.
4. A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése	- Kötelezően ellátandó közszolgáltatások, mint: közoktatás, egészségügyi és szociális és vonalas infrastruktúra (út, csapadékvíz-elvezetés, stb.) alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése - Nem kötelezően ellátandó, egyéb helyi közszolgáltatások infrastrukturális feltételeinek támogatása a városokban, illetve 5000 főt és 100 fő/km ² népsűrűséget meghaladó településeken és a Budapesthez tartozó agglomeráció településein, kivéve a budapesti agglomeráción kívüli városok külterületei és 5000 főt és 100 fő/km ² népsűrűséget meghaladó települések külterületein) A KMOP támogatja városokban illetve az 5000 főt és 100 fő/km ² népsűrűséget meghaladó településeken, valamint a Budapesthez tartozó agglomerációban megvalósuló egy vagy többcélú – nem kötelező önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó - közösségi és szolgáltató terek fejlesztését is.	- Nem kötelezően ellátandó, egy vagy többcélú önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó - közösségi és szolgáltató terek fejlesztése, vidéki alapszolgáltatások (beleértve a falu- és tanyagondnok hálózat szolgáltatásainak továbbfejlesztését is) támogatása a 5000 főt vagy 100 fő/km ² népsűrűséget nem meghaladó falvakban). A városok és a budapesti agglomeráció települései nem képezik azonban az intézkedés földrajzi célterületét
5. Települési területek megújítása	Támogatásra jogosult települési kör: - városok, illetve 5000 főt és 100 fő/km ² népsűrűséget meghaladó települések, illetve a Budapesthez tartozó agglomeráció települései kivéve a budapesti agglomeráción kívüli városok külterületei és 5000 főt és 100 fő/km ² népsűrűséget meghaladó települések külterületei	- ÚMVP III. prioritás a „vidéki örökség megőrzése, korszerűsítése” (323. kódszámú) intézkedései támogatják a helyi védettséggel rendelkező épületeinek, építményeinek, valamint természeti elemeinek, és közterületeinek közcélú funkcionális megújítását az ÚMVP melléklete szerint jogosult településeken: - 5000 főt vagy 100 fő/km ² népsűrűséget meg nem haladó falvakban)

¹⁴ Agrárvállalkozás: a mezőgazdasági tevékenységekből származó árbevétel adott évben meghaladja az 50%-os arányt az összbevételhez viszonyítva. Mezőgazdasági tevékenység: TEÁOR 01.1 – 01.3; 01.4; 02; 01.5; 05; 15.71.

¹⁵ On-farm jellegű megújuló energia felhasználás: a vállalkozás mezőgazdasági tevékenységéhez kapcsolódó telephelyén történő mezőgazdasági célú megújuló energia felhasználás

7. AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

A végrehajtási rendszer kialakításával kapcsolatos alapvető szempont a 2004-2006-os időszak tapasztalatainak összegzése, egy koordinált és hatékony rendszer kialakítása, a feladat- és felelősségi körök világos elválasztása, az egyes folyamatokban meglévő átfedések megszüntetése, az eljárások átláthatóvá tétele és egyszerűsítése, valamint egy ügyfélbarát rendszer kialakítása.. Ezen alapvető szempontokat a folyamat minden szereplőjének, a végrehajtási rendszer minden szintjének folyamatosan figyelembe kell vennie.

A következő nemzeti jogszabályok szabályozzák a végrehajtást:

- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának szabályairól és felelős intézményeiről szóló 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet rögzíti.
- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános szabályairól szóló 16/2006. (XII.28.) MeHVM-PM együttes rendelet szabályozza.
- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások fogadásához kapcsolódó pénzügyi lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 281/2006. (XII.23.) Korm.rendelet szabályai rögzítik.

7.1 MENEDZSMENT

7.1.1 Stratégia és koordináció

A tervezés és végrehajtás során a koordináció alábbi szempontjait folyamatosan biztosítani kell:

- A nemzeti ill. EU forrásból finanszírozott fejlesztések összhangját;
- Az EU különböző fejlesztési alapjai – EMVA, EHA, strukturális alapok, Kohéziós Alap – által nyújtott támogatások koordinált tervezését és felhasználását;
- Az ÚMFT-n belül az egyes operatív programok közötti szinergiák kihasználását, a célkonfliktusok, párhuzamosságok kiküszöbölését;
- Az ágazati jellegű operatív programokban a regionális szempontok figyelembe vételét, a regionális fejlesztési tanácsok folyamatos bevonását;
- A regionális operatív programokon belül az ágazati politikai keretek érvényesülését, a szakminisztériumok részvételét a fejlesztéspolitika alakításában;
- Az egyes operatív programok határain túlterjedő zászlóshajó programok, ezen belül a több régióra kiterjedő területi fejlesztési programok kialakítását és megvalósítását;
- A horizontális célok – a 1083/2006/EK rendelet 16. cikkben foglaltaknak megfelelően a nők és férfiak közötti egyenlőség érvényesülésének elősegítése, a

nemen, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés tilalma, a fogyatékossggal élő személyek hozzáférésének biztosítása, valamint, a 17. cikk rendelkezéseinek megfelelő fenntarthatóság – érvényesülésének előmozdítását és betartását.

A **koordináció intézményi garanciái** egyaránt átfogják a tervezés, a végrehajtás, a monitoring, az értékelés és a visszacsatolás fázisait. Az intézmények hatékony együttműködése érdekében a **koordináció folyamatait** jogszabályok rögzítik.

Intézményi keretek

A stratégiai tervezés átfogó koherenciáját a Kormány biztosítja. Ennek érdekében a Kormány jóváhagyja

- a Nemzeti Stratégiai Referenciakeretet (a továbbiakban: Új Magyarország Fejlesztési Tervet (ÚMFT)) és az operatív programokat az Európai Bizottság számára történő benyújtásukat megelőzően;
- az operatív programokban megvalósítandó támogatási konstrukciókat részletesen kibontó akcióterveket – azok megvalósításának bemutatását, tervezett ütemezését, indikatív forrásmegosztását, célrendszerét és célcsoportjait, valamint a pályázat nélkül megvalósítandó projektek, és a nagyprojektek listáját;
- az operatív programok módosítási javaslatait a monitoring bizottságok által történő elfogadást megelőzően.

A Kormány rendszeresen értékeli az ÚMFT és az operatív programok megvalósításának előrehaladását.

A stratégiai tervezés koordinációjának elősegítésre a Kormány felállította a **Fejlesztéspolitikai Irányító Testületet (FIT)**, amely összehangolja az ÚMFT, a Nemzeti Lisszaboni Akcióprogram, a Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégia és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia stratégiai tervezésével kapcsolatos feladatokat. A FIT feladata a Kormány elé kerülő javaslatok és jelentések – így az operatív programoknak, akcióterveknek, pályázati kiírások tartalmának – előzetes megtárgyalása és a Kormány számára történő javaslattétel. (Ezen feladatai ellátása során nem korlátozza a Monitoring Bizottságok feladat- és hatáskörét.)

Felállításra került továbbá egy magas szintű kormánytanácsadói szerv, a **Nemzeti Fejlesztési Tanács (NFT)**, melynek tagjai:

- a miniszterelnök;
 - a Regionális Fejlesztési Tanácsok képviselői;
 - a Gazdasági és Szociális Tanács képviselői;
 - neves szakértők;
 - a FIT meghívott tagjai

Az NFT értékeli a fejlesztéspolitikai célok megvalósulását, nyomon követi az ÚMFT-ben rögzített célok teljesülését, és az EU fejlesztési irányelvek érvényesülését és összhangját, és ennek alapján javaslatokat fogalmazhat meg a Kormány számára. (Ezen feladatai gyakorlása során nem korlátozza a Monitoring Bizottságok feladat- és hatáskörét.)

Az ÚMFT tervezésének és végrehajtásának koordinációjával megbízott Kormány ügynökség a **Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ)**. Az NFÜ felel:

- az ÚMFT tervezésének, programozásának, értékelésének és végrehajtásának összehangolásáért,
- az operatív programok tervezésének, programozásának és megvalósításának koordinációjáért
- a 1083/2006/EK tanácsi rendelet 27. cikk 4. bekezdés g) pontjában foglaltaknak megfelelően az operatív programok, illetve – az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program irányító hatóságával együttműködésben – az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), valamint az Európai Halászati Alap (EHA) támogatásainak összehangolásáért;
- továbbá mindezen támogatásoknak az Európai Beruházási Banktól, az Európai Beruházási Alapból és egyéb forrásokból származó támogatásokkal való összehangolásáért;
- az ÚMFT-t és a több operatív programot érintő kérdések tekintetében az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásért;
- az ÚMFT és az OP-k általános eljárásrendjének szabályozásáért, beleértve az egységes működési kézikönyv kidolgozását;
- az egységes monitoring és informatikai rendszer kifejlesztéséért, működtetéséért, folyamatos továbbfejlesztéséért;
- a közösségi politikák és horizontális szempontok, így a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség, és a diszkrimináció tilalma, a partnerség, a közbeszerzések, illetve – a Pénzügyminisztérium Támogatásokat Vizsgáló Irodájával (PM TVI) együttműködve – az állami támogatási szabályok érvényesítéséért. Ennek keretében az ezekkel kapcsolatos dokumentumok, útmutatók, stb. elkészítéséért, ezen elvek pályázati kiírásokban történő megjelenéséért, valamint nyomon követéséért.
- az ÚMFT megvalósítására vonatkozó egységes kommunikációs stratégia kidolgozásáért, továbbá és az ÚMFT egészére vonatkozó tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítéséért;
- az intézményrendszer szervezetfejlesztéséért (pl. képzések biztosítása, tananyagok fejlesztése, jó gyakorlatok terjesztése, ösztönzése, jogszabályi koordináció biztosítása);
- az ÚMFT végrehajtásának vonatkozásában egységes pályázati ügyfélszolgálat kialakításáért és működtetéséért.

7.1.1.1 Koordinációs eljárások

Az egyes **operatív programok** tartalmi összehangolása, az átfedések elkerülése érdekében a tervezés során az elhatárolás biztosítása érdekében az egyes operatív programokban részletes lehatárolási (demarkációs) elvek kerülnek meghatározásra.

A végrehajtás során a tartalmi koordinációt az – egyes operatív programok tervezési-végrehajtási részleteit tartalmazó, kétéves kitekintéssel készülő – az egy OP-ra vagy annak prioritási tengelyére vonatkozó **akciótervek** biztosítják. Az akcióterv-dokumentumban be kell mutatni a megvalósulást szolgáló támogatási konstrukciókat, ezek ütemezését és indikatív

forrásfelosztását. Ezen felül, részletesen be kell mutatni a tervezett támogatások indokoltságát és célját, beleértve:

- a közösségi politikákhoz (ideértve a Községi stratégiai iránymutatásokat és a Lisszaboni Akciótervet), valamint az ágazati és regionális stratégiákhoz és programokhoz való kapcsolódást (ideértve a zászlóshajó programokat is),
- a nemzeti finanszírozásból megvalósuló fejlesztésekkel való összhangot.

Az akcióterveket az irányító hatóság vezetésével az érintett tárcák ill. régiók és a közreműködő szervezetek szakembereiből álló munkacsoport (Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottság (OPTKB)) készíti elő, amelyben valamennyi tárca és régió képviselteti magát.

A vidékfejlesztéssel és halászattal való komplementaritás megteremtése és biztosítása, valamint a kettős finanszírozás kizárásának megteremtése érdekében az OPTKB-kben tagként ill. a monitoring bizottságokban tanácsadói minőségben jelen vannak az EMVA és EHA végrehajtásával foglalkozó szervezetek képviselői. Az ÚMFT, valamint az EMVA-EHA kistérségi tanácsadói hálózatai szoros együttműködésben dolgoznak egymással.

A partnerség alapelveinek kiterjesztéseként, valamint a programok és beavatkozások közötti koordináció érvényesülésének erősítése érdekében az NFÜ – az ÚMFT-n és az OP-kon túlmenően – lehetővé teszi a társadalmi partnerek és civil szervezetek véleményének kifejtését az egyes akciótervek és pályázati kiírások **társadalmi egyeztetése** során is. Az írásos, vagy ilyen célú konzultáció során tett javaslatok a műveletek véglegesítésekor figyelembe vételre kerülnek.

A koordináció érvényesülését teszi lehetővé az egyes programozási végrehajtási dokumentumok társadalmi egyeztetése is, valamint az, hogy a projektszelekció során a bíráló bizottságba tagot delegálhat az érintett szakminiszter, ill. – a ROP-ok esetében – az érintett Regionális Fejlesztési Tanács. A monitoring bizottságok tagjaként a régiók részt vesznek a projektszelekciós kritériumok kialakításáról szóló döntés meghozatalában is.

7.1.2 A KMOP speciális menedzsment és koordinációs aspektusai

Figyelembe véve a program fokozatosan csökkenő kötelezettségvállalási profilját, valamint, hogy az OP egyszerre tartalmaz regionális és ágazati beavatkozásokat, a KMOP esetében speciális koordinációs és menedzsment rendelkezésekre van szükség.

- A végrehajtási stratégia kidolgozása során az IH-nak figyelembe kell vennie az OP csökkenő kötelezettségvállalási profilját;
- Biztosítani kell az OP ágazati intézkedései (tükör-intézkedések) valamint a vonatkozó ágazati Konvergencia OP-k között a kiegészítő jelleget és összhangot;
- A ROP IH felelősségének megtartása mellett, az ágazati beavatkozások kiegészítő jellegének és összhangjának biztosítása érdekében az IH köteles egyeztetni a vonatkozó ágazati OP-(k)ért felelős IH-val.

A fenti feladatok hatékony ellátása érdekében az IH-nak megfelelő kapacitásokat kell fordítania ezekre. Ennek megfelelően a régió speciális helyzetéből adódó feladatok hatékony koordinációjának biztosítására a ROP IH-n belül külön „KMR Team” került felállításra, Ehhez kapcsolódik mátrix-szerűen az a ROP IH-s tematikus szakértői csoport, amely az egyes ágazat-specifikus témák szakértőiből áll; ők a szakmai kérdésekben segítik a „KMR Team” munkáját. Ezen túlmenően a Pénzügyi csoport szorosan kapcsolódik a KM OP-s feladatokhoz, egyrészt a csökkenő forrásallokációból adódó kihívások kezelésében, másrészt

a KSz-ek ellenőrzésében. A Pénzügyi csoporton belül külön munkatárs foglalkozik a KSz-ekkel.

7.1.3 Irányító Hatóság (IH)

2006. júliusától valamennyi OP irányító hatósága a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség önálló szervezeti egységeként működik.

A végrehajtás irányításának koncentrációja elősegíti az OP-k végrehajtása közötti koordináció hatékonyságának növelését, a tapasztalatcserét (amely az eljárásrendek egységesítése miatt még inkább felértékelődik), az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot, valamint a feladatszervezés racionalizálását

7.1.3.1 Az irányító hatóság helye

A 1083/2006/EK rendelet 59. cikk (1) a) pontjának megfelelően a Közép-Magyarországi Operatív Program Irányító Hatósági feladatait a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatóság főosztálya látja el.

7.1.3.2 Az IH feladatköre és felelőssége

A 1083/2006/EK rendelet 60. cikkében foglaltaknak megfelelően az irányító hatóság felelős az operatív programnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért, és különösen a következőkért:

- Koordinálja a felelősségi körébe utalt operatív programok és kapcsolódó dokumentumok tervezését. Ennek keretében létrehozza és az érintett tárcák/régiók és szakértők részvételével működteti a Tervezési Operatív Bizottság albizottságaként az Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottságát (OPTKB).
- Biztosítja, hogy a finanszírozásra kiválasztott műveletek összhangban álljanak az operatív programra alkalmazandó feltételekkel, valamint, hogy végrehajtásuk teljes időtartama alatt megfeleljenek a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályoknak.
- Biztosítja az operatív program minden egyes műveletének számviteli nyilvántartását számítógépes formában nyilvántartó és tároló rendszer naprakész adatokkal való feltöltését, valamint azt, hogy a pénzügyi ellenőrzéshez, monitoringhoz, ellenőrzéshez és értékeléshez szükséges végrehajtási adatok gyűjtése megtörténjen.
- Biztosítja, hogy a kedvezményezettek és a műveletek végrehajtásába bevont egyéb szervezetek – a nemzeti számviteli szabályok sérelme nélkül – vagy külön számviteli rendszert, vagy a művelettel kapcsolatos valamennyi ügylet számára megfelelő számviteli kódot alkalmazzanak.
- Jóváhagyja a pályázati kiírásokat és a támogatási szerződésmintákat; jóváhagyja a projektjavaslatokról szóló döntéseket.
- Befogadja és ellenőrzi a KSz-ek által készített forráslehívásokat, ellenjegyzi és az igazoló hatóságnak továbbítja a KSz-ek által készített hitelesítési jelentéseket.
- Biztosítja, hogy az operatív programok értékelései a vonatkozó közösségi rendelkezésekkel összhangban történjenek. Az IH – együttműködésben a

Monitoring Bizottsággal – vezető szerepet tölt be az értékelési prioritások és tevékenységek meghatározása során. (Ld. még az értékelésre vonatkozó alfejezetet.)

- Elkészíti, és folyamatosan aktualizálja az operatív program ellenőrzési nyomvonalát. Eljárásokat dolgoz ki annak érdekében, hogy a megfelelő ellenőrzési nyomvonal biztosításához előírt valamennyi költség- és ellenőrzési dokumentumot a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően megőrizzék.
- Biztosítja, hogy az Igazoló Hatóság a költségekkel kapcsolatban igazolás céljából folytatott eljárásokról és vizsgálatokról valamennyi szükséges információt megkapja.
- Működteti az operatív program monitoring bizottságát és biztosítja az ehhez szükséges dokumentumokat annak érdekében, hogy a monitoring bizottság az operatív program végrehajtásának minőségét – figyelemmel annak konkrét céljaira – felügyelhesse.
- Felel az éves és záró végrehajtási jelentések elkészítéséért, valamint – a monitoring bizottság általi jóváhagyásukat követően – a Bizottsághoz történő benyújtásukért.
- A Bizottság részére átadja a nagyprojektek értékeléséhez szükséges információkat.
- Kidolgozza az operatív program módosítására vonatkozó javaslatokat.
- Biztosítja az OP a Monitoring Bizottság döntésének megfelelő kiválasztás kritériumainak megfelelő végrehajtását, az akciótervek végrehajtását, valamint a műveletek szabályosságát és megvalósíthatóságát.
- Felügyeli a felelősségi körébe utalt programok végrehajtását.
- Az operatív program(ok)kal kapcsolatos ügyek tekintetében az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságával/-aival kapcsolatot tart.
- Részt vesz vagy – amennyiben a feladat delegálásra kerül – felügyeli az ÚMFT egészére, illetve a felelősségi körébe utalt operatív programra vonatkozó tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátásában és ügyel az ezzel kapcsolatos követelmények betartására.
- Ellenjegyzi a végrehajtásra vonatkozó többéves programozási dokumentumokat.
- Gondoskodik az operatív program szakmai segítségnyújtási keretének kezeléséről.
- Kezeli a rendszerszintű szabálytalanságokat, megteszi a szükséges korrekciós intézkedéseket.
- Az illetékes miniszter és regionális fejlesztési tanács véleményének kikérésével és bemutatásával, javaslatot tesz a kormány számára a kiemelt projektek azonosítására.

Az OP IH feladatainak ellátásában – jellemző módon a horizontális, több OP-t érintő feladatok pl. pénzügy, kommunikáció tekintetében – részt vesznek az NFÜ további szervezeti egységei is.

A végrehajtás egyes delegált adminisztratív, pénzügyi és technikai feladatait végző **közreműködő szervezetek** (továbbiakban: KSZ) tekintetében az IH:

- Szakmai felügyeletet gyakorol a KSZ OP végrehajtásával kapcsolatos tevékenységei vonatkozásában.
- Jóváhagyja a KSZ OP-források felhasználásával kapcsolatos belső eljárásrendjét.
- Az operatív program megvalósításának részleteit szabályozó utasítások kidolgozása és kiadása a KSZ részére.
- Rendszeresen ellenőrzi és értékeli a KSZ tevékenységét.

A közreműködő szervezetek a rájuk delegált feladatokat feladat-ellátási szerződés alapján látják el, mely szerződés biztosítja, hogy a KSZ szolgáltatásaiért cserébe teljesítményalapú finanszírozásban részesüljön.

A KMOP egyedisége, hogy ágazati és regionális fejlesztési elemeket egyaránt tartalmaz. Az ágazati fejlesztések esetében szükséges a kapcsolódó ágazati operatív programok közreműködő szervezeteinek bevonása. Így biztosítható az összhang és az egységes feltételrendszer alkalmazása a hét régió fejlesztései között, valamint hasznosítható az az ágazat-specifikus szakértelem, ami az ezen a területen már több éves gyakorlatot, tapasztalatot felmutató KSZ-eknél rendelkezésre áll.

A KMOP esetében a KSZ-feladatok a kérdéses támogatási konstrukció jellegétől függően kerülnek kialakításra. Azon konstrukciók esetében, amelyek valamely ágazati OP „tükör-megfelelői” ugyanazon KSZ-ek kerülnek kijelölésre, mint amelyek az adott ágazati OP vonatkozó konstrukciója esetében. A regionális vonatkozású konstrukciók esetében a konvergencia ROP-okhoz hasonlóan az RFÜ és a VÁTI látja el a KSZ-feladatokat.

A KMOP IH-ja együttműködésben az érintett ágazati IH-kal felel KSZ-ek munkájának koordinációjára vonatkozó feltételek és eljárások kidolgozásáért, amely biztosítja a végrehajtás hatékonyságát és eredményességét. Az IH-n belüli feltételeket annak megfelelően kell megteremteni, hogy megfelelő adminisztratív kapacitás álljon rendelkezésre ezen feladatok ellátására.

7.1.4 Közreműködő szervezetek

7.1.4.1 A közreműködő szervezetek feladatai

A KSZ egy vagy több prioritás tekintetében különösen az alábbi feladatokat látja el:

- Részt vesz a feladatkörébe tartozó akcióterv kidolgozásában.
- Az Irányító Hatóság által meghatározott követelményeknek megfelelően éves munkatervet készít, amely tartalmazza a pályázatok meghirdetésének és beadási határidejének tervezett dátumait, a kötelezettségvállalásra, támogatási szerződések megkötésére és kifizetésre vonatkozó éves irányszámokat.
- Közreműködik a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítésében az IH-val és a szakminisztériumokkal együttműködésben.
- Befogadja és értékeli a projekt javaslatokat, az irányító hatósággal történt megállapodásnak megfelelően szükség szerint bíráló bizottságokat állít fel és működtet, amennyiben ezt az Irányító Hatóság a közreműködő szervezetre delegálta.

- Vizsgálja a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítését, valamint ellenőrzi, hogy a műveleteknek a kedvezményezettek által bejelentett költségei valóban felmerültek, és a közösségi és nemzeti szabályokkal összhangban állnak.
- Megkötöti és módosítja a támogatási szerződéseket.
- Nyomon követi a projektek megvalósítását, elvégzi a támogatások kifizetését és a projektek zárásával kapcsolatos feladatokat, lebonyolítja az ellenőrzéseket, feltárja és jelenti a szabálytalanságokat (ennek kapcsán szabálytalanságkezelési rendszert alakít ki és működtet).
- Folyamatosan rögzíti az adatokat az egységes monitoring informatikai rendszerben, valamint biztosítja az adatbázis naprakészségét és megbízhatóságát.
- Az operatív program és annak részleteit tartalmazó akcióterv és az éves munkaterv megvalósításában történt előrehaladásról negyedévente beszámolókat készít, amely tartalmazza a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatokat is.
- Elkészíti és folyamatosan aktualizálja az ellenőrzési nyomvonalat.
- Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátása, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.
-

7.1.4.2 KSz-ek minősítése, kiválasztása és finanszírozása

Az operatív program végrehajtásában közreműködő szervezetek az intézményes-szakmai felkészültségüket előre rögzítő, objektív szempontrendszer alapján a közreműködő szervezet intézményi kapacitását és szakmai kompetenciáját mérő **minősítési rendszer** keretében kerültek kiválasztásra. A feladat tényleges delegálásának előfeltétele volt, hogy a leendő közreműködő szervezet a minősítés során a feladat elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, technikai és emberi erőforrások, és szakmai kompetenciák meglétéről bizonyítottan számot adjon. *(A kiválasztási folyamatról bővebben ld. az adminisztratív kapacitásról szóló alfejezetet.)*

A végrehajtás hatékonyságának biztosítása érdekében, a közreműködő szervezetek teljesítménye rendszeresen értékelésre kerül.

Az operatív programok közreműködő szervezetei a fenti pontban említett minősítési eljárás eredményének függvényében, a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának szabályairól és felelős intézményeiről szóló 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet 10.§-ának rendelkezései értelmében együttes miniszteri rendeletben kerültek kijelölésre. Ezt követően a KSz-ek konkrét feladat-, felelősség- és hatásköreinek, valamint finanszírozásuk módjának és feltételeinek rögzítése többoldalú feladat-ellátási szerződés keretében került meghatározásra, melyet az NFÜ, a KSz és – amennyiben releváns volt – a KSz tulajdonosi jogainak gyakorlója írt alá.

A program hatékony végrehajtása érdekében egyes támogatási konstrukciók esetében egyedi döntés alapján közvetítőként gazdasági társaságok, kereskedelmi bankok, civil szervezetek is bevonhatók (pl. indirekt támogatások vagy tőkealapok lebonyolítóiként).

A KSz-ek fenti feladatainak finanszírozása a feladat-ellátási szerződések keretében az OP szakmai segítségnyújtás prioritásának terhére történik. A KSz-ek a felmerült működési költségeik kapcsán, valamint az általuk igazolt költségek helytállóságának és

szabályszerűségének, valamint a megbízható pénzügyi gazdálkodás biztosítása érdekében a szerződések többek között a következő kötelezettségeket írják elő:

- a KSz a közreműködői feladatok ellátásával kapcsolatos bevételeit és költségeit nyilvántartásában és analitikusan teljes körűen elkülöníteni köteles. Amennyiben az egységárak nem versenyeztetés eredményeként kerülnek kialakításra, a KSz-feladatok ellátásával kapcsolatos bevételek profit elérésére és/vagy a szervezet egyéb tevékenységeiből eredő veszteségek finanszírozására nem fordíthatóak;
- az IH a KSz-nél a végrehajtásra vonatkozó ellenőrzéseket végez, mely kiterjed a KSz közreműködői feladatokkal kapcsolatos ráfordításainak, költségeinek és kiadásainak elkülönített nyilvántartására, eredményességére, szabályosságára és valódiságára is.

Az IH szabálytalanság felmerülése esetén felfüggesztheti a KSz által elkövetett szabálytalansággal érintett, indokolt esetben az összes jelen megállapodással kapcsolatos tevékenységet.

7.1.4.3 A Közép-Magyarországi Operatív Program közreműködő szervezetei

A minősítési eljárás alapján az OP végrehajtásában közreműködő szervezetként az alábbi szervezetek kerültek kijelölésre:

- Pro Regio Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Kht.

Az RFÜ a Közép-magyarországi régióban 2000 óta foglalkozik regionális fejlesztési tevékenységgel. Az ügynökség jelentős végrehajtási tapasztalatra tett szert hazai ill. Phare programok lebonyolítása során. A 2004-2006-os időszak során a Regionális Operatív Program végrehajtásában közreműködő szervezetként vett részt, ahol a projekt-kiválasztási döntések előkészítését, valamint a potenciális pályázók tájékoztatásával kapcsolatos teendőket látta el.

A szervezet megfelelő szakmai tapasztalattal és felkészült humán erőforrás kapacitással rendelkezik, működése kellőképpen szabályozott és a szervezeti forma lehetővé teszi a KSz-feladatok önálló ellátását.

- VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kht.

A szervezet már az 1950-es évek óta foglalkozik város- és területfejlesztéssel, ehhez kapcsolódó hazai programok, majd később a Phare és egyéb közösségi programok lebonyolításával. A 2004-2006-os végrehajtási időszakban az RFÜ-kkel közösen látta el a Regionális Operatív Program közreműködői feladatait, így jelentős gyakorlati tapasztalattal rendelkezik mind a regionális fejlesztés hazai, mind pedig a közösségi kohéziós politika végrehajtását illetően. Közreműködő szervezetként a fő feladatai a szerződéskötésre, helyszíni ellenőrzések végzésére, kifizetés-igénylések ellenőrzésére és engedélyezésére és a projekt monitoringra terjedt ki.

A VÁTI megfelelő szakmai felkészültséggel és kapacitással, széleskörű eljárásrendi tapasztalattal rendelkezik a rábízott közreműködői feladatok ellátására, működése kellőképpen szabályozott. Tekintettel arra, hogy 100%-ban állami tulajdonú társaság felelőssége elsősorban abban áll, hogy az ágazati stratégiák regionális aspektusainak megjelenését biztosítsa az OP-ban.

- Magyar Gazdaságfejlesztési Központ (MAG) Zrt.

A MAG Zrt. a KMOP-val kapcsolatos pályázatkezelési közreműködői feladatokat az NFÜ-vel kötött szerződés, valamint a hatályos uniós és hazai jogszabályokban foglaltaknak megfelelően látja el.

A szervezet 2006. szeptemberében került felállításra, mely a korábban szintén pályázatkezelési feladatokat ellátó MFB Támogatásközvetítési Igazgatósága, a Magyar Vállalkozásfejlesztési Kht (MVf), és az Információs Társadalom Kht (IT), valamint a Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Iroda egy részének integrálásával jött létre, annak érdekében, hogy egy hatékony, átlátható és ügyfélbarát szervezet lássa el a pályázók felé a támogatásközvetítés feladatát. Az elődszervezetek a 2004-2006-os programozási időszak során valamennyien közreműködő szervezeti feladatokat láttak el, így az integráció biztosítja a felhalmozott tudás és kompetenciák továbbélését.

Az összeolvadás eredményeképpen a 2007-2013-as EU-s költségvetési időszakban egyszerűbben áttekinthető intézményrendszer szolgálja a támogatásra pályázó, különös tekintettel a mikro-, kis- és középvállalatokra. A MAG az elődszervezetek összevonásával számos párhuzamosságot szüntet meg, így ez várhatóan csökkenti a költségeket. A korábban alkalmazott különböző működési eljárások alapján kialakítja, és az egész pályázatkezelési rendszer követendő standardjává emeli a legjobb gyakorlatokat (best practice), ami növeli a pályázatkezelés hatékonyságát és eredményességét.

A kapacitások és kompetenciák rendelkezésre állása biztosított a közreműködő szervezeti feladatok ellátásához.

- Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ – Közlekedésfejlesztési Integrált Közreműködő Szervezet (KKK-KIKSZ)

A KIKSZ a KKK-n belül működő független, elkülönített szervezet, mely a közlekedéssel kapcsolatos, EU-s társfinanszírozással (Schengen Alap, a 2004-2006 időszakban a Kohéziós Alap, KözOP, KMOP) megvalósuló beruházások operatív menedzsmentjét végzi. A KIKSZ kizárólagosan ezen alapokból finanszírozott beruházásokkal foglalkozik.

Ezeket a feladatokat a 2006. év végéig a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumon belül működő KSz látta el, a hatékonyság növelés céljából a közreműködői feladatok a 2007-13-as időszakra kiszervezésre kerültek.

A stratégiai szemlélet, a kompetenciák, valamint a kapacitások rendelkezésre állnak.

- Európai Szociális Alap Nemzeti Programirányító Iroda Társadalmi Szolgáltató Kht (ESZA Kht.);

A Kht. a Szociális és Munkaügyi Minisztérium felügyelete alatt működik és magyar és uniós foglalkoztatási programok operatív menedzsmentjét végzi.

A Kht. a Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program (HEFOP) végrehajtása során közreműködő szervezetként jelentős gyakorlati tapasztalatokra tett szert ESZA típusú támogatási programok végrehajtási feladatainak szervezésében, pályázati kiírások előkészítésében, értékelés előkészítésben, támogatási szerződéskötésben. Az általa kezelt intézkedések a vállalkozások képzési igényeinek kielégítésére, civil szervezetek foglalkoztatási feladatokban való közreműködésének támogatására irányultak. Jelentős számú kisösszegű pályázat értékelését, támogatási szerződés megkötését, monitoring feladatainak ellátását oldották meg sikeresen.

Közreműködött továbbá központi felnőtt képzési programok előkészítésben, végrehajtásuk ellenőrzésében. Az említett közreműködői feladatok elvégzéséhez alakította ki – rugalmasan alkalmazkodó – végrehajtási struktúráját.

- Oktatási és Kulturális Minisztérium Támogatáskezelő Igazgatóság (OKM-TI);

Az OKM Támogatáskezelő az Oktatási és Kulturális Minisztérium háttérintézményeként az oktatási miniszter által megjelölt költségvetési fejezeti kezelésű előirányzatok, programok és egyéb nemzetközi és közösségi pénzforrások pályázati úton történő felhasználásával, lebonyolításával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat látja el. Feladatköre a közoktatási és integrációs, informatikai, felsőoktatási szakterületeket érintő pályázatok lebonyolítása.

A közösségi pályázatokat lebonyolító hazai intézményrendszerben az OKM Támogatáskezelő, akkreditált Közreműködő Szervezetként a Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Programban felelős a Strukturális Alapokból finanszírozott, mind ESZA, mind ERFA típusú fejlesztési programok működtetéséért, így tapasztalattal rendelkeznek nagy számú kisösszegű, illetve kis számú, nagy volumenű infrastrukturális beruházások kezelésében, mindamelllett, hogy részt vesz a 2007-2013-ig terjedő programozási időszak tervezési feladatainak ellátásában.

- Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet – Strukturális Alapok Programkezelő Programiroda (ESKI-STRAPI);

A Strukturális Alapok Programirodát az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium hozta létre 2003 januárjában, jelenleg az Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet részben önállóan gazdálkodó szervezeti egységként működik. A STRAPI a Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Programban (HEFOP) az egészségüghöz kapcsolódó nagy volumenű pályázatos infrastrukturális beruházásokat (kórházfejlesztések), valamint a szociális területhez kapcsolódó kisebb költségvetésű képzési, valamint nagyobb költségvetésű infrastrukturális beruházásokat kezel, ezenkívül felelős mind az egészségügy, mind a szociális területen egy-egy mintaértékű, a 2007-13-as időszakra inputot szolgáltató központi projekt végrehajtásáért is. A STRPAI humán erőforrása jól felkészült, többéves projekt tapasztalattal és szakmai tudással rendelkező szakemberekből áll. A HEFOP ERFA típusú projektjeinek megvalósításában komoly feladatokat teljesít.

Az egyes közreműködő szervezetek a 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet 10. §-ában foglalt feltételek mellett lecserélhetőek.

Annak érdekében, hogy a 2004-2006-os időszakban tapasztalt duplikációk és hatásköri átfedések kiküszöbölhetőek legyenek, főszabályként egy KSz önállóan felel egy vagy több prioritási tengely (vagy minimum támogatási konstrukció) lebonyolításáért. A KSz-ek közötti feladatmegosztás tematikus és nem horizontális, mint az előző időszakban volt. A pályázó vagy kedvezményezett csak egy szervezettel (KSz) áll kapcsolatban, amely felel a támogatási konstrukció lebonyolításának egészéért.

7.1.5 Az OP lebonyolítása során használt eljárások

A végrehajtás hatékonyságának és eredményességének növelése, valamint átláthatóságának további elősegítése érdekében szükséges a végrehajtási folyamatok egységesítése és egyszerűsítése.

A projekt kiválasztási szempontoknak általánosan biztosítaniuk kell, hogy olyan projektek kerüljenek kiválasztásra, amelyek

- megvalósulása hozzájárul az ÚMFT és az operatív program, illetve az adott prioritás társadalmi-gazdasági céljaihoz;
- egyértelmű, mérhető és elérhető célokkal rendelkeznek;
- költség-hatékonyak;
- pénzügyileg és szervezetenként fenntarthatók;
- hozzájárulnak a fenntarthatóság, valamint az esélyegyenlőség és diszkrimináció tilalmának érvényesítéséhez;
- sikeres megvalósulásuk valamennyi feltétele biztosított.

A kiválasztási kritériumokat az operatív program monitoring bizottsága fogadja el.

Az OP végrehajtás során az allokációs döntések meghozatala az alábbi eljárások mentén folyik:

- Nagyprojekt: A 1083/2006/EK rendelet 39-41. cikkei rendelkezésével összhangban, az ERFA vagy KA által finanszírozott olyan, munkálatok, tevékenységek és szolgáltatások sorából álló műveletek, amelyek célja valamely pontos gazdasági vagy műszaki természetű oszthatatlan feladat elvégzése, amely egyértelműen meghatározott célkitűzésekkel rendelkezik és, melynek összköltsége meghaladja az 50 millió eurót (környezetvédelem területén a 25 millió eurót). Azon esetekben ahol nagyprojekt kerül végrehajtásra a projektek indikatív listáját az operatív program és az akcióterv is tartalmazza, így az társadalmi egyeztetés tárgyát képezi.
- Kiemelt projekt: A projekt kiválasztás olyan esete, amikor nincs szükség pályáztatásra. Ezen projektek is gondosan kiértékelésre kerülnek az értékelési eljárás során, először amikor előzetesen kiválasztásra kerülnek az akciótervben történő nevesítés előtt (az előzetes projektjavaslat alapján) és másodszer a jóváhagyási döntést megelőzően (részletes projektjavaslat alapján). A partnerségi elv mindkét fázisban érvényesül, hiszen az akciótervek társadalmi vitán vesznek részt és a civil szervezetek mindkét esetben helyet kapnak a bíráló bizottságokban. Elsősorban azon projektek tartoznak ebbe a kategóriába, amelyek megvalósítása a gazdaságra, a társadalomra, a térszerkezetére stb. jelentős hatást gyakorolnak. Kedvezményezettjeik többnyire – de nem kizárólagosan – állami vagy önkormányzati szervezetek. (pl. *közcéli infrastruktúra projektek, kiemelt foglalkoztatási hatással járó befektetések állami támogatása*).
- Egyfordulós nyílt pályázat: Olyan támogatási konstrukciók esetében alkalmazott eljárás, ahol a pályázók száma, ill. összetétele (pl. magán szervezetek) indokolja a versenyztetést.
- Kétfordulós pályázat: Olyan esetekben alkalmazott pályázatos projekt-kiválasztási eljárástípus, ahol a célcsoport és a várható pályázatok száma limitált (tipikusan: közberuházások), és a finanszírozandó projektek összetettebbek. Az eljárás során

először előzetes (kevésbé részletes) projekt-javaslatok kerülnek kiválasztásra. Az első körben sikeres projekt-javaslatok a KSz-től segítséget kapnak részletes, támogatható projektté történő kidolgozásukhoz.

- Közvetett támogatás: az eljárásnak két típusa lehet:
 - Indirekt támogatás: olyan, meghatározott értékhatár alatti pályázatok esetében használt eljárás, amelynek kapcsán a támogatások elosztását, a projektek szabályos és szerződésszerű végrehajtásának felügyeletét – az irányító hatósággal kötött támogatási szerződés alapján – szakmai lebonyolító szervezet – pl. civil szervezet – látja el.
 - Pénzügyi támogatási eszközök: olyan eljárás, amelyben a projektek kiválasztását, megvalósulásának nyomon követését, ellenőrzését, a támogatás kifizetését pénzügyi közvetítők (pl. bankok) végzik. (pl. hitel, tőke, garancia eszközök).

Az egyes támogatáscsoportok esetében alkalmazandó projekt-kiválasztási eljárásokat a részletes akciótervek tartalmazzák.

7.1.6 A végrehajtás adminisztratív kapacitása

Az új időszakban a fejlesztési terv költségvetése – és ezen belül a felhasználandó EU-támogatás nagysága – igen jelentős mértékben megemelkedett. Magyarország elkötelezett az intézményrendszer olyan továbbfejlesztése mellett, hogy az EU-támogatások hatékony, eredményes és időben történő felhasználásához szükséges szervezeti kapacitás folyamatosan és teljes körűen rendelkezésre álljon.

Annak érdekében, hogy a feladatnak meg tudjon felelni, figyelembe véve a 2004-2006 közötti tapasztalatokat, Magyarország az intézményrendszer jelentős strukturális átalakítása mellett döntött. A szerkezeti átalakítás kiterjed a hatékonyabb feladat- és munkafolyamat-szervezésre, valamint ezzel összefüggésben – előzetes felméréseknek megfelelően – a rendelkezésre álló adminisztratív kapacitások bővítésére.

Ennek érdekében:

- Az összes irányító hatóság egyetlen intézményben került összevonásra. Ennek eredményeként:
 - Egységessé vált a programok tervezésének és végrehajtásának teljes szabályrendszere. Ez növeli a rendszer átláthatóságát, megkönnyíti a „legjobb gyakorlatok” elterjesztését.
 - A minden IH esetében azonos tartalmú technikai háttérfunkciókat (pl. pénzügy, számvitel, kommunikáció, jogi feladatok) összevontan, az NFÜ horizontális szervezeti egységei látják el valamennyi IH számára. Így növelhető volt a feladatellátás hatékonysága.
- A Kormány a tervezéshez és a végrehajtáshoz kötődő feladatokat egységes elvek alapján az IH-k és a KSz-ek között újra osztotta. Az IH az OP végrehajtásával kapcsolatos stratégiai feladatokért felel, míg a KSz nagyobb döntési jogosultságot és felelősséget kap a konkrét pályáztatást érintő ügyekben. Ennek eredményeként megszűnik a párhuzamos feladatellátás (duplikáció), csökken a hibák lehetősége, minden szereplő teljesítménye egyértelműen mérhetővé és számonkérhetővé válik.

- Az NFÜ 2006. őszén a potenciális közreműködő szervezeteknél – a 2003-ban követett gyakorlathoz hasonlóan – független szervezeti audit, ún. minősítési eljárást folytatott le. A minősítés célja egyrészt az volt, hogy megállapítsa a szervezet alkalmasságát a KSz feladatokra, másrészt, hogy felmérje az adott szervezetnél a feladat ellátása érdekében még továbbfejlesztendő területeket. A minősítés szempontjai különösen:
 - rendelkezik-e a szervezet megfelelő szakmai tapasztalattal és felkészült humán erőforrás kapacitással;
 - a szervezeti forma lehetővé teszi-e a munkatársak teljesítményének ösztönzését;
 - a szervezet működése kellőképpen szabályozott-e;
 - a szervezeti forma lehetővé teszi-e a 2007-13-as időszakban a KSz-hez delegált feladatok önálló ellátását.

A minősítés eredményeként a szervezet fejlesztésére vonatkozóan **konkrét intézkedési terv készült minden egyes KSz számára**, Ennek keretében a KSz-ek pontosan megállapított határidőkkel kötelezettséget vállalnak a kapacitások ill. kompetenciák tekintetében szükséges intézkedések mielőbbi végrehajtására (amely adott esetben a megfelelő feladatellátáshoz szükséges adminisztratív kapacitások bővítését, vagy a személyi állomány képzését is jelenti).

Az intézkedési tervek az NFÜ-KSz feladatellátási szerződések részét képezik és ezek megvalósítását az IH folyamatosan nyomon követi. Ezáltal biztosított, hogy minden IH megfelelő létszámú és képzettségű humán kapacitással rendelkezzen.

- Átfogó teljesítménymérési és ösztönzési rendszert került bevezetésre mind szervezeti, mind egyéni szinten. Így az intézményrendszer minden tagja érdekeltté válik a programok hatékony, tartalmi szempontból eredményes végrehajtásában.
- Rugalmas, teljesítményarányos, hosszú távon kiszámítható intézmény-finanszírozási rendszer került bevezetésre a KSz-ek esetében. Ahol lehetséges a finanszírozás alapja az egységár (pl. értékelt projektjavaslatok száma, teljesített kifizetések száma stb.). Az NFÜ és a KSz között kötött feladat-ellátási szerződés biztosítja a KSz magas szintű, gyors projekt-kiválasztási és –menedzsment feladatok ellátásában való pénzügyi érdekelttségét. Egyben garantálja, hogy a közreműködő szervezetek a feladatellátáshoz szükséges létszámot és technikai feltételeket – saját hatáskörben – rugalmasan meg tudják teremteni: középtávú feladataiktól függően szabadon növelhetik vagy csökkenthetik kapacitásaikat. A KSz-költségek pénzügyi fedezetét a 2004-06-os időszak részletes intézményi költségfelmérésének eredményei alapján kialakított OP TA-prioritások biztosítják.
- A KSz-szintű feladat- és kapacitásigény kielégítésére a szakmai segítségnyújtás források kb. 2/3-át különítettük el.

7.2 MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS

7.2.1 Monitoring

7.2.1.1 *Monitoring Bizottság*

Feladat- és hatásköre:

Az operatív program monitoring bizottság felelősségi körébe tartozó feladatokat – különös tekintettel a végrehajtás eredményességére és minőségére – ill. a bizottság összetételére vonatkozó szabályokat a 1083/2006/EK rendelet 65. cikke és a 255/2006-os Korm.rendelet 14.§-a tartalmazza:

- az operatív program jóváhagyásától számított hat hónapon belül megvizsgálja és jóváhagyja a finanszírozott műveletek kiválasztási kritériumait, és jóváhagyja ezen kritériumoknak a programozási igények szerinti bármely felülvizsgálatát;
- az irányító hatóság által benyújtott dokumentumok alapján rendszeres időközönként felülvizsgálja az operatív program konkrét céljainak megvalósítása felé tett előrelépést;
- megvizsgálja a végrehajtás eredményeit, különösen az egyes prioritási tengelyek mentén kitűzött célok elérését, valamint az értékeléseket;
- megvizsgálja és jóváhagyja az éves és záró végrehajtási jelentéseket, valamint az évente aktualizált értékelési tervet;
- tájékoztatást kap az éves ellenőrzési jelentésről vagy a jelentésnek az operatív programra vonatkozó részéről, valamint a jelentés vizsgálatát követően vagy a jelentés említett részére vonatkozóan a Bizottság által tett esetleges észrevételekről;
- az Irányító Hatóságnak javasolhatja az operatív program bármely olyan felülvizsgálatát vagy vizsgálatát, amely elősegíthetné az alapok célkitűzéseinek elérését, illetve a program irányításának javítását, a pénzügyi ellenőrzést is beleértve;
- megvizsgálja és jóváhagyja az alapokból származó hozzájárulásról szóló bizottsági határozat tartalmának módosítását célzó javaslatokat.

A monitoring bizottság továbbá megtárgyalja a 7.1.1. fejezetben hivatkozott akcióterveket. A 1083/2006/EK tanácsi rendelet 63. cikk (1) bekezdésével összhangban egy monitoring bizottság több operatív program végrehajtását is felügyelheti.

A KMOP esetében önálló Monitoring Bizottság kerül felállításra.

Összetétele:

A monitoring bizottságok felállításáért az irányító hatóságok felelnek.

A 1083/2006/EK rendelet 64. cikkében foglaltaknak megfelelően az operatív program Monitoring Bizottságának összetétele az alábbiak szerint alakul:

A 1083/2006/EK rendelet 64. cikk (1) bekezdésének megfelelően a Monitoring Bizottság elnökét a tagállam jelöli ki, aki a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület adott tématerületért felelős mindenkori tagja.

A Monitoring Bizottság tagjai:

- az Irányító Hatóság,
- az OP végrehajtásában érintett szakminiszterek delegált képviselője,
- az OP végrehajtásában érintett közreműködő szervezetek,
- az államháztartásért felelős miniszter képviselője,
- az érintett regionális fejlesztési tanácsok delegált képviselője,
- egy önkormányzati szövetségek közösen jelölt egy képviselője,
- környezetvédelmi civil szervezetek által delegált legalább egy képviselő,
- az Országos Érdekegyeztető Tanács munkavállalói és munkáltatói oldalának egy-egy képviselője,
- a romákat, a fogyatékossgal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő civil szervezetek legalább egy-egy delegált képviselője,
- az érintett szakmai és társadalmi szervezetek egy-egy delegált képviselője.

Tanácsadói minőségében részt vesz:

- saját kezdeményezésére vagy a monitoring bizottság kérésére az Európai Bizottság egy képviselője;
- az OP végrehajtásával érintett másik OP Irányító Hatóságának egy képviselője;
- az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság és a központi harmonizációs egység egy-egy képviselője;
- azon operatív programok esetében, amelyekhez az EIB vagy az EIF hozzájárul, az EIB és az EIF egy-egy képviselője;
- állandó meghívottként az EMVA és az EHA végrehajtásáért felelős szervezet egy képviselője.

Monitoring információs rendszer leírása – indikátorok és adatgyűjtés

A pályázók és a támogatást igénybevevők által szolgáltatott adatok a monitoring információs rendszerbe, az Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) továbbfejlesztett változatába kerülnek. A rendszer adatokkal történő feltöltése a közreműködő szervezetek feladata, az NFÜ biztosítja a rendszer folyamatos működtetését és fejlesztését.

A rendszer biztosítja az adatok gyűjtését, feldolgozását és továbbítását, valamint a végrehajtás támogatását, segíti az ÚMFT végrehajtásában résztvevő valamennyi szervezet napi munkáját csakúgy mint az Európai Bizottságét és más hazai intézményekét.

A 2007-13-as programozási időszakban alapkövetelmény, hogy a pályázók és a támogatást igénybe vevők adatszolgáltatási kötelezettségeiknek minden támogatási forma esetében lehetőleg elektronikusan tegyenek eleget. A rendszer ezen szempontok figyelembevételével került kialakításra.

Az informatikai rendszer valós idejű adatokat szállít a megvalósítási rendszer minden egyes szintjéről, valamint elektronikus kommunikációs eszközként szolgál az Európai Bizottság és Magyarország között.

A rendszer az átláthatóság biztosítása érdekében nyilvántartja

- az egyes prioritások esetében a 1083/2006/EK Rendelet 34. cikk (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően alkalmazott – az ERFA és az ESZA támogatásterületei közötti – „átjárhatóság” teljesülését és az időszak során nyomon követi

maximumainak teljesülését, beleértve az Európai Parlament és a Tanács 1081/2006/EK Rendelet 3. cikk, (7). bekezdésében, valamint a 1080/2006/EK Rendelet 8. cikkében foglalt speciális eseteket is,

- a 1083/2006/EK Tanácsi rendelet II. melléklet 15. pontja szerint a Közép-magyarországi régióra jutó addicionális támogatások felhasználását.

7.2.2 Értékelés

7.2.2.1 Értékelési terv

Az OP-k értékelése ÚMFT szinten biztosított koordináció mentén, szisztematikus rendszerben, értékelési terv mentén történik. Az értékelési terv biztosítja az értékelések elvégzésére való felkészülést, a külső és belső értékelő kapacitásokkal való hatékony gazdálkodást, valamint az értékelések összehangolásában rejlő lehetőségek kihasználását.

Az OP értékelési terve 3 éves kitekintésben készül, évente felülvizsgálatra, illetve kiegészítésre kerül a folyamatos értékelési rendszer jellegéből adódóan.

Az OP értékelési tervét az OP IH – az értékelés ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egységgel egyetértésben – terjeszti az OP Monitoring Bizottsága elé, amely azt évente jóváhagyja. (A Monitoring Bizottságnak szintén joga van értékelés lefolytatását kezdeményezni.) Az értékelési terv a végrehajtás 2015-ig terjedő időszakára vonatkozóan előre tervezett értékeléseket, illetve a folyamatos értékelés rendszerében évente kiválasztásra kerülő értékeléseket is tartalmaz.

Az értékelési terv az alábbi értékeléseket tartalmazza:

- az OP stratégia és végrehajtási rendszer félidei felülvizsgálata (2009-2010);
- az OP utólagos értékelése (2015-2016);
- az akciótervek éves operatív értékelése (2008, 2010, 2012, 2014);
- az akciótervek utólagos értékelése (2009, 2011, 2013, 2015);
- akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek OP célok és horizontális célkitűzések érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata (2006, 2008, 2010);
- az operatív program horizontális céljai teljesülésének átfogó értékelése (pl. esélyegyenlőség, fenntarthatóság stb.) (2008, 2010, 2012)

Az értékelés kiterjed az Operatív Program klímaváltozással kapcsolatos hatásaira (lehetőség szerint számba véve a kapcsolódó természeti, társadalmi és gazdasági költségeket és hasznokat is), hogy megalapozza a hatékony fellépést a klímaváltozás elleni küzdelemben.

Az értékelések tervezett felhasználására (közzététel, értékelési jelentések hozzáférhetősége, eredmények bemutatása és terjesztése, ajánlások nyomon követése) vonatkozó szabályokat az egységes működési kézikönyv tartalmazza. Ezen szabályok összhangban vannak a Bizottság folyamatos értékelésre vonatkozó munkadokumentumainak (*Working Documents on non-going evaluations*) ajánlásaival.

7.2.2.2 A folyamatos értékelés kiválasztási mechanizmusa

Az előre tervezett (átfogó, stratégiai) értékelések mellett az ÚMFT egységes értékelési terve évről-évre kiegészül az akciótervekhez kapcsolódó értékelésekkel, amelyekre az OP IH tesz javaslatot a monitoring bizottsággal egyetértésben. Az értékelési terv keretében értékelést kell indítani:

- az akcióterv azon műveletei esetében, amelyek végrehajtása során a végrehajtási ütemtervben meghatározott indikátor-értékektől jelentős eltérés mutatkozik;
- az akcióterv műveleteihez kapcsolódó I. NFT-ben megvalósított intézkedés(ek) tapasztalatainak összegyűjtésére;
- az innovatív, hazai végrehajtási előzménnyel nem rendelkező műveletek lezárása után 2 évvel a végrehajtás tapasztalatainak összegyűjtésére, valamint a hatásmechanizmusok feltárására;
- 2009-től kezdődően évente prioritásonként legalább 1 művelet szándékolt és nem szándékolt hatásainak utólagos értékeléssel történő felmérésére.

Az értékelési tervtől függetlenül ad-hoc értékelés indítása indokolt a végrehajtás rendszerében (KSZ, IH) felmerülő előre nem látható igények, valamint a Monitoring Bizottság igényei alapján.

7.2.2.3 Értékelés menedzsment

Az értékelés horizontális, ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egység:

- előkészíti és lefolytatja az előre tervezett, átfogó stratégiai értékeléseket;
- biztosítja a rendszerszerűen lebonyolított értékelések forrásait, módszertani egységességét és az értékelési terv betartatását;
- előkészíti és lefolytatja a több OP-t érintő kérdésekben lefolytatott értékeléseket;
- előkészíti és lefolytatja az innovatív, hazai előzményekkel nem rendelkező műveletek értékelését;
- biztosítja, hogy az értékelések eredményei a közvélemény számára hozzáférhetővé váljanak.

Az IH az megfelelő kapacitást tart fenn az értékelésekhez kapcsolódó menedzsment feladatok elvégzésére, amely

- felelős az OP és a hozzá kapcsolódó akciótervek és műveletek értékeléséhez kapcsolódó feladatok elvégzéséért, az ÚMFT értékelési tervének OP-t érintő részeinek megvalósulásáért;
- koordinálja, fejleszti és ösztönzi az OP-hoz kapcsolódó értékelési tevékenységet;
- javaslatot tesz az ÚMFT 3 éves értékelési tervéhez;
- biztosítja az értékelések eredményeinek tervezésbe és végrehajtásba való becsatornázását;
- gondoskodik az OP értékelési indikátorok adatainak előállításáról és monitoring információk rendszerben való tárolásukról;
- két évente, az akciótervek lezárásakor, felülvizsgálja az OP prioritásszintű indikátorainak célértékeit;

- indokolt esetben – pl. a monitoring bizottság kezdeményezésére – az OP értékelési tervében nem szereplő értékeléseket indít a műveletekhez kapcsolódóan, azok végrehajtásának támogatására.

7.2.2.4 Tervezett értékelési kapacitások

Pénzügyi erőforrások

Tekintettel arra, hogy a területiséget (földrajzi lehatárolás) figyelembe véve a Végrehajtás Operatív Program csak az 1. célkitűzés (konvergencia) alá tartozó régiókat fedi le annak Közép-Magyarország Régió érdekében megvalósuló tevékenységei hazai költségvetésből, az ÚMFT és az operatív programok forrásain kívül kerülnek támogatásra. Ennek megfelelően az ÚMFT-szintű értékelések, valamint az értékelési módszertanok kidolgozása, az értékelési tevékenységek koordinációja a Végrehajtás Operatív Program illetve – azok Közép-Magyarországi régióra jutó arányos részét kitevő – központi költségvetési forrásokból kerül megvalósításra. Az OP éves értékelési tervben szereplő értékelési tevékenységeinek pénzügyi feltételeit pedig központi költségvetési források teremtik meg.

További – pl. a Monitoring Bizottság kezdeményezésére lefolytatott – értékelések finanszírozási forrását jelen OP szakmai segítségnyújtás prioritása jelentik.

Humán erőforrások

Az NFÜ értékelésért felelős 6 fős horizontális egységének kapacitásain kívül az IH-k megfelelő mértékű címzett humán erőforrást biztosítanak az értékelési tevékenységek ellátására.

7.3 PÉNZÜGYI IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS

7.3.1 Igazoló Hatóság – feladatai

7.3.1.1 Az Igazoló Hatóság felépítése

A strukturális alapok és a Kohéziós Alapból támogatott fejlesztések megvalósítására szolgáló operatív programok igazoló hatósága a Pénzügyminisztérium elkülönült szervezeti egysége. Az igazoló hatósági feladatok ellátása az előző programozási időszak kifizető hatósági (Pénzügyminisztérium NAO Iroda) szervezetére és gyakorlatára épül.

Az Igazoló Hatóság a következő **feladatokat** látja el:

- átutalások fogadása az Európai Bizottságtól;
- az uniós hozzájárulások átutalása a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnek a vonatkozó fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlájára;
- a költségnyilatkozatok és átutalás igénylések elkészítése, igazolása és benyújtása a Bizottsághoz;
- annak igazolása, hogy a költségnyilatkozat pontos, megbízható számviteli rendszerekből származik, és ellenőrizhető bizonylatokon alapul, továbbá, hogy az igazolt költségek megfelelnek az alkalmazandó közösségi és nemzeti szabályoknak, és

a programra alkalmazandó kritériumokkal összhangban finanszírozás céljából kiválasztott, valamint a közösségi és nemzeti szabályoknak megfelelő műveletek tekintetében merültek fel;

- igazolás céljából az ellenőrzési hatóság által vagy annak hatáskörében elvégzett valamennyi ellenőrzés eredményének figyelembevétele;
- a költségek megfelelőségének ellenőrzése érdekében saját hatáskörében kockázatelemzésen alapuló mintavétel alapján tényfeltáró vizsgálat és tényfeltáró látogatás elvégzése a pénzügyi lebonyolításban résztvevő szervezeteknél
- az átutalások fogadására szolgáló kincstári számlák forgalmáról, a követelésekről és a kötelezettségekről számviteli nyilvántartás vezetése;
- a visszafizetendő, valamint az adott művelethez történő hozzájárulás egészének vagy egy részének visszavonásából eredő összegek nyilvántartása;
- az adminisztratív hibák, valamint az operatív program megvalósítása során bekövetkezett szabálytalanságok következtében szükségessé váló pénzügyi korrekciók végrehajtása, a visszafizetett uniós hozzájárulások Európai Bizottság felé történő elszámolása;
- az adott pénzügyi évre, valamint a következő pénzügyi évre vonatkozó, előrelátható átutalási igénylésekkel kapcsolatos ideiglenes előrejelzések megküldése az Európai Bizottság részére minden évben legkésőbb április végéig.

7.3.2 Pénzügyi irányítás szabályai

7.3.2.1 Az IH felelőssége:

- Az Irányító Hatóság felel az Operatív Programnak a megbízható pénzügyi gazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért.
- Az IH a kedvezményezettek elszámolásainak befogadását, feldolgozását és ellenőrzését közreműködő szervezetre – amennyiben van KSZ - delegálja.
- Az IH a delegált feladatok ellátását folyamatosan nyomon követi.
- Az IH biztosítja, hogy igazolás céljából az igazoló hatóság kellő információval rendelkezzen az operatív program végrehajtása során felmerült költségekkel kapcsolatban folytatott eljárásokról, továbbá a közreműködő szervezet hitelesítési jelentésének ellenjegyzésével nyilatkozik az igazoló hatóság felé az általa delegált feladatokat ellátó közreműködő szervezet által alkalmazott eljárások uniós és hazai előírásokkal való összhangjáról. Az irányító hatóság gondoskodik a közreműködő szervezet által összeállított hitelesítési jelentés igazoló hatóság részére történő benyújtásáról.
- Kockázatelemzésen alapuló helyszíni ellenőrzés a KSz-eknél a KSz által ellenőrzött és jóváhagyott támogatási összegek tekintetében. Ezen feladat hatékony ellátásának erősítése érdekében az IH-nak lehetősége van arra, hogy a Magyar Államkincstár (MÁK) egy vagy több munkatársát (kincstárnokok) a KSz-hez delegálja, annak

érdekében, hogy biztosítsa a KSz által ellenőrzött és jóváhagyott támogatási összegek szabályosságát és pontosságát, beleértve az adatok monitoring rendszerben (EMIR) történő rögzítésének pontosságát.

7.3.2.2 A KSz felelőssége:

- A közreműködő szervezet felelős az irányító hatóság által delegált feladatok uniós és hazai előírásokkal összhangban való ellátásáért.
- A közreműködő szervezet gondoskodik az Operatív Program keretében jóváhagyott projektek uniós és hazai előírásokkal összhangban történő végrehajtásának ellenőrzéséről.
- A közreműködő szervezet gondoskodik a kedvezményezett elszámolásainak befogadásáról, feldolgozásáról és folyamatba épített ellenőrzéséről, valamint kockázatelemzés alapján helyszíni ellenőrzés lefolytatásáról, és az elvégzett ellenőrzéseknek hitelesítési jelentésben való összegzéséről az irányító hatóság és az igazoló hatóság tájékoztatása céljából. A KSz gondoskodik a támogatásoknak kedvezményezettek részére történő kifizetéséről.

7.3.3 Kedvezményezett részére történő kifizetés folyamata

A kedvezményezett a projekt megvalósítása során keletkezett számláit az előrehaladási jelentéssel együtt rendszeres időközönként benyújtja a közreműködő szervezethez.

A közreműködő szervezet az elszámolásokat pénzügyileg, tartalmilag és formailag ellenőrzi, a kockázatelemzés alapján készített ellenőrzési tervnek megfelelően helyszíni ellenőrzést is végezhet.

A KSz a jóváhagyott elszámolások alapján gondoskodik a támogatások kedvezményezettek részére történő kifizetéséről. Az elvégzett ellenőrzések eredményéről hitelesítési jelentésben tájékoztatja az irányító hatóságot és az igazoló hatóságot.

A kedvezményezett részére kifizetendő támogatás uniós részét az irányító hatóság a központi költségvetésből megelőlegezi, majd a rendelkezésre álló előfinanszírozási forrásból és a későbbi időközi kifizetésekből az igazoló hatóság az irányító hatóság részére megtéríti.

7.3.4 Az Európai Unió támogatások ellenőrzése

7.3.4.1 Pénzügyi irányítás és ellenőrzés (kontroll)

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet kialakítja és működteti a pénzügyi irányítás és kontroll rendszerét. A pénzügyi irányítás és kontroll rendszerének biztosítania kell, hogy a szervezetek tevékenysége szabályszerű és megfelelően szabályozott, gazdaságos, hatékony és eredményes legyen, az információk pontosak legyenek és megfelelő időben rendelkezésre álljanak. A tervezés, pályáztatás, pénzügyi lebonyolítás, számvitel, ellenőrzés és monitoring feladatait funkcionálisan el kell különíteni, ezen feladatok megfelelő szabályozásáról a vonatkozó belső szabályzatokban gondoskodni kell.

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet gondoskodik az ellenőrzési nyomvonal, a kockázatkezelési és szabálytalanságkezelési szabályzat kialakításáról és az esetleges változások haladéktalan átvezetéséről.

A pénzügyi lebonyolítás során az irányító hatóságnak, illetve a közreműködő szervezetnek gondoskodnia kell a kifizetéseket megelőző dokumentum alapú, valamint a – kockázatelemzés alapján történő – helyszíni ellenőrzések lefolytatásáról. Ennek keretében ellenőrizni kell a programok, illetve projektek támogatási szerződéseinek megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladását, valamint azt, hogy a benyújtott számla vagy egyéb, a gazdasági eseményt hitelesen dokumentáló bizonylat összhangban van a pályázatra vonatkozó döntéssel és a szerződéses feltételekkel, a fizikai és teljesítmény mutatószámok teljesítésével, a közbeszerzésre vonatkozó közösségi és nemzeti jogszabályokkal.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség vezetője és a közreműködő szervezet vezetője, valamint az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság – minden évben, jogszabályban meghatározott

tartalommal és határidőre – köteles nyilatkozni az általa működtetett irányítási és kontroll rendszerek megfelelő működéséről.

Az államháztartásért felelős miniszter a központi harmonizációs egységen keresztül látja el az alapokból származó támogatások ellenőrzésének szabályozásával, harmonizációjával, koordinációjával kapcsolatos feladatokat. A központi harmonizációs egység kidolgozza és folyamatosan továbbfejleszti az alapokból származó támogatások ellenőrzésére és a belső kontrollokra vonatkozó hazai jogszabályokat és módszertani útmutatókat; az ellenőrzési erőforrások harmonizálása révén biztosítja az alapokból származó támogatások vonatkozásában végzett átfedésektől mentes, hatékony és eredményes ellenőrzéseket; minőségértékelés keretében vizsgálja a belső kontroll rendszerek vonatkozásában a jogszabályi előírások, módszertani útmutatók alkalmazását és végrehajtását.

Az államháztartásért felelős miniszter, az európai uniós támogatások felhasználásának átláthatósága érdekében, az európai uniós támogatások lebonyolításában résztvevő szervezetek bevonásával audit bizottságot hoz létre és működtet.

7.3.4.2 Az Ellenőrzési Hatóság feladata, felelőssége

Az Ellenőrzési Hatóság a közösségi és nemzeti jogszabályok előírásaival összhangban kijelölt, az irányítási és ellenőrzési rendszerek eredményes működésének ellenőrzéséért felelős szervezet, amely működésében független az irányító hatóságtól, az igazoló hatóságtól és a közreműködő szervezetektől. Magyarországon valamennyi operatív program vonatkozásában ugyanazon szervezet látja el az Ellenőrzési Hatóság feladatait. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 312/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet rendelkezéseinek megfelelően az Ellenőrzési Hatóság feladatait a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) látja el, amely Pénzügyminisztérium fejezet alá tartozó önálló fejezeti jogosítványokkal rendelkező költségvetési szerv (központi hivatal).

7.3.4.2.1 Az Ellenőrzési Hatóság feladatai:

- az 1083/2006/EK rendelet 71. cikk (2) bekezdésének megfelelően kidolgozza az irányítási és ellenőrzési rendszerek értékelési kritériumrendszerét, lefolytatja az értékelést, valamint elkészíti az értékelésről szóló jelentést és véleményt;
- gondoskodik a nemzeti ellenőrzési stratégia, valamint az éves beszámolási kötelezettségek (éves ellenőrzési jelentések és vélemények) elkészítéséről és teljesítéséről, valamint a Bizottsággal a szükséges egyeztetési eljárások lefolytatásáról;
- gondoskodik a rendszer- és mintavételes ellenőrzések elvégzéséről, a nemzeti ellenőrzési stratégia teljesülésének, az ellenőrzési jelentések elkészítéséről;
- gondoskodik az Európai Bizottság felkérésére végzendő ellenőrzések ellátásáról;
- gondoskodik az ellenőrzési jelentések megállapításainak, javaslatai hasznosulásának, az intézkedési tervek végrehajtásának nyomon követéséről;
- elkészíti a részleges zárásról szóló nyilatkozatokat, valamint a zárónyilatkozatokat és az azokat megalapozó ellenőrzési jelentéseket;
- részt vesz az Európai Bizottság által végzett ellenőrzésekre adandó tagállami válaszok kialakításában, a szükséges tárgyalások lefolytatásában;

- részt vesz az 1083/2006/EK rendelet 73. cikke szerinti – Európai Bizottsággal történő – egyeztetéseken az ellenőrzési tervek összehangolása az ellenőrzések eredményeinek kicserélése érdekében.

7.4 INFORMÁCIÓ ÉS NYILVÁNOSSÁG BIZTOSÍTÁSA

7.4.1 Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos rendelkezések.

A hazai és közösségi jogszabályi követelmények figyelembevételével az NFÜ felel az ÚMFT és az operatív programok tájékoztatásra és nyilvánosságra vonatkozó feladatainak ellátásáért, különös tekintettel a következőkre:

- A potenciális kedvezményezettek, gazdasági és szociális partnerek tájékoztatása a támogatások nyújtotta lehetőségekről. Ezen belül kiemelt szerepet kap a potenciális pályázók hatékony mozgósítása, a jól megalapozott projektgeneráló tevékenység és a pályázati lehetőségek megismertetése.
- A közvélemény tájékoztatása arról a szerepről, amelyet az Európai Unió betölt a fejlesztések megvalósításában. Ennek során a kommunikáció az uniós társfinanszírozással megvalósuló tevékenységek eredményeinek bemutatására koncentrál.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos tevékenységek megvalósítása mind az intézményrendszer szereplői (NFÜ, közreműködő szervezetek) mind pedig a kedvezményezettek részéről kötelezettségekkel jár. Az ÚMFT egészére vonatkozó általános, illetve az operatív programokhoz kötődő általános kommunikációs tevékenységeket, partnerségi akciókat központi szinten szükséges megszervezni. A közreműködő szervezetek részt vesznek a támogatási lehetőségek megismertetéséhez kapcsolódó egyéb kommunikációs feladatok ellátásában (szakmai és információs napok, fórumok szervezése a programokról a potenciális pályázók számára, országos, regionális, megyei és kistérségi szinten), a kedvezményezettek kommunikációs tevékenységének támogatásában valamint adatgyűjtést és adatszolgáltatást is végeznek.

A kedvezményezettek az NFÜ által kiadott arculati kézikönyv és útmutató alapján, kötelező jelleggel végzik saját projektjük megismertetését a lehető legszélesebb körben.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos teendők megvalósítására vonatkozóan a jogszabályi kötelezettségeknek megfelelően az NFÜ ÚMFT egészére vonatkozóan egységes kommunikációs stratégiát készít, amely meghatározza a vonatkozó intézkedések célját, üzenetét, végrehajtásuk stratégiáját, tartalmát, a megcélzott társadalmi és gazdasági csoportokat, az intézkedések hatékonyságát mérő értékelési kritériumokat, az intézkedések ajánlott költségvetését, azok várható időbeli ütemezését, valamint a megvalósításért felelős adminisztratív egységeket és azok kötelezettségeit. A kommunikációs terv a kommunikációs stratégia alapján készül évente. A közreműködő szervezet feladata a kezelésében lévő operatív programhoz és/vagy prioritások összességéhez kapcsolódó kommunikációs terv elkészítése és benyújtása az NFÜ-nek jóváhagyás céljából.

Főbb területek:

- Támogatási lehetőségek megismertetése, pályázók hatékony mozgósítása, projektgenerálás

A fejlesztési források sikeres és eredményes felhasználásához nélkülözhetetlen a lehetséges kedvezményezettek hatékony mozgósítása, a támogatási lehetőségek megismertetése. E területeken különösen aktív, hatékony és koncentrált, a jól behatárolható célcsoportokra (a potenciális kedvezményezettek körének különböző szegmenseire) fókuszáló kommunikációra van szükség. Ennek során külön hangsúlyt kell fordítani a leghátrányosabb helyzetben lévő csoportokat képviselő szervezetek direkt módon való informálására, ill. az ilyen csoportokat érintő projektgenerálásra és szükség esetén a megvalósítás során nyújtandó szakmai segítségre is.

- A tárfinanszírozással megvalósuló fejlesztési programok eredményeinek bemutatása
A megvalósult projektek bemutatása a strukturális alapok hazai felhasználásának sikerességét hirdeti, egy gyorsan és lendületesen fejlődő Magyarország képét tudatosítja a közvéleményben, az Európai Unió imázsát erősíti, valamint – a jó példa elvén – ösztönzőleg hat a potenciális pályázók körére.
- Partnerség
A partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos módszertani feladatok – partnerségi stratégia, partnerségi akciók, partnerségi beszámolók – ellátása a társadalmi egyeztetés kapcsán, a kiemelt partnerekkel történő kapcsolattartás és a partnerek szakmai együttműködésekbe történő bevonása, valamint a partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos stratégia és beszámolók elkészítése a magyar kormány és az Európai Bizottság részére rendkívüli fontosságú. Minden egyes OP és akcióterv egyenként kerül társadalmi egyeztetésre. A meghatározott felelősségi rendnek megfelelően a partnerséggel kapcsolatos feladatokat az ágazati típusú beavatkozásokat tartalmazó akciótervek esetében az NFÜ horizontális szervezeti egysége látja el a KSz-ek bevonásával, központi költségvetési forrásból finanszírozva, míg a regionális beavatkozásokat tartalmazó akciótervek esetében az illetékes RFÜ-k látják el, a ROP-ok TA forrásából finanszírozva. A monitoring bizottság működését minden esetben az OP TA forrása fedezi.
- Ügyfélszolgálat
Kiemelt feladata az intézményrendszernek a lehetséges és már nyertes pályázókkal való kapcsolattartás. Ez az intézményrendszer szolgáltató jellegének erősítése szempontjából, valamint az átláthatóság szempontjából hangsúlyos terület. Ennek megfelelően központi és helyi szinten is szükséges az ügyfél-tájékoztatási és információs feladat egységes rendszerben történő ellátása. Az egységes ügyfél-tájékoztatási rendszer fő elemei: internetes pályázó-tájékoztató felület, online és telefonos ügyfélszolgálat működtetése (Contact Center), a közreműködő szervezetek információs tevékenységének koordinálása, az információk áramlását koordináló belső információs rendszer kialakítása és működtetése.

7.5 KÖZÖSSÉGI POLITIKÁK ÉS HORIZONTÁLIS ELVEK – FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS PARTNERSÉG, ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK, KÖZBESZERZÉSEK

7.5.1 Fenntarthatóság, esélyegyenlőség és a diszkrimináció tilalma

A 1083/2006/EK rendelet 17. cikkében foglaltaknak megfelelő fenntarthatóság kritériumait (különös tekintettel a környezeti fenntarthatóságra) a tervezés és a végrehajtás teljes folyamatában garantálni kell. Ennek érdekében az NSRK, és az operatív programok vonatkozásában stratégiai környezeti vizsgálat készült. Az ÚMFT-t és az operatív programokat az Országos Környezetvédelmi Tanács elé terjesztettük.

A programvégrehajtás valamennyi szintjén megfelelő irányítási rendszerek kerülnek kialakításra annak érdekében, hogy az esetlegesen nem fenntartható vagy környezeti szempontból kedvezőtlen hatások, különös tekintettel a klímaváltozásra, a biológiai sokféleség és ökoszisztémák fenntartására valamint a természeti erőforrások igénybevételére vonatkozó hatásokra, kiküszöbölhetőek vagy minimalizálhatóak legyenek, és így az OP környezeti költségei összességében klíma- és erőforrás-semlegessége biztosítható legyen. Az OP pozitív környezeti hatásait és a szinergiából adódó környezeti fenntarthatósághoz történő hozzájárulás optimalizálásának lehetőségeit a lehető legnagyobb mértékig ki kell használni és amennyiben lehetséges meg kell erősíteni.

Az irányító hatóságok közös működési kézikönyve iránymutatást tartalmaz annak érdekében, hogy a közbeszerzési eljárások során a fenntarthatósági szempontok is érvényesüljenek (zöld közbeszerzés).

A partnerségi folyamat keretében az NSRK és OP dokumentumokhoz nagyszámú – többek között környezetvédelmi, illetve az esélyegyenlőség különböző aspektusaival foglalkozó – civil szervezet fűzött észrevételeket, amelyeket feldolgoztunk, és a dokumentumok véglegesítése során lehetőség szerint érvényesítettünk. A partnerségi konzultáció mechanizmusát az akciótervekre és a pályázati kiírások tervezeteire is kiterjesztettük.

Az ÚMFT és az egyes operatív programok végrehajtásának valamennyi szintjén elő fogjuk segíteni a nők és férfiak közti egyenlőség érvényesülését, valamint a nemen, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés megakadályozását. A megkülönböztetés tilalmának elve a végrehajtás minden szakaszában betartásra kerül, különös tekintettel a támogatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatosan. A különböző operatív programok műveleteinek meghatározása során és a végrehajtás valamennyi szintjén különös tekintettel leszünk a fogyatékkal élő emberek hozzáférhetőségének kritériumára.

A Koordinációs Irányító Hatóság irányelveket, útmutatót készít és Működési Kézikönyvet állít össze a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és megkülönböztetés tilalma horizontális céljainak a végrehajtás valamennyi szintjén történő és az intézményrendszerrel kapcsolatos érvényesítése érdekében. Az OP irányító hatósága az Alap, a program, valamint a potenciális kedvezményezettek és célcsoportok sajátosságainak figyelembevételével specializálja ezen útmutatókat. Ezenfelül az IH folyamatosan keresi, díjazza, és terjeszti a legjobb gyakorlatokat, a kedvezményezettek számára a projekt-megvalósítás során a horizontális szempontok gyakorlati érvényesítésére vonatkozó tanácsadást biztosít. A monitoring során speciális figyelmet fordít az esélyegyenlőségi célkitűzések program szintű elérésében történt előrehaladásra.

A műveletek kiválasztása során a környezeti fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontrendszerének érvényesítését (kötelező minimum követelményként) jogszabály garantálja. Ennek érvényesítésére – újdonságként – a pályázatok értékelésekor bevezettük az ún. kétszintű értékelést, melynek során a horizontális szempontokhoz való hozzájárulás minden projektjavaslat vonatkozásában kötelező befogadhatósági feltételként szerepel.

A Monitoring Bizottságokba kötelező jelleggel meg kell hívni legalább egy környezetvédelmi civil szervezet, valamint a romákat, a fogyatékossgal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő legalább egy-egy civil szervezet képviselőjét.

A fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontjainak érvényesüléséről a program végrehajtásáról szóló értékelésekben, rendszeres, a Kormány, a Monitoring Bizottságok, a FIT, az NFT illetve az Országgyűlés számára készülő jelentésekben külön is számot adunk.

Az ÚMFT környezetvédelmi hatásairól, valamint a fenntarthatóság horizontális szempontjainak teljesüléséről évente tájékoztatást adunk az Országos Környezetvédelmi Tanács számára.

A végrehajtás során kiemelt figyelmet kell szentelni

- a nemek közti egyenlőség monitoringjának (különös tekintettel a nemek szerinti adatgyűjtésre);
- a partnerség elvének érvényesülésére;

valamint a hátrányos helyzetű csoportok (különös tekintettel a romákra) hatékony részvételének elősegítésére.

A fentieknek megfelelően az intézményrendszer működése során a pályázók számára széles körű információs és ügyfélszolgálati támogatást nyújt. Ezen belül a hátrányos helyzetű csoportok számára célzott tájékoztatási és támogatási tevékenységet tervezünk. Az ügyfélszolgálati munkatársak számára külön, a célcsoport szükségleteihez igazodó képzést szervezünk. A fogyatékkal élők eligazodása érdekében - középtávon - tervezzük honlapunk akadálymentesítését. A hátrányos helyzetű térségekben működő pályázókat országos, kistérségi szintű tanácsadói hálózatunkon keresztül közvetlenül is elérjük, számukra helyben is tanácsadási lehetőséget biztosítunk.

Nemzeti szintű szakértői hálózat segíti a potenciális kedvezményezetteket valamennyi kistérségben. Roma szakértők révén speciális segítség áll rendelkezésére a roma kedvezményezetteknek.

A végrehajtási rendszer teljes mértékben elkötelezett a fenntarthatóság, valamint a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és a diszkrimináció tilalma horizontális elveinek érvényesülése és elősegítése mellett, ezért az NFÜ tervezi az Európai Unió Hitelesített környezetvédelmi vezetési rendszer (EMAS) minősítésének megszerzését. Továbbá intézkedéseket teszünk a család-barát munkahely kialakítására.

A partnerség elve a végrehajtás minden szintjén érvényesül:

- (mind a projekt koncepciókat, mind pedig a már előkészített projekteket) bíráló bizottságokban szavazati joggal vesznek részt a civil szervezetek képviselői;
- a monitoring bizottságokban a tagok fele nem kormányzati intézményt képvisel;
- a jelentős hatású projektek előkészítése során készülő Környezeti Hatásvizsgálat keretében a lakossági egyeztetés kötelező.

A végrehajtás egyes szereplőinek partnerséggel kapcsolatos feladatait részletesen a működési kézikönyv tartalmazza.

7.5.2 Állami támogatások:

Az NFÜ maximális mértékben figyelembe veszi a hatályos állami támogatási szabályokat. Az állami támogatásokra vonatkozó szabályozás biztosítása érdekében a **Pénzügyminisztérium** Támogatásokat Vizsgáló Irodája (PM TVI) részt vesz a programok és akciótervek előkészítésében (ld. később). Ezen túlmenően pedig a társfinanszírozandó tevékenység vonatkozásában minden esetben megvizsgálja az állami támogatási szabályok relevanciáját. Az IH felel az operatív programnak az állami támogatási szabályokkal összhangban való végrehajtásáért, a TVI pedig ezen követelmény teljesülésének szakmai kontrollját biztosítja. Ennél fogva a TVI valamennyi támogatási konstrukciót megvizsgálja.

7.5.3 Közbeszerzés

A magyar Közbeszerzési törvényt a Parlament 2003-ban fogadta el. A közbeszerzések egyes részletes szabályait több mint 10 végrehajtási rendelet szabályozza pl. a pályázati felhívások formátumát, a felhívás közzétételének módját, építési beszerzésekre vonatkozó speciális szabályokat, tervpályázat, stb.

A kedvezményezettek által lefolytatott közbeszerzések utólagos ellenőrzéséért a KSz-ek felelnek. Az NFÜ külön szervezeti egységet állított fel a közbeszerzések szabályosságának az eljárás folyamatában történő biztosítására. Az Európai Unió Közbeszerzési Koordinációs és Szabályossági Egység (EKKE) feladata, hogy folyamatba épített ellenőrzést gyakoroljon a közbeszerzési eljárások lebonyolítása során.

A folyamatba épített és utólagos ellenőrzésekre vonatkozó eljárási szabályokat a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter és az államháztartásért felelős miniszter közös rendelete tartalmazza (16/2006 (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet).

7.6 AZ ELEKTRONIKUS ADATKÖZLÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAM KÖZÖTT

Az Európai Bizottság fejlesztés alatt álló SFC2007 rendszere a Bizottság elvárásai szerint elektronikus adatszolgáltatás alapján működik. Az informatikai rendszer két különböző módon érhető el a tagországok intézményei számára (honlapon keresztül – Web Application, illetve közvetlenül a tagállami rendszerrel elektronikus kapcsolaton keresztül – Web Service). A rendszerhez akár kizárólag az egyik módszer használatával, akár a két módszer kombinálásával is lehet kapcsolódni. A rendszerben az egyes OP komponensek szintjéig kell megjeleníteni a rendelet mellékleteiben kötelezően megjelölt adatokat.

Azon adatok esetében, melyek szerepelnek az EMIR-ben, a Bizottság által megadott specifikációnak megfelelően biztosítjuk az adatfeltöltést. Azokat az adatokat, amelyek rögzítése nincs előírva az EMIR-ben (duplikált adatkezelés elkerülésére) közvetlenül a felelős központi intézmények kulcsfelhasználói (úgy mint központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) viszik fel az SFC-be.

A rendszerrel kapcsolatos teendőkért felelős tagállami szervezet (Member State Organisation – MSO) a hazai jogszabályoknak megfelelően az NFÜ, így a tagállami összekötő (MS

Liaison), illetve az „MS System Owner”, a technikai kérdésekért felelős tagállami személyt is szintén az NFÜ állományából kerül kijelölésre

7.6.1 Az adatszolgáltatás rendje

Az adott adatra vonatkozóan adatszolgáltatás módja attól függ, hogy a kijelölt intézmények a két kapcsolódási módszer közül melyiken keresztül szolgáltatnak a kijelölt intézmények adatot:

- amennyiben az adatokat a honlap felületen keresztül töltik fel az SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) erre képesített kulcsfelhasználói feltöltik adatokkal a szervezetük hatáskörébe tartozó táblákat az ott kért formában, illetve verifikálják azokat.
- amennyiben az adatokat a közvetlen elektronikus kapcsolaton keresztül küldi meg a tagállami rendszer a SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) erre jogosított kulcsfelhasználói a tagállami rendszerbe töltik fel az adatokat, majd verifikálják és küldik meg azokat az SFC2007-nek.

Az ezzel megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) feladata – függetlenül az adatok rögzítésének módjától – az adatok közvetlen és hibátlan feltöltése a rendszer(ek)be olyan módon, hogy mind a számukra megszabott határidők betartására kerüljenek, mind az ő jelentésükhöz kapcsolódóan más intézmények által végzendő adatszolgáltatás megvalósulhasson az arra megszabott határidőn belül.

A dokumentumok továbbításának időpontja azok rendszerbe történő feltöltésének időpontja. A dokumentumok csak akkor számítanak elküldöttnek a Bizottság számára, ha annak érvényesítése megtörtént a rendszerben az erre felhatalmazottak által.

A rendszer tartós elérhetetlensége esetén, különösen, ha az információ leadására megfogalmazott határidő betartását ez az elérhetetlenség fenyegeti, a tagország papír alapú dokumentum formájában továbbítja a Bizottság számára az információkat a vonatkozó jogszabályban megadott formátumban. Az elérési probléma elmúltával a tagország, illetve a kijelölt illetékes szervezet pótlólag az információk rendszerbe (SFC2007) történő feltöltését. Ilyen esetben a dokumentumok megküldésének hivatalos dátuma a papír alapú dokumentumok megküldésének dátuma.

8. NAGY PROJEKTEK

Az 50 millió euro feletti nagyprojektekre vonatkozó javaslatok értékelése, a projektek kiválasztása folyamatban van.

9. PARTNERSÉGI MENETREND

Az operatív programok társadalmi egyeztetésének lebonyolítása

Az operatív programokat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) 2006. október 16-án bocsátotta társadalmi egyeztetése, egyidejűleg azzal, hogy mind a 15 programot elérhetővé tett a honlapon, a www.nfu.gov.hu oldalon. Társadalmi vitára 14 operatív program került, – Végrehajtás Operatív Programot kivéve – amelyekre a véleményeket november 8-áig fogadtuk be.

A partnerségi egyeztetés módszertana az Új Magyarország Fejlesztési Terv vitája során alkalmazott eszközökön alapult. Az NFÜ mintegy 4000 partnerszervezetet – köztük szakmai, érdekképviseleti és civil szervezeteket, a gazdaság és a tudományos élet képviselőit – kért fel közvetlenül postai vagy elektronikus levélben az egyeztetésben való részvételre. A társadalmi vita nyitott volt, hiszen az NFÜ honlapjáról bárki letölthette az operatív programokat a hozzájuk tartozó kérdőívvel együtt és azt az operatív program feltüntetett e-mail címére elküldhette.

Az egyeztetés bázisát egy elektronikus, strukturált kérdőív adta, amely technikailag megkönnyítette a beérkező vélemények feldolgozását és beépíthetőségét. Összesen csaknem 1350 szervezet juttatta el véleményét az elektronikus kérdőívek segítségével, valamint esszé formájában, amelyek az átláthatóság érdekében bárki számára megtekinthetők a honlapon. A legtöbb vélemény, közel 350 a Társadalmi Megújulás Operatív Programra és 150 a Közlekedés Operatív programra érkezett.

Az NFÜ ezenfelül mind az ágazati, mind a regionális operatív programok megvitatására egyeztető fórumsorozatot szervezett az érintett szaktárca képviselőjének és a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület illetékes tagjának részvételével. A fórumokra meghívott szervezetek körét az a közel 4000 partnerszervezetet számláló adatbázis szolgáltatta, amely valamennyi tervezési egység – minisztériumok, országos hatáskörű hivatalok és a regionális fejlesztési tanács – partnereit foglalja össze. Az egyes ágazati vitafórumokra kb. 20-25, a téma szempontjából meghatározó véleményformáló szociális, szakmai, tudományos és civil szervezet kapott meghívót. Az egyeztető fórumok időpontjait a honlapon feltüntettük, és azon szervezetek jelentkezését is elfogadtuk, amelyek meghívót előzetesen nem kaptak. A közel 2 órára tervezett beszélgetések mindegyikéről készült szerkesztett emlékeztető, amely az ügynökség honlapján ugyancsak elérhető. Az egyes operatív programokat a kiemelt makrofórumok, többek között az Országos Érdekegyeztető Tanács – amelynek a döntéselőkészítő Nemzeti Fejlesztési Bizottságával az NFÜ rendszeresen ülésezik– a Gazdasági és Szociális Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Környezetvédelmi Tanács, az Országos Területfejlesztési Tanács, valamint a 2006. szeptember 5-én magalakult Nemzeti Fejlesztési Tanács is napirendjére tűzte. A regionális operatív programok megvitatására a regionális fejlesztési tanácsok ülésein került sor a régióközpontokban. A tanácsüléseken elhangzott véleményeket, javaslatokat hangfelvétel rögzíti, így az elkészült jegyzőkönyvek a honlapról letölthetők. Az ágazati regionális és makrofórumok mellett a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület folyamatosan egyeztetett az operatív programok tartalmi elemeit illetően.

A KMOP partnerségi egyeztetésének fontos állomása volt a 2006. november 3-i Partnerségi Konferencia, ahol a jelenlévő kormányzati, önkormányzati, gazdasági és civil szervezetek képviselői megvitatották a KMOP egyeztetési változatát.

A dokumentumot a KMRFT Regionális Munkacsoportja is megtárgyalta és véleményét eljuttatta az NFÜ számára.

A határidőig beérkezett valamennyi véleményt táblázatos formában, az adott operatív program struktúrájának megfelelően dolgozta fel az NFÜ. Az így elkészült táblázatokban található hozzászólásokat 2006. november 14-én eljuttatta az adott témáért felelős tervezési egységeknek, amelyek elkészítették javaslattervezeteiket, feltüntetve az elfogadott, elutasított és a részben befogadható „státuszokat”.

A Pro Régió Ügynökség az NFÜ-höz és a Tanácshoz beérkezett vélemények listáját – a vonatkozó jogszabályok, módszertanok, és a regionális stratégiával való összhang, illetve a többi OP tartalma alapján – előzetesen kategorizálta és a szakmai válaszjavaslatokat elkészítette.

Válaszadási kategóriák	Az egyes kategóriákba tartozó válaszok száma
igen, a javaslatot elfogadjuk	156 db
a javaslatot az akcióterv készítésénél figyelembe lehet venni	26 db
már benne van a dokumentumban	51 db
a javaslatot nem fogadjuk el.	105 db

A KMOP véleményezését és a partnerségi vélemények értékelését követően a Közép-Magyarországi Fejlesztési Tanács 2006. november 23-i ülésén úgy határozott, hogy a Közép-Magyarországi Operatív Programot – a Tanács Regionális Munkacsoportjának véleményében szereplő javaslatok átvezetése esetén – elfogadja. A feldolgozott partnerségi véleményekre adott válaszok listáját jóváhagyta, és továbbította azt az Operatív Program készítését koordináló Nemzeti Fejlesztési Ügynökség részére, a javaslatok átvezetése és beépítése céljából.

A javaslatok végleges sorsáról, az OP-ba történő átvezetéséről a Regionális Operatív Program Tárcaközi Bizottság (ROPTKB) és a Tervezési Operatív Bizottság (TOB) 2006. november 28-i ülésén döntött.

A beérkezett vélemények és javaslatok elbírálását követően a véleményező szervezetek személyre szóló válaszleveleket kapnak, ahogy eddig is minden egyes társadalmi egyeztetés lezárását követően.

A KMOP társadalmi vitáján megfogalmazott partnerségi véleményekkel összefüggésben az alábbi főbb módosításokra, illetve kiegészítésekre került sor.

- Az általános rész kiegészült a régió 3 markánsan elkülönülő területének – főváros, Pest megye agglomerációs övezetbe tartozó része, valamint azon kívül eső kistérségei – településrendszerére jellemző különbségek bemutatásával.
- A versenyképességi résznek a régió gazdaságát, vállalkozásait elemző része kiegészült a gazdasági hálózatosodás, az ipari parkok, a logisztikai potenciál, a kreatív gazdaság és a fenntartható termelés, környezetipar elemzésével.

- Az esélyegyenlőség és szociális ellátó intézmények alfejezet bemutatja a régió várostérségeire jellemző társadalmi problémáit (lakótelepek, szlömösödés).
- A fenntarthatóság és környezeti állapot alfejezet bővült a környezeti szegmensek részletesebb elemzésével, valamint a védett területek, zöldfelületek, az energiaellátás, és a barnamezős területek jellemzőinek bemutatásával.
- Az I. NFT tapasztalatait bemutató rész kiegészült a ROP-ok megvalósításának során szerzett tapasztalatok részletes leírásával.
- A SWOT elemzés bővült, elsősorban a külső tényezők, lehetőségek és veszélyek részletesebb számbavételével (például várható keresletbővülés, beruházási igény az innovatív ágazatok, kreatív ipar, környezeti ipar terén, vagy az EU bővítés geopolitikai következményei).
- A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése 1. prioritási tengely beavatkozásainak kialakítása során a konvergencia ROP-ok és a GOP közötti lehatárolást alapul véve a „Helyi gazdaságfejlesztés” tartalmazza a ROP-okba került beavatkozási területeket (például vállalkozási inkubáció, vállalkozások együttműködése).
- A régió vonzerejének fejlesztése 3. prioritási tengely turisztikai versenyképesség fejlesztése részében – többek között a KMRFT és a RIB javaslata alapján – pontosításra kerültek a fővárosi és Pest megyei turisztikai desztinációk.
- A humán közszolgáltatások fejlesztése 4. prioritási tengely közoktatási intézmények infrastruktúra-fejlesztése rész kiegészült az „intelligens” iskola koncepciójával, valamint a kapcsolódó tartalomfejlesztés kritériumának meghatározásával.

1. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÖSSÉG ALAPJAIBÓL SZÁRMAZÓ FORRÁSOK KATEGORIÁNKÉNTI HOZZÁJÁRULÁSA AZ OPERATÍV PROGRAMHOZ

Az OP CCI száma: 2007HU162PO001

Az operatív program neve: Közép-Magyarországi Operatív Program

Az adatok euróban, folyó áron értendők

Prioritási téma szerint		Prioritási téma szerint		Finanszírozási forma szerint		Területi típus szerint	
Kód	EU finanszírozás összege	Kód	EU finanszírozás összege	Kód	EU finanszírozás összege	Kód	EU finanszírozás összege
01	4 556 554	50	35 000 000	01	1 377 196 353	01	1 261 819 939
02	38 034 574	51	10 000 000	02	80 000 000	05	152 552 441
03	28 394 085	52	45 000 000	03	10 000 000	00	52 823 973
04	19 386 452	54	36 262 777	Összesen:	1 467 196 353	Összesen:	1 467 196 353
05	19 618 499	55	25 450 720				
06	7 509 877	57	43 357 934				
07	77 261 023	58	5 000 000				
08	185 096 571	59	25 000 000				
11	18 184 028	60	9 988 687				
13	5 500 000	61	132 123 017				
15	15 315 086	75	85 000 000				
20	124 000 000	76	105 000 000				
22	12 000 000	77	8 000 000				
23	132 000 000	78	48 000 000				
24	12 118 945	79	77 423 642				
40	3 690 037	85	47 541 576				
41	3 690 037	86	5 282 397				
42	5 398 765	Összesen:	1 467 196 353				
46	7 011 070						
48	5 000 000						

2. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ FŐBB MUTATÓI NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÁSBAN

Indikátor (év)	EU25	EU15	EU10	Magyarország	Közép-Mao. régió	Budapest	Pest megye
GDP/fő millió Euro PPS (2003)	21740,6	23720,1	11499,1	12896,5	20627,5	26526,3	11567,8
GDP/fő Euro PPS az EU átlagában (2003)	100	109,1	52,9	59,3	94,9	122	53,2
Foglalkoztatási ráta* % 2005	51,9	52,6	48,2	46,6	51,7	-	-
Munkanélküliségi ráta* % 2005	9	8,2	13,4	7,2	5,1	4,7	5,8
Munkatermelékenység** 2003 (EU25=100)	100	106,6	60	66,7	97,3	-	-
K+F célú ráfordítás a GDP-ből %, 2003	1,9	2		0,9	1,4	-	-
K+F célú kiadás M Euro PPS (2004)	184939,56	177905,11	7034,45	1225,198	787,608	-	-
Ebből üzleti célú K+F összege m PPS 2004	117384,25	114201,93	3182,33	503,789	360,516	-	-
Ebből felsőoktatási célú K+F összege m PPS 2004	41095,24	39320,68	1774,56	301,125	138,573	-	-
Össz. K+F létszám* 2004	2040667,3	1867505,4	173161,9	22826	14741	-	-
A K+F létszám az aktív korú népesség %-ában	1,36	1,46	0,8	1,19	2,12	-	-
Ebből kutató***	1217523,7	1095777	121746,7	14904	9791	-	-
Üzleti célú K+F létszám***	1095490	1050147	45343	6704	4738	-	-
Ebből kutató***	599076,4	573905,6	25170,8	4309	3143	-	-
Állami K+F létszám***	292184,6	247007,9	45176,6	7595	6107	-	-
Ebből kutató***	159607,7	131224,4	28383,3	4693	3893	-	-
Hotel, panzió szállásférőhely db 2004	10783463	9952275	-	157970	41326	36102	5224
Hotelekben eltöltött vendégéjszakák (egység) 2004	630489491	566481449	-	8728682	5292429	-	-
Egyéb szálláshely db 2004	13636578	12662740	-	178524	10570	7060	3510
Egyéb szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák (egység) 2004	235967466	226149174	-	1779427	107378	-	-

Forrás: EUROSTAT

*A 15 évesnél idősebbek %-ában

** GDP/foglalkoztatott

***FTE teljes munkaidősre átszámítva

3. SZ. MELLÉKLET: A KMOP INDIKÁTOROK ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZATA

Célkitűzések/Prioritás tengelyek		Indikátor típusa	Indikátor	Alap (Kiindulási érték)	Célérték (2015)	Gyakoriság	Adatforrás
ÁC	A Közép-magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mellett	hatás	Egy foglalkoztatottra jutó GDP érték változása a régióban (%)	12% (2000-2004 évek átlaga)	14%	2 évenként	KSH
		Kontextus	A Közép-magyarországi régió GDP/fő érték alapján az EU25 tagállamok régiói között létrejövő rangsorban elfoglalt helyezésének változása 2006-hoz képest (rangsorszám)	Helyezés 2006-ban (később elérhető adat)	4 helyezés előrelépés	2 évenként	EUROSTAT
SPC1	A versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése	hatás	A külföldi tőkebefektetések növekedése a régióban székhellyel rendelkező vállalkozások jegyzett tőkét tekintve a 2003-2004 évek átlagához viszonyítva (kumulált %)	Kontextuális kiinduló érték 1.550.000 Ft/fő (2000-2003 évek átlaga)	10%-os növekedés	2 évenként	KSH
SPC2	A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése	hatás	Egy foglalkoztatottra jutó bruttó jövedelem-egyenlőtlenség indexe a Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén (%)	23,2% (2004)	változatlan marad a2009. évi szinten	2 évenként	KSH
		hatás	A foglalkoztatottság Közép-magyarországi régió kistérségeiben mért egyenlőtlenségeinek változása (%)	77% (2002-2004)	változatlan marad a 2009. évi szinten	2 évenként	KSH
		eredmény	Egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott-érték (BHÉ) (ezer Ft) egyenlőtlenség index átlagos értéke a Közép-magyarországi régióban 2002-04 között a kistérségek szintjén	47% (2002-2004)	változatlan marad a 2009. évi szinten	2 évenként	KSH
PT1	A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése	hatás	A vállalati szektor általa Közép-magyarországi megtermelt bruttó hozzáadott érték (BHÉ) növekedése a program hatására (%)	0	3%	2 évenként	IH
		magindikátor	Támogatás által indukált beruházások nagysága (MrdFt)	0	100	évente	IH, KSZ

		Magindikátor	Létrejövő új munkahelyek száma (fő)	0	5000	Évente	IH,KSZ
		eredmény	A vállalkozások K+F ráfordításainak növekedése a program hatására (millió Ft)	53414 millió Ft (2004)	évi 14%-os átlagos növekedés 2015-ig	évente	KSH, IH/KSZ
PT2	A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	hatás	Az átmenő forgalom csökkenése a belvárosi főutakon (%)	Felmérés a beavatkozás által érintett útszakaszokon bázisérték – 2007.	Forgalom csökkenése	2 évenként	Reprezentatív felmérés-IH/KSZ
		eredmény	A közösségi közlekedésben szállított utasok számának változása a régió városaiban (%)	2000-05. évi adatok átlaga (1.405.000 fő)	Szinten tartás	évente	KSH
PT3	A régió vonzerejének fejlesztése	hatás	A turisztikai ágazat által létrehozott bruttó hozzáadott-érték (BHÉ) növekedése (mFt)	734.456 mFt (2005)	1.000.000 mFt	2 évenként	KSH
		eredmény	A fejlesztések által közvetlenül érintett népesség (fő)	0	100.000 fő	évente	KSH
		eredmény	A turisták által eltöltött vendégéjszakák száma (db)	5,5 millió vendégéjszaka (2000-2004)	40%-os emelkedés (2010-2013)	évente	KSH
		eredmény	A turizmushoz kapcsolódó tevékenységek keretében létrehozott új munkahelyek száma a régióban (fő)	0	300 fő	évente	IH, KSZ
		eredmény	Élőhely helyreállításával, fejlesztésével érintett terület (mértékegység: ha)	0	6500	évente	IH, KSZ
PT4	A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése	hatás	A régió foglalkoztatási rátájának emelkedése (%)	63,3% (2005)	65% (2015)	2 évenként	KSH
		hatás	A minimális tudáskritériumoknak eleget nem tevő tanulók arányának csökkenése azokban az iskolákban, ahol ezen tanulók aránya több mint 50 %	2007. évi éves jelentés alapján	20% csökkenés	2 évenként	Országos kompetencia mérés
		eredmény	Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló diákok száma (fő)	0	Az első éves jelentésben	évente	IH, KSZ
		eredmény	Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)	0	Az első éves jelentésben	évente	IH, KSZ

		eredmény	A fejlesztett szociális szolgáltatásokat igénybe vevő lakosság száma (fő)	0	100 000	évente	Ih, KSZ
		eredmény	Létrejövő új munkahelyek száma (fő)	0	100 fő	évente	IH, KSZ
PT5	Települési területek megújítása	hatás	A rehabilitált terület komplex aktivitási mutatójának települési átlaghoz való közelítése (az átlag százalékában kifejezve)	2007. évi éves jelentésben	75%	2 évenként	KSH
		eredmény	Támogatással érintett lakosok száma a rehabilitált településrészekben (fő)	0	350.000 fő	évente	IH, KSZ
		eredmény	A felújított településrészen megtelepedő vállalkozások telephelyeinek száma (db)	0	100 vállalkozás	2 évenként	IH, KSZ
		eredmény	A támogatott projektek eredményeként elért energia-megtakarítás (TJ)	0	Az első éves jelentésben	évente	IH,KSZ

4. SZ. MELLÉKLET: A BIZOTTSÁG 1828/2006/EK RENDELETE 47. CIKK (1) BEKEZDÉSE ALAPJÁN KIVÁLASZTOTT KRITÉRIUMOK SZINTJE

Indikátor típusa	Kritérium szintjének határértéke a hagyományos városi beépítésű területeken	Kritérium szintjének határértéke a lakótelepeken	Referencia adatok ¹⁶
MUNKANÉLKÜLISÉG MAGAS SZINTJE (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 9%	minimum 7%	6,4%
Tartós munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 3%	minimum 2,4%	2%
SZEGÉNYSÉG ÉS KIREKESZTETTSÉG MAGAS SZINTJE (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Magas azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 9%.	minimum 8%	7,3%
Önkormányzati tulajdonú lakások aránya magas az akcióterületen Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat	minimum 20%	minimum 8%	7,7% (2001)
Az akcióterületen az önkormányzat által elosztott rendszeres szociális támogatásokból a háztartásokhoz viszonyított kerületi átlaghoz képest több támogatás (darabszám) került kiosztásra. (Beszámítható támogatásformák: rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás minden formája, rendszeres gyermekvédelmi támogatás, adósságcsökkentési támogatás.) Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat	A rendszeres szociális támogatások száma a háztartások számához képest legalább 1,5-szerese a városi/kerületi átlagnak.	A rendszeres szociális támogatások száma a háztartások számához képest legalább 1,3-szorosa a városi/kerületi átlagnak.	
ERŐSEN LEROMLOTT KÖRNYEZET (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Az 5 szintnél magasabb lakóházakban található lakott lakások magas aránya az 50.000 fő lakónépességnél nagyobb városokban.		minimum 60% az 5 szintnél magasabb épületekben található lakások aránya a legalább 50.000	28,5%

¹⁶ A referencia adatok a régió 20 ezer fő feletti lakosságú városainak adott mutatóra vonatkozó átlagértékei. Ennek oka, hogy jelenleg ezen városokra vonatkozóan állnak rendelkezésre tömb szinten mért adatok, ugyanakkor méretüknél fogva nagy valószínűséggel ezek a városok lesznek a szociális városrehabilitáció kedvezményezettjei.

		fő lakónépességgel rendelkező városokban	
Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat			
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül magas volt 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	Minimum 25%		10%
Magas volt a maximum egy szobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 30% a legalább 50.000 fő lakónépességgel rendelkező városokban, és minimum 20% az 50.000 főnél kisebb lakónépességgel rendelkező városokban		18,9%